

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Leon Uris - EXODUS_2.pdb

PDB Name: Leon Uris - EXODUS_2

Creator ID: REAd

PDB Type: TEXt

Version: 0

Unique ID Seed: 0

Creation Date: 16.8.1973

Modification Date: 16.8.1973

Last Backup Date: 1.1.1970

Modification Number: 0

LEON URIS

Exodus

KNIHA III.-V.

PANORAMA

PANORAMA

LEON URIS

EXODUS

LEON URIS

Exodus

KNIHA III.-V.

PANORAMA PRAHA

(c)Leon Uris, 1989

Translation (c)

Štefania Lorándová

Hana Žantovská, 1991

ISBN 80-7038-144-2

ISBN 80-7038-181-7

KNIHA TŘETÍ

OKO ZA OKO

Jestliže o život přijde, dáš život za život. Oko za oko, zub za zub, ruku za ruku, nohu za nohu, spáleninu za spáleninu, modřinu za modřinu, jizvu za jizvu.

Druhá kniha Mojžíšova, 21, 23-25

I. V přístavu čekala na děti kolona stříbřitě modrých autobusů. Oficiální uvátání bylo krátké. Děti nasedly do autobusů a vozy se v doprovodu eskorty britských pancéřových aut daly do pohybu a co nejrychleji opustily přístav.

Karen povytáhla okno, u kterého seděla, a volala něco na Kitty, ale hluk byl tak velký, že jí Kitty nerozuměla. Autobusy odjely a dav se rozešel. Za čtvrt hodiny byl přístav až na několik přístavních dělníků a britských hlídek pustý a opuštěný.

Kitty stála bez hnutí u palubního zábradlí Exodu. Cizí svět, v němž se najednou octla sama, jako by ji úplně ochromil. Sotva chápala, kde vlastně je. Zvedla hlavu a pohlédla na Haifu. Byla krásná jako všechna města rozložená kolem zálivů na návrší. Nedaleko přístavu se rýsovaly hustě natěsnané domy arabské čtvrti. Židovské domy stály roztroušené na dlouhém hřebenu hory Karmel. Vlevo, hned za městem, spatřila Kitty obrysy velké rafinérie; sem ústil ropovod přivádějící naftu z mosulských polí. Nedaleko byla i loděnice, v jejíchž docích kotvilo asi tucet polorozpadlých starých lodí Alija bet, kterým se stejně jako Exodu podařilo proniknout do Palestiny.

Z myšlenek vytrhli Kitty až Zeev, David a Joab; přišli se rozloučit. Poděkovali jí a vyjádřili naději, že se s ní setkají. A pak Kitty osaměla.

"Hezké město, že?"

Kitty se otočila a hleděla na Ariho ben Kanaana.

"Vždycky to zařídíme tak, aby hosté, kteří přijíždějí do Palestiny poprvé, dorazili nejdříve do Haify a měli hned na začátku dobrý dojem."

"Kam posíláte děti?" zeptala se Kitty.

"Rozdělíme je asi do šesti různých táborů alije mládeže. Některé jsou v kibucech. Ale máme i

střediska s vlastní vesnicí. Za pár dní už budu vědět, do kterého tábora se dostala Karen."

"Děkuji."

"A vaše vlastní plány, Kitty?"

Usmála se napůl ironicky, napůl v rozpacích.

"Právě jsem se na tohle ptala sama sebe, stejně jako na spoustu jiných věcí. Jsem tady cizí. Právě teď si připadám poněkud komicky; stěží bych mohla někomu vysvětlit, proč vlastně jsem tady. Ale nemějte o mě starost. Vyučila jsem se pořádnému řemeslu. Dobré dětské sestry se uplatní všude. Já si už místo najdu."

"Jestli dovolíte, rád bych vám při tom pomohl."

"Budete mít asi hodně práce. Už si nějak poradím sama."

"Víte co? Myslím, že alija mládeže je pro vás jako stvořená. Její vedoucí je moje dobrá známá. Zařídím, abyste si s ní mohla v Jeruzalémě promluvit."

"To je od vás moc milé, ale nerada bych vám přidělovala starosti."

"Kdepak, to je přece to nejmenší. Kdybyste byla ochotna snášet několik dní mou společnost, bude mi potěšením odvézt vás do Jeruzaléma autem. Nejdřív ale musím do Tel Avivu, mám tam nějaké služební záležitosti. Ale to nebude velké zdržení. Aspoň při té příležitosti domluvíme i tu vaši věc."

"Nerada bych, abyste to bral jako nějakou povinnost."

"Dělám to proto, že chci," odpověděl Ari.

Kitty pocítila proti své vůli ulehčení. Představa, že je sama v cizí zemi, ji oprvdou zneklidňovala. Poděkovala mu.

"Tak tedy dobře," řekl Ari. "Dnešní noc musíme strávit v Haifě, protože večer je zákaz vycházení. Zabalte si do nějakého menšího zavazadla nejnutnější věci na nejbližších pár dní. Kdybyste toho měla moc, Britové by vám každých pět minut kontrolovali kufry. Ostatní věci odvezu na celnici, dám je zapečetit a uschovat."

Když vyřídili clo, obstaral Ari taxi a odjel s Kitty do židovské části Haify, rozkládající se na svazích hory Karmel. Zastavili nedaleko vrcholu u malého penzionu obklopeného hájem pinií.

"Ubytujeme se raději tady nahoře," vysvětloval. "Znám příliš mnoho lidí, a kdybychom zůstali v centru, neměl bych ani na okamžik klid. Tak, a teď si nejdřív odpočíte. Zajedu do města a pokusím se sehnat vůz. Do večere se vrátím."

Večer zavedl Ari Kitty do restaurace na vrcholku Karmelu, odkud byl krásný výhled na celé okolí. Ten pohled bral člověku dech. Celý svah byl porostlý stromy, mezi nimiž stály napůl ukryté vily a obytné domy, postavené většinou z hnědého kamene a velmi moderní. Obrovská rafinerie ropy vypadala odtud jako malá barevná skvrna. Jakmile se setmělo, rozsvítil se zlatý řetěz lamp, který lemoval silnici klikatící se z Karmelu dolů do arabské čtvrti.

Kitty to všechno velmi vzrušovalo a Ariho náhlá pozorost jí byla velmi příjemná. Divila se, jak moderní je židovská část Haify. Byla mnohem modernější než Athény nebo Soluň. A když se číšník a jiní lidé, kteří poznali Ariho, na chvíli zastavili u jejich stolu a oslovili ji anglicky, už si ani nepřipadala tak cizí.

Po jídle vypili brandy a Kitty se mlčky oddávala krásnému výhledu.

"Ještě pořád vám připadá tak podivné, že jste tady?" zeptal se jí znenadání Ari.

"Nesmírně podivné. Všechno mi připadá tak neskutečné."

"Uvidíte, že jsme docela civilizované lidi a že i já dovedu být - alespoň příležitostně - docela milý. Přitom mě napadá, že jsem vám vlastně ani pořádně nepoděkoval."

"Není třeba. Poděkoval jste mi už tím, že jste sem se mnou přijel. Vím jen o jediném místě na světě, kde je stejně krásně jako tady."

"Určitě máte na mysli San Francisco, že?"

"Copak vy znáte San Francisco, Ari?"

"Neznám. Ale všichni Američané říkají, že jim Haifa připomíná San Francisco."

Mezitím se úplně setmělo a na celém svahu Karmelu se rozsvítily lampy. Malý orchestr hrál

lehkou nevtrávnou hudbu. Ari nalil Kitty další skleničku brandy a oba si připili.

Najednou hudba zmlkla a hovor u stolů ustal.

Bylo slyšet skřípění brzd. Před restaurací zastavilo nákladní auto. Z vozu seskočili britští vojáci a obklopili hotel. Šest vojáků v čele s kapitánem vstoupilo dovnitř a rozhlíželi se. Pak začali chodit od stolu ke stolu a žádali legitimace.

"To je docela normální," řekl Ari tiše. "Tady si na to člověk brzy zvykne."

Kapitán, který vedl hlídku, se zastavil poblíž nich, pohlédl na Ariho a přistoupil ke stolu.

"No ne, je to možné - Ari ben Kanaan," poznamenal sarkasticky. "Už hezky dlouho jsme neměli na našich zatykačích vaši fotografii. Slyšel jsem, že jste mezitím dělal neplechu jinde."

"Dobrý večer, seržante," řekl klidně Ari. "Kdybych si vzpomněl, jak se jmenujete, představil bych vás."

Kapitán sevřel rty v tenkou čárku a usmál se.

"Já jsem vaše jméno ovšem nezapomněl. Dáváme si na vás dobrý pozor, Ben Kanaane. Vaše stará cela v Akku na vás pořád čeká. Kdoví, třeba bude vojenský komisař ochoten dát vám tentokrát i provaz." Ironicky jim pokynul a šel dál.

"Jak roztomile dovedou člověka v Palestině přivítat," ozvala se Kitty. "Protivný chlapík."

Ari se k ní sklonil a pošeptal jí do ucha:

"Tohle je kapitán Allan Bridges, jeden z nejlepších přátel Hagany. Informuje nás o každém důležitém pohybu Arabů a Britů v oblasti Haify. Celý výstup bylo jen divadýlko."

Kitty na něj užasle pohlédla a zavrtěla hlavou. Hlídka vyšla ven a vzala s sebou dva Židy, kteří zřejmě neměli průkazy v pořádku. Britům na zlost zahrála kapela sloku anglické hymny.

Nákladní auto se rozjelo a za chvíli se všechno zase vrátilo k normálu. Jen Kitty se dosud nevzpamatovala z úžasu nad tím, s jakou rychlostí se všechno seběhlo a s jakým klidem to lidé brali.

"Člověk si za nějaký čas zvykne, že žije v napjatém ovzduší," poznamenal Ari, který si všiml Kittiny reakce. "I vy si zvyknete. Jsme tu v zemi plné nervózních a zatrpklých lidí. Až tu budete žít nějaký čas, ani nebudete vědět, co si počít, když se výjimečně na celý týden rozhostí klid a mír. Nic si z toho nedělejte, že jste právě zažila okamžik, kdy..."

Ari už nestačil dokončit větu. Jídelnou proběhla tlaková vlna a detonace smetla z některých stolů talíře i sklenice; zařinčela okenní skla. Za chvíli spatřili obrovskou žlutočervenou ohnivou kouli, stoupající k nebi, a potom následovaly další výbuchy, které otřásly budovou až do základů.

"Rafinérie!" zvolal kdosi a jiný hlas se připojil: "Makabejci! Vyhodili do vzduchu rafinérii!"

Ari popadl Kitty za ruku. "Pojďte, raději odtud zmizíme. Za deset minut se to v celém údolí bude hemžit britskými vojáky."

Místnost se v několika vteřinách vyprázdnila. Ari vedl Kitty rychle ven. Dole u rafinérie hořela nafta. V celém městě se ozývaly sirény požárních aut a britských přepadových vozů.

Kitty ležela polovinu noci s otevřenýma očima a pokoušela se srovnat si v hlavě tu spoustu protichůdných dojmů, které zažila. Byla ráda, že byl Ari s ní. Jak si zvykne žít v zemi, kde vládne takové poměry? Byla příliš zmatená, aby o tom mohla přemýšlet, ale právě teď měla pocit, že se dopustila velké chyby, když se rozhodla jet do Palestiny.

Rafinérie hořela ještě nazítří ráno. Celá Haifa byla zahalená do hustého tmavého dýmu. Ukázalo se, že útok na rafinérii byl skutečně teroristickým aktem Makabejců. Akci uskutečnila skupina, kterou vedl jistý Ben Moše - Syn Mojžíšův - původně profesor Hebrejské univerzity, který se později dal k Makabejcům a po čase se stal Akibovým zástupcem.

Za pár dní vyšla zpráva, že zároveň s výbuchem rafinérie přepadlo jiné komando Makabejců vzdálené letiště v Lyddě a zničilo na zemi několik britských Spitfirů v hodnotě šesti miliónů dolarů. Tak uvítali Makabejci příplutí Exodu.

Arimu se podařilo sehnat malé auto - fiatku z roku 1939. Za normálních okolností by cesta do Tel Avivu trvala jen pár hodin. Protože však Ari nikdy nepočítal s normálními okolnostmi, navrhl Kitty, aby vyjeli z Haify brzy ráno.

Jeli po svahu Karmelu a pak silnicí do Samaří. Na Kitty silně zapůsobilo, jak úrodná a zelená byla pole kibuců u mořského pobřeží. V žáru slunce se jejich čerstvá zeleň ještě víc odrážela od mrtvé

hnědi okolních hor.

Hned za Haifou je na silnici zastavili. Na tuhle možnost Ari Kitty předem připravil. Teď ho ze strany pozorovala. Tvářil se, jako by ho to vůbec nevzrušovalo, přestože se k němu mnozí britští strážníci hlásili a připomínali mu, že má jen dočasnou amnestii, jen aby ho pozlobili.

Vůz opustil hlavní silnici a zamířil směrem k rozvalinám starého přístavního města Caesareje. V penziónu jim zabalili na cestu chlebičky, sedli si tedy na prastarou přístavní hráz a vzali si svačinu. Ari ukázal Kitty Sdot Jam - rybářskou vesnici, odkud pocházel Joab Jarkoni, a vysvětlil jí, že Arabové vystavěli své město z trosek, zčásti pocházejících z dob Římanů a zčásti z období křižáků. Podle jeho názoru Arabové vynikali v umění stavět z trosek dřívějších osídlení. V celé Palestině postavili za tisíc let pouze jedno jediné zcela nové město.

Potom pokračovali dál do Tel Avivu. Na silnici nebyl příliš velký provoz. Čas od času míjeli autobus, v němž seděli buď jen Arabové, nebo jen Židé, či všudypřítomný vozík tažený osly. Tu a tam kolem nich za zvuku ječících sirén přejela kolona britských vozů. Nakonec se dostali do pásma obývaného Araby a Kitty si všimla, jak nápadně se tu vesnice i pole liší od židovských.

Na poli pracovaly ženy a neplodná půda byla plná kamení. Po okraji silnice kráčely zahalené Arabky. Dlouhé šaty jim překážely v chůzi a na hlavě balancovaly těžká břemena. Kavárny podél silnic byly plné mužů, kteří tu líně posedávali nebo hráli "puff".

Za Sichronem minuli první Teggartovu pevnost, která se tu tyčila jako temný blok, obehnaný ostnatým drátem. U Chedery byla další a pak se Teggartovy pevnosti vynořovaly už u každé obce a na každé křitovatce.

Za Chederou, v Šaronské nížině, byla země mnohem zelenější a plodnější.

"Všude, kam dohlédnete, bylo před pětadvaceti lety ještě pusto a prázdno," řekl Ari Kitty.

Odpoledne přijeli do Tel Avivu. Jeho jméno - Pahorek jara - jak jí vysvětlil Ari, bylo výstižné: město vypadalo na okraji Středoziemního moře tak běloskvoucí, že člověk musel až přimhouřit oči. Projížděli širokými bulváry, vroubenými alejemi stromů, kolem dlouhé řady moderních obytných budov. Městem proudil život a ruch. Kitty se Tel Aviv od prvního okamžiku nesmírně zalíbil.

Ari zastavil u hotelu Gat-Rimon na třídě Hajarkon, přímo na břehu moře. Během polední siesty byly obchody zavřené, ale pozdě odpoledne bylo už zas všude otevřeno. Ari a Kitty procházeli Allenbyho třídou. Kitty si chtěla vyměnit peníze, nakoupit pár věcí a trochu si prohlédnout město. Za náměstím Mograbi se tísnil jeden obchůdek vedle druhého a živá ulice s autobusy, auty a spoustou lidí byla plná hluku.

Kitty se dívala snad do každé výkladní skříně. Minuli nejméně dvanáct knihkupectví a Kitty se pokaždé zastavila a hleděla na titulky v hebrejštině, které nedovedla rozluštit. Tak šli pořád dál, až opustili obchodní čtvrť a dostali se k Rothschildovu bulváru.

Tady začínala starší část města, pocházející z dob, kdy Tel Aviv vznikl takřka jako předměstí Jaffy. Čím víc se blížili k arabské Jaffě, tím zpustlejší a zchátralejší byly domy i krámky. Když kráčeli ulicí, která spojovala obě města, Kitty měla pocit, že je čas přenést zápatky do minulosti. Každým krokem bylo okolí zanedbanější a nepříjemný pach pronikavější. Jako by se ty zdejší chudé krámky stále víc smršťovaly.

Obloukem se vraceli do Tel Avivu, až se dostali na trh, kde Židé i Arabové nabízeli své zboží. Kolem stánků se tlačila spousta lidí, smlouvání bylo v plném proudu. Vraceli se po druhé straně třídy Allenbyho a přes náměstí Mograbi; pak zabočili do Ben Jehudovy ulice. TA byla také široká, vroubená stromy a plná kaváren. Ale každá kavárna tu měla svůj zvláštní ráz a také svou klientelu. V některé se scházeli právníci, v jiné socialisté; tady bylo vidět umělce a na druhé straně zas obchodníky. Byla tu také kavárna, v níž se scházeli většinou starší lidé na penzi a hráli tu šachy. Ale ve všech těch kavárnách seděli lidé, kteří živě a vzrušeně diskutovali.

Kameloti s čerstvými čtyřstránkovými listy v rukou vyvolávali hebrejsky poslední zprávy o tom, že Makabejci přepadli letiště v Lyddě a rafinérii u Haify; také příjezd Exodu byl stále mezi novinkami. Po chodnicích nepřetržitě proudily davy lidí. Bylo vidět Asiaty v rouchu jejich východních říší i pěstěné ženy v nejnovějších modelech z deseti či dvanácti evropských zemí. Většina chodců byli domáci, v kalhotách barvy khaki a bílých košilích s rozhalenkou. Na krku měli tenký řetízek s Davidovou hvězdou anebo s

nějakým jiným hebrejským přívěskem a na tvářích většinou vosuy - typický znak mužů, kteří se už v zemi narodili. Byli to drsní lidé. Mnozí byli oblečeni do modrého oděvu kibucníků a na nohou měli sandály. Ženy narozené v Palestině byly urostlé a na sobě měly prosté šaty nebo kalhoty. Vyzařovala z nich hrdość, která se zračila už v jejich chůzi.

Náhle celá Ben Jehudova ulice utichla. Bylo to stejné ticho, které Kitty zažila už večer předtím v haifské restauraci. Středem ulice se pomalu sunul britský pancéřový vůz s ampliónem. Na něm stáli britští vojáci se sevřenými rty, v rukou měli samopaly.

POZOR, POZOR! TÝKÁ SE VŠECH ŽIDŮ! VELÍCÍ GENERÁL VYHLÁSIL ZÁKAZ VYCHÁZENÍ VEČER! JAKMILE SE SETMÍ, VŠICHNI ŽIDÉ MUSÍ OPUSTIT ULICE! POZOR, POZOR! TÝKÁ SE VŠECH ŽIDŮ! VELÍCÍ GENERÁL VYHLÁSIL ZÁKAZ VYCHÁZENÍ VEČER! JAKMILE SE SETMÍ, VŠICHNI ŽIDÉ MUSÍ OPUSTIT ULICE!

Lidé na ulicích reagovali na hlášení potleskem a výsměchem.

"Dej pozor, Tommy!" volal někdo, "tady v příčné ulici jsou miny."

Když britské vozy zmizely, život na ulici se vrátil do normálních kolejí.

"Prosím vás, zaveďte mě zpátky do hotelu," požádala Kitty Ariho.

"Ale vždyť jsem vám to říkal - za měsíc si život bez nějakého vzrušení nebudete umět ani představit."

"Nikdy si na to nezvyknu, Ari."

Vrátili se do hotelu s Kittingy nákupy. V malém klidném baru si vypili koktejl a pak se navečeřeli na terase, odkud byl nádherný pohled na moře.

"Děkuji vám za překrásný den," řekla Kitty. "I vzdor těm britským patrolám a kontrolám na silnicích."

"Budete mě pak muset omluvit," požádal ji Ari. "Až se najíme, musím na chvíli pryč."

"Ale vždyť je zákaz vycházení!"

"To platí jen pro Židy," odpověděl Ari.

Ari se rozloučil s Kitty a odjel autem na předměstí Ramat Gan - Zahrada na kopci. I toto jméno bylo výstižné. Nebyly tu dlouhé řady domů jako v telavivských ulicích, ale jednotlivé vily v krásných zahradách. Ari zaparkoval, vystoupil a šel déle než půl hodiny pěšky, aby se přesvědčil, že není sledován.

Došel až k číslu 22 na ulici Montefiori, k velké vile patřící doktoru Tamirovi. Když zaklepal, doktor Tamir mu sám otevřel dveře. Uvítal Ariho srdečným stiskem ruky a zavedl ho do sklepa, kde měla Hagana svůj hlavní stan.

Byly tu bedny se zbraněmi a municí i tiskařský lis, na němž se tiskly letáky v arabštině. Obracely se k Arabům s výzvou, aby zachovali klid a mír. V jiné části sklepení právě jedna dívka namlouvala arabský text na magnetofonový pásek. Výzvu měla vysílat tajná vysílačka Kol Jisrael - Hlas Izraele. V tomto hlavním stanu hagany se mimo jiné vyráběly i ruční granáty a bylo tu skladiště kulometů.

Když se doktor Tamir objevil s Arim, veškerá činnost rázem ustala a všichni se shromáždili kolem nich. Blahopřáli Arimu k úspěchu s Exodem a ze všech stran ho zasypávali netrpělivými dotazy.

"Až později," odrážel jejich útoky doktor Tamir, "až potom!"

"Musím k Avidanovi," řekl Ari.

Protáhl se kolem naskládaných beden a zaklepal na dveře kanceláře, oddělené od ostatního prostoru.

"Prosím!"

Ari otevřel dveře a stál před holohlavým hranatým sedlákem, velitelem ilegální armády. Avidan zvedl hlavu od papírů rozložených na vratkém psacím stole a jeho tvář se rozzářila.

"Ari!" zvolal. "Šalom!"

Vyskočil, objal Ariho, usadil ho na židli, zavřel dveře a svou obrovskou tlapou ho srdečně uťhl do zad.

"To je skvělé, že jsi zpátky, Ari! Nandals to těm Britům jaksepatří! A kde jsou ostatní?"

"Poslal jsem je domů."

"To je dobře. Zaslouží si pár dní dovolené. Vezmi si ji taky."

Taková odměna od Avidana, který si za pětadvacet let sám nevzal jediný den volna, to už bylo velké uznání.

"Co je to za děvče, s kterým jsi přijel?"

"Arabská špiónka. Nebud' přece tak zvědavý."

"Je to naše přítelkyně?"

"Ne. Dokonce ani sympatizující."

"Škoda. Pravá americká křesťanka na naší strně by se nám moc hodila."

"Ne. Je to jen milá paní, která se na Židy dívá asi jako na zvířata v zoo. Zítra ji vezu do Jeruzaléma. Sejde se tam s Harriet Salzmannovou a promluví si s ní, jestli by u mládežnické alije pro ni nebylo místo."

"Máš na tom nějaký osobní zájem?"

"Proboha ne! A teď zaměř svou židovskou zvědavost laskavě jinam."

V místnosti bylo dusno. Avidan vytáhl z kapsy velký modrý kapesník a utřel si plešatou hlavu.

"To tedy bylo přivítání, co nám včera uchystali Makabejci," řekl Ari. "Povídá se, že rafinérie bude hořet ještě celý týden. A co bude s výrobou?"

Avidan zavrtěl hlavou.

"Včera se jim to povedlo. Ale co s předvěčerejškem a jak bude pozítří? Na každou užitečnou akci, kterou provedou, připadají tři škodlivé. Pokaždé, když se uchýlí k brutalitě nebo k vraždám, trpí celý Jišuv. Hází na nás odpovědnost za akce Makabejců. Zítra se generál Haven-Hurst s vojenským komisařem dostaví v plné parádě do ústřední rady Jišuvu. Budou u Ben Guriona třískat pěstí do stolu a žádat, abychom proti dalším akcím Makabejců nasadili Haganu. Věř mi, někdy už nevím, kudy kam. Zatí nechali Britové Haganu do jisté míry na pokoji, ale pokud budou Makabejci takhle pokračovat... Teď už začali dokonce přepadávat banky, aby mohli financovat práci své organizace."

"Doufám, že britské banky," odpověděl Ari.

Zapálil si cigaretu a přecházel po úzké kanceláři.

"Možná že by opravdu bylo načase, aby i Hagana zorganizovala několik účinných sabotáží."

"To ne, ohrozilo by to další existenci Hagany, a to prostě nesmíme připustit. Musíme chránit všechny Židy. Ilegální přistěhovalectví je za dnešní situace proti Britům nejlepší bojovou metodou. Taková věc jako Exodus je důležitější než vyhodit do vzduchu deset rafinérií."

"Ale nastane čas, kdy budeme muset zahájit aktivní činnost, Avidane. Bud' máme armádu, nebo ji nemáme."

Avidan sebral z psacího stolu několik spisů a ukázal je Arimu. Ten je vzal a četl: ORDER OF BATTLE, 6TH AIRBORNE DIVISION.

Ari pohlédl na Avidana.

"V Palestině přece mají tři brigády parašutistů?"

"Jen čti dál."

ROYAL ARMORED CORPS WITH KING'S OWN HUSSARS,
53RD WORCESTERSHIRE, 249TH AIRBORNE PARK, DRAGOON GUARDS,
ROYAL LANCERS, QUEEN'S ROYAL, EAST SURREY, MIDDLESEX,
GORDON HIGHLANDERS, ULSTER RIFLES, HERTFORDSHIRE REGIMENT...

Seznam britských oddílů umístěných v Palestině nebral konce. Ari hodil spis na Avidanův stůl.

"Proti komu tady vlastně bojují - proti ruské armádě?"

"Už to chápeš, Ari? Každý den o tom diskutuju s několika mladými, horkokrevnými lidmi z Palmachu. Proč nic nepodnikáme? ptají se. Proč nevylezeme z úkrytu a nenastoupíme k boji? - Myslíš, že mě to baví, sedět tady v tom sklepe? Mají tady dvacet procent bojových jednotek celé britské armády. Sto tisíc vojáků, když nepočítáme Arabskou legii v Jordánsku. Ano, Makabejci pobíhají sem a tam, střelíjí, dělají kravál, upoutávají pozornost a nám vyčítají, že si netroufáme vylézt."

Avidan udeřil pěstí do stolu.

"Proboha, snažím se dát dohromady armádu. Zatím nemám ani deset tisíc pušek, a když bude vyřízena Hagana, budeme vyřízení všichni. Víš, Ari - Makabejci a těch pár tisíc horkokrevných hlav, co jdou s nimi, jsou docela pohybliví, dovedou udeřit a potom zas bezvadně zmizet. Ale my - my musíme

hrát o čas. Toho se musíme držet. Do nějakého měření sil se teď pouštět nemůžeme. Taky si nemsíme znepřátelit Haven-Hursta, to si opravdu nemůžeme dovolit. Na každých pět palestinských Židů připadá jeden britský voják."

Ari vzal znovu do ruky seznam britských jednotek, ležící na psacím stole, a mlčky si ho prohlížel.

"Britové den ze dne stupňují razie, kontroly na silnicích; dělají domovní prohlídky a zatýkají," dodal Avidan. "Arabové zase shromažďují své armády a Britové se tváří, jako by to neviděli."

Ari přikývl.

"Kam teď půjdu?" zeptal se.

"Nechci ti dávat hned nový úkol, alespoň ne prozatím. Zajed' si domů, pár dní si odpočiň a pak se přihlas u Palmachu v kibucu Ejn Or. Rád bych, aby sis prohlédl všechna sídliště v Galileji a zjistil, jak jsme na tom s obranou. Chtěli bychom vědět, co asi udržíme - a taky co ztratíme."

"Tak jsem tě ještě nikdy neslyšel mluvit, Avidane."

"Ani situace ještě nikdy nebyla tak kritická jako teď. Arabové dokonce odmítli zasednout s námi v Londýně za společný stůl a vyjednávat."

Ari zamířil ke dveřím.

"Vyřid' ode mě pozdravy Bárakovi a Sáře," připomněl mu ještě Avidan. "A Jordaně řekni, aby si dala na sobě záležet, až bude David zas doma. Pošlu ho s ostatními chlapci do Ejn Or."

"Zítřka budu v Jeruzalémě," řekl Ari. "Nepotřebuješ tam něco vyřídít?"

"Potřebuju. Bud' tak laskavý a zorganizuj deset tisíc vojáků s frontovými zkušenostmi a příslušnými zbraněmi."

"Šalom, Avidane."

"Šalom, Ari. Jsem rád, že jsi zase tady."

Ari se vracel do Tel Avivu ve špatné náladě. Za normálních okolností pracoval jako stroj. V jeho situaci byly pocity přepychem. Byl zdatný a odvážný. Někdy měl úspěch, jindy ne. Občas však došlo k tomu, že náhle před sebou viděl celou tvrdou realitu, a to ho ničilo. Exodus, haifská rafinérie, tady představení, tam zas exploze. Lidé obětovali své životy pro pouhý pokus propašovat do země padesát pušek. Někteří byli pověšeni, protože ilegálně dostali do země stovku zoufalců, kteří přežili hitlerovský režim.

I Ari byl jen člověk bojující proti kolosu. A teď si přál, aby mohl věřit - podobně jako David ben Ami - že nečekaně a zázračně zasáhne ruka Boží. Ale Ari byl realista.

Kitty Fremontová čekala na Ariho v malém baru na konci haly. Byl k ní předtím tak pozorný, že si řekla, že na něj počká, trochu si spolu pohovoří a vypijí sklenku na dobrou noc. Konečně ho uviděla, jak jde halou k vrátnému a žádá klíč od pokoje.

"Ari!" zavolala na něj.

Spatřila v jeho tváři stejný výraz hlubokého soustředění, podobně jako tenkrát na Kypru, když ho viděla poprvé. Zamávala na něj, ale zdálo se, že ji neviděl ani neslyšel. Pohlédl směrem, kterým seděla, a pak šel po schodech směrem nahoru.

II. Dva autobusy, v nichž sedělo padesát dětí z Exodu, projely kolem kopce, na němž stály rozvaliny Chacoru, a vjely do Chulského údolí. Celou cestu z Haify, která vedla přes Galileu, viseli mladí cestující z okna a radostně, hlasitými výkřiky se navzájem upozorňovali na krásné výhledy té dávno zaslíbené země.

"Dove!" křičela Karen. "Že je to báječné!?"

Dov jen něco zamumlal; Karen z toho vyrozuměla, že to není ještě důvod dělat takový rámus.

Zajeli hluboko do Chulského údolí až k Jad El. Tady odbočovala z hlavní silnice vedlejší cesta, vedoucí do pohoří u libanonských hranic. Děti spatřily šipku s nápisem Gan Dafna a zvědavostí to skoro nemohly vydržet. Jenom Dov Landau se mračil a mlčel. Autobusy začaly stoupat a cestujícím se brzy otevřel pohled na celé Chulské údolí, kde se pole kibuců a mošavů rozprostírala jako zelené koberce. Když asi v polovině cesty dorazily autobusy k arabské vesnici Abú Ješa, zpomalily. Děti se tu však nesetkaly s lhostejností ani nepřátelstvím, kterých si povšimly v ostatních arabských osadách. Obyvatelé Abú Ješa jim přátelsky mávali.

Za arabskou vesnicí minuli značku udávající, že jsou šest set metrů nad mořskou hladinou. A pak zbývalo ještě stoupání k vesnici, která patřila aliji mládeže, ke Gan Dafna - Dafnině zahradě.

Zastavili u sto metrů dlouhého a padesát metrů širokého trávníku. Zde stály administrativní budovy vesnice, kdežto domky se rozbíhaly do čtyř světových stran. Všude bylo vidět trávníky, květinové záhony, keře a stromy. Když děti vystoupily z autobusů, místní kapela je přivítala slavnostním pochodem.

Uprostřed trávníku stála v životní velikosti socha Dafny, dívky, podle níž byla vesnice pojmenována; byla to bronzová socha, která třímala pušku v ruce a dívala se do Chulského údolí, tak jako Dafna v onen den v Hamišmaru, kdy ji Arabové zavraždili.

Vedle sochy stál doktor Liebermann, zakladatel této osady, malý, nahrbený muž. Kouřil z velké dýmky a vítal nově příchozí. Krátce jim pověděl, že odešel z Německa v roce 1934 a v roce 1940 založil osadu Gan Dafna na půdě, kterou Kamál, tehdejší muchtar v Abú Ješa, velkoryse věnoval aliji mládeže. Doktor Liebermann pak uvítal asi v šesti jazycích několika osobními slovy každého z padesáti nováčků zvlášť. Když se na něj Karen podívala, měla dojem, že ho už někdy někde viděla. Svým vzhledem a způsobem jí připomínal profesory v Kolíně. Ale to bylo tak dávno, že si na nic přesnějšího nedokázala vzpomenout.

Pak se každého nováčka ujal jeden z obyvatel vesnice.

"Ty jsi Karen Clementová?"

"Ano."

"Já jsem Jona," představila se jí egyptská Židovka, trochu starší než Karen. "Budeme bydlet spolu. Pojď, ukážu ti náš pokoj. Určitě se ti bude u nás líbit."

Karen zavolala na Dova, že se později sejdou, a šla s Jonou podél administrativních a školních budov k malým bungalovům, obklopeným keři.

"Máme to dobré," říkala Jona, "můžeme bydlet v domečcích, protože patříme k těm starším."

Karen se na chvíli udiveně zastavila před bungalovem a pak vešla s Jonou dovnitř. Zařízení bylo velmi prosté, ale pro Karen to byl nejhezčí pokoj, jaký kdy v životě viděla. Byla tady postel, stůl, skříň a židle - a to všechno jen a jen pro ni.

Byl už večer, když se Karen na chvíli uvolnila. Po večeři mělo být v přírodním divadle představení na uvítanou nováčků.

S Dovem se Karen setkala na trávníku nedaleko Dafniny sochy. Po mnoha týdnech by si byla ráda zas jednou zatančila. Vzduch byl tak svěží a celá vesnice prostě báječná!

Karen byla rozechvělá samým štěstím. Stála vedle Dova a ukazovala mu dole v sedle bílé shluky domů v arabské vesnici Abú Ješa. Nad nimi se tyčila na libanonské hranici pevnost Ester a dole v údolí bylo vidět pole, která patřila ke Gan Dafna a která sousedila s mošavem Jad El. Na druhém konci chulského hřebene ležel Tel Chaj, kde padl Trumpeldor, a za údolím a horou Hermon už začínala Sýrie.

Karen měla na sobě dlouhé kalhoty olivově zelené barvy, farmářskou blůzu s rolákem a nové sandály.

"Oh, Dove!" zvolala. "Tohle je nejhezčí den mého života! Jona je skvělé děvče. Řekla mi, že doktor Liebermann je ten nejbáječnější člověk, jakého si můžeme představit!"

Sedla si do trávy, podívala se nahoru na nebe a vzdychla. Dov stál vedle ní a mlčel.

Vyskočila a vzala ho za ruku.

"Nech toho!" okřikl ji.

Ale Karen nepovolila a Dov se konečně posadil vedle ní. Když mu tiskla ruku a položila hlavu na rameno, zrozpačitěl.

"Měj přece taky radost, Dove," říkala mu, "prosím tě, buď šťastný a veselý."

Pokrčil rameny a uhnul.

"Prosím tě, buď šťastný!"

"Komu na tom záleží?"

"Mně," odpověděla Karen. "Protože mi záleží na tobě."

"Starej se radši o sebe."

"To dělám taky."

Ted' klečela před ním a uchopila ho za ramena.

"Viděl jsi svůj pokoj, Dove? Jak dávno jsi už nebydlel v takovém pokoji?"

Dov se začervenal a díval se do země.

"Jen si pomysli, Dove!" pokračovala Karen. "Už žádný uprchlický tábor, žádné internace s ostnatým drátem, nikdy víc žádná ilegální loď. Jsme doma, Dove, a je to dokonce ještě hezčí, než jsem si představovala ve svých nejodvážnějších snech."

Dov pomalu vstal a otočil se k ní zády.

"Pro tebe je to tady asi v pořádku, Karen. Já ale mám jiné plány."

"Prosím tě, už na to nemysli," požádala ho.

Orchestr začal hrát.

"Pojď, musíme do divadla," připomněla mu Karen.

Když Ari s Kitty opustili Tel Aviv a minuli obrovský britský tábor u Sarafandu, Kitty znovu pocítila napětí, kterým bylo ovzduší v Palestině prosyceno. Na cestě do Jeruzaléma, vedoucí arabským městem Ramle, si Kitty všimla, jak je Arabové sledují nepřátelskými pohledy. Ari však zřejmě nebral na vědomí ani Araby, ani Kittinu přítomnost. Za celý den jí řekl sotva tři slova.

Hned za Ramle začínala silnice Báb el-Vádí, vinoucí se v serpentínách nahoru do Judských hor. Na terasovitých stráních po pravé i levé straně silnice rostly mladé stromy, které tu Židé nedávno zasadili. Z obnažené zeminy vyčnívaly terasy postavené v dávných dobách, vypadaly jako žebra psa poslého hlady. Kdysi dávno žily v horách statisíce lidí a terasy jim skýtaly obživu. Dnes tu byla půda úplně zvětřalá a neplodná. Na hřebenech se tísnily bílé chatrče arabských vesnic.

Pokračovali stále výš a také jejich napětí stále vzrůstalo. Ted' se v dálce nad obzorem objevily nejasné obrysy jeruzalémských cimbuří a Kitty pocítila zvláštní vzrušení.

Přijeli do nového města, které postavili Židé, a silnicí vedoucí do Jaffy se blížili ke starým městským hradbám. Před Jaffskou bránou zabočil Ari na třídu Krále Davida a za chvíli zastavil před velkou budovou - známým hotelem stejného jména. Kitty vystoupila, a když uviděla, že právě křídlo hotelu leží v troskách, vyrazilo jí to dech.

"Dřív tady byl britský hlavní stan," řekl jí Ari, "ale Makabejci to tu poněkud předělali."

Kitty sešla dolů k jídlu první. Posadila se na terasu za hotelem, odkud byl přes malé údolí výhled na staré městské hradby.

Když pak Ari za chvíli přišel také dolů, zůstal stát jako přikovaný. Kitty vypadala skvěle. Takovou ji ještě nikdy neviděl. Měla na sobě velmi elegantní koktejlkové šaty, klobouk se širokým okrajem a bílé rukavice.

Najednou měl pocit, že je mu velmi vzdálená. Vypadala přesně tak jako půvabné, dobře oblečené ženy v Římě, Paříži či v Berlíně - ženy, patřící do světa, který mu byl cizí a ne zcela srozumitelný. Mezi oběma ženami - Kitty a Dafnou - byl nebetyčný rozdíl. Ale byla krásná, skutečně moc krásná.

Přistoupil k jejímu stolu a posadil se.

"Právě jsem telefonoval s Herriet Salzmannovou. Máme k ní přijít hned, jak se najíme."

"Děkuji vám," odpověděla Kitty. "Být v Jeruzalémě je ohromně vzrušující."

"Ano, to město je zvláštním způsobem přitažlivé. Každý, kdo ho poprvé spatří, je fascinovaný. Vzpomeňte si na Davida ben Amiho. Je tím městem doslova posedlý. Ostatně vám chce zítra, až začne sabat, ukázat staré město."

"To je od něho opravdu moc hezké, že se chce o mě starat."

Ari se na ni pozorně zadíval. Zblízka mu připadala ještě krásnější než před chvílí. Pohledem přivolal číšníka, objednal jídlo a strnula hleděl na stůl. Kitty se začal zmocňovat pocit, že Ari jen plní povinnost, které by se chtěl co nejdříve zbavit. Asi deset minut žádný z nich nepromluvil. Kitty ud'obávala salát.

"Jsem vám moc na obtíž?" zeptala se konečně.

"Ne," odpověděl Ari, "jak vás to mohlo napadnout?"

"Od chvíle, kdy jste se včera vrátil z té své schůzky, se chováte, jako kdybych nebyla na světě."

"Prosím za prominutí, Kitty," omlouval se Ari, ale hlavu nezvedl. "Myslím, že jsem dnes opravdu moc špatný společník."

"Copak není něco v pořádku?"

"Celá spousta věcí není v pořádku - jenže nemají nic společného ani s vámi, ani s mým nevyčválaným chováním. A teď bych vám chtěl povědět něco o Harriet Salzmannové. Je to Američanka a bude jí už hodně přes osmdesát. Kdyby náš Jišuv měl ve zvyku prohlašovat některé lidi za svaté, byla by naší první světící. Vidíte tam tu horu za starým městem?"

"Tam naproti?"

"To je vrch Skopus. V těch budovách nahoře je nejmodernější lékařské středisko na Blízkém východě. Peníze věnovala sionistická organizace žen v Americe, kterou Harriet Salzmannová založila po první světové válce. Většina palestinských nemocnic patří k Hadse - to je jméno organizace, kterou Harriet vybudovala - a Hadsa vypracovala projekty, postavila nemocnice a také je financuje."

"Musí to být velmi pozoruhodná žena."

"To určitě. Když se Hitler dostal k moci, Harriet zorganizovala aliju mládeže. Zachránila život tisícům mladých lidí. Alija mládeže spravuje v Palestině desítky středisek pro mladé lidi. Určitě si budete s Harriet moc dobře rozumět."

"Proč myslíte?"

"Víte, žádný Žid, který žil nějaký čas v Palestině, nemůže odtud odejít, aniž by tu nechal své srdce. Myslím, že s Američany je to stejné. Harriet tady žije už spoustu let, ale její srdce je z velké části pořád ještě v Americe."

Malá kapela dohrála. Nad Jeruzalémem se rozprostřelo ticho. Ze starého města sem tiše zazníval hlas muezzina, který ze svého minaretu vyzýval vyřící k modlitbě. Pak se zas rozhostilo ticho, takové dokonalé ticho, jaké snad Kitty ještě nikdy nezažila.

Ted' se rozezněly zvony na věži na druhé straně silnice a jejich melodie se rozléhala po vrcholech a v údolí. Jako by se životu zatajil dech a čas se na chvíli zastavil.

"Je to úžasné," řekla Kitty tiše.

"V našem životě není mnoho takových okamžiků," odpověděl Ari. "A to ticho a mír jsou bohužel klamně."

V tu chvíli se u dveří terasy objevil muž s olivovou pletí. Ari poznal Bar Izraela, spojku Makabejců. Mkuž kývl hlavou a zmizel.

"Omluvte mě laskavě na okamžik," požádal Ari Kitty.

Sešel do haly a postavil se k stánku s cigaretami; koupil si balíček a pak zdánlivě zamyšleně listoval v nějakém časopise. Bar Izrael k němu přistoupil a zůstal u něho stát.

"Váš strýc Akiba je v Jeruzalémě," zašeptal. "Chtěl by vás vidět."

"Musím do Sionistické osídlovací společnosti, ale to nebude trvat dlouho a pak budu volný."

"Čekám vás v ruské čtvrti," řekl Bar Izrael a vzápětí byl pryč.

Třída Krále Davida byla široký bulvár v novém městě; stály tu správní budovy, školy a kostely. V jednom jejím rohu se tyčila rozlehlá čtyřpatrová budova, sídlo Sionistické osídlovací společnosti. K hlavnímu vchodu vedl dlouhý vjezd.

"Šalom, Ari!" Harriet Salzmannová vstala od psacího stolu a vyšla jim vstříc tak hbitě, že by jí nikdo nehádal její věk. Postavila se na špičky, objala Ariho a srdečně ho políbila na tvář.

"Panečku, tys to těm chlapíkům na Kypru dal! Jsi opravdu pašák."

Pak se stará dáma obrátila ke Kitty, která zůstala stát u dveří.

"Tak tohle je Katherine Fremontová. Jste velmi krásná, mé dítě."

"Děkuji vám, Mrs. Salzmannová."

"Moc vás prosím, jen mi neříkejte Mrs. Salzmannová. To dělají jen Britové a Arabové. Když to slyším, připadám si stoletá. A teď si prosím sedněte a posaďte se přece. Objednám čaj. Anebo byste si raději vypila kávu?"

"Raději čaj."

"Tak to vidíš, Ari - takhle vypadá Američanka."

V Harrietiných světlých očích to posměšně zajiskřilo a rukama udělala velkolepé gesto, aby ukázala, že považuje Kitty za nesmírně atraktivní a krásnou.

"Jsem přesvědčený, že zdaleka ne všechny Američanky vypadají tak dobře jako Kitty a..."

"Prosím vás, přestaňte s tím. Ale oba. Přivádíte mě do rozpaků."

"Vy děvčata mě teď asi nebudete potřebovat," poznamenal Ari. "Musím si vyřídit ještě pár věcí a bude nejlepší, když to udělám hned. Prosím vás, Kitty, kdybyste se pro vás nemohl vrátit včas, vadilo by vám, kdybyste si vzala taxík a jela zpátky do hotelu sama?"

"Jen si běž," řekla Harriet. "Kitty a já povečeříme spolu u mě doma. Tebe u toho vůbec nepotřebujeme."

Ari se usmál a rozloučil se.

"Je to báječný kluk," řekla Harriet Salzmannová. "Máme tady spoustu takových chlapců, jako je Ari. Pracují příliš těžce a umírají příliš mladí."

Zapálila si cigaretu a nabídla také Kitty.

"Z jaké končiny vlastně jste?"

"Z Indiany."

"A já ze San Franciska."

"Nádherné město," řekla Kitty. "Jednou jsem tam byla s manželem. Vždycky jsem si přála, abych se tam mohla zas podívat."

"Já si to taky přeju," řekla stará paní. "Mám dojem, že moje touha podívat se do Států je rok od roku větší. Už patnáct let jsem pevně rozhodnutá vrátit se na nějaký čas do San Franciska, ale práce tady vůbec nebere konce. Je tu tolik těch malých ubožáčků, co přijíždějí. Myslím ale, že teď zrovna jsem tím přáním přímo posedlá. Asi začínám být senilní."

"To sotva!"

"Je dobré být Židem a pracovat za znovuzrození židovského národa - ale je také výtečné být Američankou. Prosím vás, má milá, nikdy na to nezapomeňte. Ostatně jsem byla napjatá celou tu dobu, co to s Exodem začalo, a chtěla jsem vás poznat, Katherina Fremontová - a musím se vám přiznat, že jsem notně překvapená. Přitom mě hned tak něco nepřekvapí."

"Obávám se, že noviny mě vyličily přehnaně romanticky."

Harriet Salzmannová dovedla svou přívětivostí člověka odzbrojit, přitom však byla velmi pohotová a kritická. Kitty se cítila příjemně uvolněná, avšak jasně si uvědomovala, že si jí její protějšek pozorně prohlíží. Upijely čaj a bavily se o tom i onom, hlavně však o Americe. Harriet jako by najednou propadla melancholii.

"Příští rok se tam určitě rozjedu," říkala. "Musím si něco vmyslet. Možná že pojedu do Států a uspořádám tam sbírku pro naši organizaci. Často se vydáváme na taková tažení. Víte, že nám američtí Židé dávají víc, než všichni Američané dohromady věnují na Červený kříž? Ale nač vás nudím takovými věcmi! Chcete přece tady u nás pracovat?"

"Bohužel nemám s sebou svá vysvědčení."

"Vůbec je nepotřebujeme. Víme přesně, kdo jste."

"Skutečně?"

"Ano - v našich spisech je o vás půl tuctu zpráv."

"Teď nevím, mám-li se cítit polichocená nebo uražená."

"Prosím vás, nebuďte uražená. V této zemi jsou prostě takové poměry. Musíme vědět všechno o lidech, kteří sem přijíždějí. Uvidíte, že jsme docela malá obec a že sotva existuje něco, co by se nedostalo k mým starým uším. Zrovna než jste dopoledne přišli, četla jsem si o vás a kladla jsem si otázku, co vás k nám vlastně přivedlo."

"Jsem dětská sestra a vím, že potřebujete dětské sestry."

Harriet Salzmannová potřásla hlavou.

"To není pravý důvod. Pro tohle k nám cizinci jako vy nejezdí. Musí tu být ještě něco jiného. Přijela jste do Palestiny kvůli Arimu ben Kanaanovi?"

"Ne - přestože je mi pochopitelně sympatický."

"Je sympatický stovce žen. Jenže vy jste náhodou právě ta, která je sympatická i jemu."

"To se mi nezdá, Harriet."

"Skutečně? To jsem ráda, Katherine. Z Jad El do Indiany je totiž daleká cesta. Ari je sabra a jen sabra mu dokáže skutečně porozumět."

"Sabra?"

"Tak říkáme lidme, kteří se tu narodili. Sabra je plod kaktusové rostliny, která tu všude sama od sebe roste. Má tvrdou kůru - ale uvnitř je plod křehký a sladký."

"Myslím, že je to dobrá charakteristika."

"Ari ani ostatní, kteří se tu narodili, nemají představu o životě v Americe - stejně jako vy si nemůžete představit Ariho dosavadní život."

Harriet Salzmannová se krátce odmlčela. Pak pokračovala:

"Dovolte abych mluvila docela otevřeně. Přichází-li k nám někdo, kdo není Žid, přichází jako přítel. Vy nepatříte ani k nám, ani k našim přátelům. Jste krásná, velmi krásná, jste Američanka, jistě úplně zmatená všemi těmi odivnými lidmi kolem. Povězte mi, jak to, že jste tady?"

"To není těžké vysvětlit. Velmi jsem si oblíbila jednu mladou dívku, která sem připlula na Exodu. Seznámily jsme se už dřív v Caraolu. Ta dívka tu chce hledat svého otce a já se obávám, že její pokus by mohl skončit velmi nešťastně. Kdyby se jí nepodařilo ho najít, ráda bych ji adoptovala a vzala s sebou do Ameriky."

"Tak o to tedy jde. Dala jste mi poctivou odpověď a teď si spolu věcně promluvíme. V jedné z našich vesnic pro mládež v severní Galileji je volné místo hlavní sestry. Je to překrásná krajina. Vesnici vede jeden z mých nejstarších a nejlepších přátel, doktor Ernst Liebermann. Jmenuje se to Gan Dafna. Máme tam asi čtyři sta dětí - většinou byly v koncentračních táborech. Nutně potřebují někoho, kdo by se o ně staral. Těšilo by mě, kdybyste byla ochotná se toho ujmout. Plat a pracovní podmínky jsou velmi dobré."

"Já... ráda bych věděla..."

"Kde je Karen Hansenová?"

"Jak to víte?"

"Vždyť jsem vám řekla, že tady žijeme jak na vesnici. Ano, Karen je v Gan Dafna."

"Ani nevím, jak bych vám poděkovala."

"Poděkujte Arimu. To on všechno zařídil. Doveze vás tam autem. Gan Dafna je velmi blízko osady, kde je jeho domov."

Stará žena položila šálek na stůl a pohodlněji se opřela.

"Dovolíte, abych vám dala poslední, dobře míněnou radu?"

"Samozřejmě."

"Od roku 1933 jsem pracovala se sirotky. Pouto těch dětí k Palestině je tak veliké, že to stěží pochopíte. Jakmile se tu děti nadýchají svobodného vzduchu, jsou tak plné té prazvláštní lásky k této zemi, že odtud odcházejí jen s těžkým srdcem. Ale když to přesto udělají pak už se jim obvykle nepodaří zvyknout si jinde. Tak horoucně a vášnivě tuto zemi milují. Američané považují v Americe mnoho věcí za samozřejmost. Tady se lidé každé ráno probouzejí s pochybnostmi a napětím, nevědí ani, jestli zase nepřijdou o všechno, zač dali svůj pot a krev. Myšlenkou na vlast žijí ve dne v noci. Palestina je ústředním bodem jejich života a vlastním smyslem jejich existence."

"Chcete tím říct, že smi asi nepodaří přemluvit to děvče, aby se mnou odjelo do Ameriky?"

"Jen vám chci vysvětlit, že bude všechno proti vám, až se o to pokusíte."

Ozvalo se zaklepání, Harriet zvolala "prosím" a do dveří vešel David ben Ami.

"Šalom, Harriet. Šalom, Kitty. Ari mi řekl, že vás tady najdu. Neruším?"

"Ne," řekla Harriet. "Už jsme si všechno řekly. "Katherine pojede do Gan Dafna."

"Ale to je báječné!" Napadlo mě, že by nebylo špatné ukázat Kitty Mea Šearim, když začíná sabat."

"To je dobrý nápad, Davide," souhlasila Harriet.

"Takže hned vyrazíme. Půjdete s námi, Harriet?"

"Tyhle staré kosti mám vláčet městem? Z toho nebude nic. Za dvě hodiny mi přiveďte Katherine na večeři."

Kitty vstala, podala Harriet Salzmanové ruku, poděkovala jí a otočila se k Davidovi. Ten na ni mlčky zíral.

"Není snad něco v pořádku, Davide?" zeptala se Kitty.

"Ještě nikdy jsem vás neviděl takhle oblečenou. Vypadáte úžasně."

S rozpaky pohlédl na sebe. "Ani nevím, jestli vás tak, jak jsem, můžu doprovázet."

"Ale to je nesmysl. Jen jsem si dala záležet, abych udělala na svou novou představenou dobrý dojem."

"Šalom, děti," loučila se Harriet. "Na shledanou!"

Kitty byla opravdu ráda, že pro ni David přišel. V jeho společnosti se cítila lépe než s ostatními Židy.

Vyšli z budovy Sionistické osídlovací společnosti a přecházeli napříč třídou Proroků. Kitty se do Davida zavěšila. Vypadalo to, jako by to byl on, kdo si prohlíží město. Všechno, co bylo v Jeruzalémě k vidění, objevoval pokaždé znovu a měl radost jako dítě.

"Je to skvělé, že jsem zas tady," říkal. "Jak se vám líbí mé rodné město?"

"To je těžké slovy vyjádřit. Je to úchvatné a zároveň trochu stísnující."

"Ano, takový mi připadal Jeruzalém vždycky, i když jsem byl malý chlapec. To město mě pokaždé znovu fascinuje i mate."

"Ale je to od vás opravdu víc než milé, že jste si našel pro mě čas, když už jste tak dlouho nebyl doma."

"Ještě nejsme všichni pohromadě," řekl David. "Abyste totiž věděla, mám šest bratrů. Většina je u Palmachu. Já jsem mazlíček rodiny, a proto se teď pochopitelně všichni sejdeme. Kromě jednoho bratra. Toho pak budu muset navštívit sám."

"Je snad nemocný?"

"Ne, ale je u Makabejců. Otec nechce dovolit, aby přišel k nám domů. Je u Ben Mošeho, jednoho z makabejských velitelů. Ten byl mým profesorem na Hebrejské univerzitě."

David se zastavil a ukázal na vrch Skopus, ležící na druhé straně Kidronského údolí.

"Tamhle je univerzita."

"Ta vaše univerzita vám moc chybí, vidíte?"

"Samozřejmě. Ale myslím, že tam zas jednou budu pracovat."

Když se začalo stmívat, ozval se tlumený hlas rohu. Ulicemi znělo volání:

"Šabbat, šabbat!"

Po celém Jeruzalémě se rozléhal tisíciletý zvuk rohu. David si nasadil čepičku a vedl Kitty k Mea Šearim - k ulici Sta bran, v níž žili ortodoxní Židé.

"Tady, v Mea Šearim, můžete v synagógách vidět muže, kteří se modlí těmi nejrůznějšími způsoby. Někteří Jemenité při modlitbě pohybují tělem od pasu nahoru, jako by jezdili na velbloudu. Židé se tak podvědomě mstí za to, že dříve nesměli jezdit na velbloudu, protože hlava Žida nesměla čnit výš než hlava muslima."

"To jsem nevěděla."

"Anebo potomci španělských Židů. Když ti nechtěli být v době inkvizice popraveni, museli přestoupit na křesťanskou víru. Modlili se nahlas latinsky, ale na konci každé věty pronášeli v duchu slova hebrejské modlitby, a ještě dodnes se modlí za každou větu několik slov mlčky."

Když zahruli do ulice Sta bran, nezmohla se Kitty ani na slovo. Po obou stranách stály dvoupatrové domy, jejichž balkóny měly bohatě zdobené mřížové zábradlí. Bylo vidět bradaté muže s dlouhými bejzy a s klobouky vroubenými kožšinou; na sobě měli dlouhé kaftany z černého saténu. Byli tu Jemenité v arabských oděvech, Kurdové, lidé z Buchary a Peršané v pestrých hedvábných šatech. Všichni přicházeli z rituální lázně a mýjeli Kitty a Davida spěšnými, komíhavými kroky.

Ulice se rychle vyprázdnily, všichni spěchali do synagóg, malých svatyní natěsnaných vedle sebe. Kitty nahlédla dovnitř zamřížovaným oknem.

Jak podivné místnosti a jací zvláštní lidé! Spatřila tu muže, kteří se s nářkem a sténáním tlačili kolem stánku s Tórou. Viděla mírné tváře Jemenitů se zjasněným pohledem. Seděli tu se zkříženými

nohama na polštářích a tichounce se modlili. Viděla staré muže, jejichž trup se klátil sem a tam a ústa monotónně bez ustání mumlala hebrejské modlitby ze starých zažloutlých knih. Jaká to změna proti Tel Avivu a jaká vzdálenost mezi těmito lidmi a dobře vypadajícími obyvateli nového židovského města.

"Máme tu všechny možné druhy Židů," vysvětloval jí David ben Ami. "Chtěl jsem vám to tu ukázat, protože vím, že Ari by to neudělal. On i mnozí jiní, kteří se v zemi narodili, opovrhují těmi starými ortodoxními Židy, protože neobdělávají půdu a nejsou ochotni nosit zbraň. Jsou to zpátečníci a odmítají všechno, co se snažíme vybudovat. A přece - když někdo žije jako já v Jeruzalémě déle, naučí se toleranci i vůči nim a pochopí, jaké strašlivé poměry vehnaly lidi do takového náboženského fanatismu."

Ari ben Kanaan čekal v ruské čtvrti nedaleko kostela.

Když se setmělo, najednou se před ním vynořil Bar Izrael. Ari ho následoval do vedlejší ulice, kde stál taxík. Nastoupili a Bar Izrael vytáhl velký černý kapesník.

"To se musím podrobit i tomuhle?"

"Důvěřuju vám, Ari, ale rozkaz je rozkaz."

Zavázal Arimu oči. Pak si Ari musel lehnout na podlahu auta a zakryli ho dekou. Taxík jezdil přes čtvrt hodiny křížem krážem, aby Ari ztratil orientaci. Konečně vůz zastavil. Rychle ho zavedli do místnosti v jakémsi domě, a teprve pak si směl sundat pásku z očí.

V místnosti nebylo nic, jen stůl a židle. Na stole hořela svíčka a vedle ní stála láhev brandy a dvě sklenice. Chvilu trvalo, než si Ari zvykl na šero. Na druhé straně stolu stál strýc Akiba. Bradu i vlasy měl jako padlý sníh. Skláněl se nad stolem a jeho tvář byla zbrázděná vráskami. Ari k němu pomalu kráčel.

"Strýčku Akibo!" zvolal.

"Ari, můj chlapče!"

Objali se a stařec stěží skrýval pohnutí. Zvedl svíčku, přidržel ji u Ariho tváře a usmál se.

"Vypadáš dobře, Ari. Na Kypru jsi to provedl znamenitě."

"Děkuju, strýčku Akibo."

"Slyšel jsem, že jsi sem přijel s děvčetem."

"Ano, s Američankou, která nám pomohla. Naše věc se jí vlastně netýká. A jak se daří tobě, strýčku Akibo?"

Akiba povytáhl ramena.

"Natolik dobře, jak se může dařit starému muži, který se musí skrývat. Už je to dávno, co jsem tě viděl naposled, Ari - až moc dávno. Víc než dva roky. Když Jordana studovala na univerzitě, bylo to pěkné. Každý týden mě navštívila. Teď už jí bude dvacet. A jak se máš ty? A ona? Je stále ještě zamilovaná do toho chlapce?"

"Myslíš Davida ben Amiho? Ano. Ti dva se velmi milují. David byl se mnou na Kypru. Patří mezi naše nejnadějnější mladé lidi."

"Viš, že jeho bratr je Makabejec? Na univerzitě byl Ben Moše Davidovým učitelem. Snad bych se s ním mohl někdy seznámit."

"Samozřejmě."

"Slyšel jsem, že Jordana je u Palmachu."

"Ano, vede dětský domov v Gan Dafna a pracuje u pojízdné tajné vysílačky, když v našem okolí vysílají výzvy arabskému obyvatelstvu."

"To přichází jistě často do Ejn Or."

"Ano."

"Jestlipak - jestlipak někdy vyprávěla, jak to tam vypadá?"

"Ejn Or je stejně krásný, jako byl vždycky."

"Možná že ho ještě jednou v životě spatřím."

Akiba se posadil ke stolu a nejistou rukou naplnil Arimu i sobě sklenici. Připili si.

"Lechajim!" řekl Ari.

"Lechajim!"

"Včera jsem byl u Avidana, strýčku Akibo. Ukázal mi seznam britských jednotek v Palestině. Znáte ten seznam?"

"Máme dobré přátele v britské zpravodajské službě." Akiba vstal a začal pomalu chodit po místnosti.

"Haven-Hurst by mou organizaci nejradši zlikvidoval. Britové nešetří penězi, aby nás zničili. Týrají naše zajatce a větší je. Všechny naše vůdce vykázali ze země. Jako by nebylo už dost na tom, že Makabejci jsou jediní, kteří mají odvahu vyhlásit jim boj - ne, my musíme bojovat i proti zrádcům mezi našimi vlastními lidmi. Ale ano, Ari! Moc dobře víme, že nás Hagana zradila a zaprodala."

"To není pravda, strýčku Akibo!"

"Je to pravda!"

"Není. Zrovna dnes byl Haven-Hurst u ústřední rady Jišuvu a žádal, aby Hagana bojovala proti Makabejcům, ale ústřední rada to odmítla."

Akiba začal přecházet rychleji po místnosti, byl čím dál rozčilenější.

"A jak si to tedy představuješ? Odkud mají Britové své informace, ne-li od Hagany? Ti zbabělci v ústřední radě nechali Makabejce, aby krváceli a umírali; zrazují nás a zaprodávají. Dělají to velmi chytře, ale zrazují nás, zrazují a zrazují!"

"Strýčku, tohle nebudu poslouchat. Většina nás v Haganě a v Palmachu je celá žhavá do boje. Pořád nám kladou na srdce, abychom se ovládali, až jsme napjatí skoro k prsaknutí, ale koneckonců nemůžeme přece ohrozit a zničit všechno, co jsme tak namáhavě vybudovali."

"Tak my - my to ohrožujeme, ano? Jen to řekni, Ari!"

Ari zatnul zuby a mlčel. Starý muž ještě chvíli něco hněvivě mumlal, ale potom se taky odmlčel. Zůstal stát a paže mu poklesly.

"Já vím, když jde o to, rozpoutat nějakou hádku, na to jsem mistr. A přitom nechci."

"Vždyť je dobře, strýčku."

"Je mi líto, Ari. Prosím tě, napij se ještě."

"Děkuju, už ne."

Akiba se odvrátil a tiše se zeptal:

"Jak se má můj bratr?"

"Když jsem ho viděl naposled, měl se dobře," odpověděl Ari. "Pojede do Londýna a zúčastní se dalších jednání."

"To věřím. Hodný Bárak. Mluvit, to on bude. Až do konce."

Akiba si navlhl rty jazykem a pak se váhavě zeptal:

"Jestlipak vůbec ví, že ty, Jordana i Sára se někdy se mnou scházíte?"

"Myslím, že to ví."

Akiba se podíval na synovce. Ve tváři se mu zřetelně odrážel smutek, který ho naplňoval.

"A Bárak - můj bratr - zeptal se někdy, jak se mi vede?"

"Ne."

Akiba se krátce a trpce zasmál. Pak prudce dosedl na židli a nalil si ještě brandy.

"Jak je to všechno podivné," říkal. "Vždycky jsem byl já ten zlostný - a Bárak ten smířlivý."

Poslechni, Ari - já už stárnu. Jsem velmi starý a velmi unavený. Nevím, jak dlouho to ještě potáhnu, snad rok nebo dva. Co jsme si způsobili, už se nedá ničím napravit. Ale on - on se musí přemoci a skoncovat s tím nepřátelským mlčením. Musí mi odpustit, Ari. Musí to udělat - už kvůli našemu otci."

III. Nazítří se Ari a Kitty vydali z Jeruzaléma na další cestu na sever, do Galileje. Jeli arabskými vesnicemi, které vypadaly, jako by se v nich zastavil čas, až přijeli do úrodného Jezreelského údolí, jehož močály proměnili Židé v nejlepší ornou půdu na celém Blízkém východě. Když se pak silnice v serpentinách vinula zas nahoru do Nazaretu, měli dojem, že ujíždějí z přítomnosti do minula. Na jedné straně hory ležela zelená jezreelská pole a na druhé obnažené, suché, neplodné pozemky Arabů.

Ari zaparkoval v centru města. Zahnal houf arabských žebráků, ale jednoho malého chlapce se nemohl žádným způsobem zbavit.

"Přejete si průvodce, pane?"

"Ne."

"Nechcete si koupit suvenýr? Mám dřevo ze svatého kříže a kousek látky z plátna."

"Zmiz!"

"Nechcete fotografie aktů?"

Ari se pokoušel zbavit chlapce, ale ten nepovolil a držel se ho za kalhoty.

"Nechtěl byste mou sestru? Je ještě panna."

Ari mu hodil minci.

"Hlídej nám auto."

V Nazaretu to páchlo. Ulice byly plné smetí. Člověk tu potkával slepé žebráky a bosé, otrhané, nesmírně špinavé děti. Všude byla mračna much.

Kitty se bojácně držela Ariho za rameno a oba si namáhavě razili cestu k místu, o němž se praví, že tam stála Mariina kuchyň a dálna tesaře Josefa.

Když opouštěli Nazaret, Kitty poznamenala:

"Je to příšerné místo."

"Ale zdejší Arabové s námi alespoň smýšlejí přátelsky," namítl Ari. "Jsou to křesťané."

"To je možné," odpověděla Kitty. "Jenže tihle křesťané by ze všeho nejvíc potřebovali koupel."

Kitty se pokoušela strávit tu spoustu nových dojmů, které jí přineslo posledních několik dní. Taková malá země - a každá píď tu byla prosáklá krví nebo slávou minulosti. Člověk byl jednu chvíli uchvácen posvátností místa, aby se jeho pocity vzápětí proměnily v úděs a úžas. Byla tu posvátná místa, kde v pokoře oněměla, jiná se jí dotkla tak málo, jako by hleděla na maškarádu. Lkající, vroucně se modlící Židé v Mea Šearim - a hořící rafinérie v Haifě. Provokativně sebejisté sabry v Tel Avivu - a venkovské obyvatelstvo v Jezreelském údolí. Všechno, staré i nové, stěsnané v úzkém prostoru. Kam člověk pohlédl, viděl rozpory a protiklady.

Když dorazili do Jad El, už byl skoro večer. Ari zastavil u malého domku obklopeného záplavou květin. Brána se otevřela a Sára ben Kanaanová jim spěchala vstříc.

"Ari, Ari!" volala znovu a znovu a objímala syna.

"Šalom, ima."

"Ari, Ari, Ari..."

"No tak přece nempač, ima, neplač."

Ve dveřích se objevila mohutná postava Báraka ben Kanaana, který také rychle vyšel ven a objal Ariho.

"Šalom, aba, šalom."

Starý obr poplácal syna po zádech a stále opakoval:

"Vypadáš dobře, Ari, opravdu dobře."

Sára se zkoumavě zahleděla do tváře svého syna.

"Je unavený. Cožpak opravdu nevidíš, Báraku, jak je utahaný a vyčerpaný?"

"Ne, ima," řekl Ari, "je mi skvěle. Ostatně, někoho jsem vám přivedl. Dovolte, abych vás seznámil - Mrs. Katherine Fremontová. Odzítřka bude pracovat v Gan Dafna."

"Tak tedy vy jste Katherine Fremontová," řekl Bárak a vzal Kittinu ruku do svých obrovských dlaní. "Bud'te vítána v Jad El."

"No ne, Ari, ty jsi opravdu hlupák," ozvala se matka. "Proč jsi netelefonoval, že přivedeš paní Fremontovou? Ale jen pojd'te, pojd'te dovnitř, převlékněte se a udělejte si pohodlí. Připravím mezitím něco k jídlu a hned vám bude líp. Jsi opravdu hloupý kluk, Ari."

Sára položila paži kolem Kittiných ramen a vedla ji do domu.

"Báraku, přines kufr paní Fremontové."

Jordana ben Kanaanová stála v přírodním divadle před hloučkem nováčků z Exodu. Byla velká a na svých dlouhých, krásných nohách stála pevně a zpřímá. Rudé vlasy jí volně splývaly po zádech. Tahle nápadně hezká devatenáctiletá dívka byla od chvíle, kdy odešla z univerzity, v Palmachu. Vedení ji poslalo do Gan Dafna, aby se tam ujala skupiny, v níž všichni členové mládežnické vesnice starší čtrnácti let prodělávali vojenský výcvik. Kromě toho bylo v Gan Dafna jedno z nejdůležitějších tajných skladů munice, pašovaly se odtud zbraně do sídlišť v celé chulské oblasti. Když byla v okolí v provozu tajná

vysílačka, pracovala Jordana i tam. Bydlela v Gan Dafna a spala ve své kanceláři.

"Jsem Jordana ben Kanaan," představila se dětem z Exodu, "a jsem vaše velitelka v Gan Dafna. V nejbližších dnech se naučíte, jak se dělá špionáž, předávají zprávy a čistí zbraně. Naučíte se střílet, šermovat holemi a uděláme si taky několik terénních pochodů do okolí. Teď jste v Palestině a už nikdy se nebudete muset ani pokořovat, ani bát jen proto, že jste Židé! Budeme tvrdě pracovat, protože Erec Jisrael vás potřebuje."

Když Jordana skončila a přišla do správní budovy, volali ji k telefonu. Matka jí oznamovala, že přijel Ari.

Jordana běžela do konírný, vyvedla bílého arabského hřebce svého otce a bez sedla ujížděla tryskem silnici k Abú Ješa. Její rudé vlasy vlály ve větru.

Nezpomalila, ani když míjela hlavní ulici arabské vesnice, a asi deset lidí se jí kvapem vyhnulo. Mužové sedící před kavárnou za ní nevraživě hleděli. Nestydatá rudovlasá děvka! Jaká troufalost, projíždět se jejich ulicemi v krátkých kalhotách! Ta má štěstí, že je Bárakova dcera a Ariho sestra!

Ari vzal Kitty za ruku a vedl ji ven.

"Pojďte," říkal, "chtěl bych vám ukázat naši farmu, než se setmí."

"Opravdu jste se dost najedla, paní Fremontová?" ptala se starostlivě Sára.

"Víc než dost."

"Jste spokojená se svým pokojem?"

"Děkuji, všechno je skutečně báječné."

"No tak nezůstávejte venku příliš dlouho. Až přijde Jordana, bude večere."

Sára a Bárak se za nimi dívali, když Ari s Kitty odcházeli, a Sára pohlédla na Báraka.

"Je moc krásná," poznamenala. "Ale že by to byla žena pro našeho Ariho?"

"Prosím tě, nebuď pořád taková typická židovská máma. V jednom kuse si pro Ariho vymýšlíš nějakou nevěstu," napomenul ji Bárak.

"Povídáš nesmysly, Báraku. Copak sis nevšiml, jak na ni kouká? To tak málo znáš vlastního syna?"

Ari a Kitty prošli Sářinou květinovou zahradou k nízkému zahradnímu plotu. Ari si opřel nohu o příčku a díval se ven, na pole v Jad El. Postřikovače se točily a šířily kolem sebe vlhký chlad. Listy ovocných stromů tiše ševalily ve večerním vánku. Vzduch byl naplněný vůní šípkových růží ze Sářiny zahrady.

Kitty pohlédla na Ariho stojícího vedle ní. Poprvé od doby, kdy se seznámili, jí připadal vnitřně klidný a uvolněný.

"Samozřejmě se to nedá srovnat s vaší Indianou," ozval se Ari po chvíli.

"Ale je tu krásně," odpověděla Kitty.

"Vy jste koneckonců nemuseli vysoušet žádný močál, abyste si tam mohli něco postavit."

Ariho srdce téměř přetévalo. Byl by se rád Kitty svěril, jak moc touží po tom dostat se domů a pracovat jako zemědělec na své půdě. Byl by si přál, aby pochopila, co pro Žida znamená vlastnit takový kus půdy.

Kitty stála vedle něho, opírala se o plot a obdivovala práci, kterou lidé v Jad El vykonali.

Vypadala skvěle. Ari by ji byl rád objal, ale neudělal nic a ani nic neřekl. Kráčeli mlčky podél plotu, až přišli k hospodářským budovám, kde je uvítalo kdákání slepic a husí kejhání. Ari otevřel mříže a zjistil, že horní stěžeje jsou nalomené.

"To je potřeba spravit," řekl. "Tady se musí spousta věcí opravit, a já jsem pořád na cestách; ani Jordana není doma. Otec taky často odjíždí na různé konference. Obávám se, že se o majetek ben Kanaanovy rodiny bude muset postarat obec. Ale jednou budeme zas všichni doma a pak něco uvidíte."

Minuli stodolu, kurník a kůlnu a došli až na okraj polí. Ari ukázal na hory u libanonských hranic.

"Odtud můžete vidět Gan Dafna."

"Tam ty bílé domy?"

"Ne, to je arabská vesnice Abú Ješa. Gan Dafna je vpravo, trochu výš, na té planině se stromy."

"Ano, teď ji vidím. Můj ty Bože, je doopravdy až v oblacích. A co ta budova vzadu až na

vrcholu hory?"

"To je Fort Ester, britské opevnění. Ale pojďte, musím vám ukázat ještě jednu věc."

Když kráčeli mezi poli, už se snášel soumrak. Zapadající slunce zaplavilo horské stráně neobvyklými barvami. Tam, kde končila pole, bylo vidět lesík a řeku, jejíž vody proudily do Chulského jezera.

"O téhle řece zpívají barevní obyvatelé Ameriky velice hezké spirituály."

"To je Jordán?"

"Ano."

Ari přistoupil těsně ke Kitty a oba na sebe vážně a slavnostně pohlédli.

"Líbí se vám tu?" zeptal se. "A moji rodiče?"

Kitty beze slova přikývla. Očekávala, že ji Ari vezme do náruče. Jeho ruce se dotkly jejích ramen.

"Ari, Ari, Ari!" zvolal někdo hlasitě nablízku. Ari pustil Kitty a otočil se. Přímou ze zapadajícího rudého slunce jim klusal vstříc jezdec na koni.

"Jordana!" zvolal Ari.

Jordana přitáhla uzdu a zpěněný kůň se zastavil. Dívka vymrštila obě paže do výše, vyrazila výkřik radosti, seskočila z koně a vrhla se na Ariho tak prudce, že oba upadli na zem. Ale to už jeho tvář pokryla polibky.

"Přestaň!" volal a bránil se.

"Ari, já tě ulíbám k smrti!"

Jordana ho lechtala a oba se jako zápasníci kutáleli po zemi. Nakonec ji musel Ari položit na záda a pevně držet. Kitty se dívala, co sourozenci vyvádějí. Pak si Jordana najednou všimla, že je někdo pozoruje, a zvažněla. Ari, který ve své radosti na Kitty skoro zapomněl, se rozpačitě usmál, podal Jordaně ruku a pomohl jí vstát.

"Moje exaltovaná sestra. Zřejmě si mě spletla se svým přítelem Davidem ben Amim."

"Dobrý den, Jordano," pozdravila Kitty. "Mám pocit, jako bych vás znala už dlouho. David mi o vás hodně vyprávěl."

"A vy jste Katherine Fremontová. Taky jsem už o vás slyšela."

Obě si podaly ruce, ale bylo to chladné uvítání a Kitty nevěděla, co si o tom má myslet. Jordana se rychle odvrátila, vzala koně za uzdu a vykročila k domu. Ari a Kitty ji následovali.

Jordana se zeptala přes rameno Ariho:

"Víš něco o Davidovi?"

"Přijel na několik dní do Jeruzaléma. Požádal mě, abych ti vyřídil, že tě dnes večer zavolá. Koncem týdne sem přijede, pokud se s ním nesejdeš raději v Jeruzalémě."

"Teď, když jsme v Gan Dafna dostali nováčky, nemůžu pryč."

"Ano," řekl Ari a mrkl přitom na Kitty. "Zrovna mě něco napadlo. V Tel Avivu jsem byl u Avidana. Říkal mi něco - co to jen vlastně bylo - ach ano, už si vzpomínám - povídal, že David má být přeložený do Ejn Or k brigádě Galilea."

Jordana se otočila. Její modré oči se rozšířily. Chvíli se nezmohla na slovo.

"Ari - a je to pravda? Anebo si ze mě děláš jen legraci?"

Ari povytáhl ramena. "Jsi husa," poznamenal.

"Ty netvore! Proč jsi mi to neřekl hned?"

"Nevěděl jsem, že je to tak důležité."

Jordana by se byla nejraději znovu vrhla na Ariho, ale Kittina přítomnost jí v tom bránila.

"Jsem šťastná," řekla prostě.

Kitty musela zas usednout k jídlu a činit se, protože kdyby odmítla, považovali by to snad za mezinárodní incident. Po večeři rozložila Sára na všechny stoly jídlo k pohoštění očekávaných hostů.

Večer přišli skoro všichni obyvatelé Jad El do domu Ben Kanaanových, aby uvítali Ariho a uspokojili svou zvědavost stran Američanky. Návštěvníci, kteří si hebrejsky šeptem vzrušeně sdělovali své dohady, byli drsní, ale srdeční lidé. Ari se celý večer zdržoval blízko Kitty, aby ji ochránil před nápořem otázek, ale s údivem zjistil, jak snadno se Kitty dokázala vypořádat se zvědavci, kteří na ni

dotírali svými dotazy.

Během večera byl chladný a odmítavý postoj, který vůči Kitty od prvního okamžiku zaujala Jordana, stále zřejmější. V Jordanině nepřátelském výrazu Kitty téměř vycítila otázku: "Co jsi zač, že chceš mého bratra?"

A přesně tohle si Jordana taky myslela, když pozorovala, jak Kitty okouzluje farmáře z Jad El, zrovna jako by dávala nějaké představení. Podle ní vypadala Kitty jako všechny ty přepychové panenky, které jsou k ničemu - manželky anglických důstojníků trávící čas tím, že se scházejí u čaje a pěstují konverzaci.

Když se poslední host rozloučil, bylo už hodně pozdě. Teď si mohli Ari s Bárakem konečně pohovořit o samotě. Mluvili jen o farmě. Přestože tu Ari, Jordana ani Bárak dlouho nebyli, bylo všechno v pořádku, postaral se o to mošav.

Mezi spoustou sklenic, mís a talířů hledal Bárak láhev, v níž by zbylo trochu koňaku, a naplnil sobě i synovi sklenku. Pak se pohodlně usadili a natáhli si nohy.

"Tak - a jak je to s tou tvou Mrs. Fremontovou? Všechny nás to nesmírně zajímá."

"Je mi líto, ale budu tě muset zklamat. Je tady v Palestině kvůli děvčeti, které přijelo na Exodu. Pokud vím, chtěla by ji adoptovat. Jsme dobří přátelé."

"A jinak nic?"

"Nic."

"Líbí se mi, Ari. Moc se mi líbí. Ale není naše. Byl jsi v Tel Avivu u Avidana?"

"Ano. Prozatím zůstanu asi u komanda Palmachu v Ejn Or. Mám vypracovat hodnocení našich vojenských sil v jednotlivých osadách."

"To jsem rád. Byls tak dlouho pryč! Matka bude šťastná, když tě bude smět chvíli rozmazlovat."

"A co je s tebou, otče?"

Bárak si pohladil rudé vousy.

"Avidan mě požádal, abych se zúčastnil konference v Londýně."

"To jsem si stejně myslel."

"Samozřejmě nemáme na vybranou. Musíme pořád jen přešlapovat na místě a pokoušet se o vítězství politické. Do vojenských konfrontací se pouštět nemůžeme. Pojedu tedy do Londýna a udělám, co bude v mých silách. Ale dělám to nerad, protože mám čím dál víc dojem, že nás Britové jednoho krásného dne definitivně zradí a zaprodají."

Ari vstal a začal neklidně přecházet po pokoji. Skoro litoval, že nedostal od Avidana příkaz, aby jel někam pryč. Pokud se musel ve dne v noci soustředit na to, jak splnit nějaký úkol, alespoň mu nezbýval čas k úvahám, jak nebezpečná je situace Jišuvu.

"Ale měl bys taky zajít do Abú Ješa a promluvit si s Táhou," připomenul mu Bárak.

"Už mi připadalo divné, že tu dnes večer nebyl. Copak s ním není něco v pořádku?"

"Jen to, co není v pořádku v celé zemi. Dvacet let jsme s lidmi z Abú Ješa žili v míru. Kamál byl dlouhá léta mým přítelem. A teď odtamtud vane chlad. Známe všechny ty lidi, známe jejich jména, byli jsme u nich doma a oni chodili do našich škol. Své svatby jsme slavili společně. Ari, ti lidé jsou naši přátelé. Já nevím, co se tu stalo - ale musí se to dát do pořádku."

"Zítra nejdřív odvezu paní Fremontovou do Gan Dafna a pak si s Táhou promluví."

Ari se opíral o knihovnu, kde vedle sebe stála díla klasiků v hebrejštině, ve francouzském, německém a ruském jazyce. Hladil prsty hřbety knih. Chvilku váhal, ale pak se otočil a pohlédl na Báraka.

"V Jeruzalémě jsem se sešel s Akibou."

Bárak sebou trhl, jako by ho udeřil. Bezděky otevřel ústa, ale potlačil otázku, jak se bratr má.

"Tady v mém domě o něm nebudeme mluvit," řekl tiše.

"Velmi zestárnul, otče. Už tu dlouho nebude. Prosí tě jménem vašeho otce, aby ses s ním smířil."

"O tom nechci ani slyšet!" zvolal Bárak chvějícím se hlasem.

"Cožpak patnáct let mlčení nebylo dost?"

Bárak se vztyčil v celé své výšce a podíval se synovi do očí.

"Zasel mezi Židy nesvár. Teď sejí Makabejci nesvár mezi námi a lidmi v Abú Ješa. Ať mu

odpustí Bůh - ale já nemůžu. Nikdy."

"Prosím tě, vyslechni mě!"

"Dobrou noc, Ari."

Nazítří ráno se Kitty rozloučila s rodinou Ben Kanaanových a Ari s ní odjel nahoru do Gan Dafna. V Abú Ješa se chvíli zastavil a ohlásil Táhovi, že za ním asi za hodinu přijede.

Když opustili Abú Ješa a pokračovali v cestě do hor, Kittina netrpělivost vzrostla. Teď už tolik toužila spatřit Karen, ale zároveň si dělala starosti, jaké to bude v Gan Dafna. Jestlipak je Jordana pouze žárlivá sestra, anebo patří k lidem, kteří k ní cítí nepřátelství jen proto, že je jiná než oni? Harriet Salzmannová ji varovala a řekla jí rovnou, že je outsider, který v Palestině nemá co pohledávat. Všechno nasvědčovalo tomu, že měla pravdu.

Kitty znepokojovala myšlenka na Jordanu. Snažil se být ke všem lidem stejně milá. Ale snad cítila tu překladu mezi sebou a Jordanou a nechtěla nic předstírat.

Jeli pustou hornatou krajinou a Kitty si připadala stejně osamělá a malomyslná.

"Uvidíme se někdy?" zeptala se Ariho.

"Čas od času. Záleží vám na tom?"

"Ano."

"Pak se vynasnažím to nějak zařídit."

Vůz minul poslední zatáčku a jejich očím se otevřel pohled na planinu Gan Dafna. Uprostřed trávníku se sochou Dafny už na ně čekali - doktor Liebermann, vesnická kapela a padesát dětí z Exodu. Uvítali Kitty Fremontovou tak srdečně, že se její obavy ve vteřině rozplynuly.

První k ní přiběhla Karen, objala ji a podala jí kytici růží. A pak už byla Kitty obklopena "svými" dětmi z Exodu. Sotva se stačila ohlédnout a podívat se za autem Ariho, které mizelo v zatáčce.

Když bylo po uvítání, doktor Liebermann a Karen odváděli Kitty po cestě vroubené z obou stran stromy. Stály tu úhledné domečky se dvěma nebo třemi místnostmi, ve kterých bydleli členové štábu. Asi uprostřed cesty se zastavili před malým domkem s bílými zdmi, který se téměř utápěl v záplavě květin.

Karen běžela napřed. Otevřela dveře a zatajila dech, když Kitty pomalu vcházela dovnitř. Obývací pokoj, kombinovaný s ložnicí, byl zařízený prostě, ale vkusně. Záclony a přehoz na gauči byly ze silného negevského plátna a všude stály vázy s čerstvě nařezanými květinami. Napříč pokojem byl napnutý transparent s nápisem: ŠALOM, KITTY, který zhotovily děti z Exodu.

Karen běžela k oknu a roztáhla záclony. Objevil se nádherný výhled na údolí, které se prostíralo šet set metrů pod nimi. V domě byla jedna velká místnost, malá studovna, kuchyňka a koupelna. Všechno bylo vkusné a zařízené s velkou láskou.

Doktor Liebermann vystrčil Karen přátelsky ze dveří a ujistil ji, že paní Fremontovou pak určitě ještě uvidí.

"Na shledanou, Kitty."

"Na shledanou, drahoušku."

"Tak co," zeptal se doktor Liebermann, když osaměli, "jak se vám tu líbí?"

"Myslím, že se tu budu cítit velmi dobře."

Doktor Liebermann se posadil na okraj gauče.

"Když se děti z Exodu dozvěděly, že sem přijedete, pracovaly celý den a noc. Čerstvě nabílily dům, ušily záclony, zasázely květiny. Všechny druhy květin, kolik jich v Gan Dafna je, jsou na záhonech před vaším domem. Měly s tím spoustu práce. Mají vás moc rády."

Kitty byla upřímně dojatá.

"Ani nevím, jak jsem si to zasloužila."

"Děti vycítí, kdo to s nimi myslí opravdu dobře. Neměla byste chuť prohlédnout si teď Gan Dafna?"

"Ano, ráda."

Kitty doprovázená doktorem Liebermannem, který byl o hlavu menší, se vracela ke správné budově. Při chůzi měl doktor Liebermann ruce za zády. Chvillemi se přehrabával v kapsách a hledal

krabičku sirek, aby si zapálil dýmku.

"Já jsem sem přijel z Německa v roce 1933. Brzy jsem pochopil, co se tam dá očekávat. Krátce po našem příjezdu mi tu zemřela žena. Byl jsem profesorem klasické filologie na jeruzalémské univerzitě, ale v roce 1940 se mě Harriet Salzmannová zeptala, jestli bych neměl chuť založit tady nahoře vesnici pro aliji mládeže. A právě po takové práci jsem už léta toužil. Celou tuhle planinu nám daroval nebožtík muchtar z Abú Ješa. Byl to nesmírně velkorysý člověk. Ostatně - nemáte zápalku?"

"Je mi líto, nemám."

"Nevadí. Stejně moc kouřím."

Došli k trávníku uprostřed vesnice, odkud byl nejlepší výhled na Chulské údolí.

"Naše vesnice jsou tady dole v údolí. Půdu nám dal k dispozici mošav Jad El."

Zůstali stát u sochy.

"To je Dafna. Pocházela z Jad El a zemřela jako členka Hagany. Ari ben Kanaan ji velmi miloval. Naši vesnici jsme pojmenovali po ní."

Kitty pocítila bodnutí. Byl to pocit podobný žárlivosti. Dafna sokyní ještě i nyní jako socha. Její bronzová postava měla v sobě jakousi rustikální říznost, vlastní Jordaně i ostatním děvčatům v Jad El, která byla včera večer u Ben Kanaanových.

Doktor Liebermann uchopil Kitty za paži a vedl ji dál.

"Vidíte tam ty obytné domy pro děti?"

"Ano."

"Všechna okna hledí na pole v údolí, takže jejich první pohled ráno stejně jako poslední večer platí půdě, kterou obdělávají. Polovina našeho vyučování a výcviku je věnována zemědělství. Z naší vesnice už vzešly skupiny, které samy anebo s jinými založily čtyři nové kibucy. Všechny potraviny z rostlinné a živočišné výroby si produkuje samy. Dokonce si sami tkáme velkou část látek pro své ošacení. Vyrábíme si nábytek a zemědělské stroje se opravují v našich dílnách. A to všechno dělají děti a mladí lidé. Mají samosprávu, dokonce velmi dobrou."

Dorazili na protější konec trávníku. Hned za správnou budovou byl krásný zelený koberec přerušovaný dlouhým zákopem, který se vinul kolem celého areálu. Když se Kitty rozhlédla, spatřila další zákopy a kryt.

"Tohle není zrovna hezké," poznamenal doktor Liebermann, "a na můj vkus jsou děti až přespříliš prodechnuty válečným hrdinstvím. Obávám se však, že dokud nedosáhneme nezávislosti a nezaložíme svou existenci na něčem, co je lidštější než zbraně, těžko se to změní."

Ari stál ve vysoké obytné místnosti muchtara v Abú Ješa. Táhá byl jeho dlouholetý přítel. Mladý Arab jedl ovoce, které si vybíral z velké mísy, a pohledem sledoval Ariho, neklidně přecházejícího po pokoji.

"Na londýnských konferencích jsme zažili až dost těch dvojsmyslných řečí," začal Ari. "Ale my dva bychom, myslím, měli spolu mluvit otevřeně."

Táhá hodil ovoce zpátky do mísy.

"Jak ti to mám vysvětlit, Ari? Pokoušeli se na mne naléhat, ale nedal jsem se ovlivnit."

"Že ne? Táho, nezapomeň, že mluvíš s Arim ben Kanaanem!"

"Časy se mění."

"Poslechni, Táho - vaši i naši lidé už dvakrát zažili doby nepokojů a povstání. Chodil jsi do školy v Jad El, bydlel jsi v domě svých rodičů a můj otec tě chránil."

"Ano, jsem naživu a za to vděčím vaší blahovůli. Má však teď na ní být závislá celá vesnice? Vy zbíjíte. Proč bychom se nesměli ozbrojovat i my? Anebo nám už nebudete důvěřovat, když budeme mít zbraně? My vám důvěřovali."

"Jsi to vůbec ty, že se mnou takhle mluvíš?"

"Nechtěl bych zažít den, kdy ty a já snad budeme muset proti sobě bojovat. Ale dobře víš, že doba pasivity pro nás oba už dávno minula."

Ari se prudce pohnul.

"Co to do tebe vlastně vjelo, Táho?" zvolal zlostně. "Tak tedy dobře, dovol, abych ti to ještě

jednou připomněl. Ty kamenné domy ve vaší vesnici jsme projektovali a postavili my. Jestli teď vaše děti dovedou číst a psát, pak za to vděčí nám. Naší zásluhou máte kanalizaci a to, že vám děti už neumírají před svými šestými narozeninami, je taky naše zásluha. Naučili jsme vás rozumně obdělávat půdu a žít životem důstojným člověka. Opatřili jsme vám věci, které vám vaši lidé nedali ani za tisíc let. Tvůj otec to věděl. Měl přehled a uvědomoval si, že nejhorším nepřítelem a vykořisťovatelem Araba je Arab. Proto taky zemřel, věděl, že je pro vás nejlepší žít se Židy v přátelství. Byl to chlap a svůj názor se nebál prosazovat."

Táhá vyskočil.

"Můžeš mi snad zaručit, že Makabejci nevtrhnou ještě dneska v noci do Abú Ješa a že nás všechny nepovraždí?"

"Víš stejně dobře jako já, že ti to zaručit nemůžu. Ale právě tak dobře víš, že Makabejci vůbec nereprezentují všechny Židy - tak jako ani muftí není zástupcem všech Arabů."

"Nikdy nepozvednu ruku proti Jad El, Ari. Dávám ti své slovo."

Ari se rozloučil. Věděl, že Táhá bere svůj slib vážně; jenže Táhá nebyl takový formát jako jeho otec Kamál.

Oba se navzájem ujistili, že zachovají mír. Avšak mezi Jad El a Abú Ješa se přece jen objevila trhlinka, tak jako mezi všemi arabskými a židovskými obcemi, které dosud žily v míru.

Táhá se díval za přítelem, který vycházel z domu k silnici vedoucí kolem mešity nedaleko řeky. Stál bez hnutí a zamýšleně ještě dlouho potom, kdy Ari už zmizel z dohledu. Teď na něj naléhali den ze dne víc, a dokonce i v jeho vlastní vesnici se už ozvaly nespokojené hlasy. Přesvědčovali ho, že jako Arab a muslim musí mít jasné a jednoznačné stanovisko. Co může dělat?

IV. Doktor Ernst Liebermann, směšně malý hrbatý človíček, měl velký dar. Dovedl svou bezmeznou lásku k lidem proměňovat v aktivní činy.

Celá atmosféra v Gan Dafna byla příjemně uvolněná jako v nějakém prázdninovém táboře. Mladí lidé byli ve svém konání a myšlení úplně svobodní. Vyučovalo se pod širým nebem. Hoši a děvčata v krátkých kalhotách leželi na trávniku, aby i při učení cítili dotek přírody.

Mladí obyvatelé vesnice, kterou vedl doktor Liebermann, pocházeli z nejhorších poměrů, jaké si jen lze představit - z ghett a koncentračních táborů. Přesto byla disciplína v Gan Dafna vzorná. Neposlušnost a krádeže neexistovaly a sexuální problémy se vynořily jen zřídka. Gan Dafna znamenala pro děti všechno, a tu velkou lásku, která je obklopovala, opětovaly hrdě a důstojně tím, jak se do společnosti zařadily a samy je řídily.

Celá výuka, učení a myšlení měly v Gan Dafna neobvykle široký rámec. Bylo těžké si představit, že členové této zvláštní akademie jsou ještě napůl děti. V knihovně byla díla nejrozumnějších autorů od Tomáše Akvinského po Freuda. Žádná kniha nebyla zakázaná, žádné téma příliš vzdálené nebo nevhodné. Politicky byly děti mnohem vyspělejší, než by se dalo v jejich věku očekávat.

Jako první a nejdůležitější zásadu vstúpili vychovatelé svým chráněncům, že jejich život má smysl a cíl.

Učitelský sbor v Gan Dafna byl mezinárodní a jeho členové pocházeli z dvaadvaceti různých zemí. Kitty tu byla jediná nežidovská Američanka, a proto s ní jednali poněkud zdrženlivě, ale přátelsky.

Její počáteční obavy, že se setká s nepřátelstvím a odmítáním, se nesplnily. Duchovně svobodná atmosféra činila z Gan Dafna spíše univerzitu než sirotčinec. Kitty tu přijali jako členku týmu, který především pracoval ku prospěchu dětí. S většinou kolegyn se velmi spřátelila a cítila se mezi nimi dobře. Že Gan Dafna je vesnice židovské mládeže, bylo méně podstatné, než si dříve myslela. Židovství tu spočívalo spíše v národním uvědomění, než v základě náboženském. Na rituální formy příliš nedbali, nebyla tu ani synagoga.

Přestože ze všech oblastí Palestiny docházelo stále více zpráv o krvavých srážkách mezi Židy a Araby, docílilo vedení v Gan Dafna, že vesnici nepoznamenaly ani starosti, ani obavy. Ale přece jen se zdejší prostředí nemohlo úplně oprostit od vnějších znaků nebezpečí. Hranice byly kousek za vesnicí. Pevnost Ester měli všichni neustále na očích. Také zákopy a kryty, zbraně a vojenský výcvik se těžko daly přehlédnout.

Budova lékařského oddělení stála v areálu správních budov hned na okraji. Byla tu ambulance, dobře zařízené nemocniční oddělení s dvaceti lůžky a operačním sálem. Lékař, který měl na starosti i Jad El, sem denně docházel. Pak tu byl zubní lékař, čtyři ošetřovatelky, které se zacvičovaly pod Kittiným vedením, a psychoterapeut určený výhradně pro práci v Gan Dafna.

Kitty úplně zreorganizovala celou správu a pak řídila ambulanci i nemocniční oddělení takřka s přesností stroje. Stanovila přesně dobu jednotlivých úkonů, návštěv nemocných, masáží, ozařování a podobně. Dovedla si získat takovou autoritu, že se lidé v Gan Dafna nestačili divit. Ošetřovatelky, které jí podléhaly, si uměla nenápadně držet "od těla", což vyplývalo z postavení, které v nemocnici měla. Vůbec netrpěla na svém pracovišti neformálnost, která vládal všude jinde v Gan Dafna. Všelíjové ty neohrabané důvěrnosti, ke kterým většina štábu podněcovala děvčata i chlapce, rozhodně odmítala. To všechno bylo v Gan Dafna nové a neobvyklé. Ale chtě nechtě ji obdivovali, protože lékařské oddělení bylo nejlépe organizovanou a nejvýkonnější sekci celé vesnice. Židé, kteří chtěli především vychovávat svobodné lidi, často zanedbávali disciplínu, na niž byla Kitty Fremontová zvyklá. Také jí vůbec neměli za zlé energické způsoby při řízení oddělení. Když svlékla sesterskou uniformu, byla společensky nejvyhledávanější osobou v celé vesnici.

Jako vedoucí oddělení byla energická a přísná; když však šlo o "její" děti, změnila se v pravý opak. Padesát nováčků z Exodu zůstalo i nadále "děťmi Exodu" a Kitty Fremontová k nim patřila a byla jim matkou. Z toho docela přirozeně vyplynulo, že se mladistvým s vážnou duševní poruchou velmi pečlivě věnovala a osobně se podílela na jejich osudu a na procesu uzdravování. Psychoterapeutovi dobrovolně asistovala při práci.

Když Kitty pracovala s duševně narušenými dětmi, přestávala být rezervovaná a dávala jim všechnu lásku a srdečnost, jaké jen byla schopna. Při léčbě působilo na děti nesmírně balhodárně, že byly v Palestině a v Gan Dafna; ale hrůzy minulosti se stále ještě projevovaly a vyvolávaly úzkostné sny, nejistotu a nepřátelskou uzavřenost - to všechno bylo třeba léčit trpělivostí, zkušeností a láskou.

Jednou týdně dojížděla Kitty s lékařem do Abú Ješa na dopolední ordinaci pro Araby. Jak dojemné bývaly někdy ty malé špinavé arabské děti, když je člověk porovnal s robustními mladými lidmi v Gan Dafna! Jak nedůstojný byl jejich život v porovnání s duchem té židovské vesnice! Arabské děti se nesmály ani nezpívaly, nehrály si a zdálo se, že ani nevědí, pro co žít. Žily ze dne na den a každá nová generace jen navazovala na předchozí, jako karavana v poušti pohybující se v nekonečném kruhu.

Kitty se pokaždé obracel žaludek, když vstupovala do jediné místnosti, v níž žila rodina spolu se slepicemi, psy a osly. Osm až deset lidí tu spalo na holé zemi. Avšak nepohrdala těmi lidmi. Byli mnohem dobromyslnější a srdečnější, než by se dalo při jejich špatných podmínkách očekávat. Také oni toužili po lepší budoucnosti.

Kitty se spřátelila s mladým muchtarem Táhou, který se pokaždé zúčastnil ordinačních hodin. Mívala často dojem, že by si s ním rád promluvil i o jiných věcech než o zdravotnictví ve vesnici, přímo cítila, jak touží po takové rozmluvě. Ale Táha byl Arab; člověk se přece nemůže se vším svěřovat ženě, a proto jí nikdy neprozradí, co ho skutečně tíží.

Tak plynuly dny, až nadešla pozdní zima roku 1947.

Kitty a Karen jedna druhé v Gan Dafna doslova přirostly k srdci. Karen, která ani v těch nejtemnějších dobách nedokázala být tak úplně nešťastná, v Gan Dafna přímo rozkvetla. Stala se miláčkem celé vesnice. Dobře že Kitty pro ni měla tolik porozumění a že jí byla stále nablízku, protože Karen právě překonávala obtížný věk puberty. Kitty nemohla nepozorovat, že každý den, strávený v Gan Dafna, vzdaluje Ameriku stále víc z Karenina zorného pole. Ale dokud se pátralo po Karenině otci, neustále v ní myšlenku na Ameriku oživovala.

Zato Dov Landau byl skutečný problém. Kitty už několikrát měla sto chutí zakročit a postavit se mezi něho a Karen, když se jí zdálo, že se jejich vztah prohlubuje. Raději se však zdržela, protože si uvědomovala, že by se ti dva pak sblížili snad ještě víc. Neuměla pochopit, že Karen na tom chlapci tak lpí, když Dov její příchýlnost vůbec neopětuje. Byl mrzutý a uzavřený. Mluvil už sice trochu víc, ale když po něm něco chtěli, byla Karen jediná, která u něho něco dosáhla.

Dov byl doslova posedlý touhou naučit se co nejvíc. Téměř nikdy nechodil pořádně do školy a teď učení hltal přímo vášnivě, aby dohonil všechno najednou. Dostal povolení, že se nemusí účastnit ani

vojenské ani zemědělské výuky. Četl a učil se ve dne v noci. Vzhledem ke svému nadání se soustředil na přesné inženýrské a technické kreslení. Občas nakreslil také nějakou volnou kompozici - to byl jakýsi bezpečnostní ventil, který vyjádřoval jeho pravé já. Jindy se zdálo, že už dospěl tak daleko, že se zřekne své osamělosti a přidá se k družnému životu v Gan Dafna, pokaždé však zase zalezl do své ulity. Zůstal sám a ničeho se nezúčastnil: odpovídal sice na otázky při vyučování, ale jinak mluvil jen s Karen.

Kitty probírala jeho případ s doktorem Liebermannem. Doktor už poznal mnoho takových chlapců a děvčat, jako byl Dov Landau. A neuniklo mu, že Dov je velmi inteligentní, a navíc opravdu nadaný kreslíř. Domníval se však, že každý pokus vytrhnout chlapce násilím z jeho osamělosti by u něho nutně vyvolal nepříznivou reakci. Dokud zůstane chlapec neškodný a jeho stav se nezhorší, bude nejlepší nechat ho na pokoji.

Týdny mýjely a Kitty byla zklamaná, že se Ari vůbec nehlásí. Někdy, když měla příležitost zajít do Jad El, podívala se na skok k Sáře ben Kanaanové. Obě ženy se spřátelily. Zato Jordana se vůbec netajila s tím, že je jí Kitty nesympatická. Naopak, pokaždé, když s ní mluvila, přímo vyhledávala příležitost, jak se jí dotknout.

Jednou, když se Kitty večer vracela ze služby do svého bungalovu, přistihla Jordana, jak si před zrcadlem zkouší její koktejlové šaty. Když Kitty vešla, Jordana se ani trochu nezarazila.

"Jsou moc hezké, pokud má člověk takové věci rád," řekla a pověsila šaty zpátky do skříně.

Kitty zašla do kuchyňského koutu a postavila na čaj.

"A čemu vděčím za vaši návštěvu?"

Jordana se dál rozhlížela po Kittině bytě, prohlížela si drobnosti, které tu byly rozložené a které dodávaly místnosti ženský charakter.

"V kibucu Ejn Or probíhá výcvik několika jednotek Palmachu."

"Taky jsem to slyšela," odpověděla Kitty.

"Máme málo instruktorů. Všeho máme málo. Požádali mě, abych se vás zeptala, jestli byste byla ochotna zajet jednou týdně do Ejn Or a vést kurs pro sanitáře."

Kitty rozhrnula záclony, zula se a schoulila se na gauč ve studovně.

"Nerada bych dělala cokoli, co souvisí s ozbrojenými silami."

"A proč?" chtěla vědět Jordana.

"Myslím, že se mi asi sotva podaří vám to vysvětlit, aniž bych se zcela zřetelně vyjádřila, což považuji za zbytečné. Přesto jsem přesvědčena, že Palmach pochopí mé důvody."

"Co je tady třeba chápat?"

"Můj osobní postoj. Nechci stát na ničí straně."

Jordana se ironicky usmála.

"Já jsem chlapcům v Ejn Or stejně říkala, že ani nestojí za to se vás ptát."

"Cožpak je pro vás kustečně tak obtížné respektovat mé stanovisko?"

"Víte, paní Fremontová - kdekoliv na světě byste mohla prostě pracovat a zůstat neutrální. Ale když si přijedete zrovna sem a přitom se vůbec nechcete angažovat, je to hrozně divné. Proč tu vlastně doopravdy jste?"

Kitty zlostně seskočila z postele.

"To vás ani v nejmenším nemusí zajímat!" řekla prudce a uchopila čajník, který právě začínal pískat.

"Ale já vím, proč jste tady. Chtěla byste Ariho."

"Jste až příliš opovážlivá mladá dáma a nemám v úmyslu vás dál poslouchat."

Jordany se to zřejmě vůbec nedotklo.

"Dobře vím, jak jste se na něj dívala."

"Kdybych doopravdy chtěla Ariho, byla byste poslední, která by mi v tom mohla zabránit."

"Můžete si namlouvat, že ho nechcete, ale mně to nevykládejte. Stejně nejste žena, která by se k Arimu hodila. Vůbec se nezajímáte o naši věc."

Kitty šla k oknu a zapálila si cigaretu. Jordana se postavila za ni.

"Dafna, ano, to byla pravá žena pro Ariho. Američanka by ho nikdy nepochopila."

Kitty se otočila.

"Proč? Protože nepobíhám v šortkách, nelezu po horách, nestřílím z kanónu a nespím v zákopech - proto ještě nejsem méně ženou než vy nebo ta socha tam nahoře na podstavci. Ale já vím, co vám vadí: vy se mě bojíte."

"To je přece směšné!"

"Mně nebudete vykládat, co je být ženou. Nevíte to, protože vy žena nejste. Chováte se jako Tarzanova milénka, která se přivalila rovnou z džungle. Kdybyste si chtěla dát poradit, nebylo by špatné začít hřebenem a kartáčem." Kitty odstrčila Jordanu, přistoupila k šatníku a trhnutím ho otevřela.

"Jen se dobře podívejte: Takhle se oblékají ženy."

V Jordaniných očích se objevily slzy vzteku.

"Až mi příště budete chtít něco říct, přijďte prosím do mé kanceláře," řekla Kitty chladně.

"Nejsem členka kibucu a zakládám si na svém soukromí."

Jordana práskla za sebou dveřmi, až se bungalov oťásl.

Když v poledne skončila ordinace, přišla Karen do Kittiny kanceláře a těžce dosedla na židli.

"Tak co," zeptala se Kitty, "jaké to bylo dnes?"

Karen jen bezmocně pokrčila rameny.

"Sotva hýbu rukama - dojení mi jde pramizerně," oznámila hlasem vyjadřujícím smutek, jaký dovede procítit jen mládí. "Opravdu, Kitty, musím s tebou mluvit. Jsem úplně vedle."

"Tak do toho..."

"Ale ne teď. Za chvíli musím jít. Máme čistit nějaké nové maďarské zbraně. No hrůza!"

"Tak ty maďarské zbraně ještě pár minut počkají. Co tě vlastně trápí?"

"Jona, ta dívka, co s ní bydlím. Zrovna když jsme se tak spřátelily, odchází k Palmachu."

Kitty pocítila bodnutí. Jak dlouho to ještě bude trvat - a Karen přijde a řekne jí, že jde taky k Palmachu? Odsunula stranou papíry, které ležely na stole.

"Poslechni, Karen, uvážila jsem jednu věc: všude v Palmachu i v osadách je nedostatek dobrých sester a ošetřovatelek. Když jsi v těch táborech pracovala s dětmi, získala jsi spoustu zkušeností a já jsem se mohla věnovat těžkým případům. Což abych promluvila s doktorem Liebermannem, aby ti dovolil pracovat u mě, a já bych tě vyškolila jako svou asistentku - co myslíš, mělo by to smysl?"

"No to se ví, že mělo!" Karen úplně zářila.

"Tak dobře. Pokusím se zařídit, abys už nemusela dělat zemědělskou práci a budeš se hlásit hned po vyučování u mne."

"Ale já opravdu nevím," zaváhala ještě Karen. "Nezdá se i to fěr vůči ostatním."

"U vás v Americe by se řeklo: Neztrácejí zemědělce a získávají ošetřovatelku."

"Kitty, musím se ti přiznat k hrozně věci. Prosím tě, neříkej to v aliji mládeže ani v Sionistické osídlovací společnosti anebo v ústředí kibuců - já si totiž doopravdy myslím, že jsem ten nejhorší zemědělec v celé Gan Dafna, a kdybych mohla být ošetřovatelkou, bylo by to prostě báječné."

Kitty vstala, přistoupila ke Karen a položila jí paži kolem ramen.

"A co myslíš - teď když je Jona pryč - neměla bys chuť přestěhovat se do mého bungalovu a bydlet se mnou?"

Karenina tvář se rozzářila štěstím, takže jakákoliv odpověď byla zbytečná.

Když pak Kitty přednesla své přání doktoru Liebermannovi, souhlasil. Podle jeho názoru bylo důležitější rozdávat lásku, než držet se předpisů. Židé v Palestině určitě neutrpí, bude-li o jednoho zemědělce méně a jedna ošetřovatelka navíc.

Kitty si s doboru zprávou pospíšila ke Karen a pak se vrátila do kanceláře. Uprostřed trávníku se zastavila před Dafninou sochou. Měla pocit, že nad ní právě dobyla vítězství. Když bude Karen bydlet u ní, může také zabránit tomu, aby se z té malé nestala fanatická sabra. Mít pevný cíl je dobrá věc, ale když žena jde výlučně jen za ním, ztrácí ženství a šarm. Kitty si uvědomovala, že zasláhla Jordanu tam, kde byla nejzranitelnější. Jordana vyrůstala s vědomím úkolu, který bezpodmínečně plnila, a obětovala mu své štěstí. S elegantními ženami, které do Palestiny přijížděly z Evropy a z Ameriky, soutěžit nemohla. Její nenávisť ke Kitty pramenla z toho, že si v skytu duše přála, aby se jí v některých věcech podobala.

"Kitty?" ozval se ze tmy jakýsi hlas.

"Ano,"

"Doufám, že jsem vás nepolekal."

Byl to Ari. Když zamířil k ní, cítila se bezmocná, jako vždycky v jeho přítomnosti.

"Bohužel jsem až dodnes nemohl přijet a přesvědčit se, jak se máte. Vyřídila vám Jordana mé pozdravy?"

"Jordana?" zeptala se Kitty. "Ale jistě, samozřejmě."

"A jak jste se tu zařídila?"

"Velmi dobře."

"Přišel jsem se zeptat, jestli byste se nemohla zítra uvolnit. Jedna naše skupina z Palmachu vystoupí na horu Tábor. Je to zážitek, který by si člověk neměl nechat ujít. Máte chuť se k nám přidat?"

"Ano, velmi ráda."

V. Brzy za svítání dorazili Ari a Kitty ke kibucu Bet Alonim - Dům dubů - u úpatí hory Tábor. V tomhle kibucu za druhé světové války vznikl Palmach a Ari tu cvičil vojáky.

Tábor udělal na Kitty zvláštní dojem. Nebyl natolik vysoký, aby to byla opravdová hora, ale na kopec byl zas až příliš velký. Zvedal se přímo z roviny, jako palec čnící ze země.

Po snídani v Bet Alonim sbalil Ari na cestu dvě vlněné příkrývky, zásobu jídla a dvě polní láhve a vzal si ze zbrojnice automat. Chtěl s Kitty vystoupit na horu v chladných ranních hodinách, dřív než ostatní. Vzduch byl čertvý a příjemný a Kitty měla pocit napínavého dobrodružství.

Vyrazili z Bet Alonim, minuli arabskou vesnici Dabbúrja, ležící na úpatí na druhé straně hory, a začali stoupat po úzké stezce. Brzy spatřili Nazaret, vzdálený několik kilometrů.

Bylo stále chladno, stoupali rychle a Kitty si uvědomila, že se předtím zmýlila. Tábor byl vysoký přes šest set metrů. Dabbúrja se před jejich zraky čím dál víc zmenšovala, až její domy vypadaly jako hračky. Vystupovali stále výš.

Náhle se Ari zastavil a ostražitě se rozhlédl.

"Co se děje?"

"Kozy. Cítíte ten zápach?"

Kitty pokrčila nos.

"Nic necítím."

Ari se pozorně zadíval na stezku, která se nahoře stáčela do oblouku a pak zmizela.

"To budou beduíni," poznamenal. "V kibucu o tom byla hláška. Od včerejška jsou někde v těchhle končinách. Pojd'te."

Když minuli zákrut stezky, spatřili na svahu před sebou asi dvanáct stanů z kozích kůží; stádo malých černých koz se páslo opodál.

Přistoupili k nim dva ozbrojení beduíni. Ari s nimi prohodil pár vět arabsky a pak je následoval k největšímu stanu, který zřejmě patřil šejchovi.

Kitty se zatím rozhlížela kolem. Lidé působili chudě a zanedbaně. Ženy měly na sobě černé šaty a letitou vrstvu špíny. Kitty sice nevnímala zápach koz, ale zřetelně cítila, jak páchnou ženy. Jejich tváře byly ozdobené řetězy mincí. Děti byly oblečené v špinavých hadrech.

Ze stanu se vynořila šedovlasá postava, která vítala Ariho. Ten si se starcem vyměnil pár arabských slov a pak pošeptal Kitty:

"Musíme se podívat do jejich stanu, jinak se urazí. Buďte hodná holčička a jezte, co nám nabídnou. Pak to můžete zas vyplivnout."

Sehnuli se a vešli dovnitř. Ve stanu byl ještě větší zápach než venku. Usadili se na rohožích z kozí srsti a ovčí vlny a vzájemně se častovali zdvořilostmi. Na šejcha udělalo velký dojem, že Kitty pochází až z Ameriky. S neskrývanou hrdostí jí vyprávěl, že kdysi vlastnil fotografii paní Rooseveltové.

Pak se začalo podávat jídlo. Kitty vrazili do ruky usmolenou tučnou jehněčí kýtu; k tomu se jedla jakási směs z tykve a rýže. Kitty se nutila, aby alespoň trochu ukousla, a šejch se na ni přitom díval naplněn očekáváním. Chabě se usmála a kývla, aby ho přesvědčila, že jí moc chutná.

Potom přišlo na řadu nemyté ovoce a nakonec hustá, odporně sladká káva, která se podávala v šálcích, na nichž už špína vytvořila tvrdou, pevně usazenou krusu. Stařec si utřel ruce o kalhoty a ústa o

rukáv.

Za nějaký čas se ho Ari dovolil, zda se mohou rozloučit.

Když měli tábor za sebou, Kitty si zhluboka vzdychla.

"Je mi těch lidí líto," poznamenala.

"Nemusíte ji litovat," řekl Ari. "Beduíni jsou přesvědčení, že jsou nejsvobodnějšími lidmi na světě. Neviděla jste nikdy Píseň pouště, když jste chodila do školy?"

"Ale ano, jenže teď vím, že její autor nikdy nebyl v beduínském táboře. O čem jste si s tím starcem vlastně povídali?"

"Říkal jsem mu, aby byl dneska večer rozumný a nepokoušel se brát lidem z Palmachu prsteny a hodinky."

"A o čem ještě?"

"Chtěl si vás koupit. Nabízel mi za vás šest velbloudů."

"Cože, ten starý rošťák! A co jste mu odpověděli?"

"Řekl jsem mu, že je snad na první pohled vidět, že deset velbloudů za vás je minimum."

Ari se podíval na slunce, které stoupalo stále výš.

"Za chvíli bude vedro. Raději si svlékněte teplé věci a sbalíme je."

Kitty měla na sobě modré šortky, které se tady obvykle nosily. Vybrala si je z oděvního oddělení v Gan Dafna.

"No tohle! Vypadáte úplně jako sabra."

Stále se drželi úzké stezky, která se teď v zákrutech vinula po jižní straně hory. Slunce pálilo a oba se začali potit. Pak stezka končila a dál už museli šplhat. Ari pomáhal Kitty zdolávat strmé srázy. Když minuli značku udávající šest set metrů nadmořské výšky, bylo pozdní odpoledne.

Na vrcholu hory se rozkládala velká kruhová planina. Z jejího jižního okraje bylo vidět celé Jezreelské údolí. Byl to úchvatný pohled.

Kitty hleděla na údolí se čtverci polí a zelenými oázami kolem židovských osad a na natěsnané bílé domky arabských vesnic, táhnoucí se až k hoře Karmel a k Středozemnímu moři. Na druhé straně se prostírala hladina Genezaretského jezera. Odtud viděl člověk celou Palestinu jako na dlani.

Kitty namířila dalekohled směrem, který jí ukazoval Ari, a spatřila Ejn Or, místo, kde Saul potkal čarodějnic, i obnažený vrchol hory Gilboa, kde byl pohřben Gedeon a kde Saul a Jonathan padli v boji s Filištiny.

Hory v Gilbóe,

rosa ani déšť' at' na vás nesestoupí,

at' se v oběť nepozdvihuje nic z vašich polí,

neboť tam byl pohozen

štíť bohatýrů,

štíť Saulův...

Kitty spustila dalekohled.

"No ne, Ari, dostáváte se přímo do poetické nálady."

"To je tou výškou. Odtud shora vypadá všechno tak strašně vzdálené. Podívejte se - tam naproti je údolí Bet Šenan. Pod vrstvou země se skrývají zříceniny, v Bet Šean leží nejstarší civilizované město světa. David o tom ví víc než já. Všude v Palestině jsou stovky takových pahorků, pod kterými leží zříceniny. David říká, že kdybychom je teď začali odkrývat, proměnila by se naše moderní města v zříceniny, dříve než bychom práci dokončili. Palestina je most, kterým se v této části světa ubíraly dějiny, a když stojíte na této hoře, jste uprostřed mostu. Od té doby, co lidé začali z kamene vyrábět sekery, byl Tábor bojištěm. Židé tu bojovali proti Římanům a za válek mezi křižáky a Araby přešla hora padesátkrát z jedné rukou do druhé. Tady, nahoře, číhala Debora se svým vojskem na Kanaanské a odtud na ně vyrazila. Celá staletí byla hora bojištěm. Víte, co se u nás říká? Mojžíš prý měl s dítky izraelskými putovat ještě čtyřicet let a dovést je na nějaké mírumilovnější místo na světě."

Prošli náhorní planinou do piniového lesa, plného zřícenin a staveb pamatujících římské a byzantské doby, pozůstatků po křižácích a Arabech, úlomků mozaiky i keramiky. Tady stála stěna, tam zas osamělý kámen.

Nedaleko místa, kde podle ústního podání došlo ke Kristově proměně a kde Kristus hovořil s Mojžíšem a Eliášem, stála dvě opatství, pravoslavné a římskokatolické.

Na druhém konci lesa dorazili na nejvyšší místo hory, kde ležely rozvaliny křižácké pevnosti a saracénské zámku. Stoupali přes roztroušené sutiny a zbytky zdí, až došli k východnímu valu pevnosti, který se zvedal nad srázem. Jmenoval se Stěna východních větrů.

Kitty stála nahoře na valu a vítr jí čechl vlasy. Vzduch se začal ochlazovat. Strávili nahoře víc než hodinu a Ari jí ukazoval nesčetná historicky významná místa, o nichž se zmiňuje bible. Pak se vrátil zpět na okraj lesa, v němž ležely zříceniny někdejších hradů a zámků, a znovu se tepleji oblékli. Ari rozprostřel na zemi vlněné deky a unavená a šťastná Kitty se na ně natáhla.

"Byl to překrásný den, Ari, ale celý týden mě budou bolet svaly."

Ari se opřel o loket a díval se na Kitty. Znovu po ní silně zatoužil, ale i teď se ovládl.

Když nadešel večer, začaly nahoru přicházet v malých skupinách i ostatní: tmavovlasí Orientálci se snědými tvářemi, Afričané i plavovlasí vystěhovalci z Evropy. Bylo mezi nimi hodně děvčat. Většinou byly sebevědomé, urostlé a plné síly. Přišli i muži, kteří se v zemi už narodili. Měli dlouhé vousy a zřetelně dávali najevo sebejistou hrdost. Výstup na horu Tábor vlastně uskutečnili na oslavu shledání. Vojáci z Palmachu se museli maskovat a jejich výcvik probíhal v malých skupinách v různých kibucech. Dnes večer se konečně po dlouhém odloučení znovu sešli přátelé i milenci. Temperamentní mladí lidé, většinou dvacetiletí, se velmi srdečně vítali.

Přišli i Joab Jarkoni a Zeev Gilboa a Kitty měla upřímnou radost, že je zas vidí.

Mezi účastníky setkání byli i David a Jordana. Jordana se zlobila, že David je ke Kitty tak pozorný, ale ovládala se, aby nevyvolala scénu.

Než se setmělo, sešlo se na hoře téměř dvě stě mladých vojáků Palmachu. Nedaleko zámecké zdi vykopali jámu a několik mužů se vydalo sbírat dříví na táborák, který měl hořet celou noc. Pak napíchli na rožen tři jehňata a opékali je na otevřeném ohni. Když za Jezreelským údolím zašlo slunce, shromáždily se páry ve velkém kruhu kolem ohně. Kitty vyhradili čestné místo vedle Joaba, Zeeva a Ariho.

Z vrcholu hory se ozval zpěv. Byly to písně, které Kitty slyšela v Gan Dafna. Zpívaly je i děti a zpívalo se v nich o zázraku zavraždivacích zařízení, které znovu zavodnila zemi, a o kráse Galileje a Judeje. Mladí lidé zpívali o Negevu, zakleté líbezné poušti; zazněly strhující pochody někdejších strážníků oddílů Hagany a Palmachu. Zpívaly se písně o králi Davidovi, který stále ještě putuje zemí izraelskou.

Joab seděl se zkříženýma nohama. Před ním stál buben, potažený kozí kůží, a on na něm špičkami prstů a dlaní vytloukal rytmus prastaré hebrejské melodie. Jiný člen Palmachu k tomu hrál na trubku. Některé Židovky z Výhodu tančily pomalými, kolébavými, výmluvnými pohyby, tak jako kdysi určitě tančily tanečnice v Šalamounově paláci.

Každá píseň a každý nový tanec přinášely do společnosti jen ještě více vzruchu.

"Jordana!" zavolal někdo z kruhu. "Ať zatančí Jordana!"

Dívka vstoupila do kruhu a uvítal ji potlesk. Tahací harmonika začala hrát maďarskou lidovou melodii a všichni tleskali do taktu. Jordana se jako vichr mihla v kruhu a vybrala si partnera k divokému čardáši. Tančila velmi temperamentně a rudé vlasy, ozářené plápolajícími plameny, jí padaly do tváře. Hudba se neustále zrychlovala, lidé tleskali rychleji, až se vyčerpaná Jordana konečně zastavila.

Do kruhu vstoupili noví tanečníci a začali tančit horu, tanec židovských rolníků. Okruh tanečníků se stále zvětšoval, až se postavili všichni a kolem vnitřního kruhu vznikl ještě jeden větší. Joab a Ari zatáhli Kitty do tohoto vnějšího kruhu, který se pohyboval vždy jedním směrem; pak se tanečníci skokem otočili.

Lidé zpívali a tančili už čtyři hodiny, stále se stejným elánem. David s Jordanou se nepozorovaně vytratili. Procházeli síněmi saracénské zámku, kde k nim téměř nedoléhala ani hudba, ani zvuk bubny, až došli do malé místnosti ve Stěně východních větrů. Tady už neslyšeli nic, jen vítr vanoucí z Jezreelského údolí. David rozložil na zemi pokrývku a oba se láskyplně a něžně objali.

"Davide!" zvolala Jordana chvějícím se hlasem. "Davide, já tě tolik miluju!"

Vítr přestal hučet a divoká hudba dolehla až k nim.

"Davide - Davide - Davide..." šeptala Jordana a tiskla své rty na mužovo hrdlo. Také David nepřestal opakovat její jméno.

Jeho ruce hledaly její hladkou hedvábnou kůži. Jordana vyklouzla ze šatů a oba se tiskli k sobě, až splynuli. Pak ležela Jordana tiše v Davidově obětí a jeho prsty něžně hladily její rty, oči i vlasy.

"Jsem šafrán šaronský, jsem lilie kvetoucí v údolí," šeptala Jordana. "A počna mluvit, praví můj milý: Vstaň, milá má, má spanilosti, pojď! Vždyť zima minula, čas dešťů ustal již a odešel, květy se ukázaly na zemi, čas zpěvů nastává, hrdliččin hlas se u nás ozývá."

Nastalo takové ticho, že slyšeli tlukot svých srdcí.

"Můj milý patří mně, já jeho jsem a pase v lilích. Ach, Davide - říkej mi to, říkej mi to."

David šeptal s ústy u jejího ucha:

"Jak jsi krásná, má milá, jak jsi krásná! Tvůj zrak se třpytí jako holubici ve stínu závoje. Tvé vlasy jsou jako stádo koziček, které se vlní svahy gileadskými. Jak karmínové šňůrky jsou tvé rty a ústa tvá jsou spanilá. Tvá ňadra jsou jako dvě mládátka, dvojčátka gazelí, která se pasou v lilích."

David a Jordana v těsném objetí upadli do blaženého spánku.

Ve čtyři hodiny ráno rozdělili u táboráku maso upečených jehňat a podávali je po arabském způsobu s horkou kávou. Kitty jako čestný host dostala první plátek. Vášnivý zpěv a tanec trochu ustal; mnozí mladí lidé si leželi v náručí. Jehně chutnalo znamenitě.

Ve světle uhasínajícího ohně pozorovala Kitty Fremontová tváře lidí sedících v kruhu. Co to je za armádu, k níž patří tito mladí lidé? Jací to jsou vojáci bez uniformy a hodnosti? Jaká to je armáda, v níž ženy bojují po boku svých mužů? Kdo to je, jací jsou tito mladí lvi Judeje?

Její pohled sklouzl na tvář Ariho ben Kanaana a zamrazilo ji. Najednou jako by prohlédla. To není obyčejná armáda. Tito mladí lidé jako by byli někdejší Hebrejci. Byly to tváře Daniela, Rubena, Judy a Efraima! Byli tu Samsonové a Debory, Joabové a Saulové, Mirjamy a Davidové.

Byla to armáda Izraele a nebylo moci na světě, která by ji zastavila.

VI. ÚSTAV PRO MEZINÁRODNÍ STYKY CHATAM HOUSE, LONDÝN

Cecil Bradshaw, politický expert pro Blízký východ, proseděl ve své kanceláři v Chatam House celé dny nad zprávami různých úředních institucí o situaci v Palestině. Studoval je, vypisoval si údaje a pokoušel se dospět k nějakému závěru. Koloniální úřad, ministerstvo a dokonce i Downing Street čekaly od něho konkrétní návrh. Palestinský mandát se teď už nedal zachránit. Britská politika v Palestině se zkrátka octla na mrtvém bodě a potřebovala zcela novou koncepci.

Bradshaw měl za sebou sedmatřicet let zkušeností v oboru. Za tu dobu se zúčastnil spousty konferencí se sionisty i Araby. Tak jako většina britských politiků i on byl přesvědčen, že zájmy Británie si vyžadují mít Araby na své straně. A také se mu vždycky podařilo je uchlácholít, když vydírali a vyhrožovali. Ale teď byla jejich trpělivost u konce a konference, které právě proběhly v Londýně, skončily fiaskem.

Je zřejmé, že muftí Amín el Husejní ze svého vyhnanství v Káhiře řídí palestinský Nejvyšší arabský výbor. Měli jsme obavy z náboženských nepokojů. Proto jsme na válečného zločince muftího nepodali žalobu, a teď se nám to vymstilo. Arabové zaujali krajně nerozumný postoj. Nebudou-li určité arabské podmínky předem bezvýhradně splněny, odmítají zasednout s Židy za společný stůl.

Cecil Bradshaw byl v San Remu, když se Blízký východ dělil mezi Británii a Francii, byl u toho, když byla podepsána mandátní smlouva a vydána Balfourova deklarace. Bradshaw byl členem politické skupiny, která z poloviny mandátního území jednoduše vytvořila Zajordánské království. Za všechna ta léta, během všech nepokojů, jež muftí vyvolal, nevystoupil žádný protivník, který by měl formát Makabejců. Židovští teroristé bojovali s fanatismem budícím strach.

Znovu a znovu jsme vyzývali ústřední radu Jišuvu a židovské obyvatelstvo, aby poskytly britským úřadům pomoc při eliminování zločinných elementů, které si říkají Makabejci. Ústřední rada sice tvrdí, že nad těmi lidmi nemá žádnou moc, a oficiálně odsuzuje jejich akce, víme však, že mnoho Židů potají souhlasí s jejich zločinnými metodami. Podporu Židů jsme nezískali. Činnost Makabejců dosáhla

takových rozměrů, že považujeme za nutné evakuovat z Palestiny všechny Brity, jejichž přítomnost není z úředních důvodů nutná, i všechny britské rodiny.

Bradshaw četl zprávy o narůstání teroristických akcí, které otřásaly celou svatou zemí.

Kromě požáru haifské rafinérie, který způsobil výpadek výroby na dva týdny, a přepadení letiště Lydda, kde byla zničena řada stíhaček, bylo zaznamenáno ještě deset přepadení britských automobilových kolon a patnáct útoků na vojenská zařízení. Je stále více náznaků, že ve skupinách Hagany a Palmachu se šíří neklid a že se možná dokonce podílely na některých z posledních teroristických akcí.

Lodě Alija bet, téměř už nechopné plavby, však přes to přese všechno vozily náklady těsně namačkaných, zoufalých lidí a přepravovaly na palestinské pobřeží stovky ilegálních přistěhovalců.

Přestože se počet námořních jednotek strážících pobřeží zvýšil, aktivita Alija bet od incidentu s Exodem zřetelně stoupla. Plavidla Amerika, San Miguel, Ulloa, Abril, Sussanah a San Filipo sem dopravila z evropských uprchlických táborů osm tisíc ilegálních přistěhovalců. Máme důvody k domněnce, že kromě toho se ještě dalším dvěma lodím podařilo prolomit bokádu a přistát v Palestině. Ze zpráv našich velvyslanectví a konzulátů ve středomořských zemích vyplývá, že Alija bet získala nejméně pět dalších lodí, které přestavěla, aby se co nejdříve pokusila přivést do Palestiny další ilegální přistěhovalce.

Britové měli v Palestině velkou kvótu svých branných sil. Malou zemi prostupovala hustá síť dvaapadesáti Teggartových pevností. Kromě nic tu ještě byla opevnění na hranicích, jako například Fort Ester. V každém městě fungovala aktivní policejní skupina a v Transjordánsku byla silná Arabská legie. Kromě Teggartových pevností měli Britové rozsáhlé opěrné body u Atlitu v oblasti Haify, Schnellerova kasárna v Jeruzalémě a obrovský kemp Sarafand u Tel Avivu.

V posledních měsících jsme podnikli operace Noah, Ark, Lobster, Mackerel, Cautions, Lonesome, Octopus, Cantonment a Harp, abychom mohli vykonávat na Jišuv stálý nátlak. Úkolem těchto akcí je kontrolovat neustále obyvatelstvo a zjišťovat ilegální přistěhovalce, hledat ilegální sklady a zbraně. Podnikáme protiútoky tam, kde byly napadeny naše branné síly. Naše opatření však měla jen malé výsledky, protože organizovanost a spolupráce všech Židů je stoprocentní. Zbraně ukrývají v květináčích, ve skříních na spisy, v kuchyňských kamnech, v chladničkách, v dutých nohách stolů a na mnoha jiných místech, vybraných se značnou dávkou fantazie, takže zabavit je všechny je takřka nemožné. Zbraně jsou dobrovolně dopravovány ženami a dětmi. Naše pokusy o získání židovských zpravodajů ztroskotaly, zatímco Židé si nejen dokázali koupit arabské špehy, nýbrž navíc dostávají informace od lidí z řad britského hlavního velení, kteří s nimi sympatizují.

Avšak Bradshaw neměl starosti jen se situací v Palestině. Problém vyhrcovaly ještě okolnosti, které s mandátem ani nesouvisely. Britské hospodářství na tom bylo velice špatně a lidé v Británii hodně strádali. Britské branné síly v Palestině pohlcovaly obrovské částky. A pak měli Britové už dost krveprolévání. Na scéně světové politiky se sionistům podařilo získat pozornost prezidenta Trumana, který jim byl nakloněn.

Od dob, kdy jsme odmítli doporučení anglo-amerického výboru, aby se sto tisíc Židů mohlo přistěhovat do Palestiny, naše prestiž v očích našich spojenců velmi poklesla. Totéž platí o újmě, kterou nám působí teroristické akce Makabejců. Britská autorita dosud neutrpěla takovou ztrátu, jako nedávno při únosu britského soudce, který odsoudil židovského teroristu.

Cecil Bradshaw si sundal kostěné brýle, zakryl si na chvíli zarudlé oči a potřásl hlavou. jaký to nedozrímý zmatek! Synovec muftího Džamál Husejní opravdu nelenil. Vraždou se zbavoval jednoho vůdce arabské opozice v Palestině po druhém. Hagana se svou Alija bet a Akibovi Makabejci způsobili neudržitelný stav. Na ulici někdo sešvihal několik britských důstojníků, a když Britové začali viníky věšet, odpověděli Makabejci tím, že pověsili chycené britské vojáky. Když před druhou světovou válkou dvakrát propukly krvavé nepokoje, uložili si Židé zdrženlivost, ale dkyž se teď agrese Arabů stále stupňovala, jejich trpělivost byla u konce.

Mezi zasvěcenými se šušovalo, že od aféry s Exodem se Cecil Bradshaw už konfliktům se Židy vyhýbá. Vypadalo to, že palestinskému mandátu odzvoní co nevidět. Ale ta malá země měla vzhledem ke své poloze obrovský hospodářský a strategický význam. Byla takřka těžištěm celého britského impéria.

Opěrný bod, který tam měla jejich flotila, haifská rafinérie a nedaleký Suezský průplav - to vše kategoricky vyžadovalo, aby se Britové snažili o zachování pozic v Palestině.

Na Bradshawově psacím stole se ozval bzučák.

"Je tu generál Tevor-Browne."

Oba muži se chladně pozdravili. Tevor-Browne patřil k nevelké skupině úředníků, kteří byli Židům nakloněni. Byl to právě on, kdo tady v této kanceláři předpověděl konec mandátu, když vypukla aféra s Exodem, a žádal, aby Exodus směl vyplout, ještě než začala hladová stávka. Tevor-Browne vždycky hájil názor, že by Britové neměli podporovat Arabů, ale Židy, kteří na to mají právo, protože na rozdíl od Arabů jsou věrní spojenci a je na ně spolehnouti. Prál si, aby se Palestina stala židovským státem a členem Commonwealthu.

Avšak názory Tevora-Browna a jemu podobných ani v nejmenším neovlivnily Bradshawa a jeho kolegy v Chatam House, stejně jako pány z Úřadu pro záležitosti kolonií; neodradily je z nastoupené cesty. Dokonce ani teď neměli dost odvahy, aby uznali svůj omyl a otočili kormidlo. Byli pevně odhodláni setrvat, a bude-li třeba, sami zahynout v potopě. Arabové by mohli využít nafty a Suezského průplavu k vydírání a z toho měli Britové větší strach než z čehokoliv jiného.

"Přečetl jsem si zprávy," začal Bradshaw.

Tevor-Browne si zapálil cigaretu.

"Jsou velmi zajímavé. Židé nám zřejmě nechtějí prokázat ani tu laskavost, aby řekli čelem vzad a dali se na pochod do moře."

Bradshaw, kterému šlo na nervy, jak mu generál věčně připomíná své "vždyť jsem to říkal", zabubnoval krátkými tlustými prsty na psací stůl.

"Nestojím o ironické poznámky, sire Clarenci. Za pár týdnů musím předložit návrh. Chtěl jsem s vámi mluvit o tom, jestli je správné ponechat v Palestině Haven-Hursta. Podle mě je načas postupovat proti Židům poněkud ostřeji."

"Když máte na mysli tohle, pak je Haven-Hurst naprosto na místě - ledaže byste si chtěl posloužit esesáckými generály, kteří si odpykávají trest jako váleční zločinci. Dovolte, abych vám připomněl, že v Palestině máme zatím stále ještě civilní správu. Koneckonců tam sídlí vojenský komisař."

Bradshawa zalila temná červeň. I když byl teď každým dnem choleričtější, dokázal se ovládnout.

"V každém případě se mi zdá, že bychom měli Haven-Hursta trochu popohnat," odpověděl a podal Tevoru-Brownovi přes psací stůl jakousi listinu.

Byl to dopis adresovaný veliteli britských branných sil v Palestině, generálu siru Arnoldu Haven-Hurstovi.

Situace dospěla do takového stadia, že nepřijdete-li s návrhy na okamžitou stabilizaci, budu nucen předložit záležitost v OSN.

"Výborně Bradshawe," poznamenal Tevor-Browne. "Jsem přesvědčen, že Haven-Hurst má v zásobě několik zajímavých návrhů - zejména pro lidi, kteří rádi čtou hrůzostrašné historky."

SAFED, PALESTINA

Krátce po historii s Exodem odešel brigádní generál Bruce Sutherland nenápadně do penze. Odjel do Palestiny a usadil se na hoře Kanaan nedaleko Safedu, starého města ležícího v severní Galileji.

Zdálo se, že Bruci Sutherlandovi bude konečně dopřáno nalézt trochu klidu a zotavit se z let plných muk, která prožíval od smrti své matky. Teď teprve mohl v noci spát a netrápily ho žádné úzkostné sny. Na hoře Kanaan si koupil hezkou malou vilu, vzdálenou tři míle od Safedu. Vzduch zde byl neobvykle čistý, a protože tu vál stále čerstvý větřík, ani v létě tu nebylo nesnesitelné vedro.

Svůj čas trávil většinou prací v růžovém sadu, který proslul jako nejhezčí svého druhu v Palestině. Prohlédl si posvátná místa, učil se hebrejsky i arabsky a toulal se spleť křivolakých safedských uliček. Nemohl se vynadívát na to fascinující město, jehož domy se tísnily na svahu; orientální uličky se zdánlivě bez cíle vinuly nahoru k Akropoli, koruně na čele hory.

V židovské čtvrti, tvořící asi desetinu města, bydleli velmi chudí a velmi pobožní Židé, kteří žili ze sporých milodarů svých souvěrců. V Safedu bylo centrum kabaly, židovského mysticismu. Starší Židé tu trávili své dny studiem posvátných knih a na motlitbách a pohled na ně byl stejně pestrý a malebný jako

na celé město. Ve svých podivuhodných orentálních úborech a roztrhaných zbytcích někdejších nádherných hedvábných šatů se pohybovali podél dlouhé řady natěsnaných malinkých krámků. Většinou to byli přívětiví a mírumilovní lidé, a proto si právě oni nejvíc vytrpěli za krutých masakrů, které vyvolal muftí; nikdy se totiž nedokázali bránit.

V arabské části Safedu byly ubohé a polorozpadlé chatrče, jako všude v obcích, kde žili Arabové. Ale příznivé podnebí a přírodní krásy přilákaly do Safedu i mnoho bohatých arabských velkostatkářů, kteří si tu postavili nádherné prostorné domy. Na hoře Kanaan stály domy a vily zámožných Židů; v arabské části Safedu se zase usídlili někteří bohatí Arabové. Sutherland měl dobré přátele jak mezi Židy, tak i mezi Araby.

Dokonalá krása a harmonie krajiny měla jediný kaz: velkou, ošklivou Teggartovu pevnost na silnici vedoucí na horu Kanaan. I ze Sutherlandovy vily ji bylo vidět.

Sutherland jel napříč zemí na sever, aby si prohlédl velkou horu skrývající zříceniny Chacoru. Jel podél libanonských hranic a navštívil Esteřin hrob u pevnosti, jež se jmenovala po ní, i hrob Jozuův nedaleko Abú Ješa. Na jednom z těch výletů náhodou zabloudil i do Gan Dafna a spřátelil se tu s doktorem Liebermannem a Kitty Fremontovou. Kitty i Sutherlanda velmi potěšilo, že mohli obnovit svou krátkou známost z Kypru. Sutherland měl radost, že se občas může o děti také trochu starat. Kitty ho totiž požádala, aby na návštěvu do jeho vily v Safedu mohla vzít s sebou pokaždé některé z dětí trpících těžkými duševními poruchami. Zakrátko bylo oba velmi dobří přátelé.

Jednou odpolende, zrovna když se Sutherland vrátil z Gan Dafna, čekala ho doma návštěva. Byl to jeho bývalý pobočník major Fred Caldwell.

"Odkdy jste v Palestině, Freddy?" zeptal se Sutherland překvapeně.

"Teprve krátce."

"A kde sloužíte?"

"U velitelství v Jeruzalémě. Intelligence Service. Jsem spojka se CID. Nedávno udělali průzkum, protože měli dojem, že někteří naši hoši spolupracují s Haganou a dokonce i s Makabejci. Dovedete si to vůbec představit?"

Sutherland si to rozhodně představit dovedl.

"Moje návštěva u vás má ostatně společenský ráz jen částečně, i když jsem vás samozřejmě stejně chtěl navštívit a podívat se, jak se máte. Generál Haven-Hurst mě požádal, abych za vámi osobně zajel, když jsme přece dříve spolupracovali."

"A proč?"

"Jistě víte, že právě evakuujeme všechny Brity, kteří tu nemusí z naléhavých služebních důvodů zůstat. Generál Haven-Hurst by rád věděl, co míníte učinit."

"Vůbec nic. Tady je můj domov a tady zůstanu."

Major Caldwell podrážděně bubnoval prsty na stole.

"Snad jsem se nevyjádřil dost jasně, pane. Generál Haven-Hurst vás žádá, abyste pochopil, že po skončení evakuace nebude moci nadále nést zodpovědnost za vaši bezpečnost. Jesliže tu zůstanete, mohl by z toho pro nás vzniknout problém."

Caldwell měl zřejmě na mysli zcela jiné věci, než říkal. Haven-Hurst věděl, s kým Sutherland sympatizuje, a obával se, že by mohl spolupracovat s Haganou. Ve skutečnosti dával vlastně Sutherlandovi dobrou radu, aby z Palestiny zmizel.

"Prosím, vyříd'te generálu Haven-Hurstovi, že jsem mu velmi zavázán za jeho starostlivost a že naprosto chápu jeho situaci."

Major Caldwell se chtěl vyjádřit ještě zřetelněji, ale Sutherland rychle vstal, poděkoval mu za návštěvu a vyprovodil ho až ke vjezdu, kde na něj čekal seržant se štábním vozem.

Sutherland se dlouho díval za autem vzdalujícím se k Teggartově pevnosti. Freddy, jako obvykle, zase spackal úkol. Haven-Hurstovo varování přednesl tak nešikovně, jak to jen šlo.

Vrátil se do domu, aby si všechno promyslel. Skutečně mu hrozilo nebezpečí. Makabejci se jistě pozastaví nad tím, že na hoře Kanaan bydlí osamělý britský generál na penzi, který má arabské přátele. Ale určitě si dvakrát rozmyslí, aby ho zavraždili. Od Hagany mu nebezpečí nehrozí. Měl s jejími lidmi určité styky - a navíc věděl, že teroristické metody neschvalují. Na druhé straně se dalo těžko předvídat,

co se dá očekávat od Husejního. Sutherland měl přátele také mezi Židy a někteří z nich mohli být Makabejci, aniž o tom věděl.

Bruce Sutherland vyšel opět do zahrady. Na keřích se už rozvíjely kalíšky raných růží. Pohlédl přes údolí na Safed. Tady našel útěchu a mír, tady se mu přestaly zdát ty strašlivé sny. Ne - tady také zůstane. Dnes a navždy.

Ve dvoře Teggartovy pevnosti, kam Caldwellův vůz krátce po odjezdu od Sutherlanda dorazil, uvítal majora vojenský posel a požádal ho, aby se hlásil v kanceláři CID.

"Vrátíte se dnes večer do Jeruzaléma, majore Caldwell?" zeptal se ho inspektor.

Caldwell se podíval na hodinky.

"Ano, chtěl bych. Jestli vyrazíme hned, budeme tam, než se setmí."

"To je dobře. Mám tady Žida, kterého musím dopravit na výslech do naší služebny."

Chlapcův upřený pohled, plný nenávisti, inspektora dráždil.

"Vyveďte ho!" rozkázal zlostně.

Chlapce uložili vzadu na podlahu auta. Vedle něho se posadil ozbrojený voják a Caldwell si sedl vedle řidiče. Vyjeli z pevnosti.

"Takovej podělanej malej pacholek," ozval se řidič. "Víte, co si myslím, majore Caldwell? Měli by nám proti těm Židům dát na pár tejdnu volnou rku. Ano, to by měli udělat."

"Můj kamarád to dostal minulej tejdén," připojil se voják vzadu. "Byl to báječnej chlapík. Jeho žena právě porodila. A tihle Makabejci ho zastřelili. Do hlavy."

Vůz vjížděl do údolí Bet Šean a třem mužům se ulevilo. Tady byli v oblasti obývané jen Araby a útok se dal očekávat, teprve až se zase přiblíží k Jeruzalému.

V Caldwellovi začala stoupat nenávist. S opovržením si vzpomněl na Bruce Sutherlanda. Byl přesvědčen, že Sutherland pomáhá Haganě. Rozhodně je na straně Židů. Tu katastrofu na Kypru zavínil schválně. Caldwell si přepomněl příhodu, kdy v Caraolu stál nedaleko ostnatého drátu a nějaká Židovka si před ním odplivla. Otočil se a podíval se na chlapce.

"Smradlavej Žid!" procedil mezi zuby. A lidi ještě říkají, že to Hitler nedělal dobře, pomyslel si v duchu. Jednal až moc správně. Škoda že válka skončila dřív, než je stačil všechny vyhladit.

Caldwell si vzpomněl, jak přijeli se Sutherlandem do Bergen-Belsenu. Při pohledu na tábor se Sutherlandovi udělalo špatně. Jemu, Caldwellovi, se špatně neudělalo. Čím víc Židů pochcípá, tím líp.

Dojeli do arabské vesnice Nablus, známé svým nepřátelstvím vůči Jišuvu. Tady byl velehrad rodu Husejní.

"Zastavte!" přikázal Caldwell řidiči. "A teď poslouchejte, vy dva. Toho chlapíka tady vyhodíme."

"Ale pane majore, oni ho zabijou," namítl voják.

"Ví Bůh, že Židy nemám rád," řekl řidič, "ale dostali jsme přece rozkaz chlapce dopravit."

"Držte hubu!" vykřikl Caldwell skoro hystericky. "Říkám, že ho tady vyhodíme, a vy dva odpřisáhnete, že nás na silnici zadrželi Makabejci a vzali si ho. Jestli budete tvrdit něco jiného, postarám se, abyste skončili v base. Rozuměli jste?"

Když spatřili nepřítelův pohled v Caldwellových očích, vojáci mlčky přikýkli.

Nedaleko kavárny vůz zpomalil. Chlapce vyhodili na silnici a jeli dál.

Všechno proběhlo přesně tak, jak Caldwell předvídal. Za hodinu byl Ben Salomon zavražděn a znetvořen. Uřízli mu hlavu a zvedli ji za vlasy do výše. Vyfotografovali ji s dvaceti Araby, kteří stáli kolem a smáli se. Pak snímek rozmnožili a rozesílali po osadách, aby varovali Židy a ukázali jim, co je dříve nebo později čeká.

Major Fred Caldwell se dopustil osudné chyby. Jeden z Arabů, kteří seděli v kavárně a viděli, jak chlapce vyhodili z auta, byl Makabejec.

Generál sir Arnold Haven-Hurst byl rozzlobený na nejvyšší míru. Neklidně přecházel po své pracovně na jeruzalémském velitelství. Pak vzal z psacího stolu Bradshawův dopis a znovu si ho přečetl.

Situace dospěla do takového stadia, že nepřijdete-li s návrhy na okamžitou stabilizaci, budu nucen předložit záležitost v OSN.

Tak tedy OSN! No tohle! Generál něco vztekle zabručel, zmačkal dopis a hodil ho na zem. Pět let tvrdošíjně postupoval proti Židům a tohle je poděkování! Když vypukla druhá světová válka, varoval ministerstvo války, aby nebralo do britské armády Židy, ale ne, tenkrát to nepochopili a teď asi Británie přijde o palestinský mandát. Haven-Hurst si sedl za psací stůl a dal se do práce.

Navrhuji tato okamžitá opatření, která podle mého názoru mohou v Palestině znovu natolit klid a pořádek:

1. Zrušit všechny civilní soudy. Trestní pravomoc bude mít vojenský velitel.
 2. Zrušit ústřední radu Jišuvu, Sionistickou osídlovací společnost a všechny ostatní židovské organizace.
 3. Vydat zákaz vydávání a rozšiřování židovských novin a publikací.
 4. Rychle a nenápadně likvidovat asi šedesát vůdců Jišuvu. (Tuto metodu Amín el Husejní s úspěchem použil vůči svým politickým odpůrcům). Tuto část by mohli provést arabští pomocníci.
 5. Plně nasadit Arabskou legii.
 6. Zatkout několik set vedoucích činitelů Jišuvu druhé garnitury a dopravit je co nejrychleji do vyhnanství do některé z našich afrických kolonií.
 7. Pověřit plnou mocí vojenského velitele, aby mohl zničit každou osadu, každé místo či městskou čtvrť, kde budou nalezeny zbraně. Kontrolovat všechno židovské obyvatelstvo v Palestině a okamžitě deportovat všechny ilegální přistěhovalce, kteří budou zjištěni.
 8. Za každý teroristický čin Makabejců zaplatí židovské obyvatelstvo peněžitou pokutu; tato pokuta musí být tak velká, aby byli Židé nuceni přispět k zatčení těchto zločinných živlů.
 9. Vypsát vyšší odměny za informace o vedoucích činitelích Makabejců, agentech Alija bet, vůdcích Hagany atd.
 10. Každý zajatý Makabejec bude na místě oběšen nebo zastřelen.
 11. Bojkotovat židovské obchody, zemědělské výrobky, vyhlásit blokádu všeho židovského dovozu a vývozu.
 12. Zničit Palmach. Zahájit ozbrojené útoky proti židovským osadám, o nichž je známo, že poskytují přístřeší jednotkám Palmachu.
- Dosud byly mé skupiny nuceny provádět své operace za nemyslitelně těžkých podmínek. Museli jsme dodržovat pravidla a nemohli jsme náš potenciál nasadit co nejúčinněji a neomezeně. Pro Makabejce, Haganu, Palmach a Alija bet naproti tomu neplatila žádná pravidla hry. Naši zdrženlivost považují za slabost, kterou využívají. Obdržím-li povolení nasadit své branné síly, ujist'uji Vás, že zakrátko zavedu pořádek.
- Generál sir Arnold Haven-Hurst

ÚSTAV PRO MEZINÁRODNÍ STYKY, CHATHAM HOUSE, LONDÝN

Když se Generál Tevor-Browne dostavil do Chatham House, našel tam pobledlého Cecila Bradshawa.

"Tak co, Bradshawe, chtěl jste znát Haven-Hurstovy návrhy. Ted' je znáte."

"Copak se ten chlap zbláznil? Pane na nebi ty jeho návrhy znějí jako 'Endlösung' Adolfa Hitlera." Bradshaw sebral ze stolu Haven-Hurstových "dvanáct bodů" a zavrtil hlavou.

"Ví Bůh, že si Palestinu chceme uchovat - ale vraždit, vypalovat osady, věšet a vyhladovět lidi? Takové návrhy nemůžu doporučit. A i kdybych to nakonec udělal, nevím, jestli by se v britské armádě našlo dost lidí, kteří by byli ochotni je provést. Svůj život jsem zasvětil práci pro britské impérium, sire Clarenci, a nejednou jsme museli sáhnout i k tvrdým opatřením. Ale já přesto věřím v Boha. Takhle si Palestinu neudržíme. Alespoň já s tím nechci mít nic společného. Ať udělí Haven-Hurstovi souhlas někdo jiný - já to nebudu."

Cecil Bradshaw zmačkal Haven-Hurstovy návrhy, položil je do velkého popelníku, přidržel k nim hořící zápalku a díval se, jak dokument hoří.

"Zaplat' Pánbůh, ještě máme dost odvahy, abychom se zodpovídali ze svých hříchů," pronesl tiše.

Otázka palestinského mandátu byla předložena OSN.

VII. V poslední době Kitty vídala Ariho ben Kanaana jen zřídka, ale ke konci jara 1947 zmizel z jejího života úplně. Neměla o něm sebemenší zprávu. Pokud jí snad poslal po Jordaně pozdrav, pak jí to Jordana nevyřídila. Obě ženy spolu sotva promluvily. Kitty se snažila být k Jordaně alespoň zdvořilá, ale Jordana jí ztěžovala dokonce i to.

Otázku palestinského mandátu teď projednávali v OSN a tam také měli najít východisko ze zapeklité situace. Nepružný aparát Spojených národů se dal do práce; nejdříve se vytvořil výbor ze zástupců malých neutrálních zemí, který měl případ přezkoumat a předložit Valnému shromáždění. Ústřední rada Jišuvu a Světová sionistická organizace souhlasily s tím, aby se věci zabývala OSN. Arabové naproti tomu se pokoušeli hrozbami, bojkotem, vydíráním a jinými prostředky zabránit nestrannému posouzení palestinského problému.

V Gan Dafna urychleně pokračoval vojenský výcvik skupiny Gadna. Vesnice mládeže se stala jedním z hlavních skladů tajných zbraní. Shromažďovaly se tu pušky, mladí lidé je čistili a pak je tajně dopravovali k jednotkám Palmachu rozptýleným v osadách v Chulském údolí. Karen dostávala stále častěji příkazy, aby spolupracovala při pašování zbraní. Plnila svůj úkol se stejnou samozřejmostí a ochotou jako všichni ostatní. Kitty stálo hodně námahy, aby se nepokoušela ji odradit před nebezpečím, ale vždycky to raději vzdala. Věděla, že by to stejně nemělo smysl.

Karen ještě stále pátrala po otci, i když všechny snahy byly dosud marné. Naděje, která se jí zmocnila v La Ciotat, pomalu zmizela. S Hansenovými v Dánsku si stále dopisovala. Každý týden jim napsala dopis a týden co týden jí pošta doručovala z Kodaně list a často i balík. Meta a Aage Hansenovi se už vzdali naděje, že by se k nim Karen někdy vrátila. Její dopisy prozrazovaly, že pro Hansenovy je ztracena, i kdyby svého otce nenalezla. Karen se stále víc ztotožňovala s Palestinou a židovstvím. Jedinou výjimkou byla Kitty Fremontová.

Dov Landau se pořád ještě choval podivně a byl plný rozporů. Někdy už se zdálo, že překročí hranice své osamělosti, a v takových okamžicích se vztah mezi ním a Karen prohluboval. Pak se ale Dov zase stáhl do své ulity, jakoby polekán tím, že z ní vylezl. Studiu se věnoval s fanatickou soustředěností. Žil jen svými knihami a kresbami a okolní svět pro něj neexistoval. Zatím se Karen dosud pokaždé podařilo vytáhnout ho z izolace, do níž občas zabředl. I když byl sebezatrpklejší, Karen nikdy neodmítl.

Kitty Fremontová se časem stala v Gan Dafna téměř nepostradatelnou. Doktor Liebermann se na ni denně obracel s nejrůznějšími problémy. Jako člověk, který přichází zvenčí, ale s dobrými úmysly, dokázala Kitty často příznivě ovlivnit některé okolnosti právě proto, že nepatřila "do rodiny". Přátelství doktora Liebermanna bylo jedním z nejlepších lidských vztahů, jaký kdy poznala. Dokonale se vpravila do života v Gan Dafna a v práci s psychicky narušenými dětmi dosahovala příznivých výsledků. Avšak určitá hranice, jakási dělicí čára, tu zůstávala. Kitty si uvědomovala, že ji částečně má na svědomí sama, ale nepřála si změnu.

Ve společnosti Bruce Sutherlanda si připadala mnohem lépe a přirozeněji než s lidmi z Gan Dafna. Se Sutherlandem se cítila spokojená a bezstarostná a na volné dny, které spolu s Karen trávila v Sutherlandově vile, čekala stále netrpělivěji. Pokaždé, když byla u něho, uvědomovala si rozdíl mezi sebou a Židy.

Harriet Salzmannová přijela do Gan Dafna dvakrát na návštěvu. Stará paní se pokaždé pokusila přemluvit Kitty, aby se ujala místa vedoucí ošetřovatelky v některém středisku alije mládeže nedaleko Tel Avivu. Kitty měla opravdu vynikající organizační talent a dovedla se energicky postarat o hladký průběh celého provozu. A právě tyto vlastnosti a její rozsáhlé odborné zkušenosti byly nesmírně žádané na pracovištích, kde organizace tak neklapala jako v Gan Dafna. Ale Kitty pokaždé odmítla. V Gan Dafna si už zvykla a Karen se u ní cítila jako doma. Kitty neměla ani ctižádost ani zájem dělat kariéru v aliji mládeže.

Ve skutečnosti však odmítala hlavně proto, že se nechtěla ujmout žádného místa, kde by byla spoluodpovědná za akce Gadany a za pašování zbraní. Byla pevně rozhodnuta zůstat neutrální. Chtěla pracovat i nadále jen odborně, nikoliv politicky.

Pro Karen byla Kitty Fremontová starší sestrou, která jí nahrazovala rodiče. Kitty dělala všechno, aby dívka byla šťastná. Chtěla se pro ni stát nepostradatelnou a vyhodit ze sedla mocného skrytého protivníka - Erec Jisrael.

V květnu, když přestaly deště, Chulské údolí a svahy hor na syrské i libanonské straně se pokryly bujnou zelení. Všude rozkvetly koberce květů a jarní růže, které se v Galileji pyšnily nádhernými odstíny bílé, rudé a žlutočervené. Tou dobou se konaly v Gan Dafna přípravy k oslavě Šavuot, svátku prvních plodů nového roku.

Všechny svátky, které nějak souvisely s životem na venkově, byly srdcím palestinských Židů obzvlášť milé. Podle tradičního zvyku vysílaly osady v Chulském údolí do Gan Dafna delegace, a ty se pak zúčastily oslav ve vesnici mládeže. Ze všech stran se sjížděla nákladní auta s hosty. Přijížděli z mošavu Jad El, z kibucu Kfar Gileadi, ležícího až nahoře u libanonských hraic, z Ajelet Hašachar u Genezaretského jezera i z Ejn Or. Byli tu lidé z Danu na syrských hranicích a z Manary na vrcholu hory.

Kitty si to zařídila tak, že viděla každé přijíždějící vozidlo. Pokaždé marně doufala, že mezi hosty objeví Ariho, a ani se nepokoušela skrýt své zklamání. Jordana, která ji pozorovala, si toho všimla a ironicky se usmívala.

Byl to den svátečního veselí zpestřený řadou sportovních utkání. Učebny a dílny, jindy tak střízlivé, byly teď vyzdobené na počest hostů. Na zelené ploše uprostřed vesnice se tančila hora a na trávníku stály dlouhé řady stolů prohýbajících se pod spoustami jídla.

Po západu slunce se všichni odebrali do divadla v přírodě, vestavěného do srázu a obklopeného pinii. Hlediště bylo naplněné do posledního místečka a mnoho stovek dalších diváků se rozsadlo na blízké louce.

Místní kapela zahrála "Hatikvu", doktor Liebermann krátce uvítal přítomné a dal znamení, že přehlídka může začít. Pak se vrátil na své místo vedle Kitty, Bruce Sutherlanda a Harriet Salzmannové.

Když Kitty spatřila Karen, jak na velkém bílém koni zahajuje přehlídku, zmocnil se jí strach. Karen držela v ruce žerď s modrou Davidovou hvězdou v bílém poli. Na sobě měla dlouhé modré kalhoty, halenku s lidovou výšivkou a na nohou sandály. Husté hnědé vlasy jí v copech splývaly po ramenou.

Kitty sevřela opěradlo židle. Karen vypadala jako ztělesnění židovství. Tak jsem ji ztratila, pomyslela si Kitty - opravdu jsem ji ztratila? Prapor se zatřepetal ve větru. Kůň se plašil, chtěl prchnout, ale Karen ho brzy zvládla.

Odešla ode mě, tak jako odešla od Hansenových, napadlo Kitty. Harriet Salzmannová se na ni podívala a Kitty sklopila zrak. Karen zmizela ze světla reflektorů a průvod šel dál. Teď projelo kolem pět nádherně vyleštěných traktorů patřících vesnici. Každý traktor měl vlečku naloženou plody, které vydala pole v Gan Dafna. Za nimi následovaly džipy, vozy svážející sklizeň, všechny nádherně vyzdobené květinami. Na dalších vozech seděly děti ve farmářských šatech a v rukou držely hrábě, srpy a jiné nářadí.

Také hospodářská zvířata tvořila část průvodu; v čele šly krávy, ozdobené květinami a pestrými stuhami. Vyhřebelcovaným koním se leskly hřívy, dokonce i ocasy měli spletené. Pak se přehnaly kozy a ovce; své miláčky, psy, kočky, opičku, bílé myšky a sysly, si děti nesly samy.

Další skupinu vedly jiné děti a v rukou měly látky, které samy upředly a utkaly, a noviny, které samy vytiskly. Ukazovaly výrobky uměleckého průmyslu, košíčky i keramiku z vlastních dílen. Družstva lehké atletiky i sportovní mužstva vesnice, která se také zařadila do průvodu, vítali diváci i hosté hlasitým voláním.

K doktoru Liebermannovi přistoupila jeho sekretářka a něco mu pošeptala.

"Omluvte mě, prosím," řekl. "Musím k telefonu. Je to nutné."

"Nedejte se dlouho zdržovat a brzy se vraťte," volala za ním Harriet Salzmannová.

Lampy upevněné na větvích stromů zhasly a v divadle zavládla na chvíli tma. Pak se rozzářil reflektor a zalil svým světlem jeviště. Opona se rozhrnula, bylo slyšet buben a z rákosové flétny zazněla prastará, sladkobolná monotónní melodie. Děti začaly předvádět pantomimu - Rútinu píseň.

Mladiství herci měli na sobě historické kostýmy a jejich tanec se skládal z pomalých výmluvných pohybů, jak je zachovala tradice z dob, kdy žily Rúť a Naomi. Pak přišli jiní tanečníci a jejich divoké skoky symbolizovaly válečné vzrušení. Ty děti chtějí vši silou oživit minulost svého lidu, pomyslela si Kitty. Jak oddaně dělají všechno, aby znovu vzkřísily slávu Izraele!

Teď přišla na jeviště Karen a diváků se zmocnilo vzrušení, plné očekávání. Karen tančila úlohu

Rút. Její gesta vyprávěla prostinkou, a přece tak dojemnou historii děvčete z moabitského lidu, které se vydalo se svou hebrejskou tchyní na cestu do Betléma, domu chleba. Historie lásky a víry v jediného boha, vždy znovu evokovaná o svátku Šavuot. Rút byla cizinkou a nevěřící v zemi Židů. A přece i ona byla mezi předky krále Davida.

Kitty opustila veškerá odvaha. Ještě nikdy nebyla tak malomyslná jako dnes. Je tu cizinkou a nevěřící a tou také zůstane. Nedokázala říct jako Rút: "Kam půjdeš, půjdu také já; tvůj lid nechť je i lidem mým a tvůj Bůh bude mým Bohem." Znamenalo to, že ztratila Karen?

Sekretářka doktora Liebermanna se nad ní sklonila.

"Doktor Liebermann vás prosí, abyste přišla hned do jeho kanceláře," zašeptala.

Všude byla tma a Kitty musela dávat pozor na zákopy. Svítila si baterkou. Přešla napříč přes zelenou plochu a minula sochu Dafny. Z divadla k ní dozníval tlukot bubnu a tklivý zvuk flétny. Kráčela rychle k správní budově, kde vešla do dveří kanceláře doktora Liebermanna.

"Proboha," vyrazila ze sebe, polekána výrazem jeho tváře, "co se stalo? Tváříte se, jako byste..."

"Nalezli Karenina otce," řekl jí tiše.

VIII. Druhý den odvezl Bruce Sutherland Kitty a Karen do Tel Avivu. Kitty řekla, že má nutné nákupy a že toho využijí, aby konečně jednou ukázala Karen město. Do Tel Avivu dojeli kolem poledne a ubytovali se v hotelu Gat-Rimon na třídě Hajarkon, přímo u Středozemního moře.

Po obědě se Sutherland omluvil a odešel do města. V poledních hodinách byly obchody zavřené. Kitty a Karen se procházely po písčité pláži před hotelem a pak se osvěžily koupelí v moři.

Asi ve tři objedнала Kitty taxík. Zajely k Rothschildovu bulváru a zastavily na rohu Allenbyho třídy. Allenbyho třídou, lemovanou mnoha novými obchody, a Rothschildovým bulvárem, se širokým zeleným pruhem uprostřed, plynul nepřetržitý proud aut a autobusů. Lidé si tu počínali jako jinde ve velkých městech a velmi spěchali.

"Je to báječné a vzrušující," řekla šťastná Karen. "Jsem ráda, že jsem mohla taky jet. Skoro si nedovedu představit, že všichni ti lidé, řidiči autobusů, číšníci a obchodníci, jsou Židé. Vybudovali tu celé město, židovské město. Ty ani nemůžeš pochopit, co to znamená - nebo ano? Celé město, kde všechno patří Židům."

Kitty nemohla bezvýhradně souhlasit.

"U nás v Americe je mnoho vlivných Židů, Karen," poznamenala, "a jsou šťastní a cítí se docela jako Američané."

"Ale to je přece něco docela jiného než židovská země. Jen když člověk ví, že na zeměkouli existuje kouteček, kde bude vždycky vítaný, malý kousek země, který mu bude patřit, kamkoliv půjde a cokoli učíní."

Kitty neodpověděla. Místo toho vytáhla z kabelky zmačkaný lístek a pomalu ho narovnala.

"Mohla bys mi říct, kde to je?"

Karen si přečetla lístek. Byla to adresa o dvě ulice dál.

"Kdy se konečně naučíš hebrejsky číst?"

"Obávám se, že nikdy," řekla Kitty a rychle dodala: "Včera jsem si skoro vylomila dva zuby, když jsem se pokusila vyslovit něco hebrejsky."

Nalezly obchod, jehož adresa stála na lístku. Byl to módní salón.

"Co si chceš koupit?" zeptala se Karen.

"Chtěla bych ti koupit nějaké rozumné oblečení. Bude to dárek od generála Sutherlanda a ode mě."

Karen ztuhla.

"To nemůžu přijmout," namítla.

"Ale proč ne, Karen?"

"Jsem docela spokojená s tím, co mám na sobě."

"Ano," řekla Kitty. "V Gan Dafna je to taky docela v pořádku..."

"Mám všechno, co potřebuju," namítla Karen.

Někdy mluví úplně jako Jordana, pomyslela si Kitty.

"Poslechni, Karen, nesmíme zapomenout, že se z tebe už stala mladá dáma. Svému poslání se určitě nezpronevříš, když se tu a tam trochu líp oblékneš. Když nebudeš v Gan Dafna, ale půjdeš někam se mnou a s Brucem, chtěli bychom být na tebe trochu pyšní."

Karen se po očku podívala na figuríny ve výkladech.

"Není to fér vůči ostatním děvčatům," pokusila se naposled o obranu.

"Mohly bychom pod ty šaty pak schovat zbraně. Není to útěcha?"

Za chvíli se už Karen nadšeně točila před zrcadlem. Měla radost a byla šťastná, že Kitty prosadila svou. I dotek těch věcí byl báječný a jak překrásně vypadaly! Jak dávno už neměla na sobě takové šaty! Naposled v Dánsku, dávno, tak dávno, že na to už skoro zapomněla. I Kitty byla nadšená, když viděla, jak se Karen z venkovského děvčete mění ve vkusně oblečenou mladou dívku. Prošly celou Allenbyho třídou, nakoupily další věci a na jejím konci u náměstí Mograbi zabočily i s balíky do Ben Jehudovy ulice. Šťastné a vyčerpané usedly u stolu v první kavárně.

"To je nejhezčí den mého života," řekla Karen. "Jen škoda, že tu nejsou Dov a Ari."

Kitty byla dojatá. Jaké má to děvče dobré srdce, pomyslela si; vždycky by jen chtěla dělat něco pro druhé.

Karen mezitím dojedla zmrzlinu.

"Někdy si myslím," řekla zamyšleně, "jakou to máme smůlu s těmi svými dvěma kyselými citróny."

"My?"

"No však víš - ty s Arim a já s Dovem."

"Opravdu nechápu, jak tě může napadnout, že by mezi Ben Kanaanem a mnou mohlo něco být. Rozhodně se strašně mýlíš."

Karen se zasmála.

"A mohla bys mi, prosím tě, vysvětlit, proč sis včera málem vykroutila krk, jak ses dívala za každým vozem, který přijel do Gan Dafna? Kohopak jsi vyhlížela, když ne Ariho ben Kanaana?"

Kitty upila kávu, aby zakryla rozpaky.

Karen si utřela rty a pokrčila rameny.

"Propána, vždyť to každý vidí, že jsi do něj zamilovaná."

Kitty se podívala na Karen a oči měla jako čárky.

"Poslechněte, vy chytrá mladá dámo..."

"Jen se nepokoušej zapírat. Jinak vyběhnu na ulici a budu to hebrejsky křičet, aby to všichni slyšeli."

Kitty zvedla ruce.

"Vzdávám se. Nebudu se s tebou přít. Ale jednou pochopíš, že pro třicetiletou ženu může být muž velmi přitažlivý a že to ani v nejmenším nemusí znamenat nic vážného. Myslím, že Ari je velmi příjemný, ale ty romantické představy ti bohužel musím zkazit."

Karen se podívala na Kitty a její pohled jasně říkal, že jí nevěří. Vzdychna, naklonila se k mladé ženě a uchopila ji za paži, jako by jí chtěla svěřit nějaké velké tajemství.

"Ari tě potřebuje. Já to vím," řekla významně, se vši vážností mladičkého děvčete.

Kitty pohládila Kareninu ruku a urovnala jí pramínek vlasů, který se z copu uvolnil.

"Chtěla bych, aby mi bylo zase šestnáct a všechno bylo tak jasné a prosté, jak se to člověku v tomhle věku jeví. Ne, Karen, Ari ben Kanaan patří k tomu druhu výjimečných lidských bytostí, které mají tu velkou výhodu, že se mohou spolehnout samy na sebe. Od té doby, co se jako chlapec naučil zacházet s býkovcem svého otce, už nikdy nepotřeboval jiného člověka. Jeho krev není složena z červených a bílých krvinek jako naše, ale z oceli a ze železa, a jeho srdce je čerpadlo, jako tady ten motor v autobusu. A proto je povznesen nad všechny pocity, které ovládají ostatní smrtelníky, zůstává jaksi mimo ně."

Kitty zmlkla. Seděla tu bez hnutí, s upřenýma očima, které ani Karen nevnímaly.

"Máš ho moc ráda."

"Ano," povzdechla si Kitty. "Mám. A to, cos předtím řekla, je taky pravda. Případly na nás dva kyselé citróny. A teď musíme zpátky do hotelu. Chci, aby ses převlékla a byla kvůli mně hezká jako

princezna. Bruce a já jsme ti uchystali překvapení. A copy taky rozpleteme."

Když pro ně Sutherland přišel, aby je odvedl na večeři, vypadala Karen skutečně jako princezna. To překvapení byly lístky do Národního divadla Habima, v němž právě pohostinsky vystupoval francouzský balet doprovázený telavivským Filharmonickým orchestrem.

Po celé představení Labutího jezera seděla Karen na samém okraji křesla a s napětím sledovala každý pohyb primabaleríny, vznášející se nad jevištěm. Pohádková krása celého provedení ji fascinovala a úplně přemohla.

Jak je to všechno báječné, říká si v duchu. Už skoro zapomněla, že jsou na světě věci, jako je balet. A jaké štěstí, mít člověka jako Kitty Fremontová! Po tvářích jí stékaly slzy radosti.

Kitty věnovala víc pozornosti Karen než baletu. Cítila, že se jí podařilo probudit v děvčeti něco, co v něm dřímalo. Jako by Karen znovu objevovala cosi, co dříve bývalo jejím světem a co bylo stejně důležité jako zeleň na galilejských polích. Kitty si znovu umínila, že ten pocit bude v Karen žít.

Zítřka navštíví Karen svého otce a její život se potom snad pohne jiným směrem.

Když se vrátili do hotelu, bylo už pozdě. Karen byla štěstím úplně bez sebe. Prudce otevřela dveře hotelu a v tanci se vznášela halou. Britští důstojníci, kteří tam seděli, jen udiveně zírali. Kitty poslala Karen do postele a sama si šla se Sutherlandem sednout k baru, aby si s ním před spaním ještě vypila skleničku.

"Už jste jí řekla o otci?"

"Ne."

"Chtěla byste, abych jel s sebou?"

"Raději bych tam s ní šla sama."

"Jistě, rozumím vám. Budu nablízku."

Kitty a políbila Sutherlanda na tvář.

"Dobrou noc, Bruci."

Když Kitty vešla, Karen ještě stále tančila po pokoji.

"Viděla jsi Odettu v posledním obraze?" zeptala se a napodobila tanečnici.

"Už je pozdě a ty jsi unavené indiánské děvče."

"To byl dneska den!" vzdychla Karen a plácla sebou na postel.

Kitty šla do koupelny a svlékala se. Z pokoje k ní zazníval Karenin hlas, tiše prozpěvující melodii baletu.

"Panebože," šeptala Kitty. "Proč se to muselo stát zrovna jí?" Tiskla si dlaně k tvářím a celá se chvěla. "Dej jí sílu - prosím tě, dej jí sílu."

Lehla si do postele a široce otevřenýma očima hleděla do tmy. Slyšela, jak se Karen pohnula, a podívala se na ni. Karen vstala, poklekla vedle Kittiny postele a položila jí hlavu na prsa.

"Mám tě tolik ráda, Kitty," šeptala. "Ani svou matku bych nemohla milovat víc než tebe."

Kitty odvrátila hlavu a pohládila Karen po vlasech.

"Ale teď už musíš spát," řekla. "Zítřka máme nabitý program."

Kitty nemohla usnout. Kouřila jednu cigaretu za druhou; občas vstala a neklidně přecházela po pokoji. Pokaždé, když pohlédla na spící Karen, sevřelo se jí srdce. Ještě dlouho po půlnoci seděla u okna a naslouchala hučení příboje. Teprve ráno ke čtvrté upadla do neklidného tísnivého spánku.

Ráno vstala s těžkým srdcem; po bezesné noci měla strhaný obličej a pod očima temné kruhy.

Několikrát se odhodlala, že Karen všechno vysvětlí, ale marně. Snídaně na terase proběhla v tichu. Kitty mlčky usrkávala kávu.

"Kde je vlastně generál Sutherland?" zeptala se Karen.

"Odjel do města, musí si něco vyřídit. Ale brzy se vrátí."

"A co budeme dneska dělat my?"

"Tak trochu to i ono, všelicos."

"Kitty, nějak to souvisí s mým otcem, vid'?"

Kitty sklopila oči.

"Myslím, že jsem to celý ten čas věděla," řekla Karen.

"Věř mi, prosím tě, že jsem ti nechtěla nic předstírat, ale..."

"Co je s ním - pověz mi to, prosím. Co je s tatínkem?"

"Je velmi, velmi nemocný."

"Chci ho vidět," řekla Karen a rty se jí třásly.

"Asi tě vůbec nepozná, Karen."

Karen se narovнала a zadívala se na moře.

"Tolik jsem čekala na tenhle den."

"Karen, prosím tě..."

"Už přes dva roky - od toho dne, kdy jsem věděla, že válka skončí - jsem večer usínala pokaždé se stejnou představou. Ležela jsem v posteli a malovala jsem si, jaké by to bylo, kdybych našla tatínka. Věděla jsem dopodrobna, jak bude vypadat a o čem spolu budeme mluvit. Ve francouzském uprchlickém táboře i v táboře na Kypru jsem večer co večer měla stejnou představu - můj otec a já. A celý čas jsem věděla, že zůstal naživu a že bude žít dál."

"Karen, prosím tě, přestaň. Nebude to takové, jak sis to představovala. Bohužel."

Dívka se třásla po celém těle. Ruce měla vlhké. Vyskočila ze židle.

"Doved' mě hned k němu!" poprosila.

Kitty uchopila dívčiny paže a pevně je držela.

"Musíš se připravit na něco hrozného."

"Prosím, prosím, pojd'me!"

"Zkus mít na paměti aspoň jednu věc. Ať se stane cokoli, ať uvidíš cokoli - nezapomeň, že jsem nablízku. Budu u tebe, Karen. Slibuješ mi, že na to budeš myslet?"

"Ano - budu na to myslet."

Lékař seděl naproti Karen a Kitty.

"Gestapo mučilo tvého otce, Karen," říkal. "Začátkem války nacisté chtěli, aby pro ně pracoval, a udělali mu ze života peklo. Nakonec se museli vzdát. Nedokázal pro ně pracovat, dokonce ani tehdy ne, když věděl, že tím ohrožuje život tvé matky a tvých bratrů."

"Už si vzpomínám," řekla Karen. "Pamatuju se, že jsem byla v Dánsku a že z Německa najednou přestaly chodit dopisy. A já jsme se bála zeptat Aageho Hansena, co se stalo s mou rodinou."

"Tvůj otec se dostal do Terezína a tvá matka a tvoji bratři..."

"Ano, já vím."

"Tvého otce uvěznil v Terezíně, protože doufali, že změní svůj postoj. O osudu tvé matky a tvých bratrů se dozvěděl teprve po skončení války. Měl pocit strašlivé viny, že tak dlouho váhal opustit Německo a že tvá matka a bratři kvůli tomu zahynuli. Když se po dlouhých letech utrpení dozvěděl o osudu svých nejbližších, zhroutil se."

"Ale uzdraví se přece?" naléhala Karen.

Lékař se podíval na Kitty.

"Trpí těžkou chronickou depresí."

"Co to je?" zeptala se Karen.

"Karen, tvůj otec se bohužel už neuzdraví," odpověděl.

"Já vám nevěřím," řekla Karen. "Chci ho vidět."

"Pamatuješ si ho vůbec ještě?" zeptal se lékař.

"Už jen docela málo."

"Myslím, že by bylo lepší, kdyby sis uchovala vzpomínku, která v tobě ještě žije, než kdybys ho viděla takového, jaký je teď."

"Musí ho vidět, doktore," ozvala se Kitty, "i když to bude pro ni velmi těžké. Ale musí mít jistotu."

Lékař je vedl jakousi chodbou a před jedněmi dveřmi se zastavil. Odemkla jim ošetřovatelka. Lékař otevřel dveře a zůstal stát u vchodu.

Karen vstoupila do místnosti, která vypadala jako cela. Židle, regál a postel. Chvíli se rozhlížela, hledala - a ztuhla.

V koutě na podlaze seděl muž. Byl bosý a neučesaný. Zády se opíral o zeď, pažemi si svíral

kolena a jeho prázdný pohled se upíral na protější stěnu.

Karen udělala krok k němu. Bradu měl pokrytou strništěm a tvář celou zjizvenou. Karenino srdce, které tlouklo jako kladivo, se náhle utišilo. Vždyť to všechno je omyl, problesklo jí myslí, ten muž tady je úplně cizí člověk, to přece není tatínek. To přece nemůže být můj otec. Je to omyl. Nejraději by se otočila a hlasitě zvolala: "Vidíte, zmýlili jste se! Tohle vůbec není Johann Clement, to není můj otec! Můj otec je někde jinde, žije a hledá mě."

Karen stála před mužem, který dřepěl na zemi, a dívala se na něj, aby si byla úplně jistá. Hleděla do prázdných, bezvýrazných očí. Bylo to tak dávno, tak strašlivě dávno, že si už jen těžko vzpomínala. Ale tento muž tady - to nebyl otec, kterého potkávala ve svých snech.

Tady někde byl krb a vzduch byl prosycený kouřem z dýmky. Taky pes tu někde byl. Jmenoval se Maxmilián. Ve vedlejší pokoji plakalo dítě. "Mirjam, buď tak hodná a utiš malého. Čtu tady dceři pohádku a nechci, aby nás něco rušilo."

Karen Hansen-Clementová pomalu poklekla před lidskou troskou, dřepící na zemi.

V babiččině domě v Bonnu to vždycky vonělo čerstvě pečeným cukrovím. Celý týden pekla babička cukroví, aby ho bylo dost, až se rodina v neděli sejde.

Muž, schoulený na podlaze, ještě pořád upřeně zíral na protější zeď, jako by tu byl sám.

Tak se podívej na ty legrační opičky v kolínské zoo! Kolín má nejhezčí zoo na světě. A kdy zase bude karneval?

Karen si prohlížela člověka, který tu seděl, od bosých nohou po čelo zbrázděné jizvami. Ale neobjevila nic, ani to nejmenší, co by jí připomnělo otce.

"Žid! Žid! Žid!" křičela na ni lůza, když ze všech sil běžela domů se zkrvavenou tváří. "Ale Karen, no tak, neplač přece. Vždyť je tu tvůj tatínek a ten nedovolí, aby ti někdo ublížil."

Karen natáhla ruku a dotkla se mužovy tváře.

"Tati?" řekla tiše.

Muž se ani nepohnul, vůbec nereagoval.

A byl tam někde vlak a hodně dětí. Říkali, že jedou do Dánska, ale Karen byla tak ospalá. "Na shledanou, tati," říkala. "Vezmi si mou panenku. Bude na tebe dávat pozor." Stála vzadu na plošině posledního vagónu a dívala se za tatínkem, který zůstal na nástupišti a stále se zmenšoval.

"Tati! Tati!" volala Karen. "To jsem já, tati! Karen, tvé děvčátko! Já jsem teď už velké děvče, tati. Cožpak mě vůbec nepoznáváš?"

Lékař zadržoval Kitty, která stála u dveří a třásla se jako osika.

"Prosím vás," žadonila. "Nechte mě, ať jí pomůžu."

"Bude lepší, když se s tím vyrovná sama," řekl lékař.

A tu se v Karen vynořila vzpomínka.

"Ano!" vykřikla. "Je to můj otec! Je to opravdu můj otec!"

"Tatínku!" zvolala a ovinula kolem něho paže. "Prosím tě, promluv na mě. Prosím tě, řekni něco. Prosím tě, prosím tě!"

Muž, který byl kdysi Johannem Clementem, zamžikal. Když si uvědomil, že se ho někdo křečovitě drží, objevil se na jeho tváři výraz zvědavého překvapení, který tam chvíli setrval, jako by se pokoušel proniknout temnotou jeho pomatené mysli - ale pak zmizel a nemocný znovu upadl do apatie.

"Tatínku!" volala Karen. "Tatínku! Tatínku!" A prázdností i dlouhou chodbou se rozléhala ozvěna jejího hlasu: "Tatínku!"

Lékařovy silné paže uvolnily Kareniny ruce a pak ji jemně, ale energicky vyvedly z místnosti. Dveře se zavřely a uzamkly a Johann Clement navždy zmizel z Karenina života.

Karen zoufale vzlykajíc zabořila hlavu do Kittiny náruče.

"Ani mě nepoznal! Ach Bože - proč mě nepoznal? Řekni mi to, Bože - pověz mi to!"

"Uklidni se, můj miláčku, všechno bude zase dobré. Vždyť je tu Kitty."

"Zůstaň se mnou, Kitty, už mě nikdy nenech samotnou."

"Ne, můj drahoušku - zůstanu s tebou - Kitty tě nikdy neopustí."

IX. Zpráva o Karenině otci pronikla do Gan Dafna, dříve než se Karen a Kitty stačily vrátit. Na

Dova Landaua to zapůsobilo otřesně. Poprvé od chvíle, kdy ho jeho bratr Mundeck v bunkru varšavského ghetta držel v náručí, pocítil Dov soucit s někým jiným než sám se sebou. Starost o Karen Clementovou byla ten paprsek, který konečně pronikl do jeho temného světa.

Karen byla jediný člověk, kterému důvěřoval, kdo mu byl blízký. Proč se tohle muselo stát právě jí? Jak často mu Karen v táboře na Kypru říkala, že najisto ví, že otce najde. Rána, která na ni teď dolehla, roznítila v Dovovi palčivou bolest.

Koho měla Karen tady na světě? Jeho a paní Fremontovou. A co pro ni znamená on? Nic, jen přítěž. Někdy si přál, aby mohl paní Fremontovou nenávidět, ale nedokázal to; věděl, že je pro Karen dobré, že ji má. Teď, když Karenin otec už nestál v cestě, snad ji paní Fremontová vezme s sebou do Ameriky. Jen on jen tady překážkou. Dobře věděl, že ho Karen nenechá samotného. A proto mu zbývala jen jediná cesta.

V Gan Dafna byl jakýsi hoch jménem Mordechaj, který tam tajně verboval pro Makabejce. Dov se od něho dozvěděl, kde a jak se může s nimi spojit.

Dveře bungalovu, kde v Gan Dafna bydleli členové učitelského sboru, byly vždycky odemčené. Jednoho večera Dov počkal, až všichni odejdou na večeri, a pak se vydal na loupežné tažení do několika bytů. Ukradl pár prstenů a jiných šperků a uprchl do Jeruzaléma.

Bruce Sutherland bez meškání navštívil doktora Liebermanna a požádal ho, aby prosadil u Kitty, že spolu s Karen stráví týden nebo dva v jeho vile, než se dívka alespoň trochu vzpamatuje.

Osud Karenina otce, a k tomu ještě zmizení Dova Landaua, to vše znamenalo pro Kitty smutné vítězství. Cítila, že se jí zakrátko podaří přimět Karen k cestě do Ameriky. Musela na to myslet celý čas, co byla s Karen u Sutherlanda. Byla protivná sama sobě, jak si neustále uvědomovala výhodu, která pro ni vyplývala z Karenina tragického neštěstí, ale nedokázala poručit svým myšlenkám. Od okamžiku, kdy poprvé spatřila Karen tenkrát v Caraolu, se celý její život soustředil na to děvče.

Jednou po obědě přišel k Sutherlandovi Ari ben Kanaan. Sluha zašel pro generála do zahrady a Ari zatím čekal v pracovně. Bruce požádal Kitty a Karen, které ležely na slunci, aby ho na chvíli omluvily. Oba muži si skoro hodinu povídali o společných záležitostech.

"Ostatně je tu jedna vaše dobrá známá," řekl Sutherland, když skončili. "Kitty Fremontová a malá Clementová jsou na čtrnáct dní mými hosty."

"Už jsem se doslechl, že jste se velmi spřátelili," poznamenal Ari.

"Ano," odpověděl Sutherland, "myslím, že Katherine Fremontová je jedna z nejskvělejších žen, jaké jsem kdy poznal. Měl byste si zajet do Gan Dafna a podívat se, co tam s některými dětmi udělal. Měli tam chlapce, který ještě před šesti měsíci vůbec nemluvil, a teď nejen že komunikuje, ale dokonce už začal ve školním orchestru hrát na lesní roh."

"O tom jsem taky už slyšel," řekl Ari.

"Trval jsem na tom, aby přijela s Karen Clementovou sem ke mně. To děvče nalezlo svého otce. Ale ten chudák je duševně chorý. Je to beznadějně. Pro dceru to bysl strašlivý šok. Pojd'te do zahrady."

"Lituji - ale ještě musím něco vyřídit."

"Nesmysl, nechci nic slyšet."

Vzal Ariho pod paží a vedl ho ven.

Kitty neviděla Ariho od výstupu na horu Tábor, a když ho teď spatřila, dost se vylekala. Ari vypadal velmi špatně.

Udivilo ji, jak jemně a nevtíravě dovedl Ari vyjádřit svůj soucit s Karen. Projevil k ní něžnost, kterou si zřejmě uchovával jen pro svoje lidi. Ke Kitty se tak nechoval nikdy. Snad proto, že Karen je Židovka a ona ne? Vzápětí se Kitty na sebe rozhněvala pro takové myšlenky. Cožpak už opravdu začíná přikládat každému slovu a pohybu význam, jaký vůbec nemají? Vždyť je to nesmysl.

Kitty s Arim se procházeli po Sutherlandově růžovém sadu.

"Jak se s tím vyrovnává?" zeptal se Ari.

"Je nesmírně statečná a má velkou vnitřní sílu," odpověděla Kitty. "Byl to pro ni otřesný zážitek, ale snáší to obdivuhodně."

Ari pohlédl dozadu na Karen, která hrála se Sutherlandem dámu. "Je to skutečně překrásné

děvče," poznamenal.

Kitty to překvapilo. Ještě nikdy nezaslechla v Ariho slovech takové pohnutí a často přemýšlela, má-li vůbec smysl pro krásu. Zůstali stát na konci cesty u nízké zdi, kde končila zahrada. Kitty si sedla na kamennou podezdívku. Hleděla na galilejskou zemi, která se před ní rozprostírala, a Ari jim oběma zapálil cigaretu.

"Ari, ještě nikdy jsem vás soukromě nepožádala o žádnou laskavost, ale teď bych to ráda udělala."

"Prosím."

"Pokud jde o Karenina otce, s tím se časem vyrovná - ale je tu ještě něco. Dov Landau uprchl z Gan Dafna. Myslím si, že jel do Jeruzaléma, aby se přidal k Makabejcům. Ten chlapec je pro Karen něco jako životní úkol. Osud jejího otce jen ještě ztížil situaci s Dovem. Starosti o něj ji úplně ničí. Prosím vás, najděte ho a přiveďte ho zpátky do Gan Dafna. Víím, že máte dobré spojení a můžete zjistit, kde je. Když se vám podaří přesvědčit ho, že ho Karen potřebuje, určitě se vrátí."

Ari vrhl na Kitty zvědavý a udivený pohled.

"Teď už tomu ale vůbec nerozumím," odpověděl. "Vždyť vám to děvče vlastně už patří. Dov Landau byl jediný člověk, který by v tom mohl ještě bránit, a ten vám prokázal tu laskavost, že sám odstranil tuhle překážku."

Kitty se na něj klidně podívala.

"Vlastně bych se měla urazit pro to, co mi tady říkáte. Ale nejsem uražená, protože máte pravdu. Je tady jen jedna věc: nemůžu své štěstí stavět na jejím neštěstí. Nemůžu s ní odjet do Ameriky, dokud se ta věc s Dovem nevyjasní."

"To je od vás velmi ušlechtilé."

"Ale ne, Ari, mé důvody ani nejsou tak ušlechtilé. Karen je nadmíru rozumná, jen ten kluk je výjimka. Ale každý člověk má nějakou tu výjimku. Když bude Dov v Gan Dafna, Karen na něj snadněji zapomene. Ale když je u Makabejců, zachová si na něj vzpomínku s jakousi svatozáří."

"Promiňte mi, Kitty, že smýšlím tak prostě a přímočaře. Vy ve svých myšlenkách vidíte vždycky až za roh."

"Mám tu dívku ráda a myslím, že na tom není ani nic špatného, ani záludného."

"Chcete Karen vysvětlit, že má jedinou možnost - jít s vámi."

"Chci jí vysvětlit, že existuje něco lepšího než to, co má. Vy mi to asi nebudete věřit, ale kdybych byla přesvědčená, že je pro ni lepší zůstat v Palestině, byla bych pro to, aby zůstala."

"Ale ano, možná že vám to dokonce věřím."

"Ruku na srdce - můžete tvrdit, že jedním nesprávně, když ji chci vzít s sebou do Ameriky?"

"Ne, na tom není nic nesprávného."

"Tak mi tedy pomozte dostat Dova zpátky do Gan Dafna."

Dlouho oba mlčeli. Pak Ari přitiskl svou cigaretu na zeď a uhasil ji. Strhl z ní bezmyšlenkovitě papír, rozsypal tabák, z papíru udělal malou kuličku a strčil si ji do kapsy. P. P. Malcolm ho kdysi naučil, aby nikde nenechával ležet špačky. Zbytky cigaret byly pro Araby dobrými ukazateli, když hledali nepřátelské jednotky.

"To nemůžu," řekl Ari.

"Ale ano, můžete. Před vámi má Dov respekt."

"Netvrdím, že bych ho nemohl najít. Můžu ho dokonce přinutit, aby se vrátil do Gan Dafna, a říct mu: 'Jen tam hezky zůstaň, chlapečku, dámy by si nepřály, aby se ti něco přihodilo!' Víte - Dov Landau se rozhodl. Zvolil si svou cestu podle toho, co si tady v Palestině musí každý Žid vybojovat sám se svým svědomím. U nás je tento pocit velmi vyhraněný. Můj otec kvůli tomu už patnáct let nepromluvil se svým bratrem. V Dovu Landauovi volá každé vlákénko jeho já po pomstě. A jeho touha je tak silná, že ji nezadrží nic - jen Bůh anebo kulka."

"Mluvíte skoro tak, jako kdybyste sám schvaloval ty strašlivé činy teroristů."

"Někdy s nimi úplně souhlasím, jindy je naprosto odmítám. Za žádných okolností bych nechtěl být jejich soudcem. Kdopak jsem já a kdo jste vy, abychom mohli říct, že se Dov Landau rozhodl nesprávně? Vy víte, co mu udělali. A ještě v jedné věci se mýlíte. Jestli ho přivedu zpět do Gan Dafna,

může způsobit tomu děvčeti jen ještě větší bolest. Dov prostě vždycky udělá, co musí."

Kitty vstala, urovnala si sukni a oba se vydali k zahradní bráně.

"Ano, Ari," řekla konečně, "máte pravdu."

Když se blížili k Ariho vozu, který stál před domem, přistoupil k nim Sutherland.

"Zdržte se pár hodin tady v okolí, Ben Kanaane?" zeptal se.

"Ještě musím něco vyřídit v Safedu, rád bych to měl z krku."

"Nechtěl byste se pak vrátit a povečeřet s námi?"

"No vlastně..."

"Prosím," ozvala se Kitty.

"Tak tedy dobrá. Mockrát děkuju."

"Výborně. Až si to v Safedu vyřídíte, tak se zas vraťte."

Zamávali mu, když rychle sjížděl ulicí podél Teggartovy pevnosti, až se jim v zatáčce ztratil.

"On, který bdí nad Izraelem, nespí a nedřímá," ozvala se Kitty.

"Panebože, Kitty, to jste na tom už taky tak, že citujete bibli?"

Zašli do zahrady za domem.

"Je velmi přepracovaný," řekla Kitty.

"Mně zas připadá, že na člověka, který pracuje týdně sto deset hodin, vypadá docela dobře."

"Ještě nikdy jsem u nikoho nezažila takovou oddanost věci - anebo by se tomu mělo říkat fanatismus? Jinak mě ale překvapilo, Bruci, když se tady objevil. Neměla jsem tušení, že máte něco společného."

Sutherland si nacípával dýmku.

"Vlastně se ničeho neúčastním aktivně. Hagana se na mě obrátila s prosbou, abych pro ně vypracoval odhad síly arabských armád mimo Palestinu. Chtěli by jen slyšet názor nestranného odborníka. Ostatně - nemyslíte Kitty, že je pomalu načase, abyste si poctivě řekla, na čí straně vlastně stojíte?"

"Ale já jsem vám přece vysvětlila, že nechci stát na žádné straně."

"Obávám se, Kitty, že si hrajete na pštrosa. Stojíte uprostřed bojiště a říkáte: Prosím vás, nestřílejte na můj dům, stáhly jsme žaluzie."

"Nechci zůstat v Palestině, Bruci."

"Pak byste měla co nejrychleji odjet. Pokud si myslíte, že tady můžete žít dál tak jako dosud, pak se mýlíte."

"Nemůžu odjet okamžitě. Musím ještě chvíli počkat, než se Karen zotaví ze svého šoku."

"A to je opravdu jediný důvod?"

Kitty potřásla hlavou.

"Myslím, že se bojím měření sil. Někdy jsem přesvědčená, že už jsem zdodlala problém Karen a Palestina. Ale pak přicházejí okamžiky, jako právě teď, kdy se bojím, jak to dopadne."

Když Ari přišel na večeri, bylo ze Sutherlandova domu vidět úplněk zářící nad městem.

"Hospodin slíbil Izraeli tři velké dary, ale za každý z nich je třeba zaplatit lidskými životy. Jeden je země izraelská," řekl Sutherland. "To jsou slova Bar Jochaie před dvěma tisíci lety. Myslím, že to byla slova velmi moudrého muže."

"Že zrovna mluvíme o moudrých lidech," ozval se Ari. "Zítra jedu do Tiberiady ke Genezaretskému jezeru. Už jste tam byla, Kitty?"

"Ne, cestovala jsem dosud velmi málo."

"Tak byste si to jezero měla prohlédnout, a co možná nejdřív. Za pár týdnů už tam bude pěkně horko."

"Proč nevezmete Kitty sebou?" ozvala se Karen.

Na chvíli zavládlo rozpačité ticho. Pak řekl Ari:

"Nu - to je opravdu dobrý nápad. Mohl bych si to zařídit tak, že bych měl pár dnů volno. Ale proč bychom vlastně nejeli všichni čtyři?"

"Vůbec nemám chuť," namítla Karen. "Už dvakrát jsme tam byli s Gadanou na pochodáku."

Bruce Sutherland zachytil míč, který mu Karen hodila, a zahrál na smeč.

"Beze mě, můj milý, já tam byl už aspoň desetkrát."

"Opravdu, proč bys nejela s Arim?" zeptala se Karen.

"Myslím, že bude lepší, když zůstanu s tebou," odpověděla Kitty.

"Nesmysl," ozval se Sutherland. "Karen a já si spolu výborně poradíme. Naopak, bude to přímo báječné, když se vás na pár dní zbavíme, nehledě k tomu, že Ari vypadá, jako by opravdu potřeboval trochu si odpočinout."

Kitty se zasmála.

"Mně se zdá, Ari, že ti dva táhnou za jeden provaz. A vám za takových okolností nezbyvá, než abyste mě vzal s sebou."

"Mně to vyhovuje," odpověděl Ari.

X. Druhý den se Ari s Kitty brzy ráno vydali na cestu ke Genezaretskému jezeru. Chtěli dojet do Ginosarského údolí, které se vinulo podél severního břehu jezera. Na protějším břehu se rýsovaly hnědé zvětralé vrcholky syrského pohoří; čnělo vysoko nad údolím, prostírajícím se hluboko pod mořskou hladinou. Bylo dusno a vzduch stál nehybně nad zemí.

Ari zastavil na břehu jezera a zavedl Kitty ke zříceninám kapernaumské synagogy. Tady hlásal Ježíš své učení a vracel lidem zdraví. Kitty si vzpomněla na dávno zapomenutá slova:

Když procházel podél Galilejského moře, uviděl dva bratry, Šimona zvaného Petra a jeho bratra Ondřeje, jak vrhají síť do moře; byli totiž rybáři. Řekl jim: "Pojďte za mnou a učiním z vás rybáře lidí."

Jako kdyby tu Ježíš stále ještě prodléval. Na břehu stáli rybáři a házeli do vody sítě. Nedaleko se páslo malé stádo černých koz. Jejich pastýř v otrhaných šatech se opíral o hůl.

Pak Ari zavedl Kitty do kostela nedaleko Kapernaumu, kde se udál zázrak nasycení čtyř tisíc lidí. Podlaha kostela byla vyzdobena byzantskou mozaikou s kormorány, volavkami, kachnami a jinými ptáky, kteří dodnes žijí u jezera.

Potom vystoupili na Vrch blahorečení a šli dál k malé kapličce na vyvýšenině k místu Ježíšova kázání na hoře.

Blaze těm, kdo jsou pronásledováni pro spravedlnost,
neboť jejich je království nebeské.

Blaze vám, když vás budou tupit a pronásledovat a lživě mluvit proti vám všechno zlé kvůli mně.

Radujte se a jásejte, protože máte hojnou odměnu v nebesích;
stejně pronásledovali i proroky, kteří byli před vámi.

To byla Jeho slova, vyřčená na tomto místě. Odtud jeli dál ospalou arabskou vesnicí Migdal, kde se narodila Maří Magdalena. Opustili pláň Hattinu a jeli krajem pokrytým červeným kobercem květů.

"Jakou mají ty květiny ohnivou barvu," ozvala se Kitty. "Prosím vás, Ari, zastavte na chvíli."

Ari zajel k okraji silnice a Kitty vstoupila. Utrhla květinu a pozorně si ji prohlížela.

"Nikdy jsem nic takového neviděla," řekla tiše nejistým hlasem.

"V této oblasti žili staří Makabejci v jeskyních. Nikde jinde na celém světě nerostou takové květiny. Říká se jim krev Makabejců."

Kitty hleděla na květinu, kterou držela v ruce. Vypadala jako politá krví. Rychle ji upustila na zem a otřela si ruku o šaty.

Tato zem ji přemáhala. Ani divoce rostoucí květiny vám nedovolují zapomínat, byť jen na okamžik. Odevšad to k člověku proniká, přichází to ze země i ze vzduchu a je to jako mučivá kletba.

Kitty Fremontová pocítila strach. Uvědomovala si, že by měla okamžitě odjet z Palestiny; čím víc se proti této zemi bránila, tím víc jí propadala. Obklopovalo ji to ze všech stran, připadala si jako rozmáčkнутá tou tíhou, neschopná činu.

K Tiberiadě přijeli ze severu. Projeli moderním židovským předměstím, Kirjat Šemuel - Samuelovy vesnice - znovu minuli veklou Teggartovu pevnost a sjeli z výše položeného předměstí do starého města, postaveného ve stejné výšce jako jezero. Domy tu byly hlavně z černého bazaltu a na vyvýšeninách obklopujících město bylo bezpočet pohřebišť starých Hebrejců.

Projeli starým městem a dostali se k hotelu Galiela, stojícímu u jezera. Čas pokročil; bylo

poledne a vedro. K obědu si objednali rybu. Kitty jedla velmi málo a jen tu a tam něco prohodila. Přála si, aby sem byla nezejdila.

"Ale nejposvátnější ze všech míst jsem vám ještě neukázal," ozval se Ari.

"A kde to má být?"

"Kibuc Šošana. Tam jsem se totiž narodil."

Kitty se usmála. Ari si zřejmě všiml, v jakém je rozpoložení, a pokoušel se ji rozptýlit.

"A kde je to veleposvátné místo?" zeptala se ho.

"Několik mil odtud, tam, kde Jordán ústí do jezera. Z vyprávění ostatně vím, že jsem se jen taktak nenarodil na turecké policejní strážnici v Tiberiadě. V zimě se to tady hemží turisty. Ted' už je po sezóně, takže jezero patří jen nám. Nechtěla byste si zaplavat?"

"Myslím, že je to výborný nápad," souhlasila Kitty.

Vedle hotelu se táhla asi čtyřicet metrů dlouhá kamenná přístavní hráz, která vedla přímo do jezera. Ari se tam po obědě objevil první. Kitty se přistihla, že po cestě od hotelu k hrázi pozoruje jeho tělo. byl štíhlý, a přesto svalnatý. Zamával jí.

"Už jste byl ve vodě?" zavolala.

"Ne, čekal jsem na vás."

"Jaká je hloubka na konci hráze?"

"Asi tři metry. Dokázala byste doplavat tam k tomu voru?"

"Však můžeme zkusit, kdo tam bude dřív."

Kitty si svlékla koupací plášť a nasadila si koupací čepici. Ari si ji nepokrytě prohlížel. Její tělo nebylo hranaté, jako těla zdejších statných žen, ale mělo měkké zaoblíny, charakteristické pro Američanky. Jejich pohledy se setkaly a oba byli trochu v rozpacích.

Kitty se rozběhla a skočila do vody, Ari za ní. Překvapeně zjistil, že se mu jen taktak podařilo ji dohonit a získat alespoň malý náskok. Kitty plavala kraul tak elegantně a rychle, že musel sebrat všechny své síly. Se smíchem a sotva popadající dech vylezli na vor.

"Nasadila jste docela hezké tempo," řekl Ari.

"Zapomněla jsem se vám zmínit..."

"Já vím - že jste byla na koleji v plaveckém družstvu."

Ležela na zádech a zhluboka a vloně dýchala. Chladná voda ji osvěžila a zřejmě odplavila i její stísněnost.

Když se vrátili do hotelu, odpoledne se chýlilo ke konci. Vypili si na verandě koktejl a odešli do pokojů, aby si před večerí ještě trochu odpočinuli.

Ari, který v posledních týdnech odpočíval velmi málo, okamžitě usnul, sotva si lehl. Ve vedlejším pokoji Kitty dlouho neklidně chodila sem a tam. Dopolední rozrušení už skoro přemohla, ale stále byla trochu omámená mystickou silou této země. Toužila po tom vrátit se zpět do normálního rozumného života, probíhajícího podle nějakého stanoveného plánu. Namlouvla si, že by to byl lék, který by i Karen pomohl víc než co jiného, a rozhodla se, že si s ní o tom při nejbližší příležitosti promluví.

K večeru se příjemně ochladilo, okny pronikal dovnitř osvěžující vánek. Kitty se začala převlékat k večerí. Otevřela šatník a zkoumavě si prohlížela troje šaty, které si vzala s sebou. Poněkud váhavě sundala z ramínka ty, které si vybrala. Byly to šaty, které v den jejich hádky vytáhla ze skříně Jordana. Kitty se v mysli vrátila k okamžiku, kdy si ji Ari dopoledne prohlížel na hrázi. Nebylo to nepříjemné. Pevně přiléhavé šaty bez ramínek zdůrazňovaly tvary její postavy.

Kitty vešla do haly a v ten okamžik se na ni upřely zraky všech mužů. Ari spatřil, jak se k němu blíží, a zůstal stát jako přikovaný. Když k němu přistoupila, uvědomil si, že na ni doslova civí. Okamžitě se však vzchopil a řekl:

"Mám pro vás překvapení! V kibucu Ejn Gev na druhé straně jezera je dnes koncert. Jakmile se najíme, zajedeme tam."

"Jsem správně oblečená pro takovou příležitost?"

"Jak prosím? Ale ano, zajisté, velmi správně."

Když se motorový člun odrazil od hráze, vyhoupl se nad syrské pohoří úplněk a rozhodil svazek paprsků na nehybnou hladinu.

"Jak je to jezero tiché," ozvala se Kitty.

"Ale to je klamné. Když se Bůh hněvá, dokáže je za několik minut proměnit v burácející moře."

Za půl hodiny je převezli na druhý břeh, kde přistáli u mola ve vesnici Ejn Gev. K založení této osady bylo zapotřebí hodně odvahy. Ejn Gev ležel hned na úpatí syrského pohoří, oddělený od ostatní Palestiny. Trochu výš byla syrská vesnice a pole kibucu Ejn Gev se táhla až k syrským hranicím. Kibuc založili němečtí Židé, které přistěhovalecká vlna přivedla do Palestiny v roce 1937.

Mnozí noví osídlenci z Německa byli původně hudebníci, snaživí lidé se spoustou nápadů. Ti přišli na myšlenku, že získají pro kibuc, který se živil zemědělstvím a rybolovem, další zdroj příjmů. Založili orchestr a koupili dva motorové čluny, které v zimní sezóně dopravovaly turisty z Tiberiady na druhý břeh, kde si mohli poslechnout koncert.

Ukázalo se, že to byl dobrý nápad. Na břehu jezera pak postavili pod širým nebem velký amfiteátr, jehož přirozenou kulisou byly okolní lesy. Kromě toho chtěli později postavit skutečnou koncertní síň.

U okraje amfiteátru Ari rozprostřel na trávě deku. Oba si lehli na záda, dívali se na nebe a pozorovali, jak obrovský měsíc stoupá stále výš a výš; pak se začal zmenšovat, aby udělal místo bezpočtu hvězd.

Orchestr hrál Beethovena. Vnitřní napětí v Kitty povolilo. Krásnější rámec pro tuto hudbu by si nikdo nedovedl představit. Bylo to téměř neskutečné a Kitty si potají přála, aby to nikdy neskončilo.

Když koncert skončil, vzal ji Ari za ruku a odváděl ji od spousty posluchačů po cestě k pobřeží. Bylo bezvětrí, vzduch byl plný vůně pinií a Tiberiadské jezero leželo před nimi hladké a leské jako zrcadlo. Hned u vody stála lavice, tvořily ji tři desky staré synagogy.

Posadili se a hleděli na druhý břeh, kde se třpytila světla Tiberiady. Kitty cítila Ariho blízkost, otočila hlavu a pohlédla na něho. Jak se jí ten muž líbil! Najednou zatoužila položit mu paži kolem ramen, dotknout se jeho tváře a pohládit mu vlasy. Měla chuť ho poprosit, aby se prací tak neničil. Kdyby to bylo možné, požádala by ho, aby vůči ní přestal být tak uzavřený. Přála si říct mu, jak dobře jí je v jeho blízkosti, a požádat ho, aby se už nechoval tak cize, ale snažil se nalézt, nemají-li něco společného. Avšak Ari ben Kanaan byl pro ni stále cizinec a Kitty se nikdy neodvážila říct mu, co k němu cítí.

Genezaretské jezero tichounce ševalilo a jeho vlnky narážely na břeh. Náhle se zvedl vítr a rákosí se začalo prohýbat. Kitty Fremontová se přestala dívat na Ariho a zahleděla se jinam. Když ucítila, jak se jeho ruka dotkla jejího ramene, tělem jí proběhlo chvění.

"Začíná být chladno," řekl Ari a podal jí šálu.

Kitty si ji položila kolem ramen. Pak na sebe dlouho mlčky hleděli.

Náhle Ari vstal.

"Myslím, že se motorový člun vrací," řekl. "Musíme jít."

Jakmile se člun vzdálil od břehu, Genezaretské jezero se náhle změnilo ve vlnící se moře, tak jak to Ari předpověděl. Pěnlivé vlny se převalovaly přes příď a na palubu stříkala voda. Ari položil paži na Kittina ramena a přitáhl si ji k sobě, aby ji ochránil před sprškou. Po celou dobu plavby přes jezero Kitty stála se zavřenýma očima, s hlavou opřenou o jeho hrud' a poslouchala tlukot jeho srdce.

Ruku v ruce kráčeli od hráze do hotelu. Pod vrbou, jejíž větve tvořily obrovský deštník a visely až do vody, zůstala Kitty stát. Pokusila se promluvit, ale hlas jí selhal a nedostala ze sebe ani slovo. Ari jí shrnul mokré vlasy z čela. Jemně ji uchopil za ramena, a když ji přivinul k sobě, svaly v tváři se mu napjaly. Kitty k němu zvedla obličej.

"Ari," zašeptala, "prosím tě, polib mě."

Všechno, co dlouhé měsíce narůstalo, vzplálo v tom prvním objetí. Líbali se znovu a znovu, Kitty se k Arimu tiskla a cítila sílu jeho paží. Pak se od sebe odpoutali a mlčky kráčeli k hotelu.

Přede dveřmi svého pokoje Kitty zůstala stát. Byla zmatená a rozpačitá. Ari chtěl jít dál do svého pokoje, ale ona uchopila jeho ruku a přivinula ho k sobě. Okamžik stáli beze slova tváří v tvář. Pak Kitty přikývla, odvrátila se, rychle vešla do svého pokoje a zavřela za sebou dveře.

Svlékla se, aniž rozsvítila, vklouzla do noční košile a šla k balkónu, odkud mohla vidět světlo v Ariho pokoji. Slyšela jeho kroky, pak světlo zhaslo. Kitty couvla do tmy. Za okamžik ho spatřila stát na balkóně svého pokoje.

Vrhla se do jeho náruče, tiskla se k němu, ovinula ho apžemi a třásla se touhou. Pokryl ji polibky obličej, rty, tváře a krk a ona opětovala každý jeho polibek tak vášnivě a nenasytně, jak ještě nikdy žádného muže nelíbala. Ari ji zvedl, nesl ji v objetí k posteli, položil ji a poklekl vedle ní.

Najednou se Kitty zmocnila malomyslnost. Zabořila ruce do pokrývky, a když ji laskal, tělo se jí zachvívalo vzlyky. Pak se prudce znenadáni vyprostila z jeho objetí a vrávoravě se zvedla.

"Ne!" vyrazila ze sebe, sotva dechu popadajíc.

Ari strnul.

Kitty se draly do očí slzy, přitiskla se zády ke stěně, aby přemohla chvění, a pak klesla na židli. Chvilí trvalo, než se přestala třást a její dech se uklidnil. Ari tu stál a mlčky na ni hleděl.

"Vy mě teď nenávidíte," řekla konečně.

Ari neřikal nic. Podívala se na něho a spatřila výraz jeho tváře. Věděla, že ho ranila.

"Jen to řekněte. Řekněte aspoň něco."

Ari zůstal němý.

Kitty pomalu vstala a pohlédla na něj.

"Já to nechci, Ari. Nechci, aby mě někdo jednoduše zbavil mé síly a pak si mě vzal. Asi to měsíční světlo..."

"Nenapadlo mě, že se dvořím zdráhavé panně," odpověděl.

"Ari, prosím vás..."

"Nemám čas na hříčky a láskyplná slova. Jsem dospělý muž a vy jste dospělá žena."

"Jak báječně to dovedete formulovat."

"Rád bych ted' odešel," řekl chladně.

Když jediným pohybem zavřel za sebou dveře, Kitty sebou trhla. Dlouho stála u dveří balkónu a hleděla ven na vodu. Jezero bylo bouřlivé a měsíc se skryl za temným mrakem.

Kitty byla jako omámená. Proč před ním uprchla? Ještě nikdy se jí nezmocnil tak silný cit k žádnému muži a ještě nikdy tak neztratila vládu nad sebou. Byla přesvědčena, že Ari ben Kanaan po ní netouží opravdově a hluboce. Na jednu noc, to ano, ale jinak ji nepotřebuje - ještě nikdy s ní žádný muž nezacházel tak jako on.

Později však viděla všechno jasněji. Uvědomila si, že to byl právě ten silný cit k němu, který ji polekal a před kterým uprchla - touha po Arim, která ji vlastně přiměla, aby zůstala v Palestině. Tohle už nikdy nesmí připustit. Ted' se musí vrátit s Karen do Ameriky a nic jí v tom nezabrání! Bylo jí jasné, že se Ariho bojí; mohl jí být nebezpečný. Kdyby projevil sebemenší náznak, že ji skutečně miluje, sotva by měla tolik síly, aby... avšak pomyšlení na jeho chlad a tvrdost jen utvrdilo její odhodlání, že musí zůstat pevná. Vrátilo jí to její jistotu, a co bylo podivné, zároveň ji to rozesmutnilo.

Klesla na lůžko a vyčerpaná upadla do spánku. Vítr, který se hnal přes vodu, lomcoval oknem.

Nazítří ráno bylo bezvětrí a jezero bylo zase hladké. Kitty odhodila příkrývku, vyskočila z postele a znovu se jí vybavil včerejší večer. Tvář jí zalila červeň. Ted' už jí nepřipadalo tak strašné, co se stalo, ale styděla se. Udělala scénu a Arimu to všechno určitě připadalo spíš infantilní než dramatické. Všechno to byla její vina; musí to napravit a v klidu si s ním promluvit.

Rychle se oblékla a sešla do restaurace, aby posnídala a počkala na Ariho. Rozvažovala slova, kterými ho požádá o prominutí.

Seděla tu půl hodiny, vypila kávu a čekala. Ari nepřicházel. Zamáčkla v popelníku třetí cigaretu a přešla halou k recepci.

"Neviděl jste dnes ráno Mr. Ben Kanaana?" zeptala se vrátného.

"Mr. Ben Kanaan v šest ráno odjel."

"Neřekl kam?"

"Mr. Ben Kanaan nikdy neříká, kam jede."

"Snad mi tu nechal nějaký vzkaz?"

Vrátný se otočil a ukázal na prázdnou schránku na klíč.

"Ano, vidím - tak tedy - děkuji vám."

XI. Dov Landau si našel v staré části Jeruzaléma pokoj v hotelu čtvrté třídy. Pak odešel do kavárny

Saladdín na třídě Nablus, jak mu poradili, a nechal tam vzkaz se svým jménem i adresou, aby to odevzdali Ben Izraelovi.

Odnese do zastavárny zlaté prsteny a náramky, které ukradl v Gan Dafna, a vydal se na orientační průzkum městem. Pro krysu z ghetta a někdejšího varšavského zloděje to byl snadný úkol. Za tři dny znal Dov každou třídu i ulici starého města a okolních obchodních čtvrtí. Díky svému bystrému zraku a hbitým prstům získal dostatek cenných předmětů, aby z toho mohl žít. Zmizet pak v úzkých uličkách a přeplněných bazarech byla pro něj maličkost, která nestála vůbec za řeč.

Značnou část peněz vynakládal na knihy a materiál, který potřeboval ke kreslení. V četných knihkupectvích na Jaffské třídě pátral po knihách o umění, architektuře a technickém kreslení.

S knihami, kreslířskými potřebami, trochou sušeného ovoce a s několika láhvemi limonády se pak zavřel v hotelovém pokoji a čekal, až se s ním Makabejci spojí. V noci pracoval při světle svíčky. Z nádherného obrazu pod svým oknem, z pohledu na Skalní dóm a na Zeď nářků neviděl nic. Četl, až ho oči pálily a už nemohl dál. Pak si položil knihu na hrud', zíral ke stropu a myslel na Karen. Netušil, jak velmi mu bude chybět, a nikdy si nedovedl představit, že by mu touha po ní mohla působit fyzickou bolest. Karen mu byla tak dlouho nablízku, že zapomněl, jaké to je, když u něho není. Vzpomínal na každý okamžik, který s ní prožil, na týdny v Caraolu a na dny na Exodu, kdy vedle něho ležela v podpalubí. Vzpomněl si, jaká byla šťastná a hezká první den v Gan Dafna. Myslel na její milou, výraznou tvář, na jemný dotek jejích rukou a na ostrý tón jejího hlasu, když se hněvala.

Po dva týdny vycházel Dov ze svého pokoje, jen když to bylo nezbytné. Koncem druhého týdne zas potřeboval nějaké peníze, a tak šel s několika prsteny do zastavárny ve městě. Když opouštěl budovu zastavárny, spatřil v temném koutě vedle brány muže. Dov sevřel pevně v ruce rukojeť revolveru, byl neustále připraven k výpadu při sebemenším šelestu.

"Zůstaň stát, neobracej se!" přikázal mu hlas ze tmy.

Dov zůstal stát jako přibitý.

"Ptal ses po Baru Izraelovi. Co mu chceš?"

"Však vy víte."

"Jak se jmenuješ?"

"Landau, Dov Landau."

"Odkud pocházíš?"

"Z Gan Dafna."

"Kdo tě poslal?"

"Mordechaj."

"Jak ses dostal do Palestiny?"

"Na Exodu."

"Jdi dál až na hlavní třídu a neohlížej se. Dostaneš zprávu."

Když už bylo navázáno spojení, Dov zneklidněl. Nechybělo mnoho a byl by všeho nechal a utekl zpátky do Gan Dafna. Strašlivě se mu stýskalo po Karen. Začal jí psát pultuctu dopisů, ale všechny zase roztrhal. Musím s tím skoncovat, říkal si stále znovu, musím s tím skoncovat.

Ležel na posteli ve svém pokoji a četl. Oči se mu zavíraly. Pak se zas neklidně probudil a zapálil nové svíčky. Kdyby usnul a měl se mu vrátit jeho dávný sen, který ho tlačil jak můra, nechtěl se probudit v tmavém pokoji.

Vtom někdo zaklepal na dveře. Dov vyskočil, popadl pistoli a postavil se těsně k zavřeným dveřím.

"Jsem dobrý přítel," říkal hlas tam venku. Dov poznal hlas muže, s nímž mluvil u brány. Otevřel dveře, ale nikoho neviděl.

"Otoč se a postav se tváří ke zdi!" přikázal mu hlas neviditelného.

Dov uposlechl. Cítil, že za ním stojí dva muži. Zavázali mu oči a dvoje ruce ho vedly dolů po schodech k čekajícímu autu. Dov si musel lehnout dozadu na podlahu vozu a ještě ho přikryli zaprášenou dekou; pak se auto dalo do pohybu a velkou rychlostí opouštělo staré město.

Dov se soustředil na to, aby zjistil, kam jedou. Vůz se skřípěním zahnul na třídu Krále Šlamouna a jel podél Via Dolorosa k Štěpánské bráně. Dov, který znal stovky různých cest vedoucích v temnotách

kanálů pod Varšavou, snadno poznal směr cesty. Řidič přeřadil na nižší rychlost, aby zdolal stoupání. Dov odhadoval, že minuli hrob Panny a jedou k Olivové hoře. Tady už byla silnice rovná a Dov věděl, že jsou na vrchu Skopus a projíždějí kolem Hebrejské univerzity a komplexu budov patřících k Hadse. Pak asi za deset minut vůz zastavil a Dov si skoro na domovní blok přesně vypočítal, kde jsou: ve čtvrti Sanhedrija, docela blízko hrobů sanhedrinů, členů rady starších ve starém Izraeli.

Zavedli ho do zakouřené místnosti a vyzvali ho, aby se posadil. Cítil, že v místnosti je nejméně pět nebo šest lidí. Dvě hodiny ho vyslyšali. Ze všech stran na něj v rychlém sledu dopadal přívál otázek, až se začal z nervozity potit. Přitom si postupně ujasňoval, že neomylná tajná služba Makabejců už vypátrala, že je zvlášť nadaný falšovatel. Makabejci ho nutně potřebovali. Lidé, kteří ho vyslyšali, byli zřejmě vysoce postavení Makabejci, možná dokonce vůdcové. Nakonec se zdálo, že už jsou dostatečně přesvědčeni o Dovových schopnostech a o jeho spolehlivosti.

"Před tebou je závěs," řekl mu hlas. "Napřáhni ruku."

Dov tak učinil. Do jedné ruky mu dali pistoli, do druhé bibli. Pak musel opakovat slova makabejské přísahy, kterou mu předříkávali:

"Já, Dov Landau, tímto slibuji, že své tělo, svou duši a celé své bytí zcela a bezvýhradně zasvěcuji boji Makabejců za svobodu. Bezpodmínečně a poslušně splním každý rozkaz. Podrobím se autoritě, která o mně bude rozhodovat. I kdyby mě zaživa měli mučit, nikdy neprozradím jméno jiného Makabejce ani tajemství, jež mi budou svěřena. Do posledního dechu budu bojovat proti nepřátelům židovského lidu. V tomto posvátném boji neustanu, dokud nebude existovat židovský stát, na který má můj lid historické právo. Mým heslem nechť je: ŽIVOT ZA ŽIVOT, OKO ZA OKO, ZUB ZA ZUB, RUKU ZA RUKU, SPÁLENINU ZA SPÁLENINU. To vše přísahám ve jménu Abrahama, Izáka a Jákoba, ve jménu Sáro, Rebeky, Ráchel a Ley, ve jménu proroků a všech Židů, kteří byli zavražděni, a všech svých statečných bratrů a sester, kteří zemřeli za svobodu."

Ted' sundali Dovovi pásku z očí; sfoukli svíčky na menoře, která stála před ním, a v místnosti se rozsvítilo. Dov spatřil šest mužů a dvě ženy. Uvítali ho stiskem ruky a řekli mu svá jména. Byl tu sám starý Akiba, Ben Moše a také Davidův bratr Nachum ben Ami.

"Tvé schopnosti mají pro nás velkou cenu, Davide Landaue," promluvil Akiba. "Proto jsme tě přijali bez přípravy, která je jinak podmínkou."

"Nepřišel jsem k Makabejcům malovat obrazy," řekl prudce Dov.

"Budeš dělat, co se ti přikáže," odpověděl Ben Moše.

"Teď jsi Makabejec, Dove," pokračoval Akiba. "To tě opravňuje, aby sis zvolil jméno některého hebrejského hrdiny. Pomysli na takové jméno?"

"Giora," řekl Dov.

Někteří z přítomných se zasmáli. Dov stiskl zuby.

"Giora?" opakoval Akiba. "Je mi líto, ale jsou tu jiní, kteří by na toto jméno měli nárok dříve než ty."

"A co takhle Malý Giora," navrhl Nachum ben Ami, "třeba se pak z Dova jednoho dne stane Velký Giora?"

"To nebude dlouho trvat, jen když mi dáte příležitost."

"Zařídíš si falšovatelskou dílnu," řekl Ben Moše, "a potáhneš to s námi. Když ji dobře povedeš a uděláš, co se ti nařídí, pak se snad někdy můžeš zúčastnit i některých našich akcí."

Major Fred Cadwell seděl v britském důstojnickém klubu v Jeruzalémě a hrál bridž. Nebylo však pro něho vůbec snadné soustředit se na hru. Jeho myšlenky se stále znovu vracely k služebně CID a k zajaté Makabejce, kterou tam už tři dny vyslyšali. Jmenovala se Ajala, bylo jí asi dvacet let a byla velmi hezká. Alespoň před zahájením výslechu. Zůstala pevná a úředníky CID jen pohrdala. Dnes ráno je však přešla trpělivost a začali s ostrým výslechem.

"Jste na řadě, Freddy," ozval se partner, který seděl u stolu proti němu.

Cadwell si rychle prohlédl karty.

"Promiňte," řekl a vynesl kartu, ale špatně.

Myslel na inspektora, který stál nad Ajalou a pendrekem ji tloukl do tváře. Slyšel zvuk

dopadajícího obušku, znovu a znovu, až měla zlomený nos, temně modrá oteklá víčka a rozpukané rty. Avšak Ajala nepromluvila.

Ke stolu přistoupil vojenský posel.

"Promiňte, pane majore - volají vás k telefonu."

"Omluvte mě, hoši," řekl Freddy, položil karty hřbetem na stůl a šel k telefonu. Zvedl sluchátko a ohlásil se:

"Tady Caldwell."

"Haló, pane, tady je seržant stráže CID. Inspektor Parkington mě požádal, abych vám okamžitě volal. Vzkazuje vám, že ta Makabejka je ochotna vypovídat, kdybyste sem ihned přijel."

"V pořádku," odpověděl Caldwell.

"Inspektor Parkington už pro vás poslal řidiče. Vůz tam bude za pár minut."

Caldwell se vrátil ke spoluhráčům.

"Je mi líto, hoš, ale musím odjet. Povinnost volá."

"To je směla, Freddy."

Jakápak směla, pomyslel si Freddy. Už se na to těšil. Vyšel ven. Stráže mu salutovaly. Před budovou zastavil vůz. Voják, který seděl u volantu, vyskočil, přistoupil ke Caldwellovi a zvedl ruku k čepici.

"Major Caldwell?"

"V pořádku, chlapče."

"Je tu váš vůz, pane."

Voják se vrátil k autu a otevřel zadní dveře. Caldwell nastoupil, voják oběhl vůz, sedl si k volantu a nastartoval. Když míjeli druhou příčnou ulici, zajel ke kamennému žlábků a zpomalil. V tom okamžiku se dveře auta prudce otevřely, do vozu skočili tři muži, zabouchli za sebou a vůz pokračoval v cestě.

Caldwellovi se strachy stáhlo hrdlo. Vykřikl a chtěl se vrhnout na jednoho z útočníků. Muž, který seděl vpředu vedle řidiče, se otočil a uhořel ho pistolí.

"Chci vědět, co to má znamenat," vykřikl Caldwell s očima vyvalenými hrůzou.

"Zdá se, že jste nervózní, majore Caldelle," poznamenal Ben Moše.

"Okamžitě zastavte a nechte mě vystoupit!"

"Můžete vystoupit tak jako jistý čtrnáctiletý chlapec Ben Salamon v jedné arabské vesnici, jestli chcete. Vidíte, majore Caldelle, Ben Salamonův duch se ozval z hrobu a vyzval nás, abychom potrestali viníka."

Caldwella polil pot a oči ho pálily.

"To je lež - sprostá lež!"

Ben Moše položil Caldwellovi na kolena list papíru a namířil na něj světlo své baterky. Byla to fotografie Ben Salomona s utřátou hlavou.

Caldwell začal skučet a prosit o milost. Zhroutil se na sedadle a strachy se pozvracel.

"Zdá se, že major Caldwell je ochoten o některých věcech vypovídat," řekl Ben Moše. "Nejlépe asi bude, odvezeme-li ho do našeho hlavního stanu, aby nám mohl povědět, co ví, než vyrovnáme Ben Salomonův účet."

Caldwell vyklopil všechno, co věděl o vojenských plánech Britů a o činnosti CID, a potom podepsal prohlášení, kde doznal svou vinu na Ben Salomonově smrti.

Tři dny po Caldwellově únosu byla jeho mrtvola nalezena na hoře Sión nedaleko starých městských hradeb. Na mrtvole byla připíchuta Ben Salomonova fotografie a fotokopie Caldwellova přiznání. Přes text listiny bylo napsáno: OKO ZA OKO, ZUB ZA ZUB.

XII. Zpráva o zavraždění majora Caldwellella zapůsobila jako bomba. Na první pohled to sice vypadalo, že nikdo nepochybuje o tom, že odvěta byla na místě, ale mnozí si mysleli, že Makabejci a jejich metody zacházejí příliš daleko.

V Británii, kde celou situaci pozorovali s rostoucí nevolí, naléhalo veřejné mínění na labouristickou vládu, aby se vzdala mandátu. Britové v Palestině byli zatrpilí a plní neklidu.

Dva dny po tom, co byla nalezena Caldwellova mrtvola, zemřela Makabejka, kterou Britové

zajali. Byla to Ajala, která při krutém týrání za "zostřeného výslechu" vykřvácela. Když se Makabejci dozvěděli o její smrti, zahájili čtrnáctidenní odvetné tažení, proti němuž byly všechny jejich dosavadní akce maličkovitostí. Brzy se Jeruzalém začal otrásat nárazy teroru, který nakonec vyvrcholil útokem proti hlavnímu stanu CID, a to za bílého dne.

Během čtrnáctidenního pekla, v němž se projevila všechna nahromaděná nenávist Makabejců, Dov Landau bojoval s udatností přímo sebevražednou, která i u těch nejtvrděších Makabejců vyvolala údiv. Zúčastnil se čtyř útoků a nakonec byl dokonce jedním z vůdců akce proti hlavnímu stanu CID. Odvaha, kterou v těchto čtrnácti dnech prokázal, způsobila, že se jméno nebojácného bojovníka za svobodu, "Malého Giory", stalo téměř legendárním.

Celá Palestina se zatajeným dechem očekávala další úder. Generál Arnold Haven-Hurst, zpočátku zaskočený nečekaným útokem, brzy nařídil tvrdá opatření proti Jišuvu. Vyhlásil výjimečný stav a stanné právo, zákaz vycházení v určitých hodinách a ulicích, nařídil četné domovní prohlídky a důkladné prohledání sídlišť, o nichž se předpokládalo, že tam přechovávají zbraně. Dennodenně chodily ulicemi židovských měst hlídky britských jednotek, které žily v neustálém strachu z nového útoku Makabejců, číhajících na ně někde v záloze. V zastrašovací kampani, která téměř ochromila veškerý obchod a průmysl, nezalekl se generál Haven-Hurst ani exekucí.

Téměř zároveň s akcí Makabejců dopravila Alija bet do Palestiny tři další lodě s ilegálními přistěhovalci. I když ilegální imigrace nebyla tak nápadná, přece jen podlamovala autoritu Britů skoro stejně silně jako teror. Mezitím se již ohlásil vyšetřovací výbor OSN.

Haven-Hurst se rozhodl, že zúčtuje s Jišuvem ještě před příjezdem mezinárodní delegace. Generál měl seznam britských důstojníků a vojáků, známých svým antisemitským postojem. Osobně přezkoumal listinu, vybral z ní šest nejhorších - dva důstojníky a čtyři aktivní poddůstojníky - a přikázal jim, aby se hlásili v jeho služebním bytě v Schnellerových kasárnách. Tam je zavázal absolutním mlčením a pověřil je zvláštním úkolem. Pět dní pracovali na plánu. Šestý den odpálil Haven-Hurst akci, která měla posledním zoufalým úderem zachránit situaci.

Šest britských důstojníků se maskovalo za Araby. Dva se rozjeli v kamiónu naloženém dvěma tunami dynamitu podél třídy Krále Jiřího směrem k budově Sionistické osídlovací společnosti. Těsně před nadejzdem k hlavnímu vchodu vůz zastavil. Řidič, převlečený za Araba, zajistil volant, zapnul motor a nastavil páku na plný plyn. Oba mužové pak seskočili z rozjetého vozu a zmizeli.

Kamión se přehnal ulicí, vjel dovnitř otevřenou bránou a řítí se dál podél nadejzdu. Přitom vybožil ze směru jízdy, převalil se přes okraj nadejzdu a narazil na zeď hned vedle hlavního vchodu. Dvě tuny dynamitu s rachotem vybuchly a budova Sionistické osídlovací společnosti přestala existovat.

V těžce chvíli se dva jiní muži s jiným kamiónem, také plným dynamitu, pokusili o dvě ulice dál o stejný manévra u budovy ústřední rady Jišuvu. V radě se právě konalo zasedání, na němž byli přítomni skoro všichni vedoucí osobnosti Jišuvu.

Nákladní auto, které mířilo na budovu, muselo v posledním okamžiku přejet přes vyvýšený okraj chodníku. Když na něj narazilo, odhodilo ho to ze směru jízdy, takže budovu ústřední rady minulo a vyhodilo do vzduchu vedlejší obytný dům.

Čtyři atentátníci uprchli ve dvou autech řízených zbylými dvěma muži skupiny; snažili se co nejrychleji dostat do bezpečí.

V budově Sionistické osídlovací společnosti zahynulo sto lidí. Z členů ústřední rady Jišuvu nepřišel o život nikdo. Mezi mrtvými oběťmi byla také Harriet Salzmannová, osmdesátiletá vedoucí alije mládeže.

Hned po explozích zahájily tajné služby Hagany a Makabejců pátrání, aby zjistily pachatele. Do večera už obě organizace věděly, že doměli "Arabové" jsou britští vojáci. Navíc jim bylo známo, že původcem akce je generál Haven-Hurst, i když neměli v ruce dostatek materiálu, aby to dokázali.

Haven-Hurstův zoufalý pokus odstranit jediným úderem vedoucí osobnosti Jišuvu měl zcela opačný účinek, než si sliboval. Jeho akce sjednotila palestinské Židy jako nikdy předtím: síly, které dosud bojovaly odděleně, Hagana a Makabejci, byly nuceny se spojit. Hagana se také zmocnila programu Haven-Hurstova programu "dvanácti bodů". Těm, komu stále ještě nebylo jasné, že Haven-Hurst chce zničit palestinské Židy, to jasně dokázala exploze Sionistické osídlovací společnosti a pokus o zničení

ústřední rady, který naštěstí nevyšel.

Avidan poslal Zeeva Gilbou do Jeruzaléma. Dostal za úkol nalézt Bar Izraela a domluvit schůzku s vůdci Makabejců.

Schůzka se konala v jednu hodinu po plnoci venku na poli, kde kdysi stál tábor desáté římské legie. Zúčastnili se jí čtyři muži: z Makabejců tam byli Akiba a Ben Moše, z Hagany Avidan a za Palmach Zeev Gilboa. Strany si ani nepodaly ruce, ani si neřikaly přátelská slova. Muži stáli proti sobě ve tmě, plní nedůvěry.

"Požádal jsem o tuto schůzku," řekl Avidan, "abych zjistil, existuje-li nějaká základna pro naši vzájemnou těsnější spolupráci."

"Patrně byste chtěli, abychom se podřídili vašemu velení?" začal nedůvěřivě Ben Moše.

"Už dávno jsem se vzdal všech pokusů ovlivnit jednání Makabejců," odpověděl Avidan. "Jen si myslím, že si současná situace ve zvýšené míře vyžaduje koncentraci sil. Máte jich hodně ve třech městech a jste operativnější než my."

"To je tedy pravý důvod," ozval se kousavě Akiba. "Chtěli byste, abychom za vás tahali kaštiny z ohně."

"Akibo, nech ho, ať domluví," napomenul ho Ben Moše.

"Ale mně se to všechno nelíbí. Od začátku jsem byl proti téhle schůzce. Ti lidé nás neustále zrazovali a zaprodávali a nenechají toho ani v budoucnosti." Při starcových slovech Avidanův obličej zbrunátněl.

"Rozhodl jsem se," řekl pevným hlasem, "že dneska v noci vyslechnu všechny tvoje urážky, Akibo, protože v téhle chvíli jde o příliš mnoho. Přitom spoléhám na to, že - přes všechny rozdíly mezi námi - jsi přece Žid a miluješ svou zemi."

Ukázal Akibovi kopii Haven-Hurstových "dvanácti bodů". Akiba předal dokument Ben Mošemu, který si na něj posvítíl baterkou.

"Už před čtrnácti lety jsem říkal, že Britové jsou naši nepřátelé. Jenže tenkrát jsi mi nechtěl věřit," řekl Akiba tiše.

"Nepřišel jsem se přit o politice. Chcete s námi spolupracovat, ano či ne?" zeptal se Avidan.

"Pokusíme se," odpověděl Ben Moše.

Hned po schůzce začaly styčné skupiny vypracovávat plán společné akce Hagany a Makabejců. Za dva týdny dostali Britové odpověď na své atentáty. Během jediné noci zničila Hagana všechny kolejové tratě a zastavila veškerou železniční dopravu do Palestiny i ven. Další dýden se Makabejci vloupali do šesti britských velvyslanectví a konzulátů v středomořských státech a zničili spisy týkající se boje proti ilegálnímu přístěhovalectví do Palestiny. Zároveň přerušil Palmach na patnácti místech ropovod na trati Mosul-Haifa.

Pak se Makabejci pustili do vypracování plánu poslední rozhodující akce: atentátu na generála Arnolda Haven-Hursta. Jejich příslušníci hlídali Schnellerova kasárna ve dne v noci, zaregistrovali každého, kdo vcházel i vycházel, zapisovali doby příjezdu a odjezdu všech osobních i nákladních aut a narýsovali do detailů přesný půdorys celého komplexu budov.

Po čtyřech dnech se zdálo, že se akce nemůže nikdy zdařit. Haven-Hurst seděl uprostřed pevnosti, obklopen tisícovkou vojáků. Kdo nepatřil k britskému presonálu, nesměl se k jeho kancelářím a služebnímu bytu ani přiblížit. Pokud opouštěl generál pevnost, pak jen tajně a s početným doprovodem. Už při útoku na jeho ochranný doprovod by Makabejci ztratili nejméně sto lidí.

Potom však objevili v té zdánlivě nedobytné pevnosti slabé místo. Zjistili, že asi třikrát týdně vyjíždí kráce po půlnoci ze Schnellerových kasáren osobní auto, které se k ránu vracelo. Ve voze bylo vidět jen řidiče v civilu. Pravidelnost odjezdů a příjezdů vozu v tuto neobvyklou dobu byla podezřelá.

Makabejci se dali do práce a zjistili, že vůz náleží jedné bohaté arabské rodině. Zjistili také, že Arab spolupracuje s Brity a že se přes něj k Haven-Hurstovi nedostanou. Mezitím sehnali informace o generálově původu, způsobu života, o jeho vlastnostech a zvycích. Makabejci věděli, že generál je ctižádostivý a že si vybal ženu z vlivné rodiny. Toto manželství mu poskytovalo společenské postavení i finanční postředy a geneál je nikdy nehozil. Všeobecně byl považován za vzo pravého džentlmena,

tedy ve skutečnosti za nudného a suchopárného otravu.

Jakmile však Makabejci začali zkoumat, co se za touto fasádou skrývá, zjistili, že Haven-Hurst měl během svého manželství hned několik milostných afér. Mezi Makabejci byli lidé, kteří pod ním před lety sloužili v britské armádě. Skoro každý z nich věděl o nějaké generálově milence.

A tak se brzy přiklonili k názoru, že Haven-Hurst se ve své pevnosti patrně cítí dost osamělý. S ohledem na své manželství a postavení se určitě neodvážil přijímat v Schnellerových kasárnách ženu. Snad tedy někde na schůzky s milenkou jezdí. Kdosi vyslovil domněnku, že Haven-Hurst je neviditelný spolucestující v tom tajemném autě a že pravidelně zajíždí z kasáren k nějaké ženě.

Tahle představa připadala absurdní dokonce i Makabejcům, ale dokud přesně nevěděli, k čemu slouží tajemné auto, nemohli tuto myšlenku zcela zavrhnout. Kdo to mohl být, ta milenka generála Haven-Hursta? Žádné zprávy o takové ženě nekolovaly. Pokud generál skutečně měl nějaké hnízdečko lásky, pak je dokázal velmi šikovně utajit. Žádná Židovka by se neodvážila s ním žít, a Angličanky tu nebyly. V úvahu přicházela jen Arabka.

Kdyby se pokusili sledovat auto, riskovali by prozrazení. Samozřejmě, mohli zatarasit cestu vozu, který jel tak osamocen nocí; hlavní štáb Makabejců však považoval za lepší zjistit, kam vůz jede. Pak by bylo možné - vezl-li Haven-Hursta - překvapit generála při kompromitující schůzce.

Zjistili si, že vůz patří arabské velkostatkářské rodině. Mezi jejími členy byla i mladá žena, která svou mimořádnou krásou, vzděláním a původem mohla bezesporu vzbudit zájem muže, jako byl Haven-Hurst. Jednotlivé části skládačky začínaly do sebe zapadat.

Makabejci hlídali dům arabské rodiny i dívku ve dne v noci. Již druhou noc byla jejich vytrvalost odměněna. Dívka opustila kolem půlnoci dům a odjela do vily v El-Bakva, kde byly domy bohatých Arabů. Za půl hodiny tam dorazilo tajemné auto, zastavilo před domem a Makabejci spatřili na okamžik Haven-Hursta, jak vystupuje z vozu a spěchá na schůzku.

Kolem třetí hodiny ráno vzbudil generála ze snu hlas citující v temnotě slova bible, při nichž mu ztuhla krev v žilách: "Bud' pochválen Pán, který mstí Izrael!"

Haven-Hurst vyskočil z postele. Když střely Makabejců zasvěřily ložnici, Arabka vykřikla.

Za několik hodin Makabejci zatelefonovali na britský generální štáb. Oznámili Britům, kde naleznou mrtvolu svého velitele, a zároveň je upozornili, že mají fotografie dokumentující, jak generál Haven-Hurst zemřel. Kdyby Britové přikročili k jakýmkoli odvetným opatřením proti Židům, fotografie budou zveřejněny.

Na britském hlavním velení uvážili, jaké následky by skandál mohl mít. Jejich velící generál zavražděn v posteli své arabské milenky! Rozhodli se záležitost ututlat a na veřejnosti vydat prohlášení, že generál zahynul při autonehodě. Makabejci souhlasili.

Jakmile generál zmizel z obzoru, aktivita teroristů ustala. Očekávaný příjezd vyšetřovacího výboru OSN způsobil, že v celé zemi zavládl klid a mír, ovšem jen zdánlivý.

Koncem června 1947 dorazil do Haify zvláštní výbor Spojených národů, známý pod zkratkou UNSCOP. Neutrálními pozorovateli byli zástupci ze Švédska, Nizozemí, Kanady, Austrálie, Guatemaly, Uruguaye, Peru, Československa, Jugoslávie, Íránu a Indie.

Pro Židy vypadala situace dost špatně. Írán byl islámský stát. Indie byla částečně islámská a indický delegát byl nejen muslim, ale navíc zástupce země, která byla členem britského Commonwealthu - což byla také Kanada a Austrálie. Československo a Jugoslávie, patřící k sovětskému bloku, byly země s antisionistickou tradicí. Jihameričtí zástupci pocházeli z Uruguaye, Peru a Guatemaly, tedy převážně z katolických zemí, zčásti možná ovlivněných vlažným postojem Vatikánu vůči sionismu. Za skutečně nestranné mohly být považovány jen Švédsko a Nizozemí. Palestínští Židé přesto příjezd výboru uvítali.

Arabové naproti tomu nesouhlasili s přítomností zástupců OSN. Vyhlásili v Palestině generální stávkou, pořádali demonstrace, protestovali a vyhrožovali. V ostatních arabských zemích došlo k nepokojům a krvavým výpadům proti Židům, kteří tam žili.

Jišuv znovu povolal Báraka ben Kanaana, starého bojovníka a vyjednaváče. Spolu s Ben Gurionem a doktorem Weizmannem pracoval v poradním sboru pro delegáty OSN.

XIII. Kitty s Karen se vrátily do Gan Dafna. Kitty čekala, až nadejde vhodný okamžik, aby si s Karen vážně promluvila. Když přišel dopis od Dova Landaua, rozhodla se, že už rozmluvu nebude dále odkládat.

Kitty právě umyla Karen hlavu. Ždíkala jí vodu z dlouhých hustých hnědých vlasů a sušila je velkým froté ručníkem.

"Uf," otrásla se Karen, chytla cíp ručníku a vytřela si z očí mýdlo.

V čajníku vřela voda. Karen vstala, obtočila si ručník kolem hlavy jako turban a nalila vařící vodu na čaj. Kitty seděla na kuchyňském stole a soustředěně si lakovala nehty.

"Co je vlastně s tebou?" zeptala se Karen.

"Panebože, to si už nesmím nechat pro sebe ani vlastní myšlenky?"

"Něco tu neklape - celou tu dobu, co ses vrátila z toho výletu ke Genezaretskému jezeru. Neměli jste s Arim nějaké nedorozumění?"

"Mezi Arim a mnou se stala spousta věcí, ale o to teď nejde. Karen, musím si s tebou promluvit o nás dvou, o naší budoucnosti. Myslím, že bude nejlepší, když to uděláme hned."

"Nerozumím ti."

Kitty mávala rukama, aby jí lak oschl. Pak vstala a obřadně si zapálila cigaretu.

"Jestlipak vůbec víš, co pro mě znamená a jak tě mám ráda?"

"Ano," odpověděla Karen tiše, "myslím, že to vím."

"Pak mi taky můžeš věřit, že jsem si všechno moc dobře rozmyslela a že chci jen tvé dobro. Musíš mi důvěřovat."

"Ale já ti přece důvěřuju Kitty, ty to víš."

"Nebude lehké, abys pochopila celý význam toho, co ti teď chci říct. Ani pro mě není lehké o tom mluvit, protože jsem si zamilovala mnoho dětí a s Gan Dafna a jsem spojena mnoha svazky. Karen - chtěla bych tě vzít s sebou domů do Ameriky."

Karen se zaraženě podívala na Kitty. Nepochopila hned, anebo myslela, že se přeslechla.

"Domů? Ale můj domov je přece tady. Nemám jiný domov."

"Chtěla bych, aby tvůj domov byl navždy u mě."

"To bych taky chtěla, Kitty. Vůbec si nic lepšího nepřeju. Ale je to všechno tak zvláštní."

"Copak, miláčku?"

"Jak jsi právě teď řekla: domů do Ameriky."

"Ale já přece jsem Američanka, Karen. Amerika je moje vlast a mně se po ní stýská."

Karen se kousla do rtu, aby nezačala plakat.

"Je to divné, vid'? Myslela jsem, že můžeme žít pořád tak jako teď. Že budeš v Gan Dafna a..."

"A tu u Palmachu - a pak v nějakém kibucu na hranicích, že ano?"

"Myslím, že jsem si to tak nějak představovala."

"Je tady spousta věcí, které jsem si zamilovala a vážím si jich. Ale tahle země není má vlast a zdejší lidé nejsou moji krajané."

"Asi jsem byla velká egoistka," řekla Karen. "Nikdy mě nanapadlo, že by se ti mohlo stýskat po domově, anebo že by sis mohla přát něco pro sebe."

"Udělalas mi tu nejhezčí poklonu, jakou jsem kdy slyšela."

Karen nalila do šálků čaj a pokoušela se přemýšlet. Kitty pro ni znamenala všechno - ale cožpak může odejít, opustit Palestinu?

"Nevím, Kitty, jak ti to mám vysvětlit - ale celou tu dobu, co jsem už dost velká a čtu knihy - dokonce už v Dánsku jsem se zabývala otázkou, co to vlastně znamená, že jsem Židovka. Dodnes na ni neznám odpověď. Vím jen, že tady něco mám, co mi patří - něco, co mi nikdy nikdo nemůže vzít. Ani nevím přesně, co to je, ale je to pro mě to nejdůležitější na světě. MOžná že to jednoho dne dokážu vyslovit - ale já rozhodně nemůžu odjet z Palestiny."

"Cokoliv ti patří, budeš mít i v Americe. Židé v Americe - a myslím si, že také Židé ve všech ostatních zemích - mají stejný pocit sounáležitosti jako ty. Když odjedeš z Palestiny, nic se na tom nezmění."

"Ale ti druzí Židé žijí ve vyhnanství."

"Ale dítě, copak vůbec nechápeš, že američtí Židé mají svou zem rádi jako svou vlast?"

"Židé v Německu také milovali svou německou vlast."

"Přestaň s tím!" vykřikla náhle Kitty. "My Američané nejsme takoví a já už nechci poslouchat ty lži, kterými vás pořád cpou!"

Rychle se ovládla.

"V Americe existují Židé, kteří svou americkou vlast milují tak vřele, že by raději zemřeli, kdyby se v Americe mělo stát něco takového jako v Německu." Postavila se za židli, na níž Karen seděla, a položila ji ruku na ramena.

"Myslíš, že nevím, jak je to pro tebe těžké? A myslíš, že bych mohla udělat něco, co ti způsobí bolest?"

"Ne," zašeptala Karen.

Kitty si klekla před Karen na podlahu a podívala se jí do očí.

"Ach, Karen, vždyť ty vůbec nevíš, co je to mír. Ještě nikdy v životě jsi nemohla žít skutečně svobodně a bez strachu. Myslíš, že se to tady zlepší? Že by to tady vůbec někdy mohlo být lepší? Karen, já si nepřeju, abys přestala být Židovkou, a chci, abys milovala tuto zemi - ale jsou ještě i jiné věci, které si taky pro tebe přeju."

Karen se dívala stranou.

"Když tady zůstaneš," řekla Kitty, "budeš celý život nosit zbraň. Zatvrdíš se a budeš cynická jako Ari a Jordana."

"Asi to byla chyba, když jsem doufala, že tu už navždy zůstaneš."

"Pojď se mnou, Karen, pojď do Ameriky. Dej nám oběma možnost. My potřebujeme jedna druhou. Obě jsme už dost vytrpěly."

"Nevím, jestli budu moct odejít z téhle země," řekla Karen rozechvěle. "Nevím to - jednoduše to nevím."

"Ach, Karen - tolik bych si přála vidět tě v jezdeckých botách a ve skládaných sukních a jet s tebou v moderní fordce na kopanou. Chtěla bych slyšet, jak zazvoní telefon a jak se směješ a bavíš s některým ze svých ctitelů. Chtěla bych, aby se ti hlavou honily všechny ty rozkošné a pošetilé věci, kterými se zabývá dívka v tvém věku, namísto toho, abys nosila zbraň anebo pašovala munici. Je tolik věcí, které tu ztrácíš. Alespoň bys jednou měla zažít, že ty věci existují, než se konečně rozhodneš. Prosím tě, Karen, prosím tě!"

Karenina tvář byla bledá. Vstala a poodešla k oknu.

"A co bude s Dovem?"

Kitty vytáhla z kabelky Dovův list a podala ho Karen.

"To jsem dneska našla na mém psacím stole. Nevím, jak se to tam dostalo."

Mrs. Fremontová,

z důvodů, které asi znáte, obdržíte tento dopis oklikou. Mám teď velmi mnoho práce. Jsem u dobrých přátel. Poprvé po dlouhé době jsem u přátel a jsou to skutečně dobří přátelé. Protože jsem tu teď pevně usazený, rád bych vám napsal, abych vám řekl, jak jsem rád, že už nejsem v Gan Dafna, kde už mi všichni lezli na nervy - vy a Karen Clementová taky!

Píšu vám tenhle dopis, abych vám oznámil, že Karen Clementovou už nikdy nespátřím, protože jsem příliš zaměstnaný a jsem s lidmi, kteří jsou mými skutečnými přáteli. Nechci, aby si Karen Clementová myslela, že se vrátím a že se o ni budu starat. Vždyť ona je ještě dítě. Tady mám skutečnou ženu, je stejně stará jako já a žijeme spolu. Proč vlastně neodjedete s Karen Clementovou do Ameriky, vždyť ona sem přece nepatří?

Dov Landau

Kitty vzala Karen dopis z rukou a roztrhala ho na malé kousky.

"Řeknu doktoru Liebermannovi, že se vzdávám svého místa. Jakmile tu dáme všechno do pořádku, objednáme si lístky na loď a odjedeme do Ameriky."

"Ano, Kitty," řekla Karen tiše. "Pojedu s tebou."

XIV. Vedoucí štábu Makabejců měnili každých pár týdnů svůj hlavní stan. Po Haven-Hurstově zavraždění došli Ben Moše s Akibou k názoru, že bude lepší, když na nějaký čas zmizí z Jeruzaléma.

Protože se hlavní stan neustále stěhoval, pozůstával štáb jen z půltuctu mužů. Ted' se situace ještě přiosťila, takže i tato malá skupina se rozdělila a do Tel Avivu odjeli jen čtyři: Akiba a Ben Moše a dále pak Nachum ben Ami, bratr Davida ben Amiho, a Dov Landau, který mezitím již proslul jako Malý Giora. Pro svou neobvyklou odvalu a cenné služby, které hnutí prokazoval jako kvalifikovaný odborník na falšování, se dostal do nejužšího okruhu mezi vůdce Makabejců. Akiba mu byl obzvlášť nakloněn.

Tato čveřice rozbila svůj hlavní stan v suterénním bytě, který patřil jednomu Makabejci. Dům stál nedaleko hlavní autobusové křižovatky, v blízkosti Starého tržiště, ve čtvrti s velkým dopravním provozem. Kolem domu byly rozestaveny stráže a pro případ nouze byla připravena i úniková cesta. Vypadalo to ideálně - a horší to ve skutečnosti ani být nemohlo.

Skoro patnáct let mařil Akiba všechny snahy CID a britské Intelligence Service. Nemohli ho dopadnout. Avšak ted' se nešťastnou náhodou stalo, že CID měla ve stejné ulici na mušce jiný dům, který stál jen o kousek dál než nový hlavní stan Makabejců. Obyvatelé druhého domu byli pašeráci, kteří měli v jaffském přístavu dklad neprocleného zboží. Lidem od CID, kteří z protější strany ulice hlídali byt pašeráků, neuniklo, že nedaleko jiného domu stojí ve dne v noci podezřelá stráž. Vyfotografovali je teleobjektivem a dva z nich identifikovali jako známé Makabejce. Tak objevili při honičce na pašeráky zcela náhodně úkryt Makabejců. Na základě dlouholetých zkušeností věděli, že nejlépe bude vyklidit hnízdo hned. Rychle vše zorganizovali a jejich útok přišel naprosto nečekaně. Přitom neměli ani zdání, že padli dokonce na hlavní stan Makabejců.

Dov byl v jednom ze tří pokojů suterénního bytu a zrovna se zaměstnával falšováním pasu státu Salvador. Kromě něho tu byl jen Akiba. Nachum ben Ami a Ben Moše odešli na schůzku se Zeevem Gilboou, který plnil úlohu jakési spojky mezi Haganou a Makabejci. Akiba právě vcházel do pokoje, kde Dov pracoval.

"Ale ted' mi prozradíš, ty Malý Gioro, jak se ti podařilo vymluvit Ben Mošemu, aby tě dneska nevzal s sebou."

"Musím dokončit tady ten pas," zabručel Dov.

Akiba se podíval na hodinky a pak se natáhl na polní lůžko za Dovovými zády.

"Měli by se vrátit už brzy," poznamenal.

"Já těm lidem z Hagany nevěřím," řekl Dov.

"Ted' nám nezbývá nic jiného, než jim důvěřovat," odpověděl stařec.

Dov přidržel pas pod lampou, aby se přesvědčil, že vodotisk ani razítko neprozradí, kde údaje vygumoval. Mohl být se svou prací spokojený. Ani odborník by nepoznal, že změnil jméno a popis dřívějšího majitele pasu. Dov sklonil hlavu skoro až k pasu a napodobil podpis pasového úředníka Salvadoru. Pak položil pero, vstal a začl neklidně přecházet po úzké místnosti. Několikrát se přesvědčil, jestli už inkoust oschl, a pak pokračoval v neklidné chůzi - sem a tam a znovu sem a tam.

"Nebud' tak netrpělivý, Malý Gioro. Ještě sis nezvykl, že v ilegálním životě je čekání to nejhorší. Čekání - často se ptám sám sebe, nač vlastně čekáme?"

"Já takový způsob života znám už z dřívějšíka," řekl Dov.

"Ano, máš pravdu," odpověděl Akiba.

Vstal a protáhl se.

"Čekat, čekat a čekat. Jsi ještě příliš mladý, Dove. Neměl bys být tak strašně vážný a všechno si tak připouštět! I já jsem vždycky dělal stejnou chybu. Všechno jsem si tak bral. Nikdy jsem nemyslel na sebe, celé dny a noci jsem vždycky pracoval jen pro naši věc."

"Zní to divně, když něco takového říká Akiba," odpověděl Dov.

"Jak člověk stárne, vidí mnoho věcí jasněji. Čekáme - pořád jen čekáme na nějakou možnost, abychom mohli dál čekat. Když nás chytanou, můžeme v nejlepším případě počítat s tím, že nás vyhostí ze země, anebo odsoudí na doživotí. Ale dneska obvykle pověsí každého, koho chytanou. Právě proto ti dávám dobrou radu: nebud' tak smrtelně vážný. Mezi Makabejci je hodně hezkých děvčat; byly by šťastné, kdyby se mohly seznámit s naším Malým Giorou. Užijej života, dokud ještě máš příležitost."

"To mě nezajímá," prohlásil odmítavě Dov.

"Opravdu ne?" posmíval se dobrácky Akiba. "Možná že už máš přítelkyni a zamlčel jsi nám to."

"Dřív jsem se přátelil s jednou dívkou," řekl Dov, "ale to už je za mnou."

"Musím říct Ben Mošemu, aby se poohlédl po nějakém děvčeti pro tebe. Můžeš s ní vyjít a pobavíte se."

"Nechci žádné děvče, chci zůstat tady v hlavním stanu. To je důležitější než všechno ostatní."

Starý muž se znovu natáhl na polní lůžko a zahloubal se do svých myšlenek. Po chvíli opět promluvil.

"Mýlíš se, Malý Gioro. Moc se mýlíš. Nejdůležitější je, aby se člověk mohl ráno probudit, podívat se z okna na svou půdu a pak vyjít ven a obdělávat ji. A večer se vracet domů, k člověku, kterého má rád a který má rád jeho."

Starý má zas nával sentimentality, pomyslel si Dov. Prohlédl si pas a viděl, že inkoust už zaschl. Nalepil fotografii.

Akiba si na polním lůžku chvíli zdříml a Dov znovu začal svou neklidnou pouť po místnosti. Od té doby, co poslal paní Fremontové ten dopis, se všechno ještě zhoršilo. Britové ho dříve nebo později chytanou, pověsí a pak bude po všem. Lidé nevěděli, že ta jeho dnes už legendární odvaha pramení z vědomí, že mu vůbec nezáleží na tom, aby zůsta naživu. Ba co víc - modlil se, aby ho zasáhla nepřátelská kulka. V poslední době ho ve spaní stále častěji pronásledovaly úzkostné dny a nebyla tu žádná Karen, která by ho chránila a postavila se mezi něj a dveře plynové komory. Ted' si ji paní Fremontová odveze do Ameriky a tak je to správné. On bude s Makabejci podnikat další teroristické akce, až ho jednoho dne sejmou. Protože život bez Karen neměl žádný smysl.

Před domem splynulo s davem u stanice autobusu padesát britských policistů v civilu. Makabejců střežících dům se zmocnili tak rychle, že stráže nemohly dát žádné varovné znamení, a spěšně je odvezli pryč. Pak uzavřeli celý domovní blok.

Patnáct policistů vyzbrojených automaty, slzotvorným plynem, sekerami a dláty se tiše vkradlo přede dveře suterénního bytu. Následovalo zaklepání na dveře. Akiba, který usnul, napůl otevřel oči.

"To nemůže být nikdo jiný než Ben Moše a Nachum ben Ami. Otevři, Dove."

Dov zasunul řetěz a pootevřel dveře. Na řetěz s rachotem dopadlo kladivo a dveře se rozlétly.

"Britové!" vykřikl Dov.

Akiba a Malý Giora jsou zatčeni! Zpráva se jako bleskem roznesla po celé Palestině. Akiba, opředěný pověstmi, muž, který si více než deset let dělal z Britů blázny, je teď jejich zajatcem!

Britský vojenský komisař pro Palestinu se rozhodl postavit oba zajatce okamžitě před soud a vynést rozsudek, který ještě víc zdemoralizuje Makabejce. Byl přesvědčen, že Akibovo brzké odsouzení znovu nastolí autoritu britské vrchnosti a ztlumí aktivitu Makabejců. Vždyť stařec byl tak dlouho hnací silou teroristických akcí.

Vojenský komisař zařídil, aby soudní jednání bylo přísně tajné. Neoznámili ani jméno soudce, aby neohrozili jeho bezpečnost. Akiba a Malý Giora byli odsouzeni k smrti provazem a rozsudek měl být vykonán nejpozději do dvou týdnů po zatčení. Oba odsouzení byli odvezeni do věznice v nedobytné pevnosti Akko.

Ve své horlivosti udělal vojenský komisař chybu. Zástupci tisku se nesměli zúčastnit soudního jednání, ale Makabejci měli - hlavně ve Spojených státech - vlivné přátele a pomocné finanční zdroje. Případ vyvolal na veřejnosti tak vášnivou diskusi, že otázka viny či nevin Akiby a Dova Landaua v ní úplně zanikla. Stejně jako tenkrát, při incidentu s Exodem, vyvolalo odsouzení ostrou kritiku britské politiky. Reportéři vypátrali a uveřejnili podrobnosti o Dovově životě ve varšavském ghettu a v Osvětimi, což v Evropě vyvolalo vlnu sympatií pro odsouzence. Veřejnost byla také velmi popuzena tím, že soudní jednání bylo tajné. Fotografie osmdesátiletého Akiby a osmnáctiletého Malého Giora se do fantazie čtenářů vryly jako obrazy proroka a jeho žáka a tisk požadoval, aby mohl zajatce vidět a mluvit s nimi.

Cecil Bradshaw byl v Palestině jako člen UNSCOP. Měl své zkušenosti. Exodus ho poučil, co se z takové záležitosti může vyvinout. Okamžitě se spojil s vojenským komisařem a vyžádal si pokyny z

Londýna. Jednání Britů vzbudilo pohoršení světové veřejnosti ve velmi nevhodnou dobu, kdy byl v Palestině vyšetřovací výbor OSN.

Vojenský komisař a Cecil Bradshaw se osobně dostavili do vězení v Akku, aby Akibovi a Dovovi oznámili dobrou zprávu. S ohledem na Akibův vysoký věk a mládí Dova Landaua se úřady rozhodly blahovlnně posoudit žádost o milost a darovat jim život.

Oba vězně přivedli do kanceláře ředitele věznice a oby vysocí úředníci jim bez okolků sdělili svůj návrh.

"Jsme rozumní lidé," řekl vojenský komisař. "Žádosti jsme už připravili. Stačí, když je podepíšete. Navenek jsou to žádosti o milost, ale jde v podstatě jen o formalitu - chcete-li jakási zadní vrátka."

"Tak tedy podepíšete ty žádosti," řekl Bradshaw, "a my vám předložíme návrh na spravedlivý kompromis. Odvezeme vás oba ze země. V některé naší africké kolonii si odpykáte krátký trest na svobodě a za pár let si na celou věc už nikdo ani nevzpomene."

"Já vám tak docela nerozumím," ozval se Akiba. "Proč bychom si měli v Africe odpykávat nějaké vězení? Nespáchali jsme žádný zločin, jen jsme hájili svá přirozená historická práva. Odkdypak je to zločin, když voják bojuje za svou vlast? Jsme váleční zajatci. Nemáte žádné právo odsuzovat nás k nějakému trestu. Jsme v zemi obsazené nepřitelem."

Stařec byl neústupný. Komisaři vyrazil na čele pot. Už dříve slýchal takové věci od těch makabejských fanatiků.

"Poslyšte, Akibo. My tady nediskutujeme o politických otázkách. Jde vám o krk. Bud' podepíšete ty žádosti o milost, anebo budeme muset vykonat rozsudek."

Akiba se podíval do tváří obou mužů. Ty jasně prozrazovaly, že jim velmi záleží na tom, aby případ byl vyřešen touto formou. Bylo mu naprosto jasné, že se Britové pokoušejí z toho něco vyzískat, anebo napravit nějakou chybu.

"Poslechni, chlapče," říkal Bradshaw Dovovi. "Určitě máš pramálo chuti viset na šibenici, vid'?" Tak to tady podepiš a pak to podepíše také Akiba."

Podal mu žádost o milost přes stůl a vytáhl plnicí pero. Dov si dokument chvíli prohlížel a pak na něj plivl.

Akiba se podíval na oba Brity, kteří se zděšením konstatovali, že se jejich pokus nezdařil.

"Tvá ústa pronesla svůj ortel," řekl s drásavou ironií.

Tisk přinesl palcovými titulky zprávu, že Akiba a Malý Giora odmítli podepsat žádost o milost, a vyznělo to jako dramatický protest proti Britům. Desetitisíce palestinských Židů, kteří doposud neměli Makabejce příliš v lásce, byli nadšeni jejich postojem. Stařec a mladík se přes noc stali symbolem židovského odporu. Britové doufali, že podlomí Makabejce, místo toho však byli na nejlepší cestě dát jim dva mučedníky. Nezbyvalo jim nic jiného, než stanovit termín vykonání rozsudku - a to za deset dní.

Napětí v Palestině rostlo den ze dne. Akce Makabejců a Hagany sice ustaly, ale všude po celé zemi měli lidé pocit, že sedí na sudu se střelným prachem a že někde tiká časovaná rožbuška.

Město Akko, obývané výlučně Araby, leží na severním konci zálivu, na jehož jižním konci se rozkládá Haifa. Vězení je ošklivá budova postavená na zříceninách pevnosti z křižáckých dob. Spočívá na molu, které se táhne od vězení na severním okraji města až na jeho druhý konec. Sultán Ahmad al Džazá'ir z ní vybudoval pevnost osmanské říše, která odolala i Napoleonovu náporu. Byl to konglomerát hradeb, hladomoren, podzemních chodeb, věží, vyschlých vodních příkopů, dvorů a silných zdí. Britové si tu zřídili jedno z nejobávanějších vězení celého impéria.

Dova a Akibu zavřeli do maličkých cel v severním křídle. Zdi, strop i podlaha byly z kamene. Cely měřily metr osmdesát krát dva metry čtyřicet. Vnější zeď byla si pět metrů silná. Nebylo tu ani elektrické světlo, ani splachovací klozet. Vzduch byl zatuchlý. Dveře cel byly ze železa a malou špehyrkou bylo vidět na vězně. Jediným dalším otvorem byl výklenek na vnější stěně, vysoký pětadvacet centimetrů a široký pět centimetrů.

Akibovi v cele nebylo dobře. Zdi byly mokré a vlhký vzduch zle zhoršoval kloubový revmatismus, kterým trpěl už mnoho let. Měl pekelné bolesti.

Každý den přicházeli dvakrát až třikrát zástupci britských úřadů vyjednávat o nějakém kompromisu, který by jim umožnil vyhnout se popravě. Dov je vůbec nebral na vědomí. Akiba jim tak dlouho odříkával citáty z bible, až se dali spěšně na ústup.

Do vykonání rozsudku zbývalo už jen šest dní. Akibu a Dova dopravili do cel smrti, vedle místnosti, kde se věšelo. Oba dostali šarlatově červené kalhoty a košile, tradiční oblečení lidí, které čeká šibenice.

XV. Byla jedna hodina po půlnoci. Bruce Sutherland seděl doma v knihovně a četl. Když se ozvalo zaklepání, překvapeně vzhlédl. Vstoupila Karen Clementová.

Sutherland si překvapeně protřel oči.

"Co tu, k čertu, děláš tak pozdě v noci?"

Karen tu stála němá a třásla se.

"Ví Kitty, že jsi tady?"

Karen zavrtěla hlavou a Sutherland ji zavedl na židli.

"Tak mi, děvče, řekni, co se vlastně stalo?"

"Chtěla bych navštívit Dova Landaua ve vězení. Kromě vás neznám nikoho, kdo by mi mohl pomoci."

Sutherland zkřížil ruce za zády a začal chodit po místnosti.

"I kdyby se mi podařilo sehnat ti povolení, nijak bych ti tím neposloužil. Za pár týdnů odjedeš s Kitty z Palestiny. Proč se raději nesnažíš na něj zapomenout?"

"Prosím," řekla Karen. "Vím přesně, co chci. Od té doby, co ho zatkli, nemůžu myslet na nic jiného. Musím ho ještě jednou vidět. Generále Sutherlande, prosím vás, pomozte mi."

"Udělám, co bude v mých silách," odpověděl. "Ale teď především zavoláme Kitty a povíme jí, že jsi tady. Jistě je strachy celá bez sebe. Jak ses mohla odvážit vydat se sama na takovou cestu přes arabské území, a ještě k tomu v noci!"

Nazítří ráno zavolal Sutherland Jeruzalém. Vojenský komisař si pospíšil, aby jeho žádosti vyhověl. Britové se stále ještě pokoušeli přimět Dova a Akibu, aby si všechno rozmysleli, a chytali se každého stébka. Nebylo vyloučeno, že Dov po Karenině návštěvě přece jen zakolísá.

Kitty odjela z Gan Dafna do Safedu, kam pro ni přijel Sutherland, a odtud vjeli všichni tři do pobřežní Naharije. Naharijská policejní stráž je pak s policejním doprovodem odvezla do vězení v Akku, kde je zavedli do kanceláře ředitele věznice.

Karen byla celou cestu jako omámená. Tady ve vězení jí všechno připadalo ještě neskutečnější.

Ředitel věznice se dostavil vzápětí a vyzval Karen, aby ho následovala.

"Myslím, že bude lepší, když půjdu s tebou," navrhla Kitty.

"Ne," řekla Karen. "Chtěla bych s ním být sama."

Před ředitelovou kanceláří se Karen ujali dva ozbrojení strážci. Vedli ji řadou železných dveří a přes obrovský, kamenný dlážděný dvůr, kolem dokola obklopený zamřížovanými okny. Karen viděla oči vězňů, které ji sledovaly chtivými pohledy. Pak ji vedli úzkým schodištěm nahoru do odlehle části vězení, kde se nacházely úzké cely vězňů odsouzených k smrti. Prošli kolem kulometu, zajištěného ostnatým drátem, a stanuli před dalšími dveřmi, které střežili dva vojáci s puškami a nasazenými bodáky.

Zavedli Karen do docela malé kobky; dveře za ní se zavřely a vedle ní se postavil voják. Otevřel závoru, za níž se ve zdi objevil asi deset až dvanáct centimetrů široký a stejně vysoký otvor.

"Tak, holka, tady přes tuhle díru si s ním můžeš povídat," řekl.

Karen přikývla a podívala se otvorem dovnitř. Spatřila dvě cely proti sobě. V jedné byl Akiba a v druhé Dov. Ležel ve svém šarlatově červeném oblečení na zádech a civěl do stropu. Karen viděla stráž, jak jde ke dveřím jeho cely a otevírá je.

"Tak vstaň, Landau," ozval se hrubý hlas strážce. "Je tu někdo, kdo s tebou chce mluvit."

Dov vzal do ruky knihu, která ležela na podlaze, otevřel ji a začal si číst.

"Hej, máš návštěvu!"

Dov obrátil list.

"Copak jsi hluchý? Máš tu návštěvu, povídám."

"Nebudu mluvit s nikým, kdo mi předkládá nějaké návrhy, řekněte jim..."

"Ale to není žádný z našich, ale z vašich. Je to děvče, Landau."

Dov křečovitě sevřel knihu. Srdce mu tlouklo jako kladivo.

"Řekněte jí, že nemám čas."

Strážce pokrčil rameny a přistoupil k otvoru ve zdi.

"Povídá, že nechce nikoho vidět."

"Dove!" vykřikla Karen. "Dove!"

V cele smrti se rozlehla ozvěna jejího hlasu.

"Dove! To jsem já, Karen!"

Akiba s napětím pozoroval Dovovu celu. Dov stiskl rty a obrátil v knize další list.

"Dove, Dove, Dove!"

"Promluv si s ní, chlapče," zvolal hlasitě Akiba. "Neodejdi ze světa s nepřátelským mlčením, ke kterému mě odsoudil můj bratr. Promluv si s ní, chlapče."

Dov položil knihu a zvedl se z kóje. Dal strážci znamení a ten otevřel dveře jeho cely. Dov přikročil k otvoru ve zdi a pohlédl ven. Mohl vidět jen Kareninu tvář.

Karen se mu podívala do očí. Měl chladný a zlý pohled.

"Já už těch triků mám dost," ozval se kousavě. "Jestli tě sem poslali prosit, abych přece jen podepsal, tak se můžeš hned sebrat a jít. Já ty psy o milost prosit nebudu."

"Nemluv tak se mnou, Dove."

"Já vím, že tě sem poslali."

"Nikdo na světě mi neřekl, abych chodila - přísahám!"

"Tak proč jsi vůbec přišla?"

"Jen jsem tě chtěla ještě jednou vidět."

Dov sevřel rty a ze všech sil se snažil zůstat tvrdý. Proč taky chodila. Touha dotknout se její tváře byla strašlivě silná, až k smrti.

"Jak se ti daří?" zeptala se Karen.

"Jak se mi daří? Prostě báječně."

Oba dlouho mlčeli. Pak se ozvala Karen:

"Dove - to, cos napsal Kitty - myslels to doopravdy, anebo jsi to jen psal, abys..."

"Myslel jsem to doopravdy."

"Jen jsem to chtěla vědět."

"Dobře. Tak teď už to víš."

"Ano, teď to vím. Dove - já brzy odjedu do Ameriky."

Dov pokrčil rameny.

"Snad jsem přece jen neměla chodit. Je mi líto, že jsem ti byla na obtíž."

"To je v pořádku. Já vím, že to myslela dobře. Svou přítelkyni bych opravdu chtěl ještě spatřit. Ale ona je Makabejka, tak sem nemůže. Je stejně stará jako já, víš."

"Ano, já vím."

"Vždyť je to jedno. Jsi prima děvče, Karen - a - jen si jed' klidně do Ameriky a na tohle všechno tady zapomeň. Přeju ti všechno dobré."

"Myslím, že bude lepší, když teď půjdu," řekla Karen tiše.

Vstala. V Dovově tváři se nepohnul ani sval.

"Karen!"

Rychle se otočila.

"Hm - víš - snad bychom si ještě jednou mohli podat ruce - nebude-li stráž nic namítat."

Karen protáhla otvorem ruku, Dov ji vzal do obou svých dlaní, stiskl ji a s čelem přitisknutým ke zdi zavřel oči.

Karen uchopila jeho ruku a protáhla ji otvorem k sobě.

"Ne," říkal, "ne..." ale ruku jí nechal.

Karen ji políbila, přitiskla si ji k tváři a rtům a Dov cítil, jak na ni padají její slzy. A pak byla pryč.

Dveře cely se s rachotem zavřely. Dov se vrhl na lože. Nepamatoval se, že by kdy v životě

proléval slzy. Ale teď je nemohl zadržet. Otočil hlavu ke zdi, aby ho strážé a Akiba nemohli vidět, plakal bez hlesu, z hloubi svého srdce.

Bárák ben Kanaan byl jedním z poradců, kteří doprovázeli vyšetřovací výbor OSN na cestě Palestinou. Židé mohli ukazovat s hrdostí, co tady vykonali. Na delegáty OSN udělal rozdíl mezi židovskými a arabskými obcemi velký dojem. Ben Gurion, Weizmann, Bárák a ostatní členové ústřední rady Jišuvu mluvili přesvědčivě, bez provokativních gest vysvětlovali oprávněnost židovských požadavků.

Na arabské straně inscenoval Husejníhó klan, řídící Nejvyšší arabský výbor, rozhořčené demonstrace proti OSN. Nedovolili delegátům navštívit řadu arabských obcí. Byly nesmírně špinavé a lidé tam museli pracovat za podmínek naprosto nedůstojných člověka, což by bylo otřáslo i tím nejotřelejším mužem. Arabské instance se všemi možnými způsoby snažily bojkotovat vyšetřovací výbor hned na začátku jeho práce.

Členům vyšetřovacího výboru bylo brzy jasné, že dosáhnout v Palestině nějakého kompromisu je nemožné. Z ryze právního hlediska musela OSN doporučit, aby spor byl vyřešen ve prospěch Židů; na druhé straně však bylo nutné uvážit také váhu arabské hrozby.

Vyšetřovací výbor skončil vyšetřování a delegáti se chystali znovu do Ženevy, aby tam provedli analýzu výsledků svého poorování. Mezitím se subkomise OSN vydala na cestu po evropských táborech, kde byli soustředěni lidé, kteří přežili koncentráky. Tam stále ještě čekalo čtvrt miliónu zoufalých Židů na řešení. Potom měly komise předložit své návrhy plenárnímu zasedání OSN.

Bárák ben Kanaan znovu dostal za úkol jet do Ženevy ve funkci poradce. Několik dní před odjezdem do Ženevy přijel do Jad El, aby ještě nějaký den pobyl se Sárrou, která si stále nemohla zvyknout na jeho odjezdy do zahraničí, přestože k nim v minulosti došlo již tolikrát. Bylo to stejné jako s Arim a Jordanou. Nikdy si nezvykla, že jsou věčně mimo domov.

Ari a David ben Ami byli v nedalekém kibucu Ejn Or, kde byl hlavní stan Palmachu pro chulskou oblast. Oba - i Jordana z Gan Dafna - přišli domů na večeri na rozloučenou.

Bárák byl po celý večer velmi zamyšlený a stísněný. Téměř nemluvil a večeri snědli mlčky.

"Předpokládám, že jsi už slyšel, že paní Fremontová opouští Palestinu," ozvala se Jordana, když večere skončila.

"Ne, nic o tom nevím," odpověděl Ari a snažil se nedat najevo, jak ho ta zpráva zaskočila.

"Ano, odjíždí zpátky do Ameriky," řekla Jordana. "Dala doktoru Liebermannovi výpověď a malou Clementovou bere s sebou. Bylo mi jasné, že bude chtít zmizet, jen co se na obzoru objeví nějaké potíže."

"Proč by se neměla vrátit do Ameriky?" zeptal se Ari. "Je přece Američankou a do Palestiny přijela jen kvůli Karen Clementové."

"Nikdy nás neměla v lásce," řekla Jordana kousavě.

"To není pravda," ozval se David.

"Neobhajuj ji pořád, Davide."

"Je to okouzlující žena," řekla Sára ben Kanaan, "a já ji mám ráda. Často přijížděla do Jad El a navštěvovala mě. K dětem byla velmi hodná a ty ji všechny milují."

"Přesto bude lepší, když odjede," řekla Jordana. "Je to osud, že bere to děvče s sebou, ale ona tu malou tak zhýčkala a rozmazlila, že by člověk málem zapomněl, že Karen Clementová je Židovka."

Ari vstal a vyšel ven.

"Proč jsi musela Ariho schválně dráždit?" zeptala se vyčítavě Sára. "Vždyť víš, jaké to s ním je, a ona je opravdu hodnotný člověk."

"Přesto bude pro něj lepší, když se jí zbaví," prohlásila Jordana.

"A kdopak jsi ty, že si bereš právo posuzovat, co cítí srdce muže?" ozval se Bárák.

David uchopil Jordanu za ruku.

"Slíbilas mi, že si dneska večer ještě spolu vyjedeme na koni."

"I ty jsi na její straně, Davide."

"Mám rád Kitty Fremontovou. Pojd', zaježdíme si."

Jordana pomalu vyšla ven a David ji následoval.

"Nech ty dva, Sáro," řekl Báarak. "David jí už napravit hlavu a ulidní ji. Obávám se, že naše dcera žárí na paní Fremontovou a má k tomu pádné důvody. Ale jednou se taky u nás dožijem dne, kdy dívky budou mít čas na to, aby byly ženami."

Báarak míchal lžičkou čaj a Sára si stoupla za jeho židli a položila si tvář na jeho husté rudé vlasy.

"Báaraku," řekla, "ty už takhle dál nemůžeš. Musíš si promluvit se svým bratrem, protože když to neuděláš, budeš toho litovat do konce života."

Báarak pohladil ženinu ruku.

"Podívám se, kde vězí Ari," řekl.

Ari stál nedaleko ovocného sadu a hleděl do hor, tam, kde ležela Gan Dafna.

Báarak k němu přistoupil.

"To pro tebe tolik znamená, synu?" zeptal se ho.

Ari pokrčil rameny.

"Taky jsem ji měl moc rád," řekl Báarak.

"K čemu to je. Ona je z jiného světa a teď se tam zase vrací."

Báarak se do Ariho zavěsil a tak spolu kráčeli mezi poli k břehu Jordánu. Spatřili Jordanu a Davida, kteří odklusali na koních, a slyšeli jejich smích.

"Vidíš, Jordana už se přes to přenesla. A jak to vypadá s Palmachem v Ejn Or?"

"Tak jako vždycky, otče. Skvělí hoši a děvčata, ale je jich příliš málo a nemáme dost zbraní. Není naděje, že vyhrájeme válku, v níž budeme mít proti sobě sedm armád."

Na polích se začaly točit postřikovače a nad libanonskými vrchy vedle pevnosti Fort Ester zapadalo slunce. Otec a syn se dlouho dívali na svou půdu. Oba si kladli otázku, přijde-li někdy doba, kdy si budou dělat starosti jen o to, mají-li vyspravit plot anebo přeorat kus pole.

"Vraťme se domů," řekl Ari. "Matka je sama."

Už se obracel zpátky, když najednou ucítil na rameni těžkou ruku svého otce. Otočil se. Otec tu stál se sklopenou hlavou, jeho tvář byla plná smutku.

"Za dva dny jedu do Ženevy. Odjízďím s takovým žalem, jaký jsem ještě nikdy nepocítil. Patnáct let někdo chyběl u našeho stolu. Byl jsem povýšený a tvrdohlavý. Ale za svou pýchu jsem zaplatil strašlivou cenu. Ari, můj synu - nedopust', aby život mého bratra Akiby skončil na britské šibenici."

XVI. Večer předtím, než vyšetřovací výbor OSN odjel zpět do Ženevy, se v celém Jeruzalémě rozšířila panika. V arabské části města se bouřily rozvášněné davy, podněcované demagogy. Jednotlivé čtvrti byly od sebe oddělené ostnatým drátem a kulometnými hnízdy. Hlíдали je britští vojáci.

Ari ben Kanaan procházel celým městem, navštívil kdejaký kout, kde by se mohl skrývat Bar Izrael. Potřeboval ho, protože jeho prostřednictvím chtěl navázat spojení s Makabejci. Ale Bar Izrael jako kdyby zmizel z povrchu zemského. Od chvíle, co Britové uvěznili Akibu a Malého Gioru, neměl Ari s Makabejci žádné spojení. Jelikož však měl k dispozici různé zdroje informací, podařilo se mu vyzvědět, že Bar Izrael se zdržuje v jednom domě ve čtvrti El Katamon.

Ari se tam okamžitě vydal. Dovnitř do bytu vešel bez zaklepání. Bar Izrael hrál právě šachy. Zvedl hlavu, pohlédl na Ariho a soustředil se opět na šachovnici.

"Nechte nás o samotě," řekl Ari druhému hráči, vystrčil ho z místnosti a zavřel za ním dveře. Pak se obrátil na Bar Izraela:

"Víte moc dobře, že jsem vás hledal."

Bar Izrael pokrčil rameny a zapálil si cigaretu.

"Samozřejmě že to vím. Váš jste taky nechal asi padesát vzkazů po celém Jeruzalémě."

"Proč jste mě tedy nevyhledal? Už jsem tu čtyřicet hodin."

"Tak dost toho dramatického úvodu. Řekněte mi radši, co vlastně chcete."

"Doved'te mě k Ben Mošemu."

Bar Izrael zavrtěl hlavou.

"Už s vámi nehrajeme. Nelíbí se nám, když velitelé Hagany vědí, kde je náš hlavní stan."

"Teď nemluvíte s velitelem Hagany. Mluvíte s Arim ben Kanaanem, Akibovým synovcem."

"Ari, já vás osobně považuju za spolehlivého - ale rozkaz je rozkaz."

Ari popadl Bar Izraela za klopy. Jedním pohybem ho zvedl na nohy, až se stůl převrhl a šachové figurky se rozkutálely po podlaze, a třásl jím jako prázdným pytlem.

"Bud' mě dovedete k Ben Mošemu, nebo vám zakroutím krk."

Ben Moše seděl u psacího stolu v hlavním stanu Makabejců, který byl teď přestěhován do jednoho domu v řecké čtvrti. Vedle Ben Mošeho stál Nachum ben Ami. Oba si měřili rozpačitého Bar Izraela a Ariho ben Kanaana velmi nevlídnými pohledy.

"Všichni přece víme, jaký Ari je," říkal Bar Izrael nejistým hlasem a na čele mu vystoupily malé krupěje potu. "Myslel jsem, že to můžu riskovat."

"Ven," utrl se na něj Ben Moše. "Ještě si spolu promluvíme."

Bar Izrael opustil spěšně místnost.

"Tak tedy, Ben Kanaane, když už tu jednou jste - co si přejete?"

"Chtěl bych vědět, co chcete podniknout."

"Samozřejmě nic. Co se tu dá podnikat?"

"Lžete!" odpověděl Ari.

"Jestli něco podnikneme, nebo ne - tobě po tom rozhodně nic není," řekl Nachum.

Ari uhodil pěstí do psacího stolu, až dřevo zapraskalo.

"Že mi do toho nic není?! Akiba je můj strýc!"

Ben Moše zůstal chladný jako led.

"Už nemáme chuť spolupracovat se zrádci."

Ari se naklonil nad psací stůl, takže jeho tvář se přiblížila k tváři Ben Mošeho sotva na šířku dlaně.

"Nemůžu vás ani cítit, Ben Moše, a tebe, Nachume ben Ami, taky ne. Přesto odtud neodejdu dřív, dokud se nedozvím vaše plány."

"Koleduješ si o to, aby ti někdo provrtal hlavu kulkou."

"Ty teď budeš držet hubu, Nachume, anebo tě rozsekám na cucky," rozlítil se Ari.

Ben Moše si pomalu sundal brýle, zvedl je proti světlu, vyčistil si skla a zase si brýle nasadil.

"Chceme jít do vězení a odvézt si Akibu a Malého Gioru."

"To mě už taky napadlo. Kdy?"

"Pozítří."

"Přijdu taky."

Nachum chtěl protestovat, ale Ben Moše zvedl ruku, aby mlčel.

"Dáte mi slovo, že Hagana neví o vaší návštěvě tady?"

"Dávám vám své slovo."

"Copak jeho slovo má nějakou cenu?" ozval se Nachum.

"Když mi dává své slovo člověk, který se jmenuje Ben Kanaan, tak mi to stačí," odpověděl Ben Moše.

"Mně se celá ta věc nechce líbit," protestoval Nachum.

"Je mi líto, ale nedá se nic dělat," řekl Ben Moše suše. "Vám, Ari, nemusím jistě vysvětlovat, co takový podnik znamená. Soustředili jsme všechny síly, které máme k dispozici. Ti lidé v Akku seděli a vědí, že to není žádná maličkost. Pokud se nám akce podaří, může to Britům zlomit vaz."

"Akko je arabské město," poznamenal Ari. "Vězení je v nejsilnější pevnosti, jakou Britové v celé Palestině mají. Ukažte mi své plány."

Ben Moše otevřel psací stůl a vytáhl svazek modrých kopií. Celá oblast Akka tam byla zakreslena do všech detailů: půdorys města, příjezdové silnice i ústupové cesty. Pokud to Ari mohl posoudit, byl plán vězení přesný. Určitě ho vypracovali lidé, kteří tam strávili delší dobu. Strážní věže, zbrojnice, telefonní vedení - všechno bylo přesně zaznamenané.

Ari studoval plán útoku, který zároveň udával přesný čas každé fáze. Bylo to skutečně mistrovské dílo.

"Nuže, Ari, co si o tom myslíte?"

"Všechno je bezvadné - až na jednu věc. Nepochybuj, že se nám podle plánu podaří vniknout do vězení a osvobodit zajatce. Ale s tím útekem to nesedí," odpověděl Ari a potřásl hlavou.

"Uvědomujeme si, že je jen malá šance, že se útek zdaří," řekl Ben Moše.

"Ta šance se rovná nule," poznamenal Ari.

"Já už vím, co nám chce navrhnout," ozval se Nachum. "Bude nám tady vykládat, abychom spolupracovali s Haganou a s kibucy."

"Přesně tak. A pokud to neuděláte, bude tu hromada nových mučedníků. Poslyšte, Ben Moše, jste odvážný muž, ale nejste přece žádný blázen, abyste si za každou cenu přál hrdinskou smrt. Jak jste to tady naplánovali, máte v nejlepším případě dvě procenta naděje. Když dovolíte, navrhu vám lepší plán a vaše možnosti se zvýší na padesát procent."

Ari rozložil na psacím stole plán útoku.

"Navrhuju prodloužit dobu, kterou se útočníci zdrží ve vězení, o patnáct minut a čas využít na osvobození všech uvězněných. Vězňové se rozprchnou a Britové, kteří je budou muset pronásledovat, se tím oslabí a jejich síly se rozdrobí."

Ben Moše přikývl na znamení souhlasu.

"Naši lidé by se taky měli rozdělit na malé skupiny a každá skupina by se pak z Akka vydala jiným směrem. Já vezmu s sebou Akibu a vy chlapce."

"Mluv dál," řekl Nachum ben Ami, který si začal uvědomovat, že Ariho návrh má něco do sebe.

"Pokud jde o mě, vynasnažím se dostat do kibucu Kfar Masaryk. Tam přesednu do jiného vozu, abych se zbavil pronásledovatelů, a oklikou pojedu ke Karmelu. V drúzske vesnici Dalijat el Karmil jižně od Haify mám přátele. Brity ani nenapadne, aby tam pátrali."

"Nezní to špatně," řekl Nachum. "Na Drúzy se člověk může spolehnout víc než na některé Židy, které znám."

Ari se tvářil, že přeslechl urážku.

"Druhá skupina, která prchne s Dovem Landauem, pojedje podél pobřeží do Naharije a tam se rozdělí. V okolí je púltuctu kibuců a já můžu zajistit, aby uprchlíky přijali a ukryli. Dova Landaua byste měli podle mého názoru dopravit do kibucu Hamišmar u libanonských hranic. Byl jsem přítom, když ho zakládali, a vím, že je tam hodně jeskyní. Tvůj bratr tam byl se mnou za války. Celá léta jsme používali Hamišmar jako úkryt pro naše velitele. Landau tam bude naprosto v bezpečí."

Ben Moše seděl nehnutě jako socha a prohlížel plány. Bylo mu jasné, že bez úkrytů nebyl plánovaný podnik nic jiného než dramatické komando smrti. S Ariho pomocí se rýsovala přece jen jakási naděje, že se útek podaří. Má na sebe vzít riziko spolupráce s Haganou?

"Tak tedy dobře, Ari, pracujte na tom dál. Dodělejte ty plány, které jste tu vyložil. Důvěřuju vám. Ale jen proto, že se jmenujete Ben Kanaan."

Do dne H zbývaly ještě čtyři dny.

Pouhé čtyři dny dělili Akibu a Dova Landaua od oprátky. Vyšetřovací výbor OSN už odletěl z Lyddy do Ženevy. Nad Palestinou se rozhostilo hrozné ticho před bouří. Arabové přestali se svými demonstracemi. Aktivita Makabejců také ustala. Z Jeruzaléma se stal vojenský tábor, ve kterém se to hemžilo britskými policisty.

Ještě poslední tři dny.

Britský ministerský předseda se obrátil s poslední zoufalou výzvou na oba odsouzence, aby podepsali žádost o milost. Akiba a Malý Giora odmítli.

Až nadešel den H.

V Akku se konal trh. Sotva se rozednilo, z dvaceti galilejských vesnic začaly proudit do města davy Arabů. Tržiště se zaplňovalo vozíky taženými osly a trhovci. Na ulicích se tísnil chodci.

Židé z Orientu a z Afriky, členové makabejské organizace, se v arabském převlečení zamíchali do davu proudícího na tržiště v Akku. Všichni, muži i ženy, ukrývali pod svými dlouhými šaty výbušniny, rozbušky, dráty, doutnáky, ruční granáty či lehké zbraně.

Jedenáct hodin. Do stanovené doby zbývají dvě hodiny. Dvě stě padesát Makabejců a padesát Makabejek převlečených za Araby splynulo s davem tisícím se kolem stánků na tržišti nedaleko vězení.

Jedenáct hodin patnáct. Zbývá ještě hodina pětáctýřicet minut.

Ve vězení se střídají strážé. Čtyři strážci, kteří spolupracují s Makabejci, jsou připraveni.

Jedenáct hodin třicet. Ještě hodina třicet minut.

Na Napoleonově hoře nedaleko Akka se shromáždila druhá skupina Makabejců. Tři nákladní auta s muži v britských uniformách vjíždějí do Akka a parkují na molu nedaleko vězení. Převlečení "vojáci" vytvářejí malé skupinky o čtyřech mužích a vydávají se do ulic, jako by byli na pochůzce. Vojáků je tu beztak tolik, že té stovky navíc si nikdo nevšimá.

Je poledne, dvanáct hodin. Zbývá poslední hodina.

Ari ben Kanaan přijel v uniformě britského majora v britském služebním voze. Řidič zaparkoval na molu u západní zdi vězení a Ari se vydal pěšky k valu na severní straně mola. Opřel se o zrezivělé dělo, pamatující ještě doby tureckého panství, zapálil si cigaretu a díval se, jak voda naráží na kameny mola porostlé mechem.

Pět minut po dvanácté. Ještě padesát pět minut.

Krámký se zavírají jeden po druhém. Je polední přestávka. Arabové v kavárnách ospale podřimují a britští vojáci se vyčerpaně plahočí v dusném vedru.

Dvanáct hodin deset minut. Zbývá padesát minut.

Po nesčetných stupních spirálovitého schodiště minaretu se šplhá muezzin. Jeho hlas zní poledním tichem a muslimové se shromažďují ve velké mešitě s bílou kopulí i na dvoře před ní a poklekají s tvářmi obrácenou k Mekce.

Je dvanáct hodin dvanáct minut. Ještě čtyřicet osm minut.

Horko ochromuje všechny, Arabý i britské vojáky. Makabejci se nenápadně vydávají na místa srazu. Zdánlivě bez cíle bloumají úzkými špinavými uličkami.

První skupina se schází u kavárny Abú Christos.

Druhá, větší skupina má sraz u mešity. Její členové poklekají na okraji obrovského dvora mezi ostatní Arabý, jako by se chtěli také pomodlit.

Třetí oddíl se shromažďuje na Khanu, velkém otevřeném náměstí, kde se už přes sto let zastavují k odpočinku karavany. Tady se Makabejci vmísí mezi velbloudy, osly a stovky Arabů, kteří přijeli do Akka na trh a teď dřepí na zemi a odpočívají.

Skupina číslo čtyři se schází na pobřeží u rybářských člunů, pátá na molu.

Sto Makabejců převlečených za britské vojáky se může pohybovat volněji. I oni teď zaujímají svá stanoviště. Vylézají na střechy domů, budou mít pod kontrolou všechny cesty vedoucí do vězení a ven.

Poslední skupina Makabejců má stanoviště za městem. Její členové nejsou maskovaní. Kladou miny a připravují se na to, aby svými kulomety zadrželi na silnicích britské jednotky, kdyby se pokoušely posílit jednotky v Akku a vniknout do města.

Je dvancát hodin čtyřicet pět minut. Zbývá posledních patnáct minut.

Makabejci v britské uniformě, kteří mají kontrolovat přístup k vězení, zaujali palebná postavení. Totéž provedly oddíly blokující za městem přístupové silnice.

Akcí oddíl, dvě stě padesát mužů převlečených za Arabý, se nenápadně přesunuje k místu útoku.

Jako první jsou zde Ben Moše a Nachum ben Ami. Pozorují své lidi, jak přicházejí. Pohled na vězení: jeden ze čtyř hlavních spolupracovníků dává smluvené znamení, že vše je připravené.

Ari ben Kanaan zhasíná cigaretu a jde k místu akce. Řidič ho s autem pomalu následuje.

Útok začíná u Haman el Basha, tureckých lázní, starých sto čtyřicet let. Ahmad al-Džazá'ir je kdysi vybudoval těsně u jižního křídla pevnosti, dnešního vězení. Na jejich zadní straně je dvůr zařízený jako sluneční lázně. Ze dvora vedou schody na strechu lázní a ke zdi vězení.

Makabejci zjistili, že Britové mohou ze svých strážních pozic v pevnosti kontrolovat všechny přístupy k vězení a sledovat každý podezřelý pohyb. Jedinou výjimkou jsou lázně a jižní stěna. Právě tady Makabejci zaútočí.

Je jedna hodina. Teď nadešel ten okamžik.

Ben Moše, Ben Kanaan a Ben Ami se zhluboka nadechnou a dají znamení. Útok na vězení

začíná.

Ari ben Kanaan vede skupinu padesáti mužů, kteří tvoří předvoj útoku. Vstupují do lázní a rychle vnikají do lázeňského dvora. Mužové v této skupině jsou vybaveni výbušninami, trhacími hlavicemi pancéřovek a elektrickými rozbuškami.

Arabové, kteří se potí v páře, spatří předvoj a propadnou panice. Lázně se proměňují ve zmrzlé mokré nahé tělo, která se s křikem pokoušejí uprchnout. Ale to už přichází druhá skupina, zatlačí lázeňské hosty do jedné z místností a zamkne je, aby nemohli utéct a vyvolat poplach. Venku před lázněmi přijímá Ben Moše hlášení že vše zatím probíhá podle plánu.

Ariho lidé se ženou po schodech na střechu lázní a po ní utíkají k jižní stěně vězení, kde uloží trhaviny. Pak se stáhnou na dvůr a v bezpečné vzdálenosti zalehnou.

Je jedna hodina patnáct minut.

Pevností Akka oťře detonace a do vzduchu se vznesou gejzíry kamení. Když se za dvě minuty dým rozplyne, ve vězeňské zdi se objeví obrovský otvor.

Hned po detonaci se čtyři spojenci uvnitř věznice dávají do práce. První ničí granátem telefonní ústřednu, aby znemožnil telefonické spojení. Druhý likviduje, rovněž granátem, hlavní rozvod elektřiny. Celý komplex vězení je bez proudu. Elektrické poplašné zařízení přestává fungovat. Třetí spojenec se zmocní strážného a čtvrtý spěchá k otvoru ve zdi, aby ukázal pronikajícím Makabejcům cestu.

Ariho mužové se valí do vězení. Polovina jeho lidí zamíří nejdříve do zbrojnice. Za chvíli jsou všichni po zuby ozbrojeni. Druhá skupina zamyká ubikace hlídačů, aby nemohli přijít na pomoc těm, kteří mají právě ve vězení stráž.

Zvenčí posílá Ben Moše dovnitř každou minutu novou skupinu deseti až dvaceti mužů. Každý má přesný rozkaz a ví, kde udeřit. Chodbami staré budovy se řítí Makabejci, palbou ze samopalů zneškodňují britské strážce a ručními granáty si uvolňují cestu. Vnikají do každého kouta vězeňského komplexu, zmocňují se britských strážných a šest minut po explozi mají v rukou celý vnitřek věznice.

Venku na okraji města stojí na stráži ti, jejichž úkolem je zajistit zdar akce a odrazit očekávaný protiútok Britů. Makabejci drží v šachu vojáky i policisty v Akku a ze svých palebných postavení kontrolují všechny cesty vedoucí k vězení.

Když všech dvě stě padesát Makabejců proniklo do pevnosti, začali otevírat cely a osvobozovat vězně. Všechny uvězněné, Araby i Židy, vedli k otvoru ve zdi. Vězňové se brzy rozprchli na všechny strany ulicemi i uličkami Akka.

Ari, pět jeho lidí a zajatý strážce se vydali do té části vězení, kde byly cely odsouzených k smrti a popravy. Když chtěl strážce otevřít vnější železné dveře, čtyři muži, kteří ve dne v noci hlídali obě cely odsouzených, zahájili palbu. Ari dal svým průvodcům znamení, aby se stáhli, upevnil na dveře magnetickou minu, uskočil zpět a kryl se. Výbuch miny dveře vyvrátil. Ari vyskočil, hodil otevřenými dveřmi dovnitř granát, ale britští strážci včas prchli do popravy místnosti.

Ari a jeho lidé se vhlí za nimi, přemohli je a otevřeli cely. Akibu i Dova Landaua vyvedli po střeše lázní z vězení a pak přes lázně ven.

Dova Landaua vysadili na nákladní auto, na němž už čekala skupina dvaceti Makabejců. Ben Moše dal řidiči znamení a nákladník vyrazil do Naharije. Za dvě minuty přijelo před vězení britské služební auto. Ari a Akiba si nastoupili dozadu a vůz se rozjel na opačnou stranu.

V tu chvíli dal Ben Moše Makabejcům signál k ústupu. Od první exploze uplynulo přesně jedenadvacet minut.

Nákladník, který vezl Dova Landaua, uhněl silnicí vedoucí na pobřeží. Britové vozidlo objevili a poslali za ním motorizovanou jednotku o desetkrát větším počtu mužů. Nákladník dorazil do židovského města Naharije a tam zůstal stát. Nachum ben Ami prchal s Dovem dál do kibucu Hamišmar na libanonských hranicích, ostatní zatím zaujali palebné postavení, aby zadrželi pronásledovatele. Sedmnáct Makabejek a Makabejců ostřelovalo Brity tak dlouho, dokud Nachum ben Ami nedopravil Dova do bezpečí - všech sedmnáct však padlo.

Akiba a Ari seděli vzadu v britském služebním voze, vpředu kromě řidiče byl ještě jeden Makabejec. Z Akka ujížděli silnicí vedoucí ke kibucu Kfar Masaryk. U Napoleonova kopce je zatavil

jeden z Makabejců, kteří tady blokovali silnici, a oznámil jim, že dál jet nemohou, protože silnice je podminovaná. Byl ze skupiny, která zadržela dvě britské roty, když se pokoušely prorazit do Akka.

Ari se po krátkém přemýšlení rozhodl. Požádal řidiče, zda by nemohl jet vedle silnice poli, a tak se vyhnout britské jednotce. Řidič slíbil, že se o to pokusí.

Odbočili ze silnice a vůz drkotal zoraným polem. Podařilo se jim projet kolem dvou britských rot, pak se vůz vrátil na silnici. V té chvíli se za nimi rozběhlo dvanáct britských vojáků, kteří v běhu stříleli. V okamžiku, kdy se přední kola vozu zas dotkla silnice, zasáhlo je krupobití střel. Auto zakolísalo. Ari strhl Akibu ze sedadla a přitlačil ho na podlahu vozu. Kolem auta svištěly střely. Zadní kola se točila naprázdno, zabořená do země. Řidič zařadil zpátečku. Vůz byl zasažen další sprškou. Dva britští vojáci s automaty se už nebezpečně přiblížili. Ari zahájil palbu ze zadního okna. Jeden voják klesl, druhý zvedl samopal a vypálil dlouhou dávku. Ari viděl, jak rudé plameny šlehají z ústí zbraně.

Akiba vykřikl a Ari na něj padl. V té chvíli se konečně celý vůz dostal na silnici a rychle ujížděl pryč.

"Je tam vzadu všechno v pořádku?"

"Oba jsme ranění."

Ari se zvedl a prohlížel si pravou nohu. Vnitřní strana stehna jako by nebyla jeho. Projektil mu vnikl hluboko do masa. Rána moc nekrvácela a ani bolest nebyla silná, jen to páliło.

Poklekl na podlahu, otočil Akibu na záda a roztrhl mu košili, prosáklou krví. Akibovo břicho byla jedna krvavá rána.

"Jak mu je?" zeptal se Makabejec, který seděl vpředu vedle řidiče.

"Je to zlé - moc zlé!"

Akiba byl při vědomí. Přitáhl Ariho těsně k sobě.

"Ari," zeptal se, "dostanu se z toho?"

"Ne, strýčku."

"Pak mě dovez někam, kde mě nenajdou - rozumíš mi?"

"Ano," řekl Ari, "rozumím."

Auto dorazilo do kibucu Kfar Masaryk, kde už čekalo asi dvanáct osadníků a byl tu připravený nákladák, v němž měli pokračovat v útěku. Akiba ztratil mnoho krve, a když ho vynášeli z vozu, byl v bezvědomí. Ari se na chvíli zdržel, nasypal si do rány sulfonamid a obinadlem stáhl nohu, aby nekrvácela.

Makabejci, kteří s ním jeli, si ho vzali stranou.

"Ten stařec nám umře, jestli s ním pojedeme dál. Musí tu zůstat v lékařském ošetření."

"Ne," řekl Ari.

"Copak jste se zbláznili?"

"Tak teď poslouchejte, vy dva. Nemá vůbec žádnou šanci, aby to přežil. A i kdyby ji měl, Britové by ho tu našli. Když ho tu necháme a on zemře, dozví se to celá Palestina. Kromě nás nikdo nesmí vědět, že se Akibovi nepodařilo uprchnout. Britové se nikdy nesmějí dozvědět, že ho dostali."

Oba Makabejci přikýkli. Vyskočili na přední sedadlo nákladáku; Ari odnesl Akibu dozadu a posadil se vedle něho. Noha ho začala bolet. Vůz jel na jih, minul Haifu a po úzkých serpentínách stoupal na horu Karmel. Ari držel na klíně nehybné tělo strýce, který byl v bezvědomí, vůz kodrcal po špatné silnici a s kymácením zdolával nebezpečné zatáčky. Šplhali stále výš na horu Karmel, až do osamělé oblasti, obývané už jen Drúzy.

Akiba otevřel oči. Pokoušel se něco říct, ale neměl sílu. Vtom poznal Ariho. Po tváři mu přelétl úsměv a pak se jeho tělo v Ariho náručí zhroutilo. Asi míli od drúzské vesnice Dalijat el Karmil zajel nákladák do lesíka a zastavil. Tady už na ně čekal se svým oslem Músá, který byl Drúz a člen Hagany.

Ari s námahou vystoupil a třel si zraněnou nohu. Vestu i kalhoty měl prosáklé Akibovou krví. Músá se k němu polekaně vrhl.

"Mně nic není," řekl Ari. "Vynes Akibu z auta. Je mrtvý."

Músá zvedl tělo mrtvého Akiby a položil ho na svůj vozík.

"Vy dva jste Makabejci," obrátil se k svým průvodcům Ari. "Nikdo kromě Ben Mošeho nebo Nachuma se nesmí dozvědět, že Akiba je mrtvý. Teď pojedete tím vozem zpátky a dáte ho do pořádku. Strýce pohřbím s Músou."

Nákladní auto rychle odjíždělo pryč.

Ari si sedl na vozík tažený oslem. Projeli kolem vesnice a stoupali stále nahoru, až na vrchol hory Karmel. Když dojeli do malého lesíka, v němž stál památník největšího hebrejského proroka Elijáše, už se stmívalo. Nedaleko památníku vykopali Músá s Arim mělký hrob.

"Ty červené hadry mu sundáme," rozhodl Ari.

Svlékli mrtvému oděv, do kterého Britové oblékali k smrti odsouzené vězně. Pak položili Akibu do hrobu a na jeho tělo navršili zem. Místo pokryli větvemi. Músá se potom vrátil k vozíku a počkal tam na Ariho.

Ari dlouho klečel u hrobu svého strýce. Život Jáкова Rabinského byl od první do poslední hodiny plný starostí a žalu. Teď, po tolika letech utrpení, měl konečně klid a mír. Jednoho dne, pomyslel si Ari, budou všichni vědět, kde spí Akiba svůj věčný sen, a pak budou toto místo uctívat všichni Židé.

"Sbohem, strýčku," řekl tiše. "Už jsem ti ani nestačil říct, že ti tvůj bratr odpustil." Ari vstal, zapotácel se, hlasitě vykřikl bolestí a padl v bezvědomí na zem.

XVII. Kitty a doktor Liebermann se v kanceláři domlouvali o úředních záležitostech. Oba byli stísnění.

"Kdybych tak věděl, jak to udělat, abyste u nás zůstala," uvažoval nahlas doktor Liebermann.

"Je to od vás milé," odpověděla Kitty. "Teď, když už všechno dospělo tak daleko, je to pro mě těžké, až se tomu sama divím. Ani jsem netušila, že jsem tak srostla s Gan Dafna. Skoro celou poslední noc jsem prohlížela chorobopisy dětí. Když si pomyslím, co prodělaly, je u některých vidět až neuvěřitelný pokrok."

"Budete těm dětem chybět."

"Já vím. A ony mě taky. V nejbližších dnech se pokusím všechno přehledně uspořádat. O některých případech bych si pak chtěla s vámi ještě promluvit."

"To je samozřejmé."

Kitty vstala a chystala se odejít.

"Nezapomeňte přijít dnes před večeří do jídelny," připomněl jí doktor Liebermann.

"Raději bych se toho vzdala. Myslím, že nemáme žádný důvod k oslavám na rozloučenou."

Malý doktor Liebermann s ohnutými zády pozvedl ruce.

"Všichni si to tolik přáli - nemohl jsem nic dělat."

Kitty zamířila ke dveřím.

"Jak se má Karen?" zeptal se doktor Liebermann.

"Není jí dobře. Od toho dne, co navštívila Dova ve vězení, je velmi rozčilená. A když jsme se včera večer dozvěděli o tom přepadení, strávila pochopitelně neklidnou noc. Snad se brzy dozví, jestli se mu podařilo uprchnout. To ubohé dítě si už vytrpělo tolik, že by to stačilo pro celý život. Možná že to chvíli potrvá, doktore Liebermanne, ale já doufám, že se mi v Americe podaří, aby byla šťastná."

"Přál bych si, abych vám teď mohl poctivě a přesvědčivě vysvětlit, že nejednáte správně, když nás opouštíte a odjíždíte do Ameriky. Ale nemůžu."

Kitty opustila kancelář a prošla chodbou. V myšlenkách se zabývala událostmi, které ve světě vyvolaly takové vzrušení. Dvacet Makabejců bylo mrtvých a patnáct jich zajali. Nikdo nevěděl, kolik raněných se kde skrývá. Ben Moše zemřel. Byla to vysoká cena za dva lidské životy. Ale tady šlo o víc, než o dva životy. Útok na vězení demoralizoval Brity a zasasil zničující úder jejich snahám udržet si Palestinu.

Kitty zůstala stát přede dveřmi Jordaniny kanceláře. Myšlenka, že se s ní bude muset setkat, byla velmi nepříjemná. Přesto však zaklepala a vstoupila. Jordana zvedla hlavu a chladně na ni pohlédla.

"Chtěla jsem se vás zeptat, Jordano, jestli náhodou nevíte, zda se Dovu Landauovi podařilo uprchnout? Jistě pochopíte, že by to Karen nesmírně uklidnilo, když jí na tom chlapci tolik záleží..."

"Nic o tom nevím."

Kitty už chtěla odejít, potom se však otočila a zeptala se:

"Jestlipak se toho Ari taky zúčastnil?"

"Ari mi neposílá seznam akcí, kterých se účastní."

"Myslela jsem si, že to snad víte."

"Odkud bych to měla vědět? Byla to akce Makabejců."

"Ale já vím, že si vždycky naleznete cesty i prostředky, abyste se dozvěděla věci, na kterých vám záleží."

"Ani kdybych to věděla, nevykládala bych to vám, Mrs. Fremontová. Víte, já si totiž nepřeju, aby nastala nějaká překážka, která by vám zabránila dojet včas na letiště, nastoupit do letadla a opustit Palestinu."

"Myslela jsem, že by bylo mnohem lepší, kdybychom se mohly rozloučit jako přátelé. Ale zdá se, že mi k tomu nechcete poskytnout sebemenší příležitost."

Kitty se rychle otočila, opustila Jordaninu kancelář a vyšla hlavním vchodem ven. Zaslechla hlasy dětí, doléhající k ní z hřiště, kde právě probíhal zápas v kopané. Venku na trávníku před správní budovou si několik menších dětí hrálo a ty větší ležely na trávě a četly si.

V Gan Dafna kvetou květiny po celý rok - napadlo náhle Kitty - a vzduch je vždycky plný jejich vůně.

Sešla po schodech před správní budovou a přešla přes trávník.

Když se blížila k lůžkovému oddělení pro nemocné děti, byla velmi stísněná. Odchod z Gan Dafna byl těžší, než si původně myslela.

Ve své kanceláři se dala do práce. Chtěla si prohlédnout všechny zápisy v kartotéce, kterou založila. Je to vlastně podivné, pomyslela si. Když odcházela ze sirotčince v Soluni, neměla tak vyhraněný pocit. Vždyť se v Gan Dafna nikdy nesnažila, aby ji počítali mezi "přátele". Proč tedy na ni všechno teď tak doléhá?

Snad je to tím, že tohle rozloučení znamená konec jednoho dobrodružství. Ari ben Kanaan jí bude chybět a ona na něj bude myslet ještě dlouho - snad do konce svého života. Ale časem se přece všechno musí dostat do rozumných a normálních kolejí a ona bude schopna jednoho dne poskytnout Karen všechno, co by si přála. A Karen zase začne tančit a naváže tam, kde tak náhle musela přestat. Obraz Ariho ben Kanaana časem vybledne a vzpomínky na Palestinu také.

Kitty zaslechla, jak někdo otevřel dveře kanceláře. Otočila se a strnula. Ve dveřích stál Arab. Oblečený byl podivně. Měl na sobě oblek západního střihu z česané příze, který mu nepadl, a na hlavě červený fez, obalený bílou látkou. Dlouhé černé vousy byly na koncích zatočené do ostré špičky.

"Nechtěl jsem vás polekat," řekl tiše návštěvník. "Můžu dovnitř?"

"Prosím," odpověděla Kitty překvapená, že neznámý mluví anglicky. Pomyslela si, že je z nějaké nedaleké vesnice a asi chce oznámit, že někdo onemocněl.

Arab vešel a zavřel za sebou dveře.

"Jste Mrs. Fremontová?"

"Ano."

"Jmenuju se Músá a jsem Drúz. Víte něco o Drúzech?"

Kitty si matně vzpoměla, co o nich slyšela. Drúzové byli muslimská sekta, bydleli ve vesnicích na jih od Haify na hoře Karmel a vůči Židům se chovali přátelsky.

"Bydlíte asi dost daleko?" zeptala se.

"Jsem členem Hagany."

Kitty vyskočila ze židle.

"Vy jdete kvůli Arimu?"

"Ano, je to tak. Skrývá se v osadě Dalijat el Karmil. To je vesnice, kde bydlím. Při přepadení věznic v Akku byl Ari velitelem akce. Prosí vás, abyste za ním přijela."

Kitty se podivně rozbušilo srdce.

"Je těžce raněný," dodal Músá. "Přijedete?"

"Ano," odpověděla.

"Neberte s sebou brašnu s léky. Musíme být opatrní. Britové všude kontrolují silnice, a kdyby našli léky, hned by nás podezírali. Ari řekl, abyste přijela vozem a vzala s sebou tolik dětí, kolik se jich tam vejde. Zítra slavíme v naší vesnici svatbu. Britům řekneme, že jsme děti pozvali. Jsem tu s nákladákem. Dejte dohromady co nejrychleji aspoň patnáct dětí. Ať si s sebou vezmou vlněné deky a stany."

"Za deset minut můžeme jet," řekla Kitty a spěchala do kanceláře doktora Liebermanna.

Z Gan Dafna do Músovy vesnice to bylo osmdesát kilometrů. Vedly tam většinou úzké horské silnice a Músova stará kára se dostávala kupředu jen velmi pomalu.

Děti seděly vzadu a byly nadšené, že tak neočekávaně jedou na výlet. Vůz namáhavě zdolával stoupání, ale děti vesele nahlas zpívaly. Jediná Karen, která seděla s Kitty vpředu, věděla, co za výletem vězí.

Kitty se pokoušela vyzvědět od Músy nějaké podrobnosti, ale mohl jí říct jen tolik, že Ari byl před čtyřicetimi hodinami raněn do nohy, že nemůže chodit a má velké bolesti. Co se stalo s Dovem Landauem, Músá nevěděl a o Akibově smrti pomlčel.

Přestože jí Músá říkal, aby s sebou nic nebrala, sbalila Kitty malou lékárníčku pro první pomoc. Měla v ní sulfanomid, jód a obvazy a umístila ji v prostoru pro rukavice pod přístrojovou deskou.

Dosud se jí stalo jen dvakrát v životě, že měla opravdu strach. Poprvé v Chicagu, když umírala její nemocná dcerka Sandra. Dny a noci trávila v čekárně dětské kliniky a skoro se nervově zhroutila. Po druhé zakusila takový strach, když v hotelu Dome očekávala zprávy o hladovce na Exodu.

A teď se jí ten strach zmocnil znovu. Neslyšela zpěv dětí, které seděly vzadu, a ani nezpozorovala, s jakou námahou se Karen pokouší zachovat klid. Byla strachem jako omámená.

Minula hodina, pak druhá i třetí. Kitty byla na pokraji sil. Položila si hlavu na Karenino rameno a zavřela oči.

Na silnicích se pohybovalo mnoho britských jednotek. Jakmile minuli kibuc Kfar Masaryk, zastavila nákladňák silniční kontrola.

"Vezu děti z Gan Dafna," říkal Músá. "U nás v Dalijat el Karmel je zítra svatba, a tak jedou k nám."

"Všichni vystoupit!" přikázal Angličan.

Vůz důkladně prohlédali. Otevřeli spací pytle dětí a dva rozřezali nožem. Prohlédli si spodek vozu a odstranili plášť náhradního kola. Podívali se i pod kapotu a provedli u dětí tělesnou prohlídku. Kontrola trvala skoro hodinu.

Na úpatí Karmelu je kontrolovali podruhé. Když se Músá s vozem konečně vydal po silnici na horu Karmel, byla Kitty už úplně nervově vyčerpaná.

"Všechny drúzské vesnice jsou položeny hodně vysoko," řekl Músá. "Jsme malá menšina a musíme se ubránit. Ale teď budeme už za pár minut v Dalijat."

Když dorazili do vesnice a pomalu projížděli úzkými uličkami, Kitty se vzpamatovala.

Zdálo se, že Dalijat el Karmil leží skutečně na střeše světa. Domy zářily bělobou a ulice byly v porovnání se špínou a zašlostí většiny arabských vesnic vzorně čisté. Skoro všichni mužové měli vousy a evropské šaty. I jejich pokrývky hlavy byly jiné než u ostatních Arabů. Ale nejnapadnější rozdíl mezi Drúzy a jinými Araby byl v důstojném vystupování a hrdém vzhledu, který jasně ukazoval, že tito mužové dovedou bojovat. Ženy byly nápadně hezké, děti silné a čiperné.

Vesnice se hemžila svatebními hosty. Přišly stovky lidí ze všech drúzských vesnic na hoře Karmel, a k tomu tu ještě byli židovští hosté z kibucu Jagur, ba dokonce i z Haify.

Vůz pomalu minul obecní dům, před nímž stáli ve frontě hosté mužského pohlaví. Přišli poblahopřát ženichovi a pozdravit obecní stařešiny. Na verandě vedle obecního domu stál stůl, dlouhý snad dvacet pět metrů, plný ovoce, rýže, skopového masa, vína, kořalky a plněných tykví. V nepřetržitém sledu přicházely na verandu ženy. Na hlavách nesly misky s jídlem pro slavnostní tabuli.

Kousek za obecním domem Músá zastavil. Několik vesničanů přišlo přivítat děti. Ty vyskočily z auta, popadly spací pytle a začaly si stavět stany, aby se mohly co nejdříve vrátit a zúčastnit se všech oslav.

Músá pak zabočil z hlavní ulice do vedlejší uličky, vedoucí po strmém srázu dolů. Zařadil první rychlost a zabrzdil. Zbývající tři cestující rychle vystoupili. Kitty si vzala maou lékárníčku a následovala Músu. U posledního domu ve vesnici, pečlivě hlídaného malými skupinkami ozbrojených Drúzů, zůstali stát.

Músá otevřel dveře. Kitty se zhluboka nadechla a vstoupila. Spatřila dveře, u nichž stáli další dva

strážci. Kitty se obrátila a řekla Karen:

"Zůstaň tady. Až tě budu potřebovat, zavolám tě. Múso, prosím vás, pojd'te se mnou."

V ložnici byla tma a vzduch byl chladný. Kitty rychle přistoupila k oknu a otevřela okenice.

Ari ležel na široké dvojité posteli. Rukama svíral mosazné tyče u hlavy a svíjel se bolestí. Kitty odhrnula přikrývkuk. Kalhoty i prostěradlo byly prosáklé krví.

"Pomozte mi, prosím, musíme mu svléct kalhoty," požádala Kitty.

Músá na ni udiveně pohlédl.

"Tak tedy dobře," řekla. "Alespoň mě nerušte. Až vás budu potřebovat, zavolám."

Opatrně rozřízla látku na nohavicích. Ariho puls byl poměrně silný a pravidelný. Kitty pozorovala obě nohy. Zraněná noha nebyla příliš oteklá a Ari zřejmě neztratil ani moc krve. S úlevou si oddechla. Ted' viděla, že mu nehrozí nebezpečí života. Rychle a energicky se dala do práce.

"Múso - přineste mi mýdlo a vodu a několik čistých ručníků. Musím se podívat na ránu."

Umyla si ruce a opatrně očistila okraje rány. Stehno bylo tmavě fialové a ze střelné rány stále kapala krev.

Ariho víčka se pohnula. Otevřel oči.

"Kitty?"

"Ano, jsem tady."

"Zaplať Pánbůh."

"Co jste s tím dosud dělal, Ari?"

"Včera jsem si na to nasypal sulfonamid a pak jsem si to stáhl obinadlem, ale zdálo se mi, že to moc nekrvácí."

"Chtěla bych vyšetřit ránu. Ale bude to bolet."

"Prosím, udělejte to."

Když ohmatávala okolí rány, sténal. Z čela se mu začal řinout studený pot. Oběma rukama křečovitě svíral mosazné tyče a lomcoval jimi. Kitty rychle skončila vyšetřování, ale Ari se ještě několik minut třásl. Vlhkým ručníkem mu otřela tvář.

"Můžete se mnou mluvit, Ari?"

"To zas přejde," řekl Ari. "Bolesti přicházejí jako vlna, ale zas to přestane. A já tady tak hloupě vyvádím kvůli pitomé ráně v noze. Co to jen může být?"

"To vám nemůžu přesně říct. Střely způsobí někdy úplně neočekávané věci. Člověk nikdy neví, jak to bude probíhat. Ale puls i dech máte normální. Noha není ani oteklá kromě v okolí rány."

"A co to znamená?"

"Podle mého názoru to znamená, že nenastalo vnitřní krvácení. Projektil tedy nezasáhl žádnou důležitou tepnu. Vypadá to, že zatím nedošlo k infekci. Myslím, že jste měl velké štěstí, ale nechce se mi líbit, že máte takové bolesti."

"Už několikrát jsem omdlel."

"Prosím vás, zatněte zuby. Chtěla bych to místo ještě jednou prohmatat."

Ari skutečně zatnul zuby, ale vyšetřování vydržel jen několik vteřin. Hlasitě vykřikl, jediným trhnutím se zvedl v posteli a sténaje klesl zpět.

"Ten prokletý krám mě ještě zabije."

Křečovitě zaryl prsty do prostěradla a hlavu otočil stranou. Deset minut jím zmítaly křečovitě bolesti. Pak nával pomalu přecházel a Ari unaveně klesl na polštář.

"Kitty," ozval se, "co to jen může být? Panebože, já už to dlouho nevydržím."

"Když vás zasáhla střela - mohl jste ještě chodit?"

"Ano - tak co to jen může být, Kitty? Proč to tak zatraceně bolí?"

Potřásla hlavou.

"Nejsem lékař. Nemůžu vám s jistotou říct, co to je. Můžu se taky naprosto mýlit."

"Řekněte mi, co si o tom myslíte," naléhal.

"Tedy já si myslím, že to bylo nejspíš tak: Projektil vám vnikl do stehna a narazil na kost. Neprorazil ji, protože to byste už nemohl chodit. A nedostal se ani k vnitřní straně stehna, protože to by byl velmi pravděpodobně zasáhl některou tepnu."

"Co to tedy je?"

"Myslím, že kost je nalomená nebo naprasklá. To je jeden důvod, proč máte takové bolesti. Pak si myslím, že se projektil od kosti odrazil zpět směrem ven. A přitom asi zůstal vězet v mase, takže tlačí na nějaký nerv."

"A co se s tím dá dělat?"

"Musí ven. Jinak vás ty bolesti zabijou, anebo noha zůstane chromá. Do údolí jet nemůžete. Při transportu by se mohlo leccos stát. Nastalo by krvácení anebo bůhvíco. Musíme sem dostat lékaře, a to rychle - jinak to s vámi dopadne moc špatně."

Ari se podíval na Músu. Kitty se otočila, pohlédla na Drúza a pak zase na Ariho.

"Všude po Galileji se skrývají lidé, kteří byli při včerejší akci raněni," ozval se Músá. "Teď kontrolují pohyb všech židovských lékařů v Palestině. Kdybych se pokusil přivést sem nahoru k Arimu doktora, pak musíme počítat s tím, že ho docela určitě sledují."

Kitty vstala a zapálila si cigaretu.

"Pak vám můžu poradit jen to, abyste Britům oznámil, kde jste, a sehnal si co nejrychleji lékaře."

Ari pokynul Músovi a Arab vyšel z místnosti.

"Kitty!" řekl naléhavě.

Přistoupila k posteli. Ari natáhl paži a uchopil ji za ruku.

"Britové mě pověsí, když mě dostanou. Všecko je ve vašich rukou."

Kitty se sevřelo hrdlo. Stáhla ruku, poodešla, opřela se zády o zeď a pokusila se uspořádat své myšlenky.

Ari, teď už úplně klidný, se na ni stále díval.

"Já nemůžu," hlesla. "Nejsem lékařka."

"Musíte."

"Nemám tu nic, co je potřeba."

"Musíte to udělat!"

"Já nemůžu, opravdu nemůžu. Copak nechápete - vždyť byste měl při tom takové bolesti, že byste mohl kolabovat. Já to prostě nemůžu riskovat, Ari."

Klesla na židli. Napadlo ji, že Ari velel přepadení věznice a že dobe ví, co ho čeká, padne-li Britům do rukou. Věděla, že ona je jeho jedinou nadějí. Nebude-li teď rychle jednat, odsuzuje ho k smrti.

Kitty se vzchopila a vstala. Na nízkém prádelníku stála láhev koňaku. Sebrala ji a šla k Arimu.

"Tady máte - vypijte to. A až bude láhev prázdná, dostanete další. Opijte se, opijte se do němoty, protože já vám budu muset způsobit pekelnou bolest."

"Děkuju, Kitty."

Rychle otevřela dveře a zavolala Músu.

"Kde bychom mohli dostat nějaké léky?"

"V kibucu Jagur."

"Jak dlouho trvá cesta tam a zpět?"

"Dostat se tam není problém. Ale na cestě zpátky se posel nesmí ukázat na žádné silnici, a proto nemůže jet. Pěšky trvá cesta tady v horách spoustu hodin - možná že se už dneska nevrátí."

"Napišu vám seznam věcí, které nutně potřebuju. Toho posla pošlete co nejrychleji."

Kitty uvažovala. Posel se nejspíš vrátí až pozdě večer a možná vůbec ne. Nemocniční oddělení kibucu asi bude mít nějaké prostředky k utišení bolesti, ale jisté to není. V žádném případě však nemohla riskovat další odklad. Napsala, že potřebuje dva litry plazmy, penicilin, morfium, obvazy, teploměr a ještě několik věcí. Músá vypravil do Jaguru jednoho ze strážců.

"Karen, budeš mi muset pomáhat, ale nebude to nic lehkého."

"To nevádí."

"Jsi hodné děvče. Řekněte, Múso, máte tady nějaké obvazy?"

"Něco tu bude, ale moc toho není."

"Nevadí. Spolu s tím, co jsem přivezla, to musí stačit. Máte baterku a pár čepelek na holení nebo malý, velmi ostrý nůž?"

"Ano, to vám můžu opatřit."

"Výborně. Ty čepelky a ten nůž se musí půl hodiny vyvářet."

Músa se obrátil k svým lidem a rozdělil jim úkoly.

"A teď položte na podlahu několik přikrývek. Postel příliš péruje. Musí ležet na pevné tvrdé podložce. Karen, až ho položíme na zem, stáhni ta krvavá prostěradla a převlékni lůžko. Múso, sežehťe několik čistých prostěradel."

"Ještě něco?" zeptal se Músá.

"Ano. Budeme potřebovat asi tak šest až osm mužů, kteří ho přenesou na zem a pak ho budou držet."

Všechno bylo připravené. Na podlaze ležely rozestřené pokrývky. Ari do sebe lil jeden koňak za druhým. Čtyři Drúzové ho velmi opatrně zvedli a položili na pokrývky. Karen rychle stáhla krvavá prostěradla a připravila čisté lůžko. Přinesli vyvářené čepelky i nůž. Kitty si důkladně umyla ruce, očistila okraje rány a celé místo potřela jódem. Počkala, až Ari vypil tolik koňaku, že už jen blábolil. Pak mu podložila pod hlavu polštář a do úst mu nacpala kapesník, aby se do něj zakousl.

"Jsem připravená," řekla. "Pevně ho držte - začínáme."

Ariho hlavu držel jeden muž, každou paži dva, zdravou nohu také dva a nemocnou jeden. Osm Drúzů tlačilo Ariho pevně k zemi. Karen stála nad nimi a měla v ruce baterku, koňak a těch několik málo prostředků, které měli. Kitty poklekla a sklonila se nad ránu. Karen na ni namířila světlo baterky.

Kitty vzala do prstů pravé ruky čepelku a pokynula mužům, aby se připravili. Přitlačila ostří ke stehnu, zkontrolovala vzdálenost a rychlým jistým pohybem vedla řez. Nad ránou se teď táhl pět centimetrů dlouhý otvor. Ari se třásl na celém těle. Z nosu mu tekla hlen a bolest mu vhnala slzy do očí. Muži ho jen s námahou dokázali udržet.

Karen pozorovala, jak Kittiny rty zbledly a pak spatřila výraz její očí. Uchopila ji za vlasy, otočila k sobě její tvář a nalila jí do úst hlt koňaku. Kitty převalovala tekutinu chvíli v ústech, pak se vzchopila a napila se podruhé. Ari upadl do milosrdné mdloby.

Karen znovu namířila baterku na ránu. Kitty levou rukou roztáhla od sebe okarje zářezu, pak sáhla palce a ukazováčkem pravé ruky do rány a hledala projektil. Nehet jí narazil na něco tvrdého. S posledním vypětím sil uchopila projektil a vytáhla ho.

Zůstala sedět na podlaze, zvedla svou kořist, pohlédla na ni a začala se smát. Pak se skoro hystericky rozplakala.

"Múso," požádala Karen, "položte ho co nejrychleji na postel. Dejte pozor, aby se nic nedostalo do rány." Pak pomohla Kitty vstát a zavedla ji k židli.

Kitty na ni okamžitě klesla. Karen jí vzala z prstů projektil, který Kitty stále ještě křečovitě svírala, a utřela jí vlhkým ručníkem krev z rukou. Pak přistoupila k Arimu, nasypala mu do rány sulfonamid a lehce ji ovázala. Ariho umyla houbou. Kitty ještě stále seděla zhroucená na židli a vzlykala.

Karen poslala všechny muže pryč, nalila Kitty ještě jeden koňak a pak sama také vyšla ven.

Kitty vypila sklenici do dna, potom vstala a přistoupila k Arimu. Nahmatala mu puls, povytáhla víčka a podívala se, jakou barvu má v tváři. Ano, dostne se z toho.

Položila si hlavu na jeho prsa.

"Ari - Ari - Ari..." šeptala vzlykajíc.

XVIII. Ari měl stále prudké bolesti a posel s léky nepřicházel. Kitty ho nemohla nechat ani chvíli bez dohledu. Už několikrát musela požádat Músu, aby jí poslal na pomoc své muže, a ti pak drželi Ariho v posteli, když sebou příliš házel.

Nahoře ve vesnici pokračovala svatba, všude se tančilo, zpívalo a oslavovalo. Nevěstu, která se neukázala celý den, teď vyvedli z úkrytu. Ženich s cylindrem na halvě se vyšvihl na koně a jel k ní po cestě posypané květy. Podél cesty stál špalír Drúzů s puškami.

Karen zůstala celou dobu v předsíni. Během té nekonečné noci přišla několikrát do pokoje k Arimu, aby na chvíli vystřídala Kitty. Ráno byly obě z neustálého napětí a z nedostatku spánku úplně vyčerpané. Léky ještě stále nedošly.

"Nejlepší asi bude, když odvezete děti zpátky do Gan Dafna," řekla Kitty Músovi. "Je tu kromě

vás ještě někdo, kdo umí anglicky?"

"Ano, řeknu mu, aby tu zůstal s vámi."

"Dobře. Mohli byste sem postavit ještě jednu postel nebo gauč či cokoliv, na čem bych mohla ležet? Budu asi u něj muset nějaký čas zůstat."

"Zařídím to."

Kitty zašla do vedlejší místnosti, kde Karen usnula na lavici. Jemně ji pohladila po tváři. Karen vyskočila a protírala si oči.

"Všechno v pořádku?"

"Ne, má strašlivé bolesti. Chtěla bych, aby ses dnes dopoledne vrátila s dětmi do Gan Dafna."

"Ale Kitty..."

"Neodmlouvej. Řekni doktoru Liebermannovi, že tady musím zůstat, dokud nebude mimo nebezpečí."

"Ale vždyť jsme chtěly pozítří odjet!"

Kitty zavrtěla hlavou.

"Zavolej do cestovní kanceláře, že nepoletíme. Pak si objednáme nové letenky. Musím tu zůstat tak dlouho, dokud sem nedostaneme někoho, kdo se o něj postará. Nevím, jak dlouho to bude trvat."

Karen objala Kitty a chystala se odejít.

"Poslyš, Karen - zajed' do Safedu a řekni Bruci Sutherlandovi, kde jsem. Zeptej se ho, jestli by nemohl přijet do Haify a sejít se tam se mnou. Pověz mu, ať tam na mě počká v největším hotelu. Nevím sice, jak se jmenuje největší hotel v Haifě, ale najdu to. Dej mu s sebou nějaké moje věci, abych se mohla převléknout."

Kolem poledne se začali hosté z Dalijat el Karmil rozjíždět. Drúzové se vraceli do svých vesnic a Židé do kibuců a do Haify. Músá naložil děti a odjel s nimi do Gan Dafna.

Kitty zůstala s Arim v cizím prostředí sama. V prvním okamžiku klidu, který nadešel, si najednou uvědomila, co se vlastně stalo. Stála u jeho postele a hleděla na něj.

"Bože všemohoucí," šeptala. "Co jsem to učinila?"

Celé ty měsíce, kdy se proti němu bránila, všecken odpor, který proti němu v sobě nashromáždila - všecko se zhroutilo v okamžiku, kdy za ním bez uvážení přispěchala. Najednou pocítila strach, že má nad ní takovou moc.

Pozdě večer se vrátil posel z kibucu Jagur s medikamenty. Volil cestu přes hory a několikrát se musel delší dobu skrývat. Všude narážel na britské hlídky, které hledaly raněné z přepadení v Akku.

Kitty podala Arimu litr plazmy a silnou dávku penicilínu. Měla obavy, aby podmínky, za nichž operovala, nezpůsobily infekci. Vyměnila obvaz na ráně a vstříkla nemocnému morfium, aby zmírnila jeho bolesti.

Další dva dny a dvě noci podávala Kitty pacientovi pravidelně morfium, aby neutralizovala bolest. Pozorovala, jak mu je každou minutu lépe. Že se začal hojit. Vypadalo to, že nenastanou žádné vážné komplikace. Když Ari zůstal chvíli při vědomí, něco málo i snědl. Byl však příliš apatický, aby mohl vnímat, co se kolem něho děje. Obyvatelé drúzske vesnice nesmírně obdivovali Kitty, její zdatnost a vytrvalost. Obzvláště ženám se líbilo, jak dovedla komandovat muže.

Když se Kitty přesvědčila, že už žádné nebezpečí nehrozí a vyléčení je jen otázkou času, začaly na ni doléhat jiné starosti.

Znovu si kladla otázku, má-li právo opustit děti v Gan Dafna. Potřebovaly ji. Kde byla hranice mezi povinnostmi, vyplývající z povolání, a závazkem člověka? A co Karen? Cožpak není ochotna jet do Ameriky jen ze strachu, že jinak Kitty ztratí?

Nejvíce však Kitty trápila otázka, kterou si vůbec nedokázala logicky vysvělit. Už jednou se proti své vůli zapletla do záležitostí těchto lidí, kteří jí byli tak cizí. Na Kypru byla pevně rozhodnuta, že pro ně nebude pracovat - a pak spatřila Karen. Zdálo se jí, že se vše opakuje. V předvečer odjezdu z Palestiny ji něco zdrželo a přivedlo k Arimu. Byla to náhoda, nebo osud, či nějaká vyšší moc? Její zdravý rozum se proti takovým fantastickým představám bouřil - ale nemohla se zbavit neklidu a tísně.

Ari se v Kittině péči rychle zotavoval. Musela si připustit, že je to obdivuhodný muž. Koncem

čtvrtého dne podstatně snížila dávku morfia. Také penicilin omezila, protože teď už si byla jista, že se rána nazarání a že se pomalu zahojí.

Když se Ari pátého dne ráno probudil, měl obrovský hlad, velkou chuť se oholit a umýt a vůbec měl dobrou náladu. Avšak zatímco se v Arim znovu probouzela vitalita, Kitty jako by spustila hledi. Zaujala vůči němu naprosto chladný, neosobní postoj. Udílela mu rozkazy jako na vojně a rozvinula před ním plán pro nejbližší týdny, jako by byl úplně cizí.

"Doufám, že se do konce týdne zotavíte natolik, že už nebudete potřebovat žádná narkotika. Chtěla bych, abyste začal cvičit. Musíte co nejvíc ohýbat nohu. Samozřejmě opatrně, abyste nenamáhal místo řezu. Rána není zašitá."

"Jak dlouho může trvat, než začnu chodit?"

"Bez rentgenu vám to nemůžu říct. Rozhodně počítejte s tím, že nejméně měsíc nepůjdete vůbec nikam."

Ari tiše hvízdnul a Kitty mu urovnala prostěradlo.

"Teď se jdu trochu projít," řekla, "vrátím se za půl hodiny."

"Moment, Kitty. Já - totiž - víte, byla jste ke mně nesmírně hodná. Bděla jste nade mnou jak anděl strážný. Ale od dnešního rána jako kdybyste se zlobila. Stalo se něco? Provedl jsem snad něco?"

"Jsem unavená a přepracovaná. Pět nocí jsem nespala. Je mi líto, Ari, že vás nemůžu obveselit třeba tím, že bych vám něco zaspívala nebo zatančila."

"Ale vždyť o to nejde. Za tím vězí něco jiného. Vy litujete, že jste sem přišla, že?"

"Ano," odpověděla tiše.

"Jestlipak mě vlastně nenávidíte?"

"Jestli vás nenávidím, Ari? Copak jsem neprokázala dost jasně, co k vám cítím? Prosím vás, jsem unavená..."

"A co je to tedy? Nechcete mi to říct?"

"Zlobím se na sebe, protože vás miluju. Přejete si ještě něco vědět?"

"Vy dovedete být někdy až moc složitá, Mrs. Kitty Fremontová."

Kitty se mu chvíli dívala pevně do očí.

"V podstatě je to se mnou velmi jednoduché, Ari. Musím mít pocit, že muž, kterého miluju, mě doopravdy potřebuje."

"A nedokázal jsem vám dost jasně, že vás potřebuju?"

Kitty se krátce a trpce zasmála.

"Ano, Ari, skutečně jste mě potřeboval. Potřeboval jste mě na Kypru, abych pašovala z tábora falšované dokumenty, a teď jste mě potřeboval znova, abych z vás vyndala ten projektil. Máte opravdu chytrou hlavičku, jen co je pravda. Dokonce i když jste byl polomrtvý a svíjel se bolestí, dokázal jste myslet na všechno. Napadlo vás, že bude nejlepší, když vůz bude plný dětí, aby to nevzbudilo podezření. Ne, Ari, mne jste nepotřeboval. Vy jste potřeboval někoho, kdo by se k vám dostal přes britské kontroly na silnicích."

Nic vám nevyčítám," pokračovala. "Jestli tu někdo něco zavinil, pak jsem to v první řadě já. Ale každý z nás musí nést nějaký ten svůj kříž a mám podezření, že můj kříž jste vy."

"A to se ke mně musíte chovat, jako kdybych byl nějaký netvor?"

"Ano, protože vy jste netvor. Jste příliš posedlý druhým exodem dítek izraelských, než abyste mohl být lidským tvorem. Vy ani nevíte, co to je, mít někoho rád. Vy musíte pořád jen proti někomu bojovat. Tak tedy půjdu do boje proti vám, Ben Kanaane, porazím vás a pak na vás zapomenou."

Ari neřekl ani slovo.

Kitty přistoupila k jeho posteli a zůstala před ním stát. V očích měla slzy vzteku.

"Jednou přijde den, kdy budete opravdu někoho potřebovat, a to bude pro vás špatné, protože vy neumíte nikoho poctivě poprosit o pomoc."

"Nechtěla jste jít na procházku?"

"Ano, teď půjdu na procházku, a to na hezky dlouhou. Hodná sestra Fremontová splnila svou povinnost. Za pár dní sem přijde někdo z Palmachu a postará se o vás. Do té doby nezemřete."

Prudce se odvrátila a šla ke dveřím.

"Kitty - jaký vlastně musí být muž, aby odpovídal vaší velkolepé představě?"

"Musí umět plakat. Je mi vás líto, Ari ben Kanaane."

Ještě to ráno opustila Kitty Dalijat el Karmil.

XIX. Bruce Sutherland čekal už dva dny na Kitty v Haifě, v hotelu Sión. Kitty měla pocit, že ještě nikdy v životě nebyla tak šťastná, že někoho vidí. Po večeri si s ní Sutherland vyjel na horu Har Hakarmel, ležící v židovském sektoru Haify. Zašli do restaurace, odkud byl překrásný výhled. Dole bylo vidět město a přístav táhnoucí se podél zálivu až do Akka. Za pevností se zvedalo libanonské pohoří.

"Tak jakpak se vám teď daří?"

"Děkuji, Bruci, už mnohem líp. Jsem tak šťastná, že jste přijel." Podívala se na vyhlídku. "Hned první večer, co jsem byla v Palestině, jsem byla tady nahoře. Ari mě sem dovezl. Pokud si vzpomínám, podívali jsme si o napětí, v němž žijeme."

"Pro Židy v Palestině je ohrožení a boj tak samozřejmou součástí jejich života, jako pro Američany košíková. A tak se tu z nich stávají tvrdí lidé."

"Tahle země mě příliš zmáhá. Už ani nedokážu jasně myslet. Čím víc se pokouším všechno si logicky ujasnit, tím víc se stávám obětí citů a nevysvětlitelných sil. Musím odtud pryč, dřív než mě to tady zničí."

"Kitty, mezitím jsme se dozvěděli, že Dov Landau je v bezpečí. Skrývá se v Hamišmaru. Karen jsem to ještě neřekl."

"Myslím, že by to měla vědět. Řekněte, Bruci, co tady bude?"

"Copak jsem prorok?"

"Myslíte, že OSN ustoupí Arabům?"

"Myslím, že bude válka."

"A jak to bude s Gan Dafna? Musím to vědět."

"Arabové můžou přímo tady v Palestině nasadit padesát tisíc mužů a pak ještě asi dvacet tisíc dalších, kteří přejdou ilegálně přes hranice. Za nepokojů v letech 1936 až 1939 vedl jejich ozbrojené síly jakýsi Kávudží. Ted' právě dává horlivě dohromady podobnou bandu gangsterů. Arabové získávají zbraně lehčeji než Židé; jsou obklopeni samými dobrými přáteli."

"A co udělají ti druzí, Bruci?" zeptala se Kitty.

"Ti druzí? Egypt a Irák dají dohromady armádu o padesáti tisíci mužích. Sýrie s Libanonem mohou zorganizovat dalších dvacet tisíc. Zajordánsko má Arabskou legii, vynikající vojáky, vyzbrojené nejmodernějšími zbraněmi. Podle našich dnešních měřítek žádný z arabských států sice nemá opravdu prvotřídní armádu, mají však řadu moderních jednotek, dělostřelectvo, válečné lodě a vojenská letadla."

"Byl jste přece poradcem Hagany, Bruci. Co jste těm lidem řekl?"

"Poradil jsem jim, aby postavili obrannou linii mezi Tel Avivem a Haifou a pokusili se udržet tenhle úzký pruh. Židé nemají zrovna růžové vyhlídky, Kitty. Mají Palmach, kde je čtyři či pět tisíc mužů, a Haganu o padesáti tisíci mužích. Ale tahle armáda je jen na papíře. Má dohromady sotva deset tisíc pušek. Makabejci mohou dodat asi tisíc mužů vyzbrojených lehkými zbraněmi. Víc jich není. Židé nemají ani dělostřelectvo, ani letectvo, ani námořní síly. Ale nepřijali moji radu, ani radu jiného vojenského poradce, který jim taky říkal, aby se stáhli na úzkou obrannou linii. Jsou rozhodnutí bojovat o každý mošav či kibuc, o každou vesnici. To znamená, že budou hájit i Gan Dafna. Chcete slyšet ještě víc?"

Kitty měla nejistý hlas.

"Ne," odpověděla. "Už jsem slyšela dost. Ale přesto, není to podivné, Bruci? Jednou v noci, když jsem byla s lidmi s Palmachu na hoře Tábor, měla jsem dojem, že jsou neporazitelní, že jsou to skuteční Boží bojovníci. Zřejmě měl táborák a měsíční světlo romantický účinek i na mě."

"Všechno, co jsem se v životě jako voják naučil, mi říká, že to Židé nemohou vyhrát. Ale když se člověk podívá, co tady v zemi vykonali, musí uvěřit v zázrak. Jinak není realista."

"Jen kdybych mohla taky tak smýšlet, Bruci!"

"Vždyť ti Židé nemají žádnou opravdovou armádu. Pár chlapců a děvčat beze zbraní, bez hodností a bez uniformy, ba dokonce i bez platu. Veliteli Palmachu je sotva třicet a těm jeho třem velitelům brigád tak pětadvacet. Ale je v nich něco, s čím vojenský expert sice počítat nemůže, ale

Arabům to dá pořádně zabrat. Židé jsou ochotni obětovat posledního muže, poslední ženu a poslední dítě, aby ubránili to, co tady postavili. A kolik krve jsou ochotni obětovat Arabové?"

"Myslíte si, že by Židé mohli zvítězit? Opravdu si to myslíte?"

"Nazývejte to zázrak Boží, jestli chcete, anebo si raději docela prostě řekněte, že Židé nemají jen jednoho Ariho ben Kanaana."

Druhý den se Kitty vrátila do Gan Dafna. Byla překvapená, když ve své kanceláři spatřila Jordanu. Dívka tu na ni čekala.

"Co vás ke mně přivádí, Jordano?" zeptala se jí chladně. "Mám práce nad hlavu."

"Vím, co jste udělala pro Ariho," odpověděla Jordana rozpačitě, "a chtěla jsem vám říct, že jsem vám nesmírně vděčná."

"Vaše zpravodajská služba zřejmě tady zase funguje. Je mi líto, že jsem svůj odjezd musela odložit. Ostatně nemusíte být vůbec zavázaná. Udělala bych to i pro postřeleného psa."

Kitty se začala znovu připravovat na cestu. Ale pak ji doktor Liebermann poprostit, aby zůstala ještě několik týdnů. Alija bet propašovala do země dalších sto dětí a bylo třeba pro ně vyškolit ošetřovatelky. Mnoho nových dětí bylo ve velmi žalostném stavu. Strávily přes dva roky v internačních táborech.

Kitty zůstala a pak začala dělat nové plány. Nakonec zbývaly už jen poslední dva dny a ona opustí spolu s Karen tábor v Gan Dafna a Palestinu.

Koncem srpna 1947 předložil ženevský výbor OSN několik návrhů na urovnání situace.

Všechny tyto návrhy se v jednom shodovaly: doporučovaly rozdělit Palestinu na dvě části, arabskou a židovskou. Jeruzalém se měl stát mezinárodním územím.

O poctivých úmyslech výboru nemohlo být pochyb. Začal mimo jiné prosazovat, aby Židům z evropských táborů pro bezdomovce bylo okamžitě udělováno přistěhovalecké povolení do Palestiny, a to pro šest tisíc osob měsíčně, a aby tam mohli získávat půdu.

Židé požádali, aby k židovskému státu byla přičleněna Negevská poušť. Arabové měli v rukou milióny čtverečních kilometrů neplodné pouště a Židé chtěli jen těch několik tisíc čtverečních mil, protože doufali, že se jim podaří je zúrodnit. Výbor OSN s tím souhlasil.

Avšak z území, které měli Židé dostat - počítáme-li v to i Negevskou poušť - se nemohl stát životaschopný stát. Skládalo se ze tří úzkých pásů, vzájemně spojených úzkými koridory. Židé ztráceli své věčné město Jeruzalém, zůstala jim šaronská oblast a části Galileje, které vyrvali močálům. Byl to v podstatě neudržitelný státní útvar, avšak ústřední rada Jišuvu a Světová sionistická organizace prohlásily, že jsou ochotny kompromis akceptovat.

A pak přišla odpověď i od arabské strany: že rozdělení Palestiny znamená válku.

Přes hrozby Arabů se vyšetřovací výbor usnesl, že plán na rozdělení Palestiny předloží v září Valnému hromáždění OSN v New Yorku.

Všechno už bylo připraveno, Kitty a Karen měly co nevidět odjet. Nazítří je Bruce Sutherland odveze svým autem na letiště v Lyddě a večer jim letí letadlo do Říma. Velká zavazadla už poslaly napřed lodí.

V bytě bylo všecko sbaleno a uklizeno. Kitty seděla ve své kanceláři u psacího stolu a zařazovala poslední karty do kartotéky. Pak už nezbývalo nic, jen zasunout zásuvky do velké skříně se spisy; zamknout ji a naposledy vyjít dveřmi.

Vzala do ruky kartu, která ležela docela nahoře, a četla:

MINNA (příjmení neznámé), stáří 7 let. Narodena v koncentračním táboře Osvětim. Rodiče neznámí. Lze předpokládat, že pochází z Polska. Do Palestiny dopravena ilegálně začátkem roku 1947 s Alija bet. Když přijela do Gan Dafna, byla fyzicky velmi slabá a nemocná a jevila známky psychického narušení...

ROBERT DUBUAY, stáří 16 let. Francouzského původu. Nalezen v koncentračním táboře Bergen-Belsen britskými vojáky. Bylo mu tehdy 13 let a vážil pětadvacet kilogramů. Chlapec byl očitým

svědkem smrti své matky, svého otce a jednoho bratra. Sestra, která později spáchala sebevraždu, byla Němci přinucena k prostituci. Robert jeví známky nepřátelství a...

SAMUEL KASNOWITZ, stáří 12 let. Estonského původu. Z příslušníků rodiny nikdo nezůstal naživu. Chlapec žil ukryt ve sklepech u křesťanské rodiny. Pak byl nucen uprchnout do lesa a žil tam sám dva roky...

ROBERTO PUCCELLI, stáří 12 let. Italského původu. Žádní žijící příbuzní nejsou známi. Byl osvobozen v táboře Osvětim. Pravá paže je následkem bití doživotně zmrzačena...

MARCIA KLASKINOVÁ, stáří 13 let. Rumunského původu. O příslušnících rodiny není nic známo. Nalezena v Dachau...

HANS BELMAN, stáří 10 let. Holandského původu. O příslušnících rodiny není nic známo. Nalezen v Osvětimi...

A tak dál a tak dál.

"Žádní příbuzní nepřežili."

"I tomu dítěti se zdá sen vracející se skoro všem dětem, které přežily Osvětim. Sen o páchnoucím dýmu. Je to symbolický sen. Vrací se v něm pach z pecí, v kterých se spalovaly mrtvoly."

"Noční pomočování."

"Nedůvěra a nepřátelství."

"Úzkostné sny."

"Agresivita."

Kitty Fremontová zasunula zásuvky s kartami do skříně a zamkla ji. Rozhlédla se ještě naposled po kanceláři, pak rychle zhasla světlo a vyšla ven.

Když přišla domů, zavolala na Karen. Nikdo jí však neodpověděl. Na kuchyňském stole našla listek.

Milá Kitty, skupina by chtěla na rozloučenou udělat táborák. Nebude to trvat dlouho. Karen.

Kitty si zapálila cigaretu a začala neklidně přecházet po pokoji. Šla k oknům a zataáhla záclony, aby neviděla světla dole v údolí. Přistihla se, že pořád svírá v ruce látku záclony, kterou ušily "její" děti. Deset z nich už odešlo z Gan Dafna k Palmachu.

V pokoji bylo dusné vedro. Kitty vyběhla ven k zahradním vrátkům. Vzduch byl prosycený kořenitou vůní kvetoucích růží. Kitty se vydala po cestě mezi řadami malých domků. Všechny vypadaly stejně. Stály pod stromy na malých trávnících, ohraničených živými ploty.

Došla na konec cesty a už se chtěla vrátit, když ji upoutalo světlo v okně doktora Liebermanna.

Chudák starý pán, pomyslela si. Syn i dcera odešli z univerzity a oba byli teď u Palmachu v brigádě Negev.

Přistoupila ke dveřím a zaklepala. Otevřela jí hospodyně a zavedla Kitty do doktorovy pracovny. Starý pán se právě zabýval luštěním hebrejského nápisu na jakési keramice. Z rádia tiše zněla Schumannova hudba.

Doktor Liebermann zvedl hlavu a položil lupu na stůl.

"Šalom," řekla Kitty.

Usmál se. Ještě nikdy ho nepozdravila hebrejsky.

"Šalom, Kitty," odpověděl. "Je to velmi hezký pozdrav, když se loučíme s dobrými přáteli."

"Šalom je překrásný pozdrav a myslím, že je to také nejlepší způsob, když se chceme u dobrých přátel ohlásit."

"Ale Kitty, má milá..."

"Ano, doktore Leibermanne. Zůstanu v Gan Dafna."

KNIHA ČTVRTÁ

PROBUĎ SE, MÁ SLÁVO!

Smiluj se nade mnou, Bože, smiluj se nade mnou,
k tobě se utíká moje duše.
Utíkám se do stínu tvých křídel,
dokud nepomine zhoubné nebezpečí.
Nastražili síť mým krokům,
člověk mě chtěl zlomit,
vykopali na mě jámu,
spadli do ní sami.

Probud' se, má slávo!
Probud' se už, citaro a harfo,
ať jitřenku vzbudím.

Druhá kniha žalmů, 57. žalm Davidův

I. PODZIM 1947

SPOJENÉ NÁRODY, FLUSHING MEADOW, NEW YORK

Na podzim roku 1947 byla záležitost židovského národa, trvající šest tisíc let, předložena svědomí lidí.

Chaim Weizmann, mluvčí světové sionistické organizace, a Bárak ben Kanaan, zástupce Jišuvu, odjeli jako vedoucí dvanáctičlenné delegace do Flushing Meadow ve Spojených státech, kde se mělo konat rozhodující jednání. Členové delegace, kteří už měli s nepřátelstvím, odmítáním a marnými snahami dlouholeté zkušenosti, si nedělali žádné iluze.

V bytě dr. Weizmanna uprostřed Manhattanu zřídili nouzový hlavní stan. Úkolem delegace bylo získávat hlasy. Weizmann považoval za svou osobní povinnost alarmovat Židy na celém světě. Žádal je, aby naléhali na vlády svých zemí.

Bárak ben Kanaan pracoval tiše a spíš v zákulisí. Měl za úkol neustále zjišťovat, jak se vyvíjí poměr sil, analyzovat situaci, aby odhalil slabiny, a vysílat členy delegace tam, dke by mohli čelit nepředvídaným náhlým změnám.

Po úvodních parlamentních tahanicích se dostala na program otázka rozdělení Palestiny.

Arabové jeli do Lake Success přesvědčení, že zvítězí. Podařilo se jim dosáhnout toho, že muslimský stát Afghánistán a feudální království Jemen, kde dosud vládl středověk, se staly členy OSN, což znamenalo, že arabsko-muslimský blok měl ve Valném shromáždění jedenáct hlasů.

Kromě toho šikovně využívali doutnající studené války mezi oběma supervelmocemi, Spojenými státy a Sovětským svězem, a obratně manévrovali jednou proti druhé. Od začátku bylo jasné, že Palestina bude rozdělena jen tehdy, udělí-li své požehnání obě velmoci. Avšak Sovětský svaz a Spojené státy neměly až dosud v žádné otázce stejný názor a bylo jen málo pravděpodobné, že se shodnou právě teď.

O rozdělení Palestiny musela rozhodovat dvoutřetinová většina Valného shromáždění. Židé tedy potřebovali dvaadvacet hlasů jen na přehlasování arabsko-muslimského bloku. A až toho dosáhnou, budou na každý hlas, který získají Arabové, nutné dva hlasy pro Jišuv.

Mezinárodní tisk vyjma arabského se většinou přimlouval za rozdělení. Kromě toho přijeli na bojiště Jan Smuts z Jihoafrické unie a významný představitel liberalismu, československý ministr zahraničních věcí Jan Masaryk. Postoj Dánska, Norska a několika dalších zemí byl jednoznačný. Atmosféra byla naladěna pro rozdělení, ale pouhé sympatie nestačily.

A pak velká čtyřka, právě ti mocní, nechali Jišuv na holičkách.

Francie, která otevřeně pomáhala ilegálnímu přistěhovalectví do Palestiny, se najednou opatrně stáhla. Mezi Araby ve francouzských koloniích, v Maroku, Alžirsku a Tunisku, to vřelo. Kdyby Francie

hlasovala pro rozdělení, mohlo by to mezi Araby vyvolat explozi.

Sovětský svaz měl jiné důvody. Sionismus byl v Rusku víc než dvě desetiletí mimo zákon; Rusové si vytyčili program postupného pomalého odstranění judaismu. Zatímco na papíře zaručovali náboženskou svobodu, ve skutečnosti tato svoboda neexistovala. Doufali, že různými omezeními u mladé generace židovský prvek vymytí. Rozdělení Palestiny mohlo ruským Židům připomenout, že jsou Židy - a proto byl Sovětský svaz proti rozdělení. Tím bylo zároveň dáno stanovisko mocného slovanského bloku.

Nejhorší ránu zasadil Židům postoj Spojených států. Americký prezident, tisk i veřejnost byli rozdělení nakloněni. Avšak mezinárodní politika nutila Spojené státy, aby oficiálně zaujaly neutrální postoj. Kdyby se postavily za rozdělení, ohrozily by tím nejdůležitější opěrný bod západního světa, protože by narušily anglo-americké spojení.

Na Blízkém východě byla Velká Británie dosud vládnoucí velmocí. Americká zahraniční politika byla stále ještě nerozlučně spojena s britskou. Kdyby Amerika hlasovala pro rozdělení, byla by to veřejná urážka Velké Británie.

Americe však hrozilo ještě jiné nebezpečí. V případě, že by se Valné shromáždění usneslo, že Palestina bude rozdělena, Arabové vyhrožovali válkou. A dojde-li k válce, budou muset Spojené národy násilím sjednat mír; pak mezi jednotkami, které vyšlou na Blízký východ, budou i vojska Sovětského svazu nebo jeho satelitů.

Ze čtyř velmocí byla Velká Británie nejrozhodnějším odpůrcem rozdělení. Když Britové přenesli otázku palestinského mandátu na půdu OSN, předpokládali, že se Spojené národy neshodnou na žádném řešení, a požádají proto Brity, aby v Palestině zůstali. Avšak pak odjel do Palestiny vyšetřovací výbor OSN a výsledkem jeho práce byla ostrá kritika britského mandátu. Kromě toho se světová veřejnost dozvěděla, že ani sto tisíc britských vojáků nedokáže zvládnout činnost Hagany, Palmachu, Makabejců a Alija bet - což značně nahlodalo britskou prestiž.

Britové si chtěli zachovat mocenské postavení na Blízkém východě. Arabům se mohli zavděčit jen tím, že budou rozdělení Palestiny torpédovat. Navíc ještě šikovně využili obav Ameriky, že by Rusové mohli proniknout na Blízký východ, a oznámili, že nejpozději do srpna 1948 stáhnou

z Palestiny své posádky. A že nejsou ochotni nasadit své jednotky v zájmu prosazení případného rozhodnutí OSN. Když se Velké Británii takto podařilo zaskočit Spojené státy, zajistila si ještě, aby se země Commonwealthu zdržely hlasování, a zároveň zahájila nátlak na některé menší evropské země, které na ní byly závislé hospodářsky.

Pro Jižní vypadala situace špatně. Belgie, Nizozemí a Lucembursko ustoupily britskému tlaku. Jiné země, s jejichž sympatiemi Židé také počítali, začínaly být zdrženlivější.

Postoj asijských zemí nebyl jednotný. Skoro každou hodinu jej měnily. O většině z nich se dalo předpokládat, že budou podporovat Araby. Mohly tak vůči západním mocnostem manifestovat svou solidaritu proti jakékoliv koloniální nadvládě, a navíc si některé z nich osvojily arabskou tezi, že Židé jsou zástupci Západu v části světa, kam nepatří.

Řecko nechovalo k Arabům pražádné sympatie. Nedalo se však zapomenout na to, že v Egyptě žije sto padesát tisíc Řeků. Egypt se nikterak netajil tím, jaký bude osud těchto lidí, budou-li Řekové hlasovat pro rozdělení.

Etiopie zas neměla ráda Egyptany, ale byla s jejich zemí spojena zeměpisnými a hospodářskými svazky.

Romulo z Filipín jasně prohlásil, že je proti rozdělení. Kolumbie se netajila svým protizidovským postojem.

Státy Střední a Jižní Ameriky měly ve Spojených národech třetinu ze sedmapadesáti hlasů. Většině těchto zemí byly problémy týkající se Palestiny vzdálené a jejich postoj byl neutrální. Židé žádali, aby se Jeruzalém stal hlavním městem jejich příštího státu - bez něho by byl jejich stát jen tělem bez srdce. Státy Střední a Jižní Ameriky byly převážně katolické - a Vatikán si přál Jeruzalém mezinárodní. Kdyby Židé dál trvali na Jeruzalémě, riskovali by tím ztrátu těchto hlasů, které pro ně byly životně

důležité.

Židé však přes všechny obtíže neustali ve své práci. Doufali v zázrak - a nebylo sporu o tom, že ho potřebovali. Po celé září a říjen dr. Weizmann a Bárak ben Kanaan neustále povzbuzovali svou delegaci. Žádný nezdar jim nedokázal vzít odvalu.

Nejsilnější zbraní Židů byla pravda. Ta pravda, kterou konstatovala v Palestíně i neutrální komise OSN - že země byla tyranizovaným policejním státem; že Arabové ani kulturně, ani hospodářsky a sociálně ještě nepřekročili práh středověku; že Židé svou pílí a vynalézavostí vytvořili z pouště kvetoucí města a z močálů úrodná pole. K tomu ještě přispěl poznatek z táborů bezdomovců, že židovská otázka je vlastně i otázkou lidskosti.

Granados z Guatemaly, Lester Pearson z Kanady, Evatt z Austrálie, Masaryk z Československa, Smuts z Jižní Afriky, Fabregat z Uruguaye a mnozí jiní představitelé velkých i malých národů byli rozhodnutí nedopustit, aby byla pravda ve Flushing Meadow pohřbena.

A pak přišel v listopadu 1947 "zázrak v Lake Success".

Začal opatrně formulovaným prohlášením Spojených států, v němž konstatovaly, že jsou "v zásadě" pro rozdělení.

A vzápětí následoval na mezinárodní šachovnici tah, který vyvolal údiv celého světa. Sovětský svaz, který více než dvě desetiletí zakazoval sionismus, učinil jeden ze svých zářejících obrátů o sto osmdesát stupňů a prohlásil, že je pro rozdělení. K tomuto sdělení došlo po tajném zasedání slovanského bloku. Vyšinskij s patosem promluvil o proudech prolité židovské krve a o spravedlivém nároku Židů na vlast.

Pod pláštěm této humanistické škrabošky provedli Rusové mazaný politický tah. Za prvé dali veřejně najevo své ocenění Arabů. Bylo jim jasné, že arabské hrozby se uskutečňují především v oblasti slov. Dnes bude Rusko hlasovat pro rozdělení a zítra si zas může chtít Araby získat. Sovětské strategii šlo o to, označit Brity za tyrany a provést manévr, který by jim výhledově umožnil získat pozice na Blízkém východě. Kromě toho jim bylo jasné, že bude-li pro rozdělení hlasovat Sovětský svaz, musí se Amerika zachovat stejně; jinak by přestala platit za zastávce spravedlnosti na celém světě. A to by zas nepochybně otřáslo britsko-americkou solidaritou. Sovětský svaz mohl také oprávněně doufat, že jeho "humanistická" proklamace nesmírně zvýší jeho prestiž. Tak se stalo, že Jišuv náhle a zcela neočekávaně našel zvláštního spojence.

Zatímco obě velmoci pronášely svá pečlivě formulovaná prohlášení ve prospěch rozdělení Palestiny, v sálech a kuloárech OSN kolovala spousta fám, jejichž dramatickost narůstala z hodiny na hodinu.

Velká hra pokračovala. Granados a Lester Pearson se během manévrů stali rozhodujícími postavami. Po nesmírném úsilí a jen s velkou diplomatickou dovedností se oběma podařilo, že zástupci Spojených států a Sovětského svazu se sešli na společné uzavřené poradě. Po jejím skončení vydaly obě velmoci komuniké, v němž se definitivně vyslovily ve prospěch rozdělení.

Arabové podnikli poslední zoufalý pokus, kterým chtěli zabránit, aby se otázka rozdělení projednávala na Valném shromáždění. Brzy se však ukázalo, že nastávající hlasování bude vlastně rozhodující zkouškou. O tom, bude-li se věc projednávat na Valném shromáždění, měla rozhodnout prostá většina hlasů. Tyto hlasy zároveň svědčily o tom, jaký je poměr sil mezi oběma stranami.

Ukázalo se, že většina hlasů potřebná k tomu, aby se věcí zabývalo Valné shromáždění, je sice k dispozici, ale že to pro Židy přesto vypadá velmi špatně. Pro rozdělení bylo pětadvacet hlasů, třináct bylo proti a sedmnáct národů se zdrželo hlasování. Zástupci dvou národů nebyli při hlasování přítomni. Zůstane-li poměr hlasů stejný i při definitivním hlasování, nemůže Jišuv rozhodně doufat ve dvoutřetinovou většinu. Francie, Belgie, Lucembursko, Nizozemí a Nový Zéland se zdržely hlasování. Paraguay a Filipíny při hlasování chyběly.

Arabové se přesvědčili, že mnoho "jistých" hlasů nechalo Jišuv na holičkách a že se Židům nepodaří docílit potřebnou většinu. V naději, že se jim snad podaří získat ještě jeden nebo dva hlasy, Arabové náhle změnili taktiku a začali naléhat, aby o otázce rozhodlo Valné shromáždění.

STŘEDA, 27. LISTOPADU 1947

Poslední diskuse byly prudké. Členové židovské delegace seděli v sále Valného shromáždění na přidělených místech a vypadali jako lidé očekávající rozsudek smrti. Výsledek zkušebního hlasování na ně dopadl jako těžký úder. Diskuse byla v plném proudu a jejich vyhlídky se z hodiny na hodinu zhoršovaly. Byla to pro Židy "černá středa".

Nakonec se přátelé Jišuvu pokusili o zoufalý krok: mluvili a mluvili tak dlouho, dokud nebyl čas vyčerpán, a tím dosáhli odročení hlasování. Nejbližší zasedání se mělo konat v Den díkůvzdání, v pátek. Znamenalo to den odkladu, čtyřicet hodin, během nichž by snad ještě bylo možné získat potřebné hlasy. Opět tedy došlo k odkládacím manévřům a zasedání bylo znovu odročeno.

Delegace Jišuvu se spěšně sešla v jedné ze zasedacích síní. Všichni mluvili najednou.

"Ticho!" křikl Bárak silným hlasem. "Máme čtyřicet hodin času. Nemůžeme si dovolit teď ztrácet nervy."

Do místnosti vpadl rozčilený dr. Weizmann sotva popadaje dech.

"Právě jsem dostal z Paříže telegram, že Léon Blum osobně intervenuje u francouzské vlády, aby Francie přece jen hlasovala pro rozdělení. V Paříži má projekt rozdělení velké sympatie."

Byla to potěšující zpráva, neboť bývalý ministerský předseda byl stále ještě osobností a jeho hlas hodně platil.

"Nemohli bychom požádat Spojené státy, aby uplatnily svůj vliv u řecké a filipínské delegace?"

Delegát, který měl na starosti jednání s Američany, potřásl hlavou.

"Truman vydal striktní příkaz, aby Spojené státy nevykonávaly na žádnou delegaci nátlak. A Američané se toho budou držet."

"Zrovna pravý čas hrát si na vrchol ctnosti."

Zazvonil telefon. Weizmann zvedl sluchátko.

"Ano - to je dobré," řekl. "Velmi dobré - šalom." Položil sluchátko.

"Samuel volal z města. Etiopie souhlasí s tím, že se zdrží hlasování."

Všichni předpokládali, že Etiopie bude pod nátlakem sousedního Egypta hlasovat proti rozdělení. Jestliže se rozhodla, že se zdrží hlasování, projevil se Haile Selassie jako muž nevídané odvahy.

Ozvalo se zaklepání. Vešel člověk od tisku, přítel Jišuvu.

"Myslím, že vás to bude zajímat - v Thajsku vypukla revoluce a thajský telegát už není akreditován u OSN."

Zprávu uvítali s hlasitým jásotem. Znamenalo to, že Arabové ztratili další hlas. Bárak udělal rychle bilanci. Seznam národů znal z paměti. Propočítal, jak to po těchto změnách vypadá s poměrem hlasů.

"Tak jak si stojíme, Báraku?"

"Když budou Haiti a Libérie pro, a přidá-li se taky Francie a podkud už nikdo neodpadne, mohlo by to taktak vyjít."

Znovu se ozvalo zaklepání a vešel čelný zastánce Jišuvu, Granados z Guatemaly. V očích měl slzy.

"Chilský prezident právě osobně vzkázal své delegaci, aby se zdržela hlasování. Delegace na protest odstoupila."

"Ale to přece není možné!" zvolal dr. Weizmann. "Prezident je čestným předsedou chilských sionistů."

Skličeni touto zprávou uvědomili si drsnou realitu a naprostou beznadějnost své situace. Čím asi kdo pohrozil chilskému prezidentovi? A kdoví, kde utáhnou do čtyřicetihodinové šrouby?

PÁTEK, 29. LISTOPADU 1947

Sálem se rozlehl úder kladívka od předsednického stolu. Zasedání Valného shromáždění Spojených národů bylo zahájeno.

"Přistoupíme teď k hlasování národů o rezoluci týkající se rozdělení Palestiny. Aby byl návrh přijat, je zapotřebí dvoutřetinové většiny. Prosíme delegáty, aby se omezili na to, že odevzdají svůj hlas pro či proti návrhu, anebo aby se zdrželi hlasování."

Ve velkém sále se rozhostilo ticho plné očekávání a předseda začal jmenovat jednotlivé země.

"Afghánistán!"

"Afghánistán hlasuje proti."

Jišuv ztratil první hlas. Bárak si to zaznamenal do bloku.

"Argentina!"

"Vláda Argentiny si přeje zdržet se hlasování."

"Musíme něco podniknout, aby se nezdržovali hlasování," šeptl Bárak. "Mohlo by nám to zlomit vaz."

"Austrálie."

Všichni se s napětím předklonili, když se zvedl Evatt, aby odevzdal svůj hlas. Byl prvním zástupcem národa patřícího k britskému Commonwealthu.

"Austrálie hlasuje pro rozdělení," ozval se Evatt.

V sále zavládl šum. Všude se šepem vyměňovaly dohady. Weizman se naklonil k Bárakovi a tiše se ho ptal:

"Že by všechny státy Commonwealthu skutečně zaujaly takové stanovisko? Myslíte, že je to možné?"

"To se dá těžko předpovědět. Uvidíme."

"Belgie."

"Belgie hlasuje pro rozdělení."

Ve velkém sále, kde se konalo zasedání, se znovu pozvedly rozčilené hlasy. Při testu před několika dny se Belgie ještě zdržela hlasování. Ale v poslední minutě se Spaak rozhodl jednat bez ohledu na nátlak, který se Británie pokoušela na Belgii vyvinout.

"Bolívie."

"Bolívie hlasuje pro rozdělení."

"Brazílie."

"Brazílie je pro rozdělení."

Jihoamerické země držely pohromadě. Další hlas bude znamenat rozhodnutí zásadního významu. Pokud Sovětský svaz hrál dvojí hru, pak se to svět teď dozví, protože na radě byla jedna z jeho republik.

"Bílá Rus."

"Bílá Rus hlasuje pro rozdělení."

Všichni členové židovské delegace si ulehčeně oddechli. Slovanský blok je na jejich straně. Vyhlídky byly dobré.

"Kanada."

Lester Pearson se zvedl a pevným hlasem prohlásil:

"Kanada hlasuje pro rozdělení."

Už druhá země Commonwealthu hlasovala v rozporu s Velkou Británií.

"Chile."

Místo vedoucího chilské delegace, který na protest odstoupil, se zvedl jiný člen delegace.

"Chile obdržela příkaz, aby se zdržela hlasování," pronesl pomalu.

"Čína."

Čína, jejíž snahou bylo stát se vládnoucí mocí Asie, si dala pozor, aby si nepohněvala muslimy v Indii a Pákistánu.

"Čína se zdržuje hlasování."

Pro Jišuv to byl nepříjemný zvrat.

"Kostarika."

Arabové se předtím spojili s kostarickým delegátem a pokusili se koupit si jeho hlas za slib, že mu v OSN opatří vlivné místo. Ten se teď zvedl a pohlédl na egyptskou delegaci.

"Kostarika hlasuje pro rozdělení."

Muž, který se nechtěl dát koupit, s úsměvem usedl.

"Kuba."

"Kuba hlasuje proti rozdělení."

Byl to šok, který zasáhl Jišuv zcela neočekávaně.

"Československo."

"Československo hlasuje pro rozdělení," pronesl Jan Masaryk.

"Dánsko."

"Je pro."

"Dominikánská republika."

"Republica Diminicana hlasuje pro rozdělení."

"Egypt."

"Egypt je proti a toto hanebné porušení svých práv nebude považovat za závazné!"

Předseda zaklepal kladívkem a sál se po zuřivém egyptském protestu pomalu uklidnil.

"Ecuador."

"Ecuador hlasuje pro rozdělení."

"Etiopie."

"Etiopie se zdržuje hlasování."

Prohlášení se rovnalo výbuchu pumy. Tváře všech arabských delegátů se s výrazem ohromení obrátily na etiopského delegáta. Syrský delegát mu pohrozil pěstí.

"Francie."

První ze čtyř velmocí, váhající Francie, byla na řadě. Parodi se pomalu zvedl ze svého ísta. Jestliže se Francie zdrží hlasování, může to mít pro Jišuv ničivé následky. Podařilo se Léonu Blumovi a veřejnému mínění Francie prosadit svůj vliv?

"Francouzská republika hlasuje pro rozdělení," řekl Parodi hlasem, z něhož znělo zadostiučinění.

Sálem prolétl šum plný očekávání. Shromáždění si poprvé vzrušeně uvědomilo, že se tu skutečně děje zázrak.

"Guatemala."

Granados, nejrozhodnější zastánce rozdělení, vstal.

"Pro," řekl lakonicky.

"Řecko."

"Řecko hlasuje proti rozdělení!" Řekové v posledním okamžiku couvli před egyptským vydíráním.

"Haiti."

Haitský delegát, jehož hlas měl rozhodující význam, zůstal najednou v posledních dvou dnech bez instrukcí od své vlády.

"Haitská vláda právě vydala své delegaci příkaz, aby odevzdala svůj hlas pro rozdělení."

"Honduras."

"Honduras se zdržuje hlasování."

"Island."

"Island je pro rozdělení." Nejstarší republika na světě přispěla svým hlasem k vytvoření nejmladší republiky na světě.

"Indie."

"Indie hlasuje proti rozdělení."

"Írán."

"Proti."

"Irák."

"Irák hlasuje proti rozdělení Palestiny, Židy nikdy v životě neuznáme! Kdyby Valné shromáždění souhlasilo s rozdělením, bude mít dnešní den krvavé následky. Hlasujeme proti!"

"Libanon."

"Libanon hlasuje proti rozdělení," pronesl Malik.

"Jak si stojíme?" zeptal se dr. Weizmann.

"Patnáct hlasů pro," odpověděl Bára, "osm proti a sedm se zdrželo hlasování."

Příliš povzbudivé to nebylo. Židům stále chyběl jeden hlas k nezbytné dvoutřetinové většině a počet těch, kteří se zdrželi hlasování, neustále stoupal.

"Jak se na to díváte, Báraku?"

"Až dojde řada na nejbližší tři jihoamerické státy, budeme to vědět."

"Podle mého názoru bychom měli pomalu získávat náskok. Asi polovina národů už odevzdala svůj hlas, ale ještě stále nevedeme."

"Libérie."

"Libérie hlasuje pro rozdělení."

"Lucembursko."

Lucembursko bylo další maličkou zemí v britské sféře vlivu a mělo hospodářské těžkosti.

"Lucembursko je pro rozdělení."

Angličanům se znovu dostalo otevřeného odmítnutí. Ted' měl Jišuv o jeden hlas víc, než byla potřebná dvoutřetinová většina.

"Mexiko."

"Mexiko se zdržuje hlasování."

Všichni příslušníci delegace Jišuvu sebou trhli.

"Nizozemí."

"Nizozemsko hlasuje pro rozdělení."

"Nový Zéland."

"Pro."

"Nicaragua."

"Pro."

"Norsko."

"Pro."

"Pákistán."

"Pákistán hlasuje proti rozdělení."

O tom, co se stane, rozhodnou nejbližší hlasy.

"Když získáme hlasy čtyř zemí, které jsou teď na řadě, pak jsme to myslím zvládli," ozval se Bárak hlasem, v němž se chvělo vzrušení.

"Panama."

"Pro."

"Paraguay."

"Paraguayská delegace právě dostala příkaz, aby se nezdržela hlasování - Paraguay hlasuje pro rozdělení."

"Peru."

"Peru je pro rozdělení."

"Filipíny."

Na malý okamžik se svět zastavil a přestal dýchat. Romulo byl z Flushing Meadow odvolán. Delegát, který místo něho zastupoval Filipíny, povstal.

"Filipíny hlasují pro rozdělení."

Síň hučela změtí vzrušených hlasů. Členové židovské delegace se dívali jeden na druhého, jako by tomu nemohli uvěřit.

"Panebože," řekl Bárak. "Myslím, že jsme to stihli."

"Polsko."

"Polsko hlasuje pro rozdělení."

Židé začali získávat náskok. Polsko jim poskytlo malé odškodnění za dlouhá léta pronásledování bezbranných Židů.

"Thajsko."

Thajsko nebylo zastoupeno.

"Saúdská Arábie."

Arab v bílém oděvu prohlásil silným kategorickým hlasem, že jeho země je proti rozdělení."

"Švédsko."

"Švédsko je pro rozdělení."

Ted' přišlo na řadu poslední kolo.

"Sýrie."

"Proti!"

"Turecko."

"Turecko hlasuje proti rozdělení."

Bárák si to rychle spočítal.

Arabům stále zbývala malá šance. Měli zatím dvanáct hlasů a ještě jeden mají jistý. Kdyby v poslední minutě někdo změnil svůj postoj, výsledek se ještě mohl zvrtnout.

"Ukrajina."

"Pro."

"Jihoafrická unie."

"Pro."

"SSSR."

Vyšinskij povstal. Sovětský svaz hlasoval pro rozdělení.

"Velká Británie."

V sále nastalo ticho. Britský delegát vstal a ohlédl se. Jeho tvář byla popelavě šedá. V tomto tísnivém, kritickém okamžiku zůstal sám. Země Commonwealthu nechaly Británii na holičkách. Francie a Spojené státy americké šly také svou cestou.

"Vláda Jeho Veličenstva se chce zdržet hlasování," prohlásil Angličan přiskrceným hlasem.

"Spojené státy americké."

"Spojené státy hlasují pro rozdělení."

Bylo rozhodnuto. Když byl odevzdán poslední hlas, vrhli se zpravodajové do telefonních kabin a v bleskových hovorech oznámili nejnovější zprávu celému světu.

Tel Aviv propukl v jásot.

Avšak mužové, kteří ve Flushing Meadow vybojovali tuto bitvu a zvítězili, lidé, kteří zažili, jak se zázrak stal skutečností, byli realisté.

Ani v Tel Avivu netrvaly oslavy dlouho. Ben Gurionovi a vedoucím osobnostem Jišuvu bylo jasné, že má-li se nezávislý židovský stát stát skutečností, musí nastat ještě větší zázrak. Vždyť ve stejném okamžiku hřměl z miliónů arabských hrdel burácející výkřik: "Ať zhyne Judea!"

II. ŠUKRÍ AL-KUVATLÍ, PREZIDENT SÝRIE: Život i smrt jen s Palestinou.

LIST AL-KUTLA, KÁHIRA: Pět set tisíc Iráčanů se připravuje na svatou válku proti sionistům. Strhující proud sto padesáti tisíc Syřanů se převalí přes hranice Palestiny a mocná egyptská armáda zažene Židy do moře, kdyby si troufli vyhlásit nezávislý židovský stát.

DŽAMÍL MARDAM, SYRSKÝ PŘEDSEDA VLÁDY: Už bylo dost řečí, moji islámští bratři. Povstaňte a vyhlad'te sionistický mor!

IBN SAÚD, KRÁL SAÚDSKÉ ARÁBIE: Arabů je padesát miliónů. Nevadí, když ztratíme deset miliónů, ale vyhubíme všechny Židy. Stojí to za to.

SÁLIH GHARB, VŮDCE MUSLIMSKÉ MLÁDEŽE: Taste meč proti Židům. Smrt všem Židům! Vítězství je naše!

ŠEJCH HASAN AL-BANNÁ, VŮDCE MUSLIMSKÉHO BRATRSTVA: Ať se všichni Arabové pozvednou, aby zničili Židy! Naplníme moře jejich mrtvolami.

MLUVČÍ MUFTÍHO: Padesát miliónů Arabů bude bojovat do poslední kapky krve.

AMÍN EL-HUSEJNÍ, JERUZALÉMSKÝ MUFTÍ: Vyhlašuji svatou válku, moji muslimští bratři! Zabte Židy! Do jednoho je vyvražďte.

AZZAM PAŠA, GENERÁLNÍ TAJEMNÍK LIGY ARABSKÝCH STÁTŮ: Bude to vyhlazovací válka, bleskový masakr, o němž se v budoucnu bude mluvit jako o nájezdech Mongolů.

Jiné důležité arabské osobnosti, arabský tisk i rozhlas odpovídaly na usnesení Valného shromáždění OSN o rozdělení Palestiny stejně.

Dne 1. prosince 1947, den po usnesení OSN, vydal dr. Chálidí z Nejvyššího arabského výboru v Palestině výzvu ke generální stávce. Zfanatizovaná masa se dala strhnout k divokým výtržnostem.

Arabové vnikli do židovského sektoru v Jeruzalémě, drancovali obchody a podpalovali domy. Britské jednotky nečinně přihlížely.

V Aleppu, Adenu a ve všech končinách arabského světa vnikaly rozeštvané masy do židovských ghett, vraždily, znásilňovaly ženy a drancovaly, co se dalo.

Místo aby do Palestiny vyslala mezinárodní pořádkové jednotky, omezila se OSN na vytváření výborů a nekonečné řečnění. Zřejmě si chtěli namluvit, že rozdělení Palestiny se dá vynutit bez použití zbraní.

Židé byli realističtější. Věděli, že teď sice konečně dosáhli mezinárodní právní základny pro vytvoření židovské národní domoviny - ale uvědomovali si, že vyhlásí-li po odchodu Britů svůj nezávislý stát, zůstanou v boji s arabskými hordami sami.

Mohlo mít půl miliónu nedostatečně ozbrojených lidí vůbec nějakou naději, že obstojí ve srážce s nezadržitelným náporem padesáti miliónů rozeštvaných a nenvávisť zaslepených Arabů? Přitom nemohli počítat jen s palestinskými Araby, kteří je tísnili ze všech stran a na bezpočtu front. Byly tu přece i regulerní armády ostatních arabských zemí. Chaim Weizmann se dal do práce. Sionistické skupiny v jednotlivých zemích musely získat peníze na nákup zbraní.

Vyhlásí Židé svou samostatnost? To byla velká otázka. Arabové neměli vůbec chuť čekat do května, aby se přesvědčili, jak to dopadne. Své regulerní armády nechávali sice ještě v záloze, ale začali sestavovat několik "osvobozeneckých armád", které údajně pozůstávaly z dobrovolníků. Palestinským Arabům dodávali celé tuny zbraní.

Amín el Husejní, starý nacistický kolaborant, se dal znovu do práce. V Damašku si zřídil hlavní stan. Finanční prostředky pro "palestinské dobrovolníky" poskytovali Arabové na celém blízkém východě. Získávaly se vydíráním. Starý raubíř Kávudží, který tak činil při povstáních v letech 1936-1939, se stal znovu "generalissemem" muftiho.

Kávudžího agenti se zaměřili na vykřičené čtvrti Damašku, Bejrútu a Bagdádu. Verbovali tu nejružnější vyvrhele, zloděje, vrahy, násilníky, pašeráky omamných jedů a obchodníky s děvčaty. Novou jednotku pojmenoval Kávudží podle bitvy, v níž Arabové před staletími zvítězili: "Jarmúk". Dobrovolníky cvičili jiní "dobrovolníci" - důstojníci syrské armády. Kávudžího ozbrojené síly začaly brzy pronikat přes libanonské, syrské a jordánské hranice do Palestiny, kde se soustřeďovaly v arabských vesnicích. Nejdůležitějším prostorem pro nástup ozbrojených sil se stal Nablus v oblasti Samařska, rozkládající se na sever od Jeruzaléma a obývané převážně Araby.

Židé měli stále citelný nedostatek zbraní. Britové dosud blokovali palestinské pobřeží a odmítali propustit z internačních táborů na Kypru Židy, narychlo vojensky vycvičené členy Alija bet.

Pověřenci Jišuvu se rozjeli do celého světa a zoufale se snažili nakoupit zbraně.

V tomto okamžiku zasáhl tvrdý úder Spojených států, které vyhlásily pro obě strany embargo na dodávky zbraní na Blízký východ. Připomínalo to bojkot Španělska v boji proti Hitlerovi a Mussolinimu a v praxi se to projevovalo výlučně ve prospěch Arabů, kteří si mohli opatřit tolik zbraní, kolik jen chtěli.

Když se situace na obou stranách vyjasnila, musela si ústřední rada Jišuvu přiznat nemilosrdnou skutečnost, že Židé mají pouze Palmach se zhruba čtyřmi tisíci vycvičených a plně vyzbrojených vojáků. Makabejci mohli dát k dispozici jen tisíc mužů a s jejich spoluprací se dalo počítat jen v omezené míře.

Bylo tu ovšem několik faktů, které pro vedoucího Hagany Avidana znamenaly bezesporu plus. Měl v rezervě Haganu, několik tisíc mužů, které jako příslušníci britské armády získali za druhé světové války zkušenosti na frontě. Kromě toho držel v osadách obranná postavení, která se za dvacet let zdokonalila, a měl k dispozici dobrou tajnou službu. Na druhé straně však bylo Arabů víc a výzbroj Hagany nesnesla s jejich zbraněmi vůbec srovnání. Tato převaha se denně zvětšovala tím, jak Kávudžího jednotky pronikaly do Palestiny. A konečně měli Arabové vynikajícího vojenského vůdce Abdulkádira, synovce muftiho.

Další faktor, který všechno ztěžoval, byl postoj Britů. Whitehall doufal, že Jišuv bude volat o pomoc, nechá myšlenku rozdělení Palestiny padnout a poprosí Brity, aby v zemi zůstali. Avšak Židé neměli nejmenší chuť prosit o jakoukoliv pomoc.

Teoreticky bylo povinností Britů, aby při postupném vyklízení země odevzdali Teggartovy pevnosti té straně, jejíž obyvatelstvo bylo v příslušném území početnější. Avšak britští velitelé

odevzdávali tato klíčová postavení Arabům i v těch případech, kdy podle práva měla připadnout Židům.

V řadách jednotek Jarmúk a jiných "dobrovolných sborů" se začali objevovat bývalí nacističtí vojáci. A Hagana se poprvé od svého založení vzdala skrytého manévrování: vydala pro Židy všeobecnou výzvu k mobilizaci.

Netrvalo dlouho a padly první výstřely. V Chulském údolí zahájili obyvatelé arabských vesnic spolu s příslušníky neregulérních jednotek palbu na osady Ejn Zejtim, Birija a Ami Ad. Avšak tyto útoky byly spíše stílením ze zálohy a daly se odrazit.

Válečná aktivita se každým dnem stupňovala. Na silnicích došlo k přepadům židovských vozidel, takže transporty zboží, pro Jišuv životně důležité, byly ohroženy.

Ve městech byla činnost nepřátel ještě intenzivnější. V Jeruzalémě každou chvíli létaly vzduchem střepiny po výbuchu bomb. Arabové stříleli z posvátných hradeb starého města; oblasti Jeruzaléma byly rozděleny do bitevních pásem a spojení mezi městskými čtvrtěmi se udržovalo jen s velkými obětmi. Na silnicích mezi Tel Avivem a Jaffou vyrostly barikády.

Haifa zažila největší nepokoje za svou dosavadní historii. Makabejci tam inscenovali přepadení a Arabové na to odpověděli útokem na rafinérii ropy, v níž pracovali Židé i Arabové. Víc než padesát Židů tak přišlo o život.

Abdulkádir si při organizování svých Arabů zvolil jiný způsob než Kávudží. Manévroval v okolí Jeruzaléma a velmi brzy pochopil, že ani palestiniští Arabové, ani neregulérní jednotky nejsou dostatečně organizované a vojenky vycvičené, aby mohly provést útok, který by přivodil Židům větší ztráty. Drželi se pevně ve svých osadách a bylo zřejmé, že se jich nevzdají, ani kdyby měli přinést sebevětší oběti. Abdulkádir se tedy musel pokusit o několik rychlých vítězství, aby svým lidem dodal odvalu. Rozhodl se pro dvojí taktiku: pro izolaci a vyhladovění židovských osad a pro přepadávání židovských transportů.

Brzy se ukázalo, že jeho strategie je správná. Arabové se mohli volně pohybovat, zatímco Židé byli nuceni držet svá úzce omezená postavení. Počet židovských osad obklíčených Araby vzrůstal každým dnem.

Abdulkádir soustředil své válečné úsilí na město Jeruzalém. Silnice z Tel Avivu do Jeruzaléma vedla přes nebezpečné Judské hory a na jejím okraji ležela řada arabských vesnic, které ovládaly několik rozhodujících strategických bodů. Abdulkádir usiloval o to, odříznout a vyhladovět sto tisíc Židů v jeruzalémském Novém městě. Tím by Jišuvu zasadil ničivý úder.

Židé se bránili tím, že s většími kolonami aut posílali doprovod. Tyto transporty však byly zranitelné a postupem času byla silnice do Jeruzaléma plná rozstřílených vozidel. V Jeruzalémě se začaly ztenčovat zásoby potravin, lidé museli jezdit do města v pancéřových autobusech a děti si na ulici hrály jen tam, kde je maskovaný střelec mohli chránit.

Abdulkádir mohl v klidu přečkat zimu. Operace neregulérních bojůvek a netenčící se dodávky zbraní ho posilovaly - kdežto pro Židy v obklíčeném Jeruzalémě nebyla široko daleko na obzoru žádná pomoc. Abdulkádir si naplánoval, že na jaře bez velkých ztrát dobude jednu židovskou osadu po druhé. Hájili je vyhladovělí lidé, které blokáda odřízla od okolí.

Výzvy adresované Britům ve jménu lidskosti, aby vyslali na silnici z Jeruzaléma do Tel Avivu hlídky, které by zabránily vyhladovění civilního obyvatelstva, zůstaly bez odpovědi. Rychlé akce Arabů, které vedl schopný vojevůdce, byly pro Jišuv hned na začátku války velkou nevýhodou. Hagana nařídila, aby se každý kibuc a každý mošav proměnily v miniaturní Tobruk. Židé vykoupili svou zemi krví; pokud jim ji Arabové chtějí vzít, ať za to také zaplatí krví.

Boje na silnicích zahájily první fázi války. Avšak stále ještě nebylo rozhodnuto, zda Židé vyhlásí svůj samostatný stát.

Ari ben Kanaan se jen pomalu zotavoval ze svého zranění. Pro Avidana to byl velký problém. Chtěl Ariho jmenovat velitelem jedné ze tří brigád Palmachu. Patřily k nim brigáda Chanita - Hrot oštěpu - v Galileji, dále brigáda v Judských horách a na jihu brigáda "pouštních krys".

Kromě velitele brigády byli důstojníci Palmachu mladí lidé. Mnozí z nich byli tvrdí chlapíci a považovali se za příslušníky elitních jednotek. Palmach se rekrutoval hlavně z mladých mužů a žen z kibuců. I jako vojáci zůstali pionýrskými osídlenci, politicky často nesouhlasili s ústřední radou Jišuvu a

většinou nerespektovali ani autoritu Hagany.

Ari ben Kanaan dovedl využít svých bohatých zkušeností. Pochopil, že je nutné respektovat jednotnou strategii a zařídit se podle toho, a ne vést nějakou soukromou válku. Právě proto si Avidan tolik přál, aby se mohl postavit do čela některé brigády, jenže Ari neměl dostatek sil.

Avidan tedy jmenoval Ariho velitelem Hagany na jednom z nejdůležitějších míst v Palestině, v Chulském údolí. Tato oblast, do níž patřil i Safed, sahala od severního okraje Galilejského jezera po úzký pruh země v Chulském údolí, který byl jako prst zasunutý mezi libanonskými a syrskými hranicemi. O něco jižněji u řeky Jarmúk už byla hranice s dalším arabským státem, s Zajordánskem.

Ariho oblast byla jedním ze strategicky nejdůležitějších míst. V celých houfech tudy pronikaly do Palestiny Kávudžího skupiny. V případě války a invaze neregulérních arabských armád do Palestiny stalo by se údolí bezpochyby jedním z prvních cílů, na které zaútočí. Arabové se určitě pokusí sjednotit své bojové síly, prorážející z několika stran, a kdyby se jim podařilo dobýt chulskou oblast, mohou ji využít jako výchozí základny pro získání celé GALileje. To by znamenalo, že by mezi Haifu a Tel Aviv zasekli klín až k moři a tím by rozdělili síly židovského protivníka na dvě poloviny.

V Ariho oblasti byla víc než desítka starých kibuců a několik mošavů, mezi nimi i jeho doomov - Jad El. Ve všech byli houževnatí osadníci schopni vypořádat se s agresory. Dole v údolí byla jedna osada vedle druhé, takže tu Arabové nemohli použít svou obvyklou taktiku izolace a obležení.

Další problém byly hory na libanonských hranicích, kde měla klíčové postavení pevnost Fort Ester. Podle dohody by Britové při svém odchodu měli odevzdat Fort Ester Arimu, protože Chulské údolí bylo obýváno převážně Židy. Přejde-li Fort Ester do rukou Hagany, umožní to Arimu dokonale kontrolovat hranice.

Ariho hlavní stan byl uprostřed oblasti v kibucu Ejn Or - Zdroj světla, který spolu s jinými zakládal jeho strýc Akiba. Arimu podléhalo několik set mužů z jedné brigády Palmachu - z Chanity. David, Zeev Gilboa a Joab Jarkoni byli jeho pobočníky. Ve všech zdejších osadách měla Hagana soustředěné značné síly a navíc tu lidé byli dobře vycvičení.

Ariho však tísnil nedostatek zbraní - bolest všech Židů v Palestině. Každý den na něho naléhali velitelé Hagany v osadách, že potřebují pušky. Avšak ani Ari ani Avidan žádné neměli.

V Ariho oblasti byla dvě vyloženě slabá místa: Gan Dafna a Safed. Ari předpokládal, že až bude Fort Ester v jeho rukou, umožní mu to Gan Dafna chránit. Dokud zůstávala silnice do Gan Dafna přes Abú Ješa otevřená, nehrozilo vesnici mládeže nebezpečí.

Zato Safed byl tvrdý oříšek. Žádný jiný velitel oblasti nemusel řešit tak těžký problém. Když se Židé rozhodli, že budou své osady držet za každou cenu, byla z tohoto plánu vyjmuta některá místa, která považovali za "neudržitelná". Safed byl právě takovou výjimkou. Bylo to město - ostrov v moři čtyřiceti tisíc Arabů, kteří bydleli ve vesnicích kolem Safedu.

Ve městě sám žilo dvanáctkrát víc Arabů než Židů. Židé byli většinou vyznavači kabaly, z nichž při nejlepší vůli nebylo možné vycvičit vojáky. Za těchto okolností měla Hagana v Safedu něco přes dvě stě lidí, které bylo možné alespoň zčásti upotřebit. Proti nim však stálo víc než dva tisíce Arabů a příslušníků neregulérních armád.

Muftí si zvolil Safed za jeden z prvních cílů svých útoků. Stovky po zuby ozbrojených příslušníků neregulérních armád čekaly jen na odchod Britů. Skutečnost, že Safed nelze uhájít, byla tak zjevná, že Britové dokonce požádali Ariho, aby jim dovolil Židy evakuovat.

Majitel hotelu a velitel Hagany v Safedu Remez nervózně přecházel před Ariho psacím stolem. Sutherland seděl klidně v koutě a kouřil doutník.

"Tak co?" zeptal se konečně Ari.

Remez zůstal stát a opřel se rukama o psací stůl.

"Rozhodli jsme se, že v Safedu zůstaneme. Budeme ho bránit do posledního muže."

"To mě těší."

"Ale dejte nám víc zbraní, Ari."

Ari vztekle vyskočil. Dvacetkrát denně musel poslouchat stále totéž. "Dejte nám víc zbraní!"

"Sutherlande, modlete se k Ježíši Kristu, vy, Remezi, to můžete zkusit u Konfúcia a já se

pomodlím k Alláhovi. Možná že pak budou z nebe padat zbraně jako kdysi mana."

"Jak to vlastně je - důvěřujete majoru Hawksovi?" zeptal se Sutherland. Hawks byl britský velitel oblasti.

"Zatím se vždycky osvědčil jako dobrý přítel," odpověděl Ari.

"To jsem rád," řekl Sutherland. "Snad byste měl na něj přece jen dát. Pokud provedete evakuaci Safedu, zaručuje vám britskou ochranu. Když to neuděláte, po odchodu jeho jednotek zaručeně dojde k masakru."

Ari si hlasitě povzdechl.

"Řekl už Hawks, kdy odejde?"

"Ne, ještě to neví."

"Dokud Hawks zůstane v Safedu, máme relativní jistotu. Dokud on a jeho jednotky neodejdou, nebudou Arabové příliš riskovat. Možná že do té doby se situace ještě zlepší."

"Snad je Hawks skutečně čestný chlap," namítl Sutherland, "ale ani on nemůže udělat vždycky to, co by chtěl."

"Arabové už na nás začali střílet ze zálohy a útočí na naše dopravní kolony," řekl Remez.

"No a co? Snad nezačnete utíkat po prvním výstřelu?"

"Ari," ohradil se rozhořčeně Remez, "já jsem se v Safedu narodil. Prožil jsem tam celý svůj život. Ještě dnes si vzpomínám na písně, které k nám doléhaly z arabských čtvrtí. Nikdo nevěděl, o čem zpívají, až když rozeštvaná lůza najednou vnikla do našich domů. Byli to naši přátelé, ale udělali z nich šílence. Pořád vidím ty uboho kabalisty, jak je vlečou po ulici a uřezávají jim hlavy. Byl jsem ještě malý. A pak jsme je v roce 1936 slyšeli zpívat znova, ale to jsme už věděli, co to znamená. Dlouhá léta jsme utíkali do staré turecké pevnosti a zalezli jsme tam pokaždé, kdykoliv jsme z arabského sektoru zaslechli třeba jen podezřelý šramot. Teď ale v Safedu zůstaneme. Teď neutečeme, teď budeme bojovat. Tentokrát s námi Arabové nebudou mít lehkou práci, to mi věř. Máme však omezené možnosti. Přespříliš toho od nás žádat nemůžete."

Arimu bylo líto, že s Remezem mluvil tak neurvale. Museli mít skutečně nesmírnou odvahu, když se rozhodli v Safedu zůstat.

"Vraťte se teď domů, Remezi, a pokuste se udržet klid a pořádek. Můžete se spolehnout, že se major Hawks postará, aby Arabové příliš nevyváděli. A já vás budu přednostně zásobovat vším, co dostanu."

Když Remez a Sutherland odešli, Ari se posadil k psacímu stolu a sevřel rty. Co se tady dalo ještě dělat? Až Angličané odejdou, mohl by snad poslat do Safedu dalších padesát mužů. Bylo to málo, ale lepší než nic. V Palestině bylo dvě stě takových Safedů. Padesát mužů tady, deset mužů tam. Jakmile si Kávudží, Safvat a Abdulkádir uvědomí, jak zoufalá je situace Židů, udělají všude v Palestině frontální nápor. Židé jednoduše nemají dost zbraní, aby jim mohli neustále čelit. Na Ariho šla hrůza při pomyslení, co se stane, až Arabové zjistí, jak nedostatečně jsou Židé vyzbrojeni.

Přišel David ben Ami, který se vracel z inspekční cesty po nejsevernějších osadách.

"Šalom, Ari," pozdravil David. "Na ulici jsem potkal Remeze a Sutherlanda. Remez byl v obličejí poněkud zelený."

"Však má taky důvod. Tak co, zjistil jsi něco zajímavého?"

"Arabové začali ze zálohy ostřelovat Kfar Gileadi a Metullu. Kfar Szold se obává, že Syřané něco zamýšlejí. Všichni se zakopali a zaujali pozice; kolem všech dětských domovů rozstavěli obranu. Kdekdo chce zbraně."

"Zbraně! A co je jinak nového? Kde sídlí ti hrdinové, co z dálky ostřelují naše sídliště?"

"V Atě."

"Podívejme - dobrá stará Ata. Až Britové odtáhnou, v první řadě zaútočíme na Atu. Když jsem byl ještě kluk, chtěli mě ztlouct na cestě do mlýna s naším zrním. Od té doby pořád vyhledávají příležitost, aby si se mnou začali. Mám dojem, že asi polovina Kávudžího lidí přichází do země kolem Aty."

"Anebo kolem Abú Ješa," poznamenal David.

Ari se zamračil. David věděl, že se dotkl bolavého místa.

"V Abú Ješa mám spolehlivé přátele," namítl Ari.

"Tak to ti jistě už oznámili, že tudy neregulérní procházejí."

Ari neřikal nic.

"Já vím, Ari, že ty lidi máš rád. Ale budeš tam muset zajet a objasnit si všechno s muchtarem."

Ari vstal a přistoupil k oknu. "Promluví si s Táhou."

David si rychle přečetl poslední hlášení, která ležela na psacím stole, a zas je položil zpátky.

Přistoupil k Arimu a díval se z okna směrem, kde ležel Jeruzalém. Měl v obličeji výraz hlubokého smutku.

Ari mu poklepal na rameno.

"Uvidíš, že to dobře dopadne."

David pomalu potřásl hlavou.

"Situace u Jeruzaléma je čím dál zoufalejší," řekl tiše. "Dopravní kolony mají čím dál těžší práci, když se chtějí dostat do města. Jestli to tak zůstane, propukne za pár týdnů hlad."

Ari věděl, že David obklíčením svého milovaného města nesmírně trpí.

"Ty bys chtěl do Jeruzaléma, vid'?"

"Ano," odpověděl David, "to bych chtěl. Ale nemůžu tě tu nechat na holičkách."

"Když si to tolik přeješ, pošlu tě samozřejmě do Jeruzaléma."

"Děkuju ti, Ari. Ale myslíš, že to půjde?"

"Určitě. Jen co mě ta zatracená noha přestane bolet. Pochop mě, Davide. Nerad tě pouštím pryč."

"Zůstanu, dokud nebudeš mít nohu docela v pořádku."

"Děkuju ti. Co jsem to ještě chtěl - kdys byl naposled u Jordany?"

"Už je to pár týdnů."

"Tak proč nejedeš na inspekci do Gan Dafna a nepodíváš se na obranná zařízení? Můžeš tam zůstat několik dní a všechno si dobře prohlédnout."

David se usmál.

"Ari, ty si opravdu dovedeš vybrat způsob, když chceš někoho přemluvit."

Někdo zaklepal na dveře Kittiny kanceláře.

"Vstupte!"

Vešla Jordana.

"Chtěla jsem si s vámi o něčem promluvit, Mrs. Fremontová, jestli máte chvíli čas."

"Prosím."

"Dnes odpoledne sem přijede David ben Ami na inspekci obranných zařízení. Pak chceme uspořádat poradu všech členů štábu."

"Přijdu," řekla Kitty.

"Mrs. Fremontová, chtěla bych si s vámi o něčem promluvit před tím. Víte přece, že tady mám na starosti vojenské velení a v budoucnu spolu budeme muset spolupracovat. Chtěla bych vás ujistit, že vám naprosto důvěřuju. Myslím si dokonce, že pro Gan Dafna je velkou výhodou, že jste tady."

Kitty na ni udiveně pohlédla.

"Myslím," pokračovala Jordana, "že by pro morálku našeho kolektivu bylo lepší, kdybychom své osobní city nechaly stranou."

"Patrně máte pravdu."

"To je dobře, jsem ráda, že máme stejný názor."

"Povězte mi, Jordano, prosím - jak vlastně vypadá naše situace?"

"Gan Dafna asi není bezprostředně ohrožena. Budeme pochopitelně mnohem klidnější, až bude Fort Ester v rukou Hagany."

"Ale předpokládáme, že něco nevyjde a Fort Ester dostanou Arabové. Co bude potom? A co když bude silnice přes Abú Ješa uzavřena?"

"To by byli velmi nepříznivé vyhlídky."

Kitty vstala a začala pomalu přecházet po pokoji.

"Prosím vás, pochopte mě. Nechci se plést do vojenských záležitostí, ale dívám-li se na věc realisticky, je docela dobře možné, že budeme obklíčeni."

"To je skutečně možné."

"Máme tu mnoho nemluvňat. Nemohli bychom je spolu s malými dětmi evakuovat?"

"Ale kam?"

"To nevím. Do nějaké osady, která je bezpečnější."

"To nevím ani já, Mrs Fremontová. Palestina je sotva padesát mil široká. Žádné opravdu bezpečné místo neexistuje. Každý den se další osady ocitají ve stavu obležení."

"Snad bychom je mohli dopravit do nějakého města."

"Jeruzalém je skoro úplně odříznutý. V Haifě a mezi Tel Avivem a Jaffou se bojuje víc než kdekoli jinde v Palestině."

"Vy tedy nevíte o místě, kam bychom mohli děti dopravit?"

Jordana neodpověděla; bylo to zbytečné.

III. VÁNOCE 1947, ŠTĚDRÝ VEČER.

Půda byla rozbahněná a vzduch čerstvý a studený. Kitty rychle kráčela přes trávník k svému domku. Vzduch, který vydechovala, se srážel do malých obláčků páry.

"Šalom geveret, Kitty," volal na ni doktor Liebermann.

"Šalom, doktore." Rychle vyběhla po schodech do domu. Bylo tu teplo a Karen na ni čekala s horkým čajem.

"Brr," otřásla se Kitty. "Je tam zima."

Místnost byla slavnostně vyzdobená. Karen popustila uzdu své fantazii a všude upevnila jedlové šišky a barevné stuhy. Dovolili jí dokonce porazit stromek, přestože jinak byly přísně chráněné. Ozdobila ho pestrými papírovými řetězy.

Kitty se posadila na postel, zula si boty a obula si bačkory s kožesinovou podšívkou. Čaj byl výborný.

Karen stála u okna.

"Celý den jsem musela myslet na Kodaň a na Hansenovy. Vánoce v Dánsku jsou nádherné. Vidělas už balík, co mi poslali?"

Kitty přistoupila ke Karen, položila jí paži kolem ramen a políbila ji na tvář.

"O vánocích jsou lidé zvlášť citliví."

"Necítíš se příliš osamělá, Kitty?"

"Od smrti Toma a Sandry jsem na vánoce radši ani nemyslela - až teď."

Karen ovinula paže kolem Kitty a přitiskla se k ní. Pak se podívala na hdinky a vzdychla.

"Musíme se teď najíst. Dneska večer mám stráž."

"Jen se přádně oblékni. Je tam zima. Musím zpracovat ještě pár chorobopisů a budu vzhůru, dokud se nevrátíš."

Karen se teple oblékla. Kitty jí udělala z vlasů uzel a nasadila jí punčochovitou hnědou čepici, která se nosila v Palmachu, tak aby jí zakrývala uši. Najednou uslyšely zvenku dětský zpěv.

"Pro všechno na světě, co to má být?" zeptala se Kitty.

"To je pro tebe," odpověděla s úsměvem Karen. "Už dva týdny tajně nacvičovaly."

Kitty přistoupila k oknu. Venku stálo padesát jejich dětí, v rukou držely hořící svíčky a zpívaly vánoční píseň.

Kitty si oblékla plášť a spolu s Karen vyšly před vrátka zahrady. Za postavičkami dětí bylo vidět světla domů v osadách dole v údolí. Kitty slovům vánoční písně nerozuměla, ale melodie jí byla důvěrně známá. Byla to velmi stará píseň.

"Šťastné vánce, Kitty," řekla Karen.

Kitty stékaly po tvářích slzy.

"Nikdy v životě by mě nenapadlo, že jednou budu poslouchat Tichou noc hebrejsky. To je nejhezčí dárek k vánocům, jaký jsem kdy dostala."

Karen měla stráž v zákopu mimo Gan Dafna. Opustila vesnici a kráčela po silnici k místu, kde byl obranný bod a výhled do údolí.

"Stůj!"

Zůstala stát.

"Kdo je to?"

"Karen Clementová."

"Heslo?"

"Chag sameach."

Karen vystřídala stráž, skočila do příkopu, vsunula do pušky náboje, přesvědčila se, že zbraň je nabitá, zajistila ji a navlékla si palčáky.

Premýšlela o tom, že je hezké být na stráži. Přes ostnatý drát hleděla k Abú Ješa. Člověku bylo dobře, když tu byl venku čtyři hodiny sám, mohl se dívat do Chulského údolí a neměl nic jiného na práci, než zabývat se svými myšlenkami.

Zimním vzduchem se tiše nesly hlasy dětí zpívajících před Kittiným bungalovem. Byly vánoce - obzvlášť krásné vánoce. Pak zpěv umlkl a všude kolem se rozhostilo ticho.

Karen zaslechla mezi stromy za sebou šramot. Tiše se otočila a zadívala se do tmy. Něco se tu pohybovalo. Strnula a s napětím hleděla kupředu. Ano, mezi stromy se pohyboval temný stín. Napadlo ji, že by to mohl být hladový šakal.

Odjistila zbraň a zvedla ji k rameni. Temný stín se přibližoval.

"Stůj!" zvolala hlasitě.

Nezřetelná postava se zastavila.

"Heslo?"

"Karen!" vykřikl hlas.

"Dove!"

Vylezla ze zákopu a běžela mu vstříc. Dov se rozběhl k ní a padl si do náruče.

"Dove! Jsi to opravdu ty? Ani tomu nemůžu věřit."

Oba seskočili do zákopu a Karen se pokoušela ve tmě rozeznat jeho tvář.

"Dove, já ani nevím, co bych řekla..."

"Přišel jsem před hodinou," vysvětloval Dov. "Čekal jsem venku před vaším domem; pak jsi vyšla a šla jsi na stráž. Tak jsem šel za tebou."

Karen se polekaně ohlédla.

"Tady jsi v nebezpečí! Musíš si dát pozor, aby tě Britové nechytli."

"Ne, Karen, to je teď už v pořádku, už mi nemůžou nic udělat."

Vztáhla k němu ruce a prsty se jí třásly.

"Je ti zima, Dove. Nemáš ani svetr. Vždyť zmrzneš."

"Ale ne, není mi zima."

Najednou zasvítíl měsíc, a tak si viděli do tváře.

"Skrýval jsem se v jeskyních u Hamišmaru."

"Já vím."

"Já - já jsem si myslel, že jsi v Americe."

"Nemohly jsme odletět."

"Budeš se asi divit, co tady chci. Karen - já bych se chtěl vrátit do Gan Dafna. Když jsem tenkrát odešel, vzal jsem několik prstenů a hodinek a tady si asi myslí, že jsem zloděj."

"Ale ne, Dove. Hlavně že jsi v bezpečí, všechno ostatní je naprosto vedlejší!"

"Víš já - já to všechno zaplatím."

"Ale vždyť to vůbec není důležité. Nikdo se na tebe nezlobí."

Dov sklonil hlavu.

"Celý čas ve vězení a potom ty dlouhé dny, co jsem se schovával v jeskyních tam nahoře, jsem na tebe pořád musel myslet. Dove, říkal jsem si, nikdo na světě se na tebe nezlobí, jen ty, Dov, ty máš na sebe vztek. Když jsi mě navštívila ve vězení, řekl jsem si, že už nechci zemřít, že chci zůstat naživu. Už jsem nechtěl umřít a už jsem taky nikoho nechtěl zabít."

"Och, Dove..."

"Karen, já - já jsem nikdy neměl jiné děvče. Říkal jsem to jen tak, abys jela do Ameriky."

"Já vím."

"Opravdu jsi to celou tu dobu věděla?"

"Chtěla jsem tomu věřit, Dove, protože jsem chtěla věřit, že mě máš rád."

"Karen, chtěl jsem se vrátit do Gan Dafna a tolik jsem si přál, abys mohla být na mě hrdá. Chtěl jsem to, i když jsem myslel, že už tu ani nejsi."

Karen hleděla k zemi.

"Pro tebe udělám všechno," řekl tiše.

Zvedla paži a dotkla se rukou jeho tváře.

"Dove, jsi tak studený. Prosím tě, jdi do našeho bungalovu. S Kitty můžeš mluvit o všem. Ona o nás ví. A hned jak mi skončí stráž, zajdeme spolu k doktoru Liebermannovi. Ale buď opatrný! Heslo zní: veselé svátky."

"Karen - já jsem po celou tu dobu na tebe tolik myslel. Už nikdy nechci udělat nic, co je nesprávné, anebo co by ti ublížilo."

"Já to vím."

"Můžu tě políbit?"

"Ano."

Jejich rty se rychle a plaše setkaly.

"Miluju tě, Karen," řekl Dov. Pak se vyšplhal ze zákopu a běžel k domům v Gan Dafna.

"Mezinárodní právo," řekl Bárak ben Kanaan zlostně delegátovi Spojených států, "to je věc, které zločinec nedbá a poctivý je nechce násilím prosazovat."

Ale mluvením se už mnoho vyřídit nedalo, i když slova byla sebelépe myšlena. Pokud Židé 15. května vyhlásí svou samostatnost, budou se muset postavit sedmi arabským armádám. Kávudžiho neregulární jednotky a palestínští Arabové pod vedením Safvata a Abdulkádira jen stupňovali svou aktivitu.

Nadešel rozhodující rok 1948.

V prvních měsících nového roku byli Arabové stále troufalejší a tou měrou, jak odbourávali Britové svůj obrovský vojenský aparát a vyklízeli jedno postavení za druhým, množily se útoky Arabů.

GALILEA:

Neregulární jednotky obléhaly kibuc Manara vysoko v horách u libanonských hranic. Asi šest jiných izolovaných židovských osad bylo odříznuto. Arabové podnikli pět prudkých útoků na Ejn Zejtim - Zdroj oliv - ale všechny se podařilo odrazit. Obyvatelé syrských vesnic se účastnili bojů. Překročili hranice Palestiny a obrátili se proti severovýchodním předsunutým předvojům Židů, proti kibucu Dan a Kfar Szold. Ale britský velitel major Hawks okamžitě zasáhl se svými jednotkami a pomohl Židům zatlačit Syřany znovu za hranice.

Arabové z Aty zaútočili s pomocí neregulárních a obyvatelstva na syrských hranicích na Lehavot Habašan. Ramat Naftali, pojmenovaný podle jednoho kmene starého Izraele, byl přepaden. V Safedu narůstala aktivita Arabů a bylo jasné, že Arabové čekají jen na to, až se major Hawks stáhne. Blokáda, kterou byli Židé obklopeni, se nejtíživěji projevila, když městu kabalistů začaly docházet potraviny a voda. Transoporty do židovských čtvrtí mohly projíždět jen s britskou pomocí.

HAIFA:

Po tomto přístavním městě, které bylo pro Palestinu klíčovým postavením, toužily obě strany. Přístav byl ještě v rukou Britů. Až se úplně stáhnou, bude pro Židy nepostradatelný. Haifa byla jedním z mála postavení, kde měli převahu - na hoře Karmel - nad arabskými čtvrtěmi. Avšak britský velitel, který byl velmi nakloněn Arabům, přinutil Židy, aby se vzdali strategicky důležitých bodů.

Na protest Makabejci shodili dolů do arabského území sudy s trhavinami a Židům se zároveň podařilo vlákat do pastí velký arabský transport zbraní z Libanonu a zabít velitele.

Mezi sektory ustal jakýkoliv normální styk. Do Haify přibyl Amín Azaddín, důstojník Arabské legie, který převzal velení nad stále vzrůstajícím počtem neregulárních jednotek. Mezitím Britové drželi v šachu Židy, takže Arabové mohli soustředit své síly k útoku na horu Karmel.

ŠARONSKÁ NÍŽINA:

Toto údolí s centrální polohou, kde svého času bojovali i křižáci, bylo nejhustěji osídleným židovským územím. Naproti leželo Samaří s velkou převahou arabského obyvatelstva. Přestože obě strany byly asi stejně silné, vládl v oblasti relativní klid.

TEL AVIV - JAFFA:

Mezi oběma sousedními městy vzniklo bitevní pole s neutuchajícími pouličními bitvami a patrolami. Makabejci tu bojovali v řadách Hagany. Obě strany se neustále vzájemně přepadávaly. Arabští ostrostřelci měli pozorovatelnou v minaretu mešity, na kterou Židé nemohli zaútočit, protože jim v tom bránili Britové.

JIH:

V rozlehlé Negevské poušti bylo jen málo židovských osad, většinou od sebe hodně vzdálených. Zato Arabové tam měli dva silné opěrné body: Beer-ševu a Gazu, proslulou ještě z dob Samsonových. Mohli tedy donekonečna obléhat židovské pevnosti a pomalu je vyhladovět.

Jednotlivým židovským osadám se sice dařilo odrážet útoky, ale Arabové byli v této oblasti odváznější a jejich tlak stále vzrůstal. Teď se však začalo formovat židovské letectvo. Mělo sice jen dvě letadla, pověřená vlastně tím, aby udržovala spojení, ale dala se použít i jako bombardovací letouny. Zatímco jedno letadlo letělo do obleženého Jeruzaléma, druhé se proměnilo v nejprimitivnější bombardovací letoun. Trhací granáty se vyhazovaly jednoduše z okna na cíl.

JERUZALÉM:

Abdulkádír ještě mocněji sevřel hrdlo židovské části Jeruzaléma. Arabové uzavřeli Báb el-Vádí, klikatou silnici vedoucí přes Judské hory, velmi lehce zranitelnou. Židé po ní mohli jezdit, jen když zorganizovali velké transporty s doprovodem, a vždycky je to stálo nějaké oběti. Britové stále odmítali učinit sebemenší opatření, aby silnice byla průjezdná.

Na jih od Jeruzaléma, v kopcích v okolí Hebronu, u silnice do Betléma měli Židé čtyři izolované osady, známé pod jménem "skupina Ecjon". Měla stejně špatné postavení a přístupná zranitelná místa jako Safed. Skupina Ecjonu byla úplně odříznutá od židovské Palestiny. Brzy se její postavení ještě zhoršilo. Arabská legie, vystupující navenek jako pomocná jednotka Britů, nenarážela při svém postupu na žádné překážky a silnici hermeticky uzavřela.

V Jeruzalémě samém byl takový nedostatek potravin a vody, že se situace stávala kritickou. Bombardování a ostřelování z pancéřových vozů bylo na denním pořádku. Už bylo jasné, že dojde k otevřené válce.

Boje vyvrcholily, když Arabové přepadli transport Červeného kříže z nemocničního komplexu Hadasy na hoře Skopus a zmasakrovali sedmasedmdesát neozbrojených židovských lékařů. Mrtvolky byly nalezeny příšerně zohavené. Avšak Britové ani tentokrát nic nepodnikli.

Zeev Gilboa, kterého Ari pověřil, aby od Britů převzal Fort Ester, se přihlásil u Ariho ve služebně.

"Jsme připraveni k odjezdu," prohlásil.

"Dobře. Vydejte se raději hned na cestu. Major Hawks řekl, že chce pevnost odevzdat přesně ve čtrnáct hodin. Ostatně - slyšel jsem, že tvoje Liora už zas čeká dítě. Je to pravda?"

"Ano, je."

"Když nepřestaneš dělat hlouposti, už ti nebudu dávat přes víkend volno," řekl s úsměvem Ari.

Zeev vyběhl ven, naskočil do nákladáku a nastartoval motor. Vzadu sedělo dvacet chlapců a děvčat z Palmachu, kteří měli obsadit Fort Ester. Jeli podél hlavní silnice a pak zabočili na užší cestu, která vedla nahoru do kopců na libanonských hranicích a směrem k pevnosti.

Zeev myslel na svou poslední návštěvu doma v kibucu Sde Šimšon - Pole Samsonovo. Liora mu řekla, že zas bude mít dítě. Měl velkou radost. Dříve, když nebyl ve vojenské službě, pěstoval Zeev ovce - ale připadalo mu, že to bylo někdy v šerém dávnověku. Bude to však skvělé, až si vyjde ven se svými syny, posadí se na stráž a budou se dívat na pasoucí se stádo.

Potom těch myšlenek zanechal. Měl tady tolik práce! Až Britové předají Fort Ester, bude muset vysvobodit obležený kibuc Manara a sestavit skupiny, které budou obcházet hraice a zadržovat proud

neregulérních.

Dvacet mladých lidí začalo zpívat. Vůz se drápal nahoru po klikatinách horské silnice. Zeev se podíval na hodinky. Do smluvené doby chybělo ještě patnáct minut. Vzal poslední ostrou zatáčku. Před jeho zraky se na obzoru vynořil velký cementový kvádr, vzdálený několik mil. Když byl už jen pár set metrů od Fort Ester, najednou instinktivně vycítil, že něco není v pořádku. Zpomalil a podíval se z okna. Kdyby Britové opravdu odcházeli, musel by tu být nějaký pohyb. Něco nesouhlasilo. Zeev pohlédl na strážní věž a střelny. V okamžiku, kdy nad věží zahlédl prapor Kávudžího neregulérních jednotek, zahájil Fort Ester palbu.

Zeev šlápl prudce na brzdu a křikl:

"Kryjte se! Seskočte z vozu!"

Jeho lidé vyskočili a hned se kryli. To už nákladní auto bylo v jednom plameni. Zeev se se svou jednotkou rychle stáhla, až byli mimo dostřel, pak shromáždil své lidi a běželi po svahu dolů do kibucu Ejn Or.

Když se Ari dozvěděl, že Fort Ester byl předán Arabům, okamžitě nasedl do auta a hnál se do Safedu za britským oblastním velitelem majorem Hawksem. Major měl masivní postavu a brunátnou barvu pleti. Teď však byl bledý a vypadal, jako kdyby celou noc nespál.

"Jidáš!" napadl ho zuřivě Ari.

"Nebyla to moje vina," řekl Hawks žalostným hlasem, "prosím vás, věřte mi to."

"Ne, tohleto vám neuvěřím. Vám ne."

Hawks se oběma rukama držel za hlavou.

"Včera večer kolem desáté mi zavolalo naše vrchní velení v Jeruzalémě. Dostal jsem rozkaz, abych své lidi okamžitě odvolal z Fort Ester."

"Mohli jste mi dát vědět!"

"Právě to jsem nemohl," říkal tiše Hawks. "Nesměl jsem. Jsem koneckonců voják, Ben Kanaane. Já - celou noc jsem nemohl spát. Dnes ráno jsem zavolał Jeruzalém a žádal jsem je, aby mi dovolili vrátit se do Fort Ester a zas ho Arabům vzít."

Ari na něho s opovržením pohlédl.

"Můžete si o mně myslet, co chcete - a asi máte pravdu - ale já nemohl jednat jinak."

"Je to nakonec vaše povolání a váš chleba, Hawksi. Myslím, že určitě nejste první voják, kterému se podařilo umlčet své svědomí."

"Je zbytečné teď o tom mluvit. Co se stalo, stalo se."

"Tím, co jste udělal, jste splnil svou vojenskou povinnost, Hawksi, ale je mi vás líto. Protože obležená Gan Dafna bude teď tížit vaše svědomí - pokud ještě nějaké svědomí máte."

Hawks zbledl.

"Snad nechcete děti nechat tam nahoře? Musíte je dopravit jinam!"

"Tohle vám mělo být jasné dřív. Teď, když je Fort Ester v rukou Arabů, nezbyvá nám nic jiného, než držet Gan Dafna za každou cenu, nechceme-li ztratit celé Chulské údolí."

"Poslyšte, Ari, já vám dám ochranný doprovod, když dopravíte děti do bezpečí."

"A kam by to bylo? Nikde nejsou v bezpečí."

Ari viděl, jak Hawks sevřel pěst a třiskl do stolu. Přitom si něco pro sebe mumlal. Tomuhle člověku bylo zbytečné něco vyčítat. Čin, který musel vykonat, ho dostatečně zdeptal.

Už po cestě do Safedu se Ariho mozek horečně zaměstnával plánem, který sice byl riskantní, ale za jistých okolností přece jen vhodný k záchraně klíčového postavení v Gan Dafna. Teď se Ari naklonil nad majorův psací stůl.

"Dám vám šanci, abyste mohl napravit alespoň část škody, kterou jste napáchal."

"Co bych mohl udělat, Ben Kanaane?"

"Jako velitel oblasti máte plné právo zajet do Gan Dafna a dát nám nějaké dispoziční ohledně evakuace."

"Ano, ale..."

"Tak to prosím udělejte. Zajed'te zítra do Gan Dafna a vezměte s sebou padesát nákladních aut. Vpředu i vzadu zajistěte kolonu pancéřovými vozy. Kdyby se vás někdo ptal, tak každému řekněte, že

chcete evakuovat děti."

"Já vám dobře nerozumím. Chcete opravdu vyklidit Gan Dafna?"

"Ne. Ale to už je moje starost. Nežádám od vás nic jiného, než abyste přijel s kolonou do Gan Dafna."

Hawks se Ariho nevyptával, jaké má záměry. Učinil, oč ho Ari požádal, a skutečně zajel s kolonou padesáti nákladňáků a ochranným doprovodem do Gan Dafna. Kolona o délce půl míle projela na cestě do Chulského údolí šesti arabskými obcemi. Vyjela do hor před očima Arabů ve Fort Ester a projela vesnicí Abú Ješa. Kolem poledne dorazila do Gan Dafna.

Major Hawks navštívil doktora Liebermanna a formálně ho vyzval k evakuaci vesnice. Na Ariho radu doktor Liebermann oficiálně odmítl. Po obědě opustila kolona vozidel Gan Dafna a vrátila se na svůj opěrný bod v Safedu.

Mezitím Ari některým svým arabským přátelům v Abú Ješa pod pečeti mlčenlivosti sdělil, že major Hawks zanechal v Gan Dafna celé tuny zbraní od kulometů po granátometry.

"Je přece známo," vysvětloval, "že Hawks je přítelem Židů, a tak pro nás udělal aspoň něco, aby nás odškodnil za to, že byl Fort Ester odevzdán Arabům."

Sémě bylo zaseto. Za pár hodin se v celé oblasti rozšířila zpráva, že Gan Dafna je napěchována zbraněmi a zcela nedobytná. Působilo to tím věrohodněji, že žádné děti nebyly evakuovány. Arabové věděli moc dobře, že kdyby byly vážně ohroženy, Židé by je určitě dopravili jinam.

Když už se rozneslo dost fám o tom, jak je Gan Dafna silná, odjel Ari do Abú Ješa, aby v kamenném domě na břehu řeky navštívil svého starého přítele Táhu, zdejšího muchtara. I když byla atmosféra značně napjatá, staletý obyčej, že muž v domě Araba musí být pohoštěn, nebyl porušen. Táhá tuto tradici respektoval. Ari však v jeho chování vycítil chlad, jaký u něho dosud nezažil.

Nejdříve něco pojedli a mluvili o lhostejných věcech. Když měl Ari pocit, že formalitám už bylo učiněno zadost, přešel ke skutečnému důvodu své návštěvy.

"Je načase," řekl, "abych znal tvé stanovisko."

"Mé osobní stanovisko není v téhle chvíli příliš důležité."

"Je mi líto, Táho, ale jsem oblastním velitelem Hagany, a tak se tě musím zeptat."

"Dal jsem ti slovo, že Abú Ješa zůstane neutrální."

Ari vstal. Podíval se Táhovi pevně do očí a vyřkl slova, znějící pro jeho arabského přítele tvrdě.

"Ano, dal jsi mi své slovo," řekl, "ale porušil jsi svůj slib."

Táhá na něj ostře pohlédl a jeho oči se zlostně zaleskly.

"Víme, že Kávudžího lidé přicházeli v celých rojích přes Abú Ješa."

"A cos ode mě očekával?" odpověděl nazlobeně Táhá. "Měl jsem jim snad říct, aby už laskavě nechodili? Já jsem je k tomu nevyzýval."

"Já taky ne. Podívej se - jsi můj přítel - kdysi jsme spolu mluvili docela jinak."

"Časy se mění, Ari."

Ari přistoupil k oknu a pohlédl na mešitu na druhém břehu řeky.

"Vždycky jsem měl moc rád tenhle kousek země. Oba jsme v tomhle pokoji a u téhle řeky zažili mnoho šťastných dní. Pamatuješ se ještě, jak jsme tam spolu v noci stanovali?"

"To už je dávno."

"Možná že mám příliš dobrou paměť. Dřív jsme si často povídali o tom, jak je to směšné, když si lidé myslí, že spolu musí bojovat. Uzavřeli jsme mezi sebou pokrevní přátelství - navždycky. Táho - celou noc jsem nespál, protože jsem myslel na to, co ti dnes řeknu. A přitom mě napadlo, co všechno jsme my dva spolu udělali a zažili."

"Sentimentalita se k tobě nehodí, Ari."

"Vyhrožovat ti tady - to se ke mně teprve nehodí. Kassis a mužové ve Fort Ester jsou ze stejného těsta jako ti, co zavraždili tvého otce, když se modlil. Jakmile Britové odtud odejdou, přijde sem za tebou a bude na tobě chtít, abys uzavřel silnici do Gan Dafna. Když to připustíš, dá tvým lidem do ruky zbraně a rozkáže jim, aby zaútočili na Jad El."

"A co ode mě očekáváš?"

"A co očekáváš ty ode mne?" řekl Ari.

V místnosti zavládlo nepřátelské ticho.

"Jsi muchtar v Abú Ješa. Můžeš říct svým lidem, co mají dělat a co ne, tak jak to dělával tvůj otec. Musíš nechat spolupráce s neregulárními."

"Anebo?"

"Anebo tě budeme považovat za svého nepřítele."

"A co bude potom? Řekni mi to, Ari."

"Potom by tvé stanovisko znamenalo, že Abú Ješa bude zničeno."

Ani Ari ani Táhá nebrali tato slova tak vážně, jak byla vyřčena. Ari byl unavený. Přistoupil k Táhovi a položil mu ruku na rameno.

"Prosím tě," řekl mu, "pomoz mi."

"Jsem Arab," odpověděl Táhá.

"jsi člověk. Víš, co je právo a co je bezpráví."

"Chceš mi namluvit, že jsem tvůj bratr?"

"Vždycky jsi jím byl," řekl Ari.

"Když jsem tvůj bratr, tak mi dej Jordanu. Ano - to je ono - dej mi ji, aby se dělila se mnou o lože a stala se matkou mých dětí."

Ariho pěst se vymrštila a zasáhla Táhovu bradu. Arab klesl k zemi, dopadl na ruce a na kolena. Vyskočil, vytrhl z pochvy dýku, která mu visela u pasu, přikrčil se a blížil se k Arimu.

Ari stál nehnutě, na svou obranu neučinil jediný pohyb. Táhá zvedl dýku, pak se zarazil, odvrátil se a zahodil zbraň.

"Panebože, co jsem to učinil?" šeptal Ari. Udělal několik kroků k Táhovi. V jeho tváři byla prosba o odpuštění.

"Řekl jsi mi všechno, co jsem potřeboval vědět. Ven z mého domu, Žide!"

IV. Ve Flushing Meadow v New Yorku došlo k velmi nepříznivému obratu. Vypadalo to, že prosadit usnesení OSN si vyžádá ozbrojenou intervenci. Američané měli obavy, že v mezinárodní policejní jednotce na Blízkém východě budou zastoupeni také Rusové, a proto se vzdali svého dosavadního postoje pro rozdělení Palestiny.

Jišuv se zoufale snažil o změnu defetistického postoje Američanů. Uprostřed těchto důležitých jednání dostal Bárak ben Kanaan naléhavý telegram, aby odjel do Francie. Práce ve Flushing Meadow byla nesmírně důležitá, a tak byl novou dispozicí velmi udiven, nicméně bez otálení do Francie odletěl.

Tady ho přivítali dva pověřenci Jišuvu. Dozvěděl se, že se má zúčastnit velmi tajných jednání o nákupu životně důležitých zbraní. Ústřední rada Jišuvu se domnívala, že vzhledem k novému postoji Američanů jsou zbraně důležitější než cokoliv jiného a že se k takové transakci nikdo nehodí lépe než Bárak. Jejich dobrý přítel, československý ministr zahraničních věcí Jan Masaryk, je informoval, že asi v šesti evropských zemích mohou zbraně nakoupit.

Po několika týdnech opatrných a přísně důvěrných jednání byly všechny smlouvy na dodávky zbraní uzavřeny. Teď se museli vypořádat s dalším problémem - jak dopravit zbraně do Palestiny, ještě stále odříznuté britskou bloádou.

Nejdříve koupili letadlo s dosti velkým nákladovým prostorem na dopravu zbraní. Jeden pověřenec Alija bet zjistil, že ve Vídni mají vyřazené americké bombardovací letadlo Liberator, které nefiguruje ve výkazech. Koupila ho firma s krycím názvem "Alpská společnost letecké nákladní dopravy". Pak museli sestavit posádku. Nalezli šest mužů, čtyři jihoafrické a dva americké Židy, kteří za války sloužili jako letci. Zavázali si je naprostým mlčením.

Posledním a nejtěžším úkolem bylo vybudovat v těsném prostoru malé Palestiny tajné letiště tak, aby je Britové neobjevili. Rozhodli se pro bývalý opěrný bod pro stíhačky v Jezreelském údolí, který Britové už nepoužívali. Ležel v oblasti s výhradně židovským obyvatelstvem, a tak tu letadlo mohlo celkem nepozorovaně přistávat a zase startovat.

Transport a skladování koupených zbraní probíhaly v Evropě stejně tajně, jako byl utajován pravý účel "Alpské společnosti pro leteckou nákladní dopravu."

Byl to závod s časem. Za dva týdny mohla být z Evropy vypravena první zásilka zbraní. Nebude

už příliš pozdě?

Dosud se Arabové jakoby zázrakem nezmocnili jediné osady; zato židovské transporty zboží rozdrtily napadit'. Přerušili také vodovody, které zásobovaly vodou osady v Negevské poušti. V některých místech byly jedinou potravou osídlenců bramborové slupky a olivy.

Hlavním ohniskem boje byl však Jeruzalém, kde se arabská taktika izolace a vyhladovění začala velmi vážně projevovat. Báb el-Vádí, silnice vedoucí z Tel Avivu do Jeruzaléma, byla posetá vraky nákladních aut. Zoufalou situaci jeruzalémských Židů mohly jen tu a tam ulehčit velké dopravní kolony s ochranným doprovodem, což stálo nejen lidský život a spousty materiálu.

Kávudží, Safvat a Abdulkádir cítili, že už je nezbytně nutné vykázat se nějakým vítězstvím. Arabové v Palestině byli čím dál netrpělivější, protože "velkolepé vítězné tažení", o němž se tak velkohubě řečnilo, se stále nekonalo.

Za této situace se rozhodl Kávudží, který se samozvaně prohlásil za generalissima muftího ozbrojených sil "Jarmúk", že se proslaví. Bude první, kdo dobude židovskou osadu. Cíl svého útoku zvolil po zralé úvaze.

Vybral si kibuc Tirat Cvi. Obyvatelé Tirat Cvi byli ortodoxní Židé a mnozí z nich měli za sebou koncentrační tábor. Kibuc ležel v jižní části údolí Bet Šean a svého času ho založili uprostřed čistě arabské oblasti jako jakousi protiváhu. Na jih od Tirat Cvi se rozkládal "trojúhelník" arabské části Palestiny. Jordánské hranice byly na dostřel a kousek na sever bylo nepřátelské arabské město Bet Šean, které posilovalo dokonalou izolaci kibucu Tirat Cvi.

Kávudží ohlásil už předem své vítězství. Vyhlásil je dokonce oficiálně, ještě než vůbec zaútočili. V okamžiku, kdy vedl své jednotky na výchozí pozice, shromáždily se u okraje bitevního pole arabské ženy z Bet Šean. Měly s sebou pytle a různé nádoby a čekaly, až budou moci po útoku vyplnit kibuc.

Útok začal na rozbřesku zamračeného dne. Proti Arabům stálo na židovské straně v zákopech a za narychlo postaveným opevněním sto šedesát sedm mužů a žen v bojeschopném věku. Děti byly umístěny v budově uprostřed kibucu. Obránci měli jen své pušky a jediný granátomet kalibru pět.

Zazněl zvuk trubky. Důstojníci Arabské legie kráčeli s tasenými šavlemi v čele. Za nimi se v masivním frontálním útoku řítily nechráněným polem vojáci neregulární armády. Kibuc měl být zdolán už jen jejich obrovskou početní převahou. Židé čekali, až se útočníci přiblíží na dvacet metrů, a pak zahájili vražednou soustředěnou palbu. Celé řady Arabů padaly jako pokosené.

Arabský útok pokračoval druhou, třetí i čtvrtou vlnou. Židé znovu vyčkávali, až se k nim útočníci co nejvíce přiblíží, a opět je uvítali disciplinovanou soustředěnou obrannou palbou.

Bitevní pole bylo poseto mrtvými Araby a ti, kteří byli ranění, naříkali: "Jsme bratři! Ve jménu Alláhově, milost!"

Zbytek Arabů se dal na divoký neuspořádaný útek. Kávudží jim sliboval snadné vítězství a tučnou kořist. Vyličil jim, jak se ubohá hromádka ortodoxních Židů dá na útek, sotva se Arabové objeví. S takovým odporem nepočítali. Arabky se svými pytli také uprchly.

Důstojníci Arabské legie shromáždili uprchlíky. V útěku jim dokázali zabránit jen tím, že na ně stříleli. Znovu zformovali své jednotky k dalšímu útok, ale jejich vojáci už ztratili odvahu.

Pro Židy v Tirat Cvi to vypadalo špatně. Kdyby Arabové podnikli nový rozhodný útok s velkým počtem mužů, už by je nejspíš neodrazili, protože neměli dost střeliva. Ještě horší by bylo, kdyby Arabové změnili svou taktiku a podnikli dlouhotrvající útok s bočním obchvatem.

V kibucu v rychlosti zorganizovali plán obrany. Většinu střeliva rozdělili mezi dvacet ostrostřelců. Všichni ostatní se stáhli k budově, kde byli děti, a připravili se na poslední obranu s bajonety, dřevěnými klacky a pažbami pušek. Dalekohledem pozorovali, jak se Arabové srocují k útoku. Viděli, že protivník je ještě stále dost silný, aby je porazil.

Tentokrát postupovali Arabové kupředu poněkud pomaleji. Někteří důstojníci šli za vojáky a s pistolí v ruce je nutili k útoku. Najednou se spustil déšť a za pár minut se zorané pole proměnilo v bezedné bahniště. Útok Arabů začal tonout v blátě, tak jako kdysi vozy Kanaanských, když bojovali proti Deboře.

Jakmile první důstojníci dorazili ke kibucu, ostrostřelci spustili palbu a skosili je. Kávudžího

vítězné vojsko "Jarmúk" toho protentokrát mělo dost.

Kávudží se po blamáži u Tirat Cvi dusil vzteky. Ted' už se musel co nejdřív prokázat nějakým vítězstvím, aby neztratil autoritu. Tentokrát se rozhodl pro troufalou hru.

Ze strategického hlediska byla silnice mezi Tel Avivem a Haifou pro Jišuv důležitější než silnice do Jeruzaléma. Kdyby došlo k přerušení spojení mezi Tel Avivem a Haifou, znamenalo by to odtržení Galileje od Šaronu a Židé by nemohli postupovat jednotně. Podél hlavní silnice z Tel Avivu do Haify byly však arabské obce a to nutilo Židy používat pro přepravu zboží mezi oběma městy vedlejší silnice ve vnitrozemí. Nedaleko jedné z nejvíce používaných byl kibuc Mišmar Haemek - Stráž údolí - a Kávudží, který ve své ctižádosti chtěl odříznout Tel Aviv od Haify, se rozhodl, že na něj zaútočí.

Tentokrát si umínil, že se chyby z Tirat Cvi nesmějí opakovat. Shromáždil víc než tisíc mužů a zaujal s nimi strategické pozice v horách kolem Mišmar Haemek. Měl deset děl horského dělostřelectva o kalibru 7,5.

Po obklíčení Mišmar Haemek zahájil Kávudží prudkou dělostřeleckou palbu, proti níž mohli Židé nasadit pouze svůj jediný kulomet. Po jednodenním ostřelování kibucu Britové boj přerušili a vyhlásili příměří, sami se dostavili do Mišmar Haemek a vyzvali Židy, aby kibuc evakuovali.

Když obyvatelé rozhodně odmítli, Britové kibuc opustili a tím pro ně celá záležitost skončila.

Kávudží se od Britů dozvěděl, že Židé v Mišmar Haemek jsou relativně slabí. A protože neměl žádnou výzvednou službu, která by ho informovala o pohybech nepřítele, netušil že v blízkém údolí Emeku se připravují lidé vycvičení Haganou. Již příští noc se dva oddíly ozbrojené puškami tiše a nenápadně přesunuly do kibucu.

Den nato vyrazil Kávudží a jeho lidé znovu do útoku. Avšak místo kibucu, jehož obyvatelé by polekaně hledali úkryt, narazil na dva prapory vycvičených vojáků, kteří se už nemohli dočkat, aby s ním změřili své síly. Kávudžího útok ztroskotál.

Zkamán neúspěchem shromáždil své lidi a zkoušel to znovu postupným, ale neustálým útočením. Ani ted' však nebyl úspěšnější. Zaútočil mnohokrát, ale bojeschopnost jeho neregulérních jednotek se každým pokusem zmenšovala. Postupovali kupředu, ale jakmile narazili na vážnou překážku, ustoupili.

Než nastal večer, Kávudží už neovládal své lidi. Začali opouštět bitevní pole.

Když Židé v Mišmar Haemek zjistili, jak se věci vyvíjejí, vyrazili z kibucu a začali pronásledovat Arabů. Byl to zcela nečekaný obrat a Arabové byli protiútokem Židů tak ohromeni, že se dali na útěk. Lidé z Hagany jim byli doslova v patách. Boje na ústupu se roztáhly na několik mil až k Megiddu, které bylo po staletí svědkem mnoha set bojů. Tady, na tomto historickém bitevním poli, ušetřili Židé Kávudžího vojsku zdrcující porážku. Řež skončila, teprve když se objevili Britové a vynutili si příměří. Židé tak dosáhli ve své válce za nezávislost prvního vítězství.

V jeruzalémském koridoru musela brigáda Palmachu, rozložená na kopcích, vynaložit téměř nadlidské úsilí, aby silnice zůstaly otevřené. Hoši, kterým často nebylo ani dvacet let, a jejich jen o málo starší velitelé měli neustále pod kontrolou hluboké rokle a samoty Judeje a podnikali nečekané útoky na arabské opěrné body.

V Tel Avivu se připravoval obrovský transport s doprovodem na záchranu Jeruzaléma. "Brigáda na kopcích" dostala za úkol dobýt arabskou vesnici Kastel, postavenou kolem staré křižácké pevnosti. Tento vysoko položený strategický bod byl pro celou silnici nesmírně důležitý.

Útok na Kastel byl první židovskou ofenzívou v osvobozené válce. Brigáda musela zaútočit v noci a z boku. Vojáci dorazili ke Kastelu unavení a vyčerpaní. Přesto okamžitě zahájili palbu a po krvavých bojích muže proti muži vyhnali Arabů z osady.

Dobytí Kastelu velmi pozvedlo skleslou náladu Jišuvu. Po tomto vítězství mohla kolona z Tel Avivu zvolna postupovat po silnici Báb el-Vádí, až dorazila do jeruzalémského Nového města. Obležení si oddechli.

Kávudží zuřil. Ted' už potřeboval své vítězství stůj co stůj. Po celé měsíce uveřejňoval oficiální prohlášení, v nichž se chvástal svými nepřetržitými vojenskými úspěchy. Skutečnost, že se mu nepodařilo dobýt jedinou židovskou osadu, vysvětloval "britskými intervencemi". Ale až Britové opustí Chulské údolí, nebude už mít žádné alibi.

Do nového hlavního stanu v Nablusu si povolal Muhammada Kassise, velitele neregulární armády v Chulském údolí, který měl své sídlo v pevnosti Ester.

"Obdržel jsem z Damašku zprávu od jeho svatosti muftího," oznámil mu Kávudží. "Hádž Amín el Husejní se chce 15. května, den po skončení britského mandátu, triumfálně vrátit do Palestiny."

"Bude to slavný den pro celý islám," odpověděl Muhammad Kassis.

"Než budou sionisté úplně rozdraceni, zvolila si jeho svatost za své prozatímní sídlo Safed. Teď, když odtud odtáhl přítel Židů major Hawks, bude město do týdne v našich rukou."

"Jsem šťastný, že slyším tak dobrou zprávu!"

"Avšak Safed nebude pro jeho svatost dostatečně bezpečný," pokračoval Kávudží, "dokud zůstane v Chulském údolí jediný Žid. Židé jsou pro nás jako dýka v zádech. Musíme je vyhubit."

Muhammad Kassis poněkud zbledl.

"Chulské údolí leží ve vaší oblasti, můj bratře. Chci, abyste bez meškání dobyl Gan Dafna. Jakmile bude Gan Dafna v našich rukou, budeme moci stisknout chřtán ostatním sionistům v údolí."

"Dovolte, abych vás ujistil, generalissime, že moji dobrovolníci mají odvahu lava a jsou rozhodnutí nasadit všechny své síly ke splnění česného úkolu zničit sionismus. Všichni přísahali, že budou bojovat do poslední kapky krve."

"To je dobře. Vždyť jen jejich žold nás stojí každý měsíc skoro dolar na muže."

Kassis si pohladil bradu a zvedl ukazováček s brilantovým prstenem.

"Nicméně každý ví, že major Hawks zanechal v Gan Dafna tři tisíce pušek, sto kulometů a desítky těžkých granátometů!"

Kávudží vyskočil celý zuřivý.

"Máte strach z dětí!"

"Přisahám při vousech Prorokových, že Židé poslali do Gan Dafna posilu asi tisíc mužů z Palmachu. Vlastníma očima jsem je viděl."

Kávudží udeřil Muhammada Kassise dvakrát do tváře.

"Dobudete Gan Dafna! Srovnáte ho se zemí - a když ne, tak předhodím vaši zdechlinu supům!"

V. Jako první krok poslal Muhammad Kassis do Abú Ješa sto mužů. Vzápětí se několik obyvatel vesnice vypravilo do Ejn Or a oznámili to Arimu. Ari věděl, že obyvatelé Abú Ješa jsou většinou na straně Židů, a doufal, že proti neregulérním něco podniknou.

Arabové v Abú Ješa měli z nevítaných hostů ve své vesnici pramalou radost. Celá desítky let žili v dobrých sousedských vztazích s lidmi v Jad El - vždyť i jejich domy postavili Židé. Přece s nimi teď nebudou bojovat! Čekali jen na to, až je jejich muchtar Táhá svolá, aby pak společně vyhodili Kassisovy lidi z Abú Ješa.

Ale Táhá se zahalil v podivné mlčení. Nedával najevo ani souhlas, ani odmítavý postoj. Když na něj stařešinové obce naléhali, aby vyzval muže z Abú Ješa ke společné akci, Táhá se zdráhal vyslovit. A jeho mlčení nakonec zpečetilo osud Abú Ješa, protože bez vedení byli felláhové bezmocní.

Kassis neváhal využít Táhova pasivního postoje. Zatímco Táhá stále mlčel, Kassisovi lidé byli den ze dne troufalejší a aktivnější. Silníci do Gan Dafna uzavřeli. V Abú Ješa tím bylo mnoho lidí pobouřeno, ale nezmohli se na víc, než na tiché reptání. Pak neregulární pristihli čtyři Araby z Abú Ješa, jak se pokoušejí do Gan Dafna dopravit potraviny. Kassis je dal popravit a jejich useknuté hlavy vztyčil na návsi jako výstrahu ostatním. Tím byl v Abú Ješa zlomen jakýkoli odpor.

Ari se zmýlil. Byl přesvědčen, že lidé z Abú Ješa přinutí Táhu zaujmout stanovisko - tím spíš, že v Gan Dafna šlo i o jeho bezpečnost. Když Arabové v Abú Ješa nepodnikli vůbec nic a silnice do Gan Dafna zůstávala uzavřena, stál před nesmírně závažným rozhodnutím.

Po uzavření silnice začal Kassis se svým horským dělostřelectvem ve dne v noci ostřelovat Gan Dafna z pevnosti Fort Ester.

Židé v Gan Dafna se na tuto situaci dávno připravili. Každý přesně věděl, co má dělat. Teď se rychle a bez zbytečných řečí přeorientovali na vážnou situaci. Všechny děti, kterým bylo víc než deset let, měly při obraně osady nějakou funkci. Vodní nádrž obložili pytli s pískem a generátory, sklad munice, zásoby jídla a nemocniční jednotku odstěhovali do podzemí.

V bunkrech plynul život dál jako předtím. Vyučování, jídlo, hry a všechno, co se v Gan Dafna podle programu provádělo, probíhalo teď pod zemí. Děti spaly v těsných kójičkách v ložnicích, jejichž zdi tvořily betonové roury o průměru tři metry padesát. Nahoře nad nimi ležela několikametrová vrstva zeminy a pytle s pískem.

Ve chvíli, kdy děla umlkla, vycházeli všichni z bunkrů ven na čerstvý vzduch, hráli si, uvolňovali ztuhlé svaly a pečovali o trávník a zahrady. Během týdne si dospělí i děti zvykli na to, že svištění granátů a hluk detonace jsou jen malé nepříjemnosti každodenního života.

Kassis každý den znovu ostřeloval Gan Dafna. Jeho horské dělostřelectvo měnilo jednu budovu po druhé v trosky. A když nedaleko vchodu do krytu explodoval granát a zabil dvě děti, zaznamenala Gan Dafna své první ztráty.

Dole v údolí v kibucu Ejn Or uvažoval Ari o tom, jak pomoci ohrožené vesnici mládeže. Gan Dafna byla úplně odříznutá od okolí; existovala jen jedna, nesmírně nebezpečná a namáhavá horolezecká cesta, vedoucí po západním úbočí hory. Jinudy se do vesnice nikdo nemohl dostat. Bylo třeba zdolat výškový rozdíl šesti set metrů, a ještě k tomu v noci. Telefon byl přerušen a zprávy se podávaly světelnými signály z Jad El. Zásoby potravin by měly vystačit na měsíc, a nebude-li zasažena vodní nádrž, mělo by být i dost vody.

Co však Ariho trápilo nejvíc, nebylo předávání zpráv ani zásobování. Stále se obával nejhoršího: nebezpečí masakru. Neměl zdání, jak dlouho potrvá, než se prozradí pravda o "ozbrojené moci" Gan Dafna. Podařilo se mu sehnat deset španělských pušek někdy z roku 1880, třicet v Palestině vyrobených automatů a jedno vyřazené maďarské pancéřové dělo s municí na pět ran. Jako posilu poslal do Gan Dafna Zeeva Gilbou a dvacet vojáků Palmachu. Zbraně měli vzít hned s sebou. Zeevovi lidé posloužili jako lidští soumaři. Pancéřové dělo museli nejdříve rozebrat a dopravovali je na místo po kouskách.

Druhý den ráno přijel k Arimu kurýr z hlavního stanu Hagany v Tel Avivu a Ari svolal okamžitě vojenské velitele osad ve svém okrsku. V Tel Avivu totiž dospěli k řešení, jakým způsobem zabezpečí děti v ohrožených osadách na hranicích: děti budou evakuovány do oblasti Šaron-Tel Aviv nedaleko pobřeží. Situace tam nebyla tak kritická a zdejší kibucy a mošavy byly ochotné děti přijmout.

Mezi řádkami zprávy se dalo vyčíst, že se situace velmi nebezpečně vyhrotila. Hagana zřejmě počítala s tím, že podaří-li se Arabům proniknout až na pobřeží, bude muset děti evakuovat na lodích.

Bylo to doporučení - nikoliv rozkaz. Každá osada se měla rozhodnout sama. Bylo jasné, že lidé budou bojovat s ještě mnohem větším úsilím, když s nimi děti zůstanou; ale představa masakru byla příliš hrůzná. Přitom pomyšlení na evakuaci dětí bylo pro nové osídlence dvojnásob bolestné; symbolizovalo skutečnost, že jsou stále ještě na útěku. Většina jich sem uprchla po strašlivých zážitcích a osady byly pro ně posledním útočištěm. Mimo Palestinu už neměli v co doufat.

Každá osada se tedy rozhodovala samostatně. V některých z těch starších rovnou odmítli děti odeslat. Jinde prohlašovali, že jsou rozhodnutí společně čelit hrozbě a společně zemřít. Nechtěli, aby jejich děti poznaly utrpení nového útěku. Osady odříznuté v horách, které už zakusily, jak nemilosrdné je obležení, našly nějakým způsobem cestu a své děti odvezly z nebezpečného pásma.

Za děti v Gan Dafna však byli zodpovědní všichni. Ariho zvědové přinesli zprávu, že Kávudží stále více naléhá na Muhammada Kassise, aby ho přiměl k útoku na Gan Dafna. Ve vesnici se už tenčily zásoby potravin a pomalu nebylo čím topit. Několik zásahů také poškodilo vodní nádrž. I když si nikdo nestěžoval, následky života v bunkrech se začínali na lidech projevovat.

Velitelé Hagany v osadách v Chulském údolí se shodovali s Arim, že by menší děti měly opustit Gan Dafna. Zbývalo jenom vyřešit, jakým způsobem. Arimu zas jednou připadl úkol vypracovat plán na zdolání těžkostí, které se zdály nezdolatelné. A protože mu nic jiného nezbyvalo, dospěl k rozhodnutí mnohem smělejšímu a riskantnějšímu, než bylo vše, co dosud podnikal.

Když Ari vypracoval podrobnosti svého plánu, dal Davidovi instrukce, aby sestavil komando pro podnik, který vymyslel, a sám se vydal do Gan Dafna. Každý krok na strmé stezce mu působil velké bolesti. V noci, když stoupal do hor, ho postřelená noha několikrát zradila. Byla to velká komplikace. Naštěstí znal výborně terén, jako kluk se sem nejednou vyšplhal.

Do Gan Dafna dorazil za svítání a hned svolal všechny vedoucí do velitelského bunkru. Přítomni

byli také Zeev, Jordana, doktor Liebermann a Kitty Fremontová.

"V Gan Dafna je dvě stě padesát dětí mladších dvanácti let," začal Ari bez jakéhokoliv úvodu. "Těchto dvě stě padesát dětí bude zítra evakuováno." Hleděl do zaražených tváří.

"Skupina která to provede, se právě schází v Jad El," pokračoval. "Je to čtyři sta mužů a dnes v noci je David ben Ami povede úbočím nahoru. Když všechno proběhne podle plánu a nikdo je neobjeví, musí být zítra za svítání tady. Dvě stě padesát z nich ponese zítra večer děti na zádech dolů. Ostatní budou zajišťovat transport. Ještě chci říct, že skupina bude vybavena všemi automatickými rychlopalnými zbraněmi, které v údolí máme."

Lidé v bunkru zírali na Ariho jako na blázna. Na několik minut zavládlo trapné ticho.

Konečně se zvedl Zeev Gilboa.

"Ari," ozval se, "snad jsem ti dobře nerozuměl. To opravdu chceš v noci snést po úbočí dvě stě padesát dětí?"

"Ano. Přesně tak."

"Ta cesta je nebezpečná i za dne pro dospělého muže," poznamenal doktor Liebermann. "A co teprve v noci s dítětem na zádech. Určitě se několik lidí zřítí."

"Ano, to nebezpečí tu je, ale musíme riskovat."

"Poslechni, Ari," ozval se znovu Zeev, "cesta vede zatraceně blízko Abú Ješa. Arabové je určitě objeví."

"Budeme tak opatrní, jak jen to půjde."

Najednou začali všichni mluvit a debatovat.

"Ticho!" vykřikl Ari. "Tady není žádné lidové shromáždění. Musíte o tom zachovat naprosté mlčení. Nerozčilujte se zbytečně! A teď všichni zmizte. Mám spoustu práce."

Ten den ostřelovali Arabové z Fort Ester vesnici mládeže téměř nepřetržitě. Ari si promluvil s každým vedoucím úseku zvlášť. Bylo třeba vypracovat evakuaci do všech podrobností a časově rozdělit celý průběh akce přesně na minuty.

Lidé, kteří o plánu věděli, byli stísnění a plní obav. Bylo tu tisíc věcí, které mohly selhat. Někdo mohl uklouznout, psi v Abú Ješa je mohli uslyšet nebo vyčenichat, Kassis mohl upozorovat manévry a zaútočit na všechny osady v Chulském údolí, jakmile by zjistil, že zůstaly bez automatických rychlopalných zbraní.

A přesto si všichni uvědomovali, že Arimu sotva zbývá jiná možnost. Za týden, za deset dní bude situace v Gan Dafna zcela neúnosná.

Večer oznámil David ben Ami, který byl se svým oddílem opřipravený v Jad El, domluveným světelným signálem, že se vydají na cestu, jen co se setmí. Čtyři sta dobrovolníků stoupalo celou noc po strmém úbočí nahoru a těsně před svítáním, zcela vyčerpaní náročným výstupem, dorazili do Gan Dafna. Ari je uvítal před vesnicí a zavedl je do hustého porostu. Nesměli je spatřit Kassisovi vojáci a Ari si navíc nepřál, aby se o celém plánu v Gan Dafna lidé zbytečně dohadovali.

Čtyři sta dobrovolníků se tedy skrývalo celý den v keřích.

Deset minut před šestou, přesně čtyřicet minut před západem slunce, začala rozhodující část akce.

Pět minut před šestou dává personál jíst dětem, které mají být evakuovány. Každé dítě ve sklenici mléka vypije uspávací prostředek.

Šest hodin patnáct: děti se ve svých podzemních ložnicích ukládají k spánku. Navrhují jim, aby si něco zazpívaly; omámeny narkotikem upadají do hlubokého spánku.

Šest hodin dvaatřicet minut: za Fort Ester zapadá slunce.

Šest hodin čtyřicet: Ari svolává všechny příslušníky štábu v Gan Dafna na poradě před bunkr, v němž spí děti.

"Prosím, dávejte všichni dobře pozor," říká Ari vážným hlasem. "Za pár minut začneme evakuovat menší děti. Každého jednotlivce zavoláme a dáme mu úkol. Všechno je určeno na minutu přesně a sebemenší porucha v plánu by mohla ohrozit životy dětí a jejich průvodců, i váš vlastní. Nepřeji si žádnou diskusi. Proti každému, kdo nedodrží přesně svůj úkol, vyvodím důsledky."

Šest hodin pětáct: Jordana ben Kanaan rozestavuje kolem Gan Dafna stráž z dětí, které tu

zůstávají. Je to čtyřnásobně silnější stráž než obvykle. Zároveň se Zeev Gilboa a jeho dvacet mužů z Palmachu, odvelených na ochranu Gan Dafna, vydává směrem nahoru se speciálním úkolem. Budou zajišťovat akci.

Jakmile přijde hlášení, že všechny hustě rozestavěné stráže kolem vesnice jsou na místě, odchází pětadvacet členů štábu do bunkrů, aby teple obklékli děti. Kitty jde od dítěte k dítěti a přesvědčuje se, zda uspávací prostředek účinkuje. Každému dítěti zalepí ústa širokým proužkem leukoplastu, aby nemohlo vykřiknout ani ze spaní.

Sedm hodin třicet: děti, které o sobě nevědí, jsou oblečeny a připraveny k transportu. Ari vede komando z úkrytu. Od bunkru sloužícího jako ložnice je vytvořen řetěz a jedno dítě po druhém vynášejí a podávají si je. Mužové si navlékají popruhy sešité tak, aby v nich děti seděly a členové komanda je mohli nést na zádech. To znamená, že mají obě ruce volné a mohou nést zbraň a opírat se při sestupu.

Osm hodin třicet: dvě stě padesát mužů jejich malá spící zavazadla jsou podrobeni poslední kontrole. Je třeba se přesvědčit, že děti jsou dobře usazeny a že popruhy pevně drží. Pak se řada nosičů vydává na cestu; vycházejí ven hlavním vchodem, kde je připraveno komando sto padesáti mužů s automatickými zbraněmi, kteří budou akci zajišťovat.

Pod Ariho vedením karavana odchází a mizí za okrajem strmého úbočí. Mužové s dětmi na zádech se jeden po druhém ztrácejí v noční tmě. Ostatní stojí mlčky u brány Gan Dafna. Teď už nemají na práci nic - jen vyčkat do rána. Pomalu se vrací do bunkrů. Vědí, že je čeká bezesná noc, mlčí a v duchu se chvějí strachy o děti a o osud prazvláštního komanda.

Když poslední muž zmizel, stála Kitty Fremontová ještě déle než hodinu sama venku u brány a hleděla do tmy.

"Dneska to bude dlouhá noc," ozval se za jejími zády hlas, "a tady venku je zima. Nechcete jít radši dovnitř?"

Kitty se otočila. Byla to Jordana. Poprvé od doby, kdy se seznámily, měla Kitty upřímnou radost z přítomnosti téhle temperamentní rudovlásky. Od chvíle, kdy se rozhodla zůstat v Gan Dafna, stále víc obdivovala Jordana. Na ní totiž spočívala nejtěžší odpovědnost za klid ve vesnici. Mladým vojákům z Gadny dokázala vštípit důvěru, která působila takřka nakažlivě; mladí lidé, ještě napůl děti, projevovali bojovou odvahu zkušených veteránů. Ve všech nebezpečných situacích, které vznikly po uzavření silnice, zůstávala Jordana stále stejně klidná a energická. Bylo to těžké břemeno pro mladou ženu, které nebylo ani dvacet let. Jordana však přesto dodávala lidem kolem sebe pocit jistoty.

"Ano, bude to opravdu dlouhá noc," odpověděla Kitty.

"Tak ji můžeme strávit spolu," navrhla Jordana. "Musím vám něco prozradit. Mám v bunkru půl láhve koňaku. Dneska v noci je ta pravá příležitost, abychom ji vypily. Jestli máte chuť, počkejte u mě v bunkru. Ještě musím odvolat stráž. Za půl hodiny se vrátím."

Kitty se stále ještě nehýbala. Jordana se do ní zavěsila a přátelsky, ale naléhavě řekla:

"Jen pojd'te. Teď stejně nemůžeme nic dělat."

Kitty nervózně posedávala ve velitelském bunkru a kouřila jednu cigaretu za druhou. Konečně se Jordana vrátila z obchůzky, sundala si hnědou čepici, jakou nosili členové Hagany, a dlouhé rudé kadeře jí sklouzly na ramena. Třela si zimou prokřehlé ruce a pak vytáhla láhev koňaku ukrytou u zdi bunkru pod nahrnutou zemí. Setřela z láhve písek a nalila Kitty i sobě pořádnou dávku.

"Lechajim," řekla a zvedla sklenku ke rtům. "To nám udělá dobře."

"Jak dlouho to bude trvat, než projdou kolem Abú Ješa?"

"Až do půlnoci," odpověděla Jordana.

"Pořád jsem si říkala, že se všechno podaří - ale teď mě napadá tisíc věcí, které by to mohly pokazit."

"Na to nesmíme myslet," řekla Jordana. "Teď už je všechno v rukou Božích."

"V rukou Božích?" zeptala se Kitty. "Nu ano, Bůh v téhle zemi koná skutečně prazvláštní věci."

"Kdo tady v Palestině nezačne věřit, nebude už věřit nikdy," poznamenala Jordana.

"Nevzpomínám si, že bychom se byli udrželi naživu jinak, než svou vírou. Je to naše jediná opora."

Podivně zněla ta slova z úst Jordany ben Kanaan. Navenek se zdálo, že Jordana není hluboce

věřící - ale co jiného než její neotřesitelná víra by jí mělo dát sílu a vytrvalost, aby dokázala žít v neustálém napětí a nebezpečí?

"Kitty," ozvala se náhle Jordana - "musím se vám k něčemu přiznat. Moc jsem si přála, abychom se spřátelily."

"Opravdu?" zeptala se Kitty. "A proč, Jordano?"

"Protože jsem se od vás něco naučila. Něco, na co jsem měla úplně nesprávný názor. Viděla jsem, jak jste tu pracovala s dětmi, a vím, co jste udělala pro Ariho. Když jste se rozhodla, že zůstanete v Gan Dafna, najednou jsem si to uvědomila. Pochopila jsem, že žena jako vy může být stejně odvážná - jako my tady. Předtím jsem si myslela, že ženství je znakem slabosti."

"Je to od vás milé, Jordano," řekla Kitty s mdlým úsměvem. "Ale obávám se, že právě dnes v noci bych docela dobře snesla trochu té vaší odvahy. Mám pocit, že co nevidět ztratím nervy."

Kitty si zapálila cigaretu a Jordana jí nalila další koňak.

"Já jsem si to rozmyslela," poznamenala. "Přece jen byste byla správná žena pro Ariho."

Kitty potřásla hlavou.

"Ne, Jordano," odpověděla. "U nás by se řeklo, že jsme dva sympatičtí lidé, kteří nejsou pro sebe stvořeni."

"Ale to je opravdu škoda, Kitty."

Kitty se podívala na hodinky. Podle toho, co během dne vyslechla, věděla, že muži se teď blíží k prvnímu, téměř svislému srážu. S dětmi na zádech se jeden po druhém budou spouštět po laně skoro deset metrů hluboko. Jakmile dorazí na konec srážu, budou muset asi sto metrů klouzat po sypké půdě úbočí.

"Povídejte mi trochu o sobě a o Davidovi," požádala náhle Kitty Jordanu. "Kde jste se seznámili?"

"Na Hebrejské univerzitě. Seznámila jsem se s ním hned druhý den. Podívala jsem se na něj, on na mě a měli jsme se rádi od první chvíle a nikdy jsme se nepřestali milovat."

"Tak to bylo i s mým mužem a se mnou," usmála se Kitty.

"Jemu to ovšem trvalo celý první semestr, než pochopil, že mě miluje."

"U mě to bylo ještě déle," řekla s úsměvem Kitty.

"Muži tyhle věci někdy velmi těžko chápou. Ale do léta mu přece jen bylo jasné, že ke mně patří. Byli jsme tehdy spolu na archeologické expedici v Negevské poušti. Pokoušeli jsme se přesně zjistit, jakými cestami se kdysi ubíral Mojžíš s deseti kmeny divočinou Zinu a Paranu."

"Je to tam prý dost opuštěné."

"Ale vůbec ne," řekla Jordana. "Člověk tam všude nalézá trosky bývalých měst Nabatejců. V cisternách starých mět je stále ještě voda. Když máte štěstí, můžete najít různé pozoruhodné věci."

"To je přímo vzrušující."

"Ano, je to vzrušující," souhlasila Jordana. "Ale je to velmi namáhavá práce. David je šťastný, když může pracovat na vykopávkách. Všude tam má pocit, že ho obklopuje historická velikost našeho národa. Je to s ním stejné jako s mnoha jinými - a proto je pouto mezi Židy a touto zemí tak silné. David má báječné plány. Po válce se chceme oba zase vrátit na univerzitu. Já musím dokončit studium a David chce udělat doktorát, a pak bychom se pokusili vykopat nějaké velké hebrejské město. David by rád odkryl trosky Chacoru, starého hebrejského města tady v Chulském údolí. To jsou, pravda, jen takové sny. Na to je třeba hodně peněz - a mír." Jordana se ironicky zasmála. "Mír," opakovala, "to je ovšem abstraktní pojem a iluze. Chtěla bych vědět, jaké to asi je, když je mír."

"Možná že by vám to připadalo nudné."

"Nevím," řekla Jordana. "Ale jednou v životě bych přece jen chtěla zažít, jak si počínají lidé v normálních podmínkách."

"Chtěla byste taky cestovat?"

"Cestovat? Ani ne. Udělám, co udělá David, a půjdu tam, kam půjde on. Ale až potom, Kitty - potom bych se jednou ráda podívala po světě. Celý můj život mi říkali, že naše bytí začíná a končí tady v Palestině. A přesto mám někdy pocit, že jsem tady zavřená. Spousta mých přítelkyň odjela z Palestiny. Ale dříve nebo později se zase vrátily. My sabry jsme asi zvláštní druh lidí. Účel našeho života je bojovat."

Nemůžeme si jinde zvyknout. Ale ženy tady příliš rychle stárnou."

Jordana se odmlčela.

"To bude tím koňakem," dodala. "Však víte, že sabry nic nesnesou."

Kitty se na Jordanu usmála. Poprvé v životě pocítila s touto dívkou soucit. Zhasla cigaretu a zase se podívala na hodinky. Minuty se nekonečně vleklely.

"Kde teď asi jsou?" zeptala se.

"Pořád ještě u prvního srážu. Než se po něm spustí, potrvá to dvě hodiny."

Kitty tiše vzdychla a Jordana hleděla upřeně do prázdna.

"Nač myslíte?" zeptala se Kitty.

"Myslím na Davida - a na děti. To první léto jsme tenkrát v poušti našli přes čtyři tisíce let starý hřbitov. Podařilo se nám vykoipat úplně zachovalou kostru malého dítěte. Možná, že zemřelo na cestě do Zaslíbené země. David nad tou kostřičkou plakal. On už je prostě takový. Myšlenka na obléhaný Jeruzalém ho pronásleduje ve dne v noci. Určitě se pokusí o nějaký zoufalý čin. Já to vím. - Nechcete si radši lehnout, Kitty? Bude to trvat ještě dlouho, než se něco dozvíme."

Kitty dopila svou sklenku. Pak se natáhla na polní lůžko a zavřela oči. V duchu viděla dlouhou řadu mužů, jak se na srážu po jednom spouštějí po provaze dolů, viděla spící děti na jejich zádech. Pak zase viděla Kassisovery Araby, jak číhají v záloze a čekají, až se nosiči chytí do pastí.

Ne, bylo úplně nemožné usnout.

"Snad bych se měla podívat do bunkru doktora Liebermanna a zjistit, jak to tam vypadá," řekla.

Oblékla si teplou bundu a vyšla ven. Z Fort Ester celý večer ani jednou nevystřelili. Kitty se náhle polekala: možná že se Muhammad Kassis něco dověděl a odpochoval s většinou svých lidí z pevnosti. Celá věc se jí nelíbila. Měsíc svítil velmi jasně a noc byla příliš světlá a tichá. Ari měl s transportem dětí počkat, až bude v noci mlha. Kitty pohlédla vzhůru, obrysy Fort Ester byly snadno rozeznat. Museli to zpozorovat, pomyslela si.

Vešla do bunkru učitelského sboru. Doktor Liebermann a ostatní členové štábu seděli ve svých kójích. Dívali se do prázdna, jako by je napětí ochromilo. Nikdo nepromluvil. Bylo to tak deprimující, že to nemohla vydržet a zase vyšla ven.

Karen a Dov měli stráž.

Kitty se vrátila do velitelského bunkru, ale Jordana tam už nebyla. Natáhla se na polní lůžko a nohy si přikryla vlněnou přikrývkou. V duchu znovu viděla muže, jak s námahou pomalu zdolávají sráž. Dolehlo na ni napětí celého dne a ona upadla do neklidného polospánku.

Hodiny mijely. Byla půlnoc - jedna hodina.

Kitty sebou na lůžku neklidně házela. Měla úzkostný sen a nesmírně trpěla. Viděla Araby, jak se s křikem s tasenými šavlemi vrhají v měsíčním světle na skupinu nosičů. Obránci byli mrtví, děti padly do rukou Arabů a ti se teď chystali vykopat pro ně obrovský hromadný hrob.

Kitty se rázem probudila a vymrštila se na lůžku. Byla celá zpocená a srdce jí divoce tlouklo. Trásla se na celém těle a pomalu otáčela hlavou sem a tam. Najednou zaslechla hluk. Napjatě poslouchala a oči se jí hrůzou rozšířily. Ten hluk - to byla vzdálená střelba!

Brávoravě se zvedla. Ano, bylo to tak! To pálily zbraně a bylo to u Abú Ješa! To nebyl sen! Transport je prozrazen!

Jordana vešla, právě když se Kitty chtěla vrhnout ke dveřím.

"Pusťte mě ven!" křičela.

"Ne, Kitty, ne..."

"Vrazi! Oni mi vraždí moje děti!"

Jordana musela napnout všechny síly, aby přitiskla Kitty ke stěně.

"Poslouchejte mě Kitty! Ty zbraně, co slyšíte, to je manévr Zeeva Gilboya a jeho lidí, aby odvrátili pozornost Arabů. Teď útočí na druhé straně na Abú Ješa, aby se Kassiho jednotky nemohly dostat k transportu."

"Lžete!"

"Ne, mluvím pravdu, přísahám. Měla jsem příkaz, že nesmím nikomu nic říct, až těsně před útokem. Vešla jsem sem, ale viděla jsem, že spíte, tak jsem to šla říct ostatním."

Jordana zavedla Kitty k polnímu lůžku a jemně ji přiměla, aby si sedla.

"Ještě tu zbylo trochu koňaku. Vypijte ho."

Kitty se přinutila vypít koňak jedním douškem a snažila se přemoci své obavy. Jordana se posadila vedle ní a hladila jí ruku. Kittina hlava poklesla na Jordanina ramena. Začala tiše plakat. Pak vstala a vzala si vlněnou vestu.

"Karen a Dov se za chvíli vrátí ze stráže. Půjdu k sobě do bunkru a uvařím jim čaj."

Hodiny v temnotě se zdály nekonečné, noc opravdu nebrala konce. Tam někde ve tmě se muži plazili kolem Abú Ješa - zatímco Zeev se svými lidmi inscenoval na druhém konci vesnice přepad. Muži šli dolů, klouzali rychle po svahu stále dolů.

Dvě hodiny ráno.

Všichni, kteří čekali v Gan Dafna, dokonce i Jordana, byli u konce svých sil a už jen vyčerpaní beze slov posedávali, kde se dalo. Ve čtvrt na šest vyšli ven z bunkrů. Ráno bylo mrazivé, zem pokrývala tenká vrstva jínovatky. Všichni zamířili k hlavní bráně a pak ven, k místu, kde na okraji srázu číhala stráž.

Tma se pomalu rozptýlovala a světla v údolí zhasla. Mlhavě šedé ráno jim otevřelo pohled do hlubin. Strážce zvedl k očím dalekohled a pátral, jestli neobjeví v údolí známky života. Ale nic se nepohnulo.

"Tam!" A ukázal dolů.

Všechny oči byly obrácené k Jad El, odkud signalizační lampa vysílala písmena morseovky.

"Co vysílají? Co to znamená?"

"Je to - X, 14, 16."

Na okamžik zavládl zmatek. Ale signál se opakoval: X, 14, 16.

"Jsou v bezpečí!" zvolala vzrušeně Jordana a šťastně se usmála na Kitty.

"Exodus, kapitola čtrnáct, šestnáctý verš: Ty pak pozdvihni svou hůl, vztáhni ruku nad moře a rozpoltíš je; a tak Izraelci půjdou prostředkem moře po suchu."

VI. Čtyři dny po evakuaci dostal Ari několik zpráv. Velitelé osad v jeho oblasti mu hlásili, že Arabové zmírnili svůj tlak. Když se Ari od svých přátel v Abú Ješa dověděl, že Kassis povolal polovinu ze své stovky neregulérních vojáků umístěných ve vesnici zpět do Fort Ester, bylo mu jasné, že se útok na Gan Dafna dá očekávat každým dnem.

Ari shromáždil dalších dvacet lidí z Palmachu - těch posledních, které mohl v Galileji postrádat - a vydal se s nimi znovu na horolezeckou túru do Gan Dafna, aby se sám ujal velení.

Celkem měl k dispozici čtyřicet mužů z Palmachu, zhruba třicet bojeschopných členů ze štábu a učitelského sboru a Jordaninu mládež Gadna, něco přes dvě stě mladistvých. Pokud jde o zbraně, měl sto padesát zastaralých pušek a automatů vyrobených v Palestině, dva kulomety, několik set min a zápalných bomb, jakož i ručních granátů vlastní výroby - a pak ještě to starožitné maďarské pancéřové dělo s municí na pět výstřelů. Zpravodajové mu hlásili, že jeho protivník Muhammad Kassis má přes osm set mužů, neomezené množství zbraní a podporu dělostřelectva, a k tomu ještě několik set Arabů z Aty a jiných nepřátelských vesnic na libanonských hranicích.

Ari měl hrozivě málo zbraní. Bylo mu jasné, že musí nepřátelský útok odrazit hned prvním úderem. Měl jedinou výhodu: dobře znal nepřítele. Irácký lapka Muhammad Kassis neměl žádný taktický výcvik. Přidal se ke Kávudžímu, protože doufal, že rabováním zbohatne. Podle názoru Ariho nebyli Kassisovi lidé příliš odvážní, ale dali se snadno vybičovat k zuřivosti. Kdyby se jim v bojích někdy podařilo získat převahu, určitě by se z nich stala krvelačná smečka. Ari chtěl využít právě nevědomosti a nezkušenosti Arabů. Když vypracovával svůj obranný plán, vycházel z toho, že se Kassis pokusí o frontální útok po přímé a nejkratší linii z Fort Ester. Arabové volili vždy nejraději frontální útok. Byla to jejich taktika, už když proti nim bojoval jako kluk. Ari soustředil svou obranu na jediný bod.

Tímto rozhodujícím bodem Ariho obranného plánu byla propast zužující se v rokli a vedoucí jako trychtýř dolů do Gan Dafna. Podaří-li se mu vlákat Kassisovy lidi do rokle, pak má šanci. Zeev Gilboa měl své pozorovatele rozptýlené ve skalách a křovinách poblíž Fort Ester, kde hlídali každý pohyb Arabů. Viděli, jak Kassis shromažďuje své lidi a připravuje se k útoku.

Tři dny po Ariho příchodu se do Gan Dafna bez dechu přirůtil mladý kurýr. Přinesl zprávu, že

Kassis opustil asi s tisícovkou lidí pevnost a vydal se na cestu dolů po úbočí. Za dvě minuty byl vyhlášen poplach, "stupeň černá", a všichni muži, ženy i mládež z Gan Dafna se odebrali na své stanoviště a připravili se k boji.

Kassisovi lidé, kryti hlubokým sedlem, se vynořili u vyvýšeniny přímo nad Gan Dafna. Od severní strany vesnice je dělilo asi šest set metrů a od trychtýřovité rokle sotva dvě stě.

Ariho muži zaujali palebné postavení. Čekali.

Brzy se nahoře na okraji vyvýšeniny objevily hlavy a za pár minut se to všude hemžilo Araby. Zůstali stát a civěli na neobyčejně tichou vesnici pod sebou. Ten klid byl arabským důstojníkům podezřelý. Dosud nepadl na žádné straně jediný výstřel.

Muhammad Kassis pozoroval scénu dalekohledem z Fort Ester, a když spatřil své lidi připravené k útoku nad Gan Dafna, spokojeně se usmál. Židé dosud nevystřelili, a tak došel k přesvědčení, že jeho muži nenarazí na odpor a snadno se vesnice zmocní. Z Fort Ester teď zazněl výstřel z děla. To bylo znamení k útoku.

Obránci v Gan Dafna slyšeli, jak arabští důstojníci udělují svým lidem rozkazy. Od vyvýšeniny se však stále ještě nikdo neodpoutal a nevydal dolů. Ticho ve vesnici pod nimi je mátló. Začali vztekle nadávat a stále hlasitěji klít.

"Pokoušejí se vybičovat své lidi k nepřítelosti," poznamenal Ari.

Ukážení židovští vojáci se neukazovali, i když pohled na divoce šermujícího a hlasitě pokřikujícího nepřítele je dráždil. Po dosti dlouhé době, kdy bylo slyšet jen rozčilený křik Arabů, začali najednou útočníci s divokými výkřiky sbíhat z vyvýšeniny dolů. Jejich šavle a bajonety se na pozadí nebe ocelově leskly.

Ted' se mělo ukázat, jak se osvědčí první fáze Ariho plánu. Každou noc vysílal k pevnosti hlídky, aby zakopávaly miny, jejichž výbuch bylo možné řídit z Gan Dafna. Miny tvořily jakýsi koridor, který měl Araby zahnat doprostřed rokle.

Zeev Gilboa, který zaujal nejpředsunutější pozici, vyčkával, až se Kassisův útok rozproudí naplno. Jakmile se rozvášněná horda přiblížila k zaminovanému území, zvedl zelený praporek a Ari v Gan Dafna zapojil miny.

V jediném okamžiku vybuchlo dvacet min, deset na každé straně. Rachot detonace se od hor odrážel jako hrom. Miny explodovaly, šik útočníků se stáhl a v dalším okamžiku už pádil dolů do rokle.

Ari rozmístil svých čtyřicet lidí z Palmachu po obou stranách propasti. Měl tam také oba kulomety, všechny granáty a zápalné bomby.

Když se Arabové hnali v divokém úprku přímo pod nimi, zahájil Palmach kulometnou palbu a v propasti nastal krvavý shon. Plamenomety proměnily desítky Arabů v živé pochodně a shora se na útočníky ještě sesypal déšť ručních granátů.

Kromě toho odpálil Palmach několik dělobuchů a z ampliónů zavěšených na stromech zazněl hřmot burácejících explozí. Řev pravých i nepravých zbraní byl ohlušující a budil hrůzu.

Ve Fort Ester dal Muhammad Kassis dělostřelectvu rozkaz, aby z okraje propasti zahnal nepřítele. Arabští dělostřelci zahájili intenzivní palbu, ale polovina střel zasáhla jejich vlastní lidi. Nakonec se jim podařilo umlčet jeden ze dvou kulometů.

První arabská vlna podlehla obraně. Avšak na bojiště proudili stále noví útočníci. Byli vybičováni k nepřítelosti a teď útočili dál, i když je strach úplně zbavil smyslů.

Také druhý kulomet umlkl. Členové Palmachu opustili své palebné postavení na okrajích propasti a spěchali zpět do Gan Dafna, kde očekávali útok.

První arabská vlna, zmatené klubko divoce křičících mužů, se přiblížila k vesnici na vzdálenost sto metrů. David Ben Ami odstranil maskování ze zabarikádovaného maďarského pancéřového děla, chráněného pytlí s pískem. V každé z pěti kartáčových střel byly dva tisíce kovových úlomků. Bude-li všechno, jak má být, musí dělo vydat za jednu celou najednou střelící setinu.

Přední hustě natlačená masa Arabů se přiblížila na padesát - na čtyřicet - třicet - dvacet metrů...

Když David ben Ami nastavoval dostřel děla na nejkratší vzdálenost, měl tvář zalitou potem.

Deset metrů... První palba!

Prastaré pancéřové dělo sebou trhlo a vyplivlo na útočníky své smrtonosné střely. Ozvaly se

zoufalé výkřiky. Zatímco David rychle znovu nabíjel, spatřil ve vzdálenosti několika metrů hromady mrtvých či zraněných a gestikulující Araby, divokým úprkem ustupující v panické hrůze.

Po první vlně se přiblížila další.

Druhá palba!

Druhá vlna zůstala ležet v palbě ohně.

Třetí!

Třetí výstřel rozrazil hlaveň děla. To však už splnilo svou povinnost. Tři výstřely vyřadily asi dvě stě útočníků. Útok Arabů byl ochromen.

Naposled se nepřítel pokusil zaútočit. Ještě jednou se sto Arabů dostalo na okraj Gan Dafna, ale Jordanini bojovníci z Gadny je uvítali soustředěnou palbou ze zákopů.

Krvácející a zmatení útočníci, kteří zůstali naživu, se v divokém spěchu stahovali přes propast posetou mrtvými těly. Jakmile Zeev zjistil, že nepřítel uspuje, dal povel vojákům Palmachu, aby je pronásledovali. Se svými čtyřiceti muži začal honit několik set prchajících Arabů. Zahnal je zpět přes vyvýšeninu a byl jim stále v patách.

Ari, který sledoval všechno dalekohledem, vztekle vykřikl:

"Zpropadený idiot! Chce se zmicnit Fort Ester. Řekl jsem mu přece, aby se nahoře zastavil."

"Co to jen do Zeeva vjelo?" vyrazil ze sebe David mezi sevřenými rty.

"Pojď, jdeme," řekl Ari. "Musíme se pokusit ho zastavit."

Ari rychle přikázal Jordaně, aby se svou kupinou mládeže posbírali zbraně padlých a raněných Arabů a pak se okamžitě stáhli do Gan Dafna.

Ukázalo se, že Ariho plán byl správný. Během necelé čtvrt hodiny spotřeboval sice většinu svého střeliva, ale polovina nepřátelských jednotek zůstala ležet mrtvá nebo zraněná na bojišti.

Muhammad Kassis bezmocně přihlížel, jak jeho lidé prchají zpět do pevnosti. Zeev Gilboa, který jim byl v patách, běžel asi pětadvacet metrů před svými lidmi. Arabští dělostřelci zahájili palbu na vlastní vojáky, aby čelili Palmachu, který je pronásledoval. Několika Arabům se podařilo dostat se do pevnosti. Ostatní, kteří byli příliš blízko svých pronásledovatelů, tam už nepustili a stříleli na ně. Mezitím Zeev minul vnější síť ostnatých drátů, vzdálenou jen čtyřicet metrů od Fort Ester.

"Kryjte se!" křikl na své lidi. Vrhł se na zem a páčil z automatu na střilny pevnosti, dokud jeho lidé nebyli v krytu. Když pochopil, že jeho útok je marný, obrátil se a pokusil se dostat zpět. V té chvíli však pevnost odpověděla krupobitím střel a Zeev byl zasažen. Vstal a začal utíkat, byl zasažen podruhé, padl do ostnatého drátu a zůstal v něm bezmocně viset.

Jeho lidé, kteří se zakopali o kus dál, chtěli právě znovu vyrazit dopředu pro něj, když k nim doběhli Ari s Davidem.

"Zeev tam zůstal," vysvětlovali Arimu. "Visí v ostnatém drátě."

Ari, kryt velkým balvanem, se podíval dopředu. Od Zeeva je dělilo sto metrů otevřeného prostranství. Tu a tam sice byly roztroušené balvany, které mohly posloužit jako kryt, ale poslední úsek cesty k Zeevovi bylo nechráněné pole.

Z pevnosti najednou přestali střílet a všude kolem se rozhostilo ticho.

"Co to znamená?" zeptal se David.

"Chtějí Zeeva použít jako návnady. Vidí, že se nemůže pohnout, a doufají, že se pokusíme dostat se k němu a pomoci mu."

"Proč ho ti psi jednoduše nezastřelí?"

"Copak ti to není jasné, Davide? Ztratil svou zbraň. Počkají, než se stáhneme, a pak se pokusí dostat ho živého. Pomstí se na něm za všechny, které dnes ztratili."

"Panebože," povzdychl si tiše David. Vyskočil z krytu, ale Ari ho zachytil a strhl zpět.

"Dejte mi pár ručních granátů," řekl Ari. "Díky, Davide, odved' lidi zpět do Gan Dafna."

"Já tě tam samotného nepustím, Ari..."

"Uděláš, co ti rozkážu, zatracená práce!"

David se tiše obrátil a dal znamení, aby se muži stáhli. Když se letmo podíval dozadu, spatřil, jak Ari už běží kopcem nahoru.

Arabové pozorovali Ariho, jak přichází. Věděli, že se někdo pokusí raněného zachránit. Ted'

chtěli počkat, až se dotyčný dostatečně přiblíží, a pak se pokusí zasáhnout i jeho. A Židé pošlou dalšího muže - a ještě dalšího.

Ari vyskočil, běžel několik metrů kupředu a pak sebou za balvanem plácl na zem. Z pevnosti nepadl ani výstřel.

Ted' se Ari propracovával k dalšímu krytu. Od Zeeva, bezvládně visícího v ostnatém drátu, ho dělilo už jen dvacet metrů. Předpokládal, že Arabové počkají, až bude u Zeeva a stane se terčem, který musí lehko zasáhnout.

"Zpátky!" křikl Zeev. "Dělej, ať jsi pryč!"

Ari opatrně vyhlédl za okraj balvanu, za kterým ležel. Ted' viděl Zeeva docela jasně. Krev mu stékala po tváři a prýštila z rány na těle. Ari pohlédl na Fort Ester. Viděl odlesk slunce na hlavních zbrani namířených na Zeeva.

"Zpátky!" volal Zeev znovu. "Už ze mě lezou střeva. Už tu nebudu ani deset minut - tak dělej, zmiz!"

Ari stáhl granáty z opasku.

"Zeeve - hodím ti pár granátů," zvolal německy. Zajistil dva ruční granáty, aby nevybuchly, rychle se zvedl a hodil je raněnému. Jeden granát dopadl těsně vedle Zeeva, ten ho uchopil a přitiskl k sobě.

"Mám ho - a ted' zmiz!"

Ari běžel z kopce dolů, tak rychle, jak jen mohl. Arabové, kteří předpokládali, že dojde až k Zeevovi, byli tak překvapení, že po něm začali střilet, teprve když byl mimo dostřel a vracel se pomalu do Gan Dafna.

Zeev Gilboa byl sám. Jeho život končil. Arabové čekali půl hodiny. Musí se přesvědčit, jestli Židé něco neudělají, aby poskytli raněnému pomoc. Chtěli ho dostat živého.

Konečně se brána Fort Ester otevírala a asi třicet Arabů se z různých stran blížilo k raněnému.

Zeev vytrhl rozbušku ručního granátu a přidržel si ho těsně u hlavy.

Ari zaslechl výbuch a zůstal stát. Zapotácel se a tvář mu zbledla jako křída. Bránice se mu křečovitě stáhla. Pak lezl skrčený po čtyřech dál, zpět do Gan Dafna.

Ari seděl sám v bunkru, kde bylo jeho velitelské stanoviště. Tvář měl bledou a strnulou. Jen cukající svaly ve tváři prozrazovaly, že žije. Z hlubokých temných jamek mu tupě zíraly oči.

Židé ztratili v boji čtyřiaadvacet lidí - jedenáct chlapců a tři dívky z Palmachu, část štábu a čtyři děti. Raněných bylo dvaadvacet. Z jednotky Muhammada Kassise bylo čtyři sta osmnáct mrtvých a sto sedmapadesát raněných.

Židé ukořistili tolik zbraní a munice, že se Kassis sotva mohl odvážit druhého útoku na Gan Dafna. Avšak Arabové měli stále ještě ve svých rukou Fort Ester a ovládali silnici do Abú Ješa.

Do bunkru vešla Kitty Fremontová. I ona už byla se silami u konce.

"Všichni ranění Arabové byli odvezeni do Abú Ješa, až na ty, které chcete vyslechnout."

Ari přikývl.

"A jak se daří našim raněným?"

"Dvě děti to asi nepřežijí. Ostatní jsou mimo nebezpečí. Přinesla jsem vám trochu koňaku."

"Děkuju vám - děkuju..." Ari se napil a mlčel dál.

"A tady je několik věcí, které patřily Zeevu Gilboovi," dodala Kitty. "Není toho moc - jen pár osobních maličkostí."

"Členové kibuců mají málo osobního majetku. Ani život jim nepatří," řekl sarkasticky Ari.

"Měla jsem Zeeva moc ráda," řekla Kitty. "Teprve včera večer mi vyprávěl, jak se těší, až bude zase pást ovce. Myslím, že jeho žena by byla ráda, kdyby ty věci dostala. Snad víte, že zas čeká dítě."

"Zeev byl zatracený blázen!" procedil Ari mezi zuby. "Neměl nejmenší důvod, proč by se měl pokoušet dostat tu pevnost."

Vzal od Kitty kapesník, ve kterém bylo svázáno všechno, co po Zeevovi zbylo, a hodil to do petrolejových kamen.

"Liora je báječná, houževnatá holka. Ta se s tím vyrovná. Ale já za něj těžko seženu náhradu."

Kitty si prohlížela Ariho zúženými očima.

"A to je to jediné, nač myslíte - že za něj těžko najdete náhradu?"

Ari vstal a zapálil si cigaretu.

"Takové lidi, jako je Zeev, nevysypu jen tak z rukávu."

"Copak vám není vůbec nic svaté?"

"Řekněte, Kitty - tenkrát, když váš muž padl u Guadalcanalu, myslíte, že jeho velitel stál u jeho mrtvolý stráž?"

"Zdalo se mi, že tohle je přece jen trochu jiné, Ari. Se Zeevem jste se znali od dětství. Jeho žena je děvče z Jad El. Vyrostla přece ve vašem sousedství?"

"No a? Co bych tedy měl podle vás dělat?"

"Plakat byste měl, plakat pro tu ubohou dívku."

Na okamžik to v Ariho tváři zacukalo a rty se mu roztráslly - ale pak mu tvář zase strnula.

"Když nějaký muž na bojišti zemře, není to pro mě nic nového. A teď odtud zmizte!"

VII. Obléhání Safedu začalo přesně den po hlasování ve Valném shromáždění OSN 29. listopadu 1947, kdy se většina vyslovila pro rozdělení Palestiny. Když Britové na jaře 1948 opouštěli Safed, odevzdali přesně podle očekávání Arabům tři klíčové pozice: budovu policie těsně nad židovskou čtvrtí, Akropolis, z níž ovládali celé město, a Teggartovu pevnost na hoře Kanaan před městem.

Safed měl tvar obráceného kužele. Úzký úsek židovské čtvrti zabíral asi osminu kuželovité plochy a byl nahoře, dole a po obou stranách sevřen Araby. Židé měli jen dva tisíce mužů Hagany, ještě k tomu nedostatečně vycvičených. Přesto odmítli evakuaci. V duchu hrdinné tradice starých Hebrejců se rozhodli bojovat do posledního muže. Safedští Židé, kteří trávili svůj život studiem kabaly a v porovnání s ostatními byli nejméně schopni se bránit, bývali kdysi prvními oběťmi krvavých výtržností, které muftí vyvolával. Nebylo to poprvé, kdy se na ně vrhly smečky zfanatizovaných Arabů - a oni se v minulosti vždy podrobovali a ustrašeně zalezli. Ale teď byli rozhodnuti bojovat, a bude-li třeba, v boji zemřít.

Den po odchodu Britů propašoval Ari Joaba Jarkoniho s třiceti mladými muži a dvaceti mladými ženami z Palmachu do safedské židovské čtvrti. Jejich příchod tu náležitě oslavili. Byl sabat a Jarkoniho lidé byli pochodem přes nepřátelské území vyčrpaní. Poprvé po staletích se ortodoxní kabalisté odchýlili od předpisů sabatu a uvařili lidem, kteří je přišli chránit, teplé jídlo.

Kávudží, který si chtěl Safed zajistit jako předběžné sídlo muftího, dal svým jednotkám rozkaz dobýt židovskou čtvrť. Arabové se několikrát pokusili vniknout dovnitř, ale pokaždé byli vyhozeni. Bylo jim jasné, že židovskou čtvrť získají jen po tvrdém boji o každou ulici, o každý dům. Znovu všechno uvážili a vrátili se ke staré taktice obléhání a střelení jen z bezpečné vzdálenosti.

Židy vedli Remez a Joab Jarkoni. Brigádní generál Sutherland opustil svou vilu na hoře Kanaan a stal se jediným hostem v Remezově turistickém hotelu. Někdy se na něj obrátili s prosbou o radu, ale Sutherland konstatoval, že si Židé vedou velmi dobře i bez něho.

Remez považoval za svůj prvořadý úkol vytvořit mezi bitevními liniemi volné pásmo. Židovská čtvrť a arabské obytné čtvrti sousedily tak těsně, že arabské výzvědné skupiny k nim mohly lehce proniknout a roztržít už tak dost slabou obranu. Remez chtěl proto vytvořit jasný nárazový prostor mezi svými vlastními lidmi a protivníkem.

Jarkoni vnikl s úderným oddílem do arabské čtvrti, obsadil asi deset domů na hranici a začal z jejich oken střílet na Araby. Pak se zase stáhl. Jakmile se Arabové vrátili do dobytých domů, Jarkoni na ně zaútočil znovu a znovu získal tytéž domy na okraji arabské čtvrti. Nakonec vyhodili Arabové domy do vzduchu, aby je Židé nemohli použít jako střelnice. A právě to si Remez přál. Mezi oběma sektory tak vznikl volný prostor, který Židé mohli snáze kontrolovat a hájit.

Pak Remez a Jarkoni zahájili druhou fázi svého plánu. Jarkoni to zařídil tak, aby Arabové neměli ani na okamžik klid. Každý den vysílal do arabské čtvrti tři až čtyři skupiny, které nečekaně udeřily a hned se stáhly. Pokaždé zaútočily jinde. Kdykoliv Arabové někde soustředili své síly, Židé se to díky svým zvědům přesně dozvěděli. A pokaždé také věděli, kde mají zaútočit a kterým místům je lépe se vyhnout.

Co však nahánělo Arabům přímo hysterickou hrůzu, byly noční patroly Palmachu. Jarkoni, který vyrostl v Maroku, znal své odpůrce až příliš dobře. Arabové byli většinou pověřiví a měli nesmyslný

strach ze tmy. Jarkoni toho využíval. Lidé z jeho noční hlídky bouchali jen žabkami - ale arabské obyvatelstvo žilo v neustálém strachu.

Remez i Jarkoni si uvědomovali, že tato taktika je dána jejich zoufalou situací. Vážnější škodu nepříteli nemohli způsobit a obrovská početní převaha Arabů, jejich lepší výzbroj a výhodnější pozice se začaly stále hrozivěji projevovat. Když Palmach nebo Hagana ztratily muže, nebylo ho kým nahradit. Skoro stejně obtížné bylo zásobování. Munice bylo tak málo, že museli potrestat každého vojáka, který neuváženě vystřelil.

I přes obrovskou protivníkovu převahu Židé bránili a drželi každý centimetr své čtvrti a zachovali si fantastického bojového ducha. Jediným pojítkem mezi nimi a vnějším světem byl rádiový přijímač; avšak ve vyučování se pravidelně pokračovalo, denně vycházely malé noviny a ti pobožnější nevynechali v synagóze ani minutu.

Obležení trvalo celou zimu, až do jara. Jednou se Jarkoni a Remez sešli se Sutherlandem, aby si promluvili o situaci. Dospěli k trpkému závěru. Židé ztratili padesát svých nejlepších vojáků, měli posledních dvanáct pytlů mouky a munice už nestačila ani na pět dní. Jarkoni už neměl ani dělobuchy pro noční hlídky. Arabové vycitřovali jejich slabost a byli čím dál troufalejší.

"Slíbil jsem Arimu, že už ho nebudu otravovat s našimi těžkostmi," řekl Jarkoni. "Ale obávám se, že teď se za ním musím vypravit a promluvit si s ním."

Ještě téže noci se vykradl ze Safedu a vyhledal Ariho v jeho hlavním stanu. Podal mu přesnou zprávu o situaci a nakonec řekl:

"Je mi velmi líto, Ari, že tě s tím obtěžuji, ale za tři dny budeme muset začít jíst krysy."

Ari si něco pro sebe bručel. Vytrvalá obrana Židů v Safedu dodávala duševní sílu celému Jišuvu. Safed nebyl důležitý jenom ze strategického hlediska; stal se z něho symbol rozhodného odporu.

"Kdyby se nám podařilo vyhrát bitvu o Safed, byl by to zdrcující úder na morálku Arabů v celé Galileji," řekl.

"Ty, Ari - pokaždé, když musíme vystřelit, vedeme o tom nejdřív diskusi."

"Mám nápad," řekl Ari. "Pojď."

Ari dal dohromady noční hlídku, která měla do Safedu dopravit alespoň trochu proviantu, a pak šel s Joabem do zbrojnice. Tam ukázal ohromenému Marokánci podivné těleso z litiny plné šroubů.

"Co to, k čertu, má být?" zeptal se Joab.

"Joabe - to, co tady vidíš, je Davídek."

"Davídek?"

"Ano, je to malý David, výrobek židovské vynalézavosti."

Joab si zamyšleně pohladil bradu. Z určitého hlediska se ta věc trochu podobala zbraní. Přesto však neexistovalo na světě nic, s čím by se to dalo porovnat."

"A co se s tím jako dá dělat?" zeptal se.

"Říkali mi, že se s tím dají odpalovat granáty jako z minometu."

"A jak to funguje?"

"Nemám zdání. Ještě jsme to nevyzkoušeli. Ale podle zprávy z Jeruzaléma je to prý velmi účinná zbraň."

"Pro koho - pro Židy, nebo pro Araby?"

"Dávej pozor, Joabe. Šetřil jsem tu zbraň pro zvláštní příležitost. A ta je teď tady. 'Malý David' je tvůj. Vezmi si ho do Safedu."

Noční hlídka, která nesla do Safedu nejnutnější potravu, vzala také "malého Davida" a patnáct kilogramů munice. Hned po návratu svolal Joab Jarkoni vůdce Hagany a Palmachu a všichni se hodinu radili, jak to monstrum asi funguje. Deset lidí představovalo deset názorů. Konečně kohosi napadlo, aby přizvali generála Sutherlanda. Ten na "Davídku" hleděl s nevěřicným údivem.

"Něco takového mohl vymyslet jen Žid," řekl konečně.

"Ale slyšel jsem, že se ten krám v Jeruzalémě velmi osvědčil," podotkl omluvně Joab.

Sutherland uvedl do pohybu všechny páky a držadla, prozkoumal zaměřování a za pár hodin vypracoval postup, jak by se snad dalo dělo odpálit - opravdu jenom snad.

Nazítří vynesli "Davídku" na volné prostranství a postavili ho tak, že mířil přibližně na policejní

budovu obsazenou Araby a na několik okolních domů, odkud Arabové stříleli na židovskou čtvrť.

Munice pro "Davidka" vypadala zrovna tak podivně jako on sám. Měla tvar cepu, jehož širší stranu tvořil železný válec naplněný dynamitem a opatřený roznětkou. Silná rukojeť se dala vsunout do roury minometu. Při odstřelu měla rukojeť vylétnout takovou silou, aby celá nálož dynamitu zasáhla cíl. Sutherland se obával, že podivná střela poletí jen pár metrů a vybuchne těsně před nimi.

"Jestli ta hlavice vypadne z druhého konce roury - a to není vůbec vyloučeno - pak bude pravděpodobně konec se vším židovským obyvatelstvem Safedu."

"V tom případě jsem pro to, abychom u toho upevnili dlouhý provaz a zkusili to z bezpečné vzdálenosti," navrhl Remez.

"Ale jak s tím budeme mířit?" zeptal se Jarkoni.

"Nemá smysl chtít s tím monstrem mířit," odpověděl Sutherland. "Postavte to prostě tak, aby to ukazovalo přibližně správným směrem, a pak se pomodlíme, aby se to povedlo."

Kolem "Davidka" se shromáždili židovští kabalisté i s rabínem a rozvinuli širokou diskusi, je-li toto zbraň posledního soudu, nebo ne. Nakonec pronesl rabín žehnající slova a prosil Boha, aby je milostivě ušetřil, protože opravdu žili ve zbožnosti a zachovávali všechny zákony.

"Tak tedy do toho - ať to máme co nejdřív za sebou," poznamenal pesimisticky Remez.

Kabalisté se rychle vzdálili do bezpečí. Remez a Jarkoni vsunuli do hlavně houfnice zápalnou nábojnici. Opatrně zvedli střelu podobnou cepu a zasunuli do roury dlouhou rukojeť. Železný válec plný dynamitu se hrozivě kymácel nad koncem roury. Na odpalovací mechanismus upevnili dlouhý provaz. Pak se všichni kryli. Země se zastavila.

"Ve jménu Božím - vystřelte!" zavelel Jarkoni nejistým hlasem.

Remez trhl provazem - a neočekávané se stalo skutkem. "Davídek" vystřelil. Rukojeť zasyčela a vyjela z hlavně, hlavice s dynamitem začala kroužit a obloukem letěla nahoru na kopec. Po celou dráhu letu šířila kolem sebe výhružný syčivý zvuk. A potom střela zasáhla s rachotem arabský dům nedaleko policejní stanice.

Sutherlandovi poklesla čelist.

Jarkonimu se naježily vousy.

Remez na to koukal s vyvalenýma očima.

Starí kabalisté na delší dobu ustali v modlitbách a upřeně se dívali za střelou.

Nálož explodovala s rachotem hromu a celé město se otřásl v základech. Znělo to, jako by vyletěla do vzduchu polovina úbočí.

Po krátké přestávce ohromeného mlčení propukli obránci židovské čtvrti v hlasitý jásot, objímali se, líbali, modlili se a radovali.

"Hrome!" To bylo všechno, nač se Sutherland zmohl. "Hrome!"

Členové Palmachu utvořili kolem "malého Davida" kruh a tančili horu.

"Pojďte, lidi, pojďte - vystřelíme podruhé."

Arabové slyšeli jásot Židů a věděli, kolik uhodilo. Už jen zvuk letící pumy šířil smrtelnou hrůzu, o výbuchu ani nemluvě. Na něco takového nepomyslel žádný z nich. Každý výstřel z "Davidka" šířil chaos a rozklad.

Joab Jarkoni hlásil Arimu, že "malý David" vyvolal u Arabů paniku, a Ari, který vycítil šanci, se rozhodl pro riskantní pokus. Chtěl využít situace. Vybral z každé osady několik mužů a sestavil z nich dvě roty Hagany. Dal jim s sebou další munici pro "Davidka" a v noci se vplížili do židovské čtvrti Safedu.

Tři dny po nasazení "Davidka" se v Safedu otevřela nebesa a lilo jako z konve. Ari ben Kanaan využil průtrže mračen pro největší bluf této války, v níž byl bluf tak účinnou zbraní. Poručil Remezovi, aby svolal všechny arabské zvědy a sdělil jim důvěrnou informaci.

"Pokud to ještě nevíte, bratři, tak máme tajnou zbraň," řekl jim Remez arabsky. "Nejsem pověřen, abych o ní oznámil přesnější údaje, ale snad bych se měl zmínit o věci, kterou přece sami dobře znáte, že totiž po atomové explozi obvykle prší. Myslím, že není třeba víc dodávat."

Za pár minut rozšířili zvědové zprávu, že "Davídek" je tajná zbraň. A za hodinu si už všichni Arabové v Safedu vykládali, že Židi mají atomovou pumu!

"Davídek" prskal a hromoval, déšť se stupňoval v průtrž mračen a panika byla dokonalá. Za dvě hodiny byly silnice ze Safedu plné prchajících Arabů.

Ari ben Kanaan přešel se třemi sty muži Hagany do útoku. Útok byl nepřipravený a hrstka safedských Arabů spolu s neregulárními Akropoli uhájila. Hagana měla velké ztráty, ale útek arabského obyvatelstva ze Safedu pokračoval. Za tři dny, kdy skoro všechno arabské civilní obyvatelstvo opustilo Safed a neregulární dezertovali, podnikli Ari ben Kanaan, Remez a Joab Jarkoni na Akropoli lépe připravený útok ze tří stran a dobyli ji.

A role se vyměnily. Židé byli nahoře, na vrcholu, nad budovou arabské policie. Teď se naskytla Arabům, kteří se celá desetiletí jako zfanatizovaní vrhali na bezbranné kabalisty, příležitost k boji; oni ji však nevyužili a před hněvem Židů raději uprchli. Policejní budova padla do rukou Hagany a Ari se hned potom se svými lidmi vydal za město, aby zablokovali obrovskou Teggartovu pevnost na hoře Kanaan, která byla nejsilnější arabskou baštou. Když tam dorazili, ohromený Ari zjistil, že se Arabové této téměř nedobytné pevnosti prostě vzdali a odtáhli. Dobyť Safedu skončilo.

Toto vítězství zapůsobilo jako zázrak. Safedští Židé, kteří žili v tak ohroženém postavení, že téměř považovali za nemožné se bránit, nejen že udrželi své pozice, ale s několika sty muži a s podivnou zbraní, s "Davídkem", dokonce dobyli město.

O věci se mnoho a ze široka mluvilo a vznikla řada teorií, jak vlastně k vítězství došlo. Dokonce ani kabalisté ze Safedu neměli jednotný názor. Rabi Chaim, zástupce aškenaziů, tedy evropských Židů, byl přesvědčen, že Bůh zasáhl, jak se předpovídá v knize Jobově:

Jen ať si plní své břicho,
Bůh na něho sešle svůj planoucí hněv,
jeho útroby zasáhne puškou šípů.

Bude prchat před železnou zbrojí,
prostřelí ho bronzový luk.

Rabi Meir, zástupce sefardů, Židů vypuzených ze Španělska, Chaimovi odporoval; byl přesvědčen, že Bůh zasáhl tak, jak čteme u Ezechiela:

Tvé hradby se budou otřásat
rachotem jeho jízdy, kol a vozů,
až vstoupí do tvých bran,
jako se vstupuje do poraženého města.

Bruce Sutherland se vrátil do své vily na hoře Kanaan. Arabové zpustošili celý dům, rozdupali krásnou růžovou zahradu a ukradli, co se dalo, dokonce i kliky u dveří. Sutherland však všechny ztráty nesl důstojně. To všechno se dalo opravit. Stáli s Jarkonim a Remezem na terase za domem a všichni tři hleděli přes údolí na druhou stranu, na Safed. Vypili spoustu brandy a v duchu se tiše radovali. Ani oni ani nikdo jiný netušil, že divoký útek obyvatel Safedu zahajuje novou, tragickou kapitolu.

Kdesi nad Galilejí vyhlíželi piloti vyřazeného bombardovacího letadla typu Liberator dva modré světelné signály. Nakonec musel stroj přistát víceméně naslepo, pouze s pomocí několika baterek, které mu ukazovaly cestu. Starý bombardovací letoun kodrcavě popojížděl po nerovném terénu a co nejdříve vypnul motory.

Na letadlo se vrhl celý roj lidí a začali vykládat náklad: první dodávku moderních zbraní, pušky, automaty, granátometry a munici na mnoho tisíc střel.

Letoun byl za několik minut prázdný. Zbraně naložili na připravená nákladní auta, která se pak hned rozjela různými směry. Asi ve dvanácti kibucech byly připraveny jednotky mládeže z organizace Gadna, které měly z áukol zbraně vyčistit a dopravit je do bojujících osad. Letadlo se mezitím vydalo na zpáteční cestu do Evropy pro další náklad zbraní.

Ráno se dostavilo britské komando a začalo vyšetřování. Arabové ohlásili přistání letadla, ale Britové nebyli s to objevit sebemenší stopu. Byli přesvědčení, že u Arabů zase zapracovala jejich bujná fantazie.

Když dorazila čtvrtá a pátá dodávka zbraní, začali už Židé zaznamenávat první vítězství. Získali

Tiberias u Genezaretského jezera. Dobyli Teggartovu pevnost a několikrát odrazili útok neregulérních iráckých jednotek. Po pádu Safdu zahájili svou první koordinovanou ofenzívu. Byla to operace "Železné koště" a jejím cílem bylo očistit Galileji od nepřátelských opěrných bodů. Džípy s kulomety vnikaly do obcí a hnaly před sebou prchající Araby. Pád Safedu zasadil morálce Arabů prudký úder a tento psychologický moment pomohl i operaci "Železné koště."

Když Židé dosáhli celé řady jednotlivých místních vítězství a když se přesvědčili, že dovedou být úspěšní i v ofenzívě, soustředili se na jeden cíl: na životně důležité přístavní město Haifu.

Hagana zorganizovala na svazích Karmelu útok, jehož čtyři úderné klíny byly namířeny na stejný počet arabských klíčových pozic. Arabská armáda, v níž bojovala domobrana a syrské, libanonské a irácké neregulérní jednotky, účinně odolávala a zpočátku vážala síly útočícího protivníka. Britové, kteří stále ještě kontrolovali přístavní oblast, nařizovali jedno příměří za druhým, aby Židům znemožnili útoky, a někdy jim dokonce zabírali strategicky důležitá postavení, která v těžkých bojích dobyli.

Arabové vytrvale odolávali nepřetržitému židovskému tlaku. Avšak když boje stále více nabývaly na prudkosti, odklidil se arabský velitel s celým svým štábem tajně do bezpečí. Arabská obrana, která zkustala bez velení, se zhroutila. Ve chvíli, kdy pak Židé vnikli do arabských městských čtvrtí, nařídili Britové další příměří.

V tomto okamžiku však došlo k ohromujícímu obratu; Arabové vzápětí k velkému překvapení Židů prohlásili, že veškeré obyvatelstvo chce opustit město. Všechno probíhalo stejně podivně jako v Safedu a v mnoha menších osadách. Byl to zvláštní pohled, když arabské obyvatelstvo, nikým nepronásledované, prchalo k libanonským hranicím.

Město Akko, výhradně arabské a navíc přeplněné arabskými uprchlíky, padlo po pouhých třech dnech a nepříliš přesvědčivé obraně do rukou Hagany. Strach se jako nějaká nemoc rozšířil na arabskou část města, na Jaffu. Makabejci, kteří tvořili střední úsek fronty, tam zorganizovali útok, po němž tento nejstarší přístav padl do rukou Židů. Arabové uprchli i z Jaffy.

V Jeruzalémském koridoru se Abdulkádírovi podařilo vypudit Židy z důležitého opěrného bodu Kastelu, ale Hagana a Palmach okamžitě zaútočily a Araby zahaly. Abdulkádír shromáždil své lidi a zase zaútočil na Kastel. Při tomto útoku padl. Ztráta jediného skutečně schopného velitele byla pro demoralizované Araby další tvrdou ranou.

Nadešel květen roku 1948. Britům zbývaly už jen dva týdny. Pak měli vyklidit zemi a vzdát se mandátu.

Na hranicích Palesitny stály pomstychtivé armády Sýrie, Jemenu, Libanonu, Zajordánska, Egypta, Saúdské Arábie a Iráku. Všechny byly připravené vyrazit, zmicnit se země a zničit Židy.

Nadešel rozhodný okamžik. Teď se mělo ukázat, zda Židé vyhlásí svůj samostatný stát.

VIII. V době od listopadu 1947 do května 1948 poskytovali palestinští Židé světu zvláštní podívanou. Dokázali, že jsou sami schopni ubránit se zdrcující převaze Arabů i tehdy, mají-li jen o něco málo víc než nic. Za tu dobu vytvořili z Hagany, která byla dlouho jen ilegální domobranou, zárodek regulérní armády. Vycvičili další vojáky a důstojníky, zorganizovali kursy taktiky, založili štábní komanda, přísunová skladiště, dopravní kolony a stovky dalších věcí, které byly nutné při přechodu od partyzánského boje ke státům organizované válčící armádě. Jejich letectvo mělo několik strojů typu Spitfire. Letci byli Židé, kteří za války sloužili u amerického, britského nebo jihoafrického letectva. Flotila, která měla zpočátku několik polorozpadlých lodí narušujících blokádu, se mezitím rozšířila o několik korvet a rychlých člunů.

Židé úspěšně odpovídali na výzvu svého protivníka. Zatím to ovšem byla jen malá válka proti nepříteli, kterému se do boje příliš nechtělo. Lehké zbraně, které jim staré bombardovací letadlo přiváželo z Evropy, jim sice pomohly obstát v boji proti palestinským Arabům a neregulérním tlupám Kávudžího, ale když se teď blížil rozhodující okamžik, uvědomili si, že s těmito lehkými zbraněmi se budou muset dát do boje proti regulérním armádám vyzbrojeným tanky, těžkým dělostřelectvem a moderními letadly.

A kdo by si myslel, že arabské státy jen blufují, tomu Arabská legie velmi brzy dokázala, že se mýlil. Tato legie byla v Palestině nasazena jako britské policejní jednotky. Teď přešla do otevřeného útoku proti izolovaným osadám v okolí Ecjonu, rozptýleným podél silnice do Betléma. Ke skupině Ecjon

patřily čtyři vesnice obývané ortodoxními Židy. Stejně jako obyvatelé všech ostatních židovských osad i oni byli odhodláni se bránit. Arabská legie, vdná britskými důstojníky, nemilosrdně bombardovala všechny čtyři vesnice a úplně je odřízla od okolního světa.

Kibuc Ecion byl prvním cílem, který si Legie vybrala pro svůj útok. Napadla ho po prudké dělostřelecké přípravě, kdy byli obránci vyčerpaní obležením a polomrtví hladu.

Ortodoxní Židé z kibucu vzdorovali do posledního náboje; teprve pak se vzdali. Arabští civilisté, kteří se k Legii připojili, zaplavili osadu a zmasakrovali skoro všechny obyvatele, kteří tam ještě zbyli. Legie se sice pokusila zabránit krveprolití, ale marně; masakr přežili jen čtyři Židé.

Hned nato se Hagana odvolala na mezinárodní Červený kříž a požádala o kontrolu kapitulace zbylých tří osad, v nichž už také docházela munice. Jen tak mohli zabránit krvavému masakru.

Potom Arabská legie znovu zaútočila v Negevské poušti nedaleko Mrtvého moře. Tentokrát byl útok namířen proti kibucu, který Židé postavili na nejnižším a nejžhavějším místě země. Jmenoval se Bet Haarava - Příbytek v propasti. V létě tu bylo padesát stupňů ve stínu a v alkalické půdě se tu dosud nikdy nic nedařilo. Židé promyli každý gram půdy, zbavili ji solí a výsledkem jejich únavné dřiny, vykopaných kanálů, hrází a cisteren byla moderní farma.

Protože nejbližší židovská osada byla sto mil daleko a protivník měl ohromnou převahu, vzdali se osídlenci z Bet Haarava Arabské legii. Když opouštěli svůj "příbytek v propasti", zapálili ho a spálili pole, která s takovým nadlidským úsilím vyrvali poušti.

Arabové tak nakonec přece jen získali vítězství, kterými se už dlouho holedbali.

Večer 13. května 1948 opustil vojenský komisař pro Palestinu ve vší tichosti bojující Jeruzalém. Britská vlajka, která tu byla symbolem zneužívání moci, byla stažena ze žerdi - navždy.

14. KVĚTNA 1948

Vůdcové Jišuvu a Světové sionistické organizace se sešli v Tel Avivu v domě Meira Dizengoffa, zakladatele a prvního starosty města. Před domem stály stráže s automaty, které držely v šachu netrpělivě se tlačící masy. V Kíhiře, New Yorku, Jeruzalémě, Paříži, Londýně i Washingtonu se upírala pozornost právě k tomuto domu.

"Tady Kol Israel - Hlas Izraele," pronesl mluvčí pomalu a s důrazem. "Právě mi odevzdali dokument, který souvisí s ukončením britského mandátu. Přečtu vám ho."

"Ticho!" napomenul doktor Liebermann děti, které se sešly v jeho bytě. "Ticho!"

"Země izraelská," říkal hlas z rádia, "je místem, kde se zrodil židovský národ. Tady se rozvíjely jeho duchovní, náboženské a národní rysy. Zde také dosáhl své nezávislosti a vytvořil kulturu národního i celosvětového významu. Tady napsal bibli a dal ji světu."

V safedském hotelu přerušili Bruce Sutherland a Joab Jarkoni šachovou partii a spolu s Remezem s napětím poslouchali.

"Po svém vyhnání z Izraele zachovali Židé, roztroušení po celém světě, této zemi věrnost a nepřestali se vroucně modlit a doufat v den návratu a v nové nastolení své národní svobody."

V Paříži atmosférické poruchy přehlušily hlas, kterému Bárak ben Kanaan a ostatní členové Jišuvu naslouchali v horečném rozrušení.

"Celá staletí žila v Židech touha po návratu do země jejich otců a po tom, aby se znovu stali národem. V posledních deseti letech se sem začínali masově vracet. Zúrodnili poušť, probudili svůj dávný jazyk k novému životu, založili osady, postavili města a vytvořili stále se rozrůstající společenství s vlastním hospodářským a kulturním životem. Přišli sem, protože hledali mír, ale byli rozhodnuti se ubránit. Přinesli všem obyvatelům země dobrodiní pokroku."

V Safedu naslouchali kabalisté v naději, že uslyší slova, jež by splnila staré předpovědi, v jeruzalémském koridoru zase unavení vojáci Palmachu; stejně pozorně poslouchali lidé v odříznutých a obležených osadách v sálající Negevské poušti: "... a byla jim přiznána Balfourovou deklarací z 2. listopadu 1917 a potvrzena mandátem Společnosti národů, který obsahoval výslovné mezinárodní uznání..."

V Ejn Or se David Ben Ami přirtil do velitelské místnosti. Ari položil prst na ústa a ukázal na rádio.

"Nejnovější vlna zkázy, jejímž obětmi se staly milióny evropských Židů, prokázala znovu nutnost..."

Sára ben Kanaan seděla u rádia v Jad El a její myšlenky zabloudily do minulosti. Znovu viděla Báraka ben Kanaana, jak poprvé přijel na svém arabském hřebci do Roš Pina.

"... nutnost znovuvstavení židovského státu, jehož brány budou otevřeny všem Židům a židovský lid jimi jako rovnoprávný člen vstoupí do rodiny národů..."

Dov a Karen seděli tiše v jídelně, drželi se za ruce a bez dechu naslouchali.

"Ve druhé světové válce nasadilo židovské obyvatelstvo Palestiny všechny své síly. Dne 29. listopadu 1947 přijalo Valné shromáždění OSN rezoluci, v níž se požaduje zřízení židovského státu v Palestině. Nikdo nemůže popřít právo židovského lidu na státní nezávislost. Tak jako všechny ostatní národy, má i židovský lid přirozené právo na státní suverenitu.

Tímto vyhlášíme založení židovského státu v Palestině, státu Izrael."

Kitty Fremontová cítila, jak jí tlučí srdce, a Jordana se usmívala.

"Stát Izrael je otevřený Židům celého světa. Bude podporovat rozvoj země ve prospěch všech svých obyvatel. Je založen na zásadách svobody, spravedlnosti a míru v duchu izraelských proroků; zaručuje naprostou sociální a politickou rovnoprávnost všech svých občanů bez ohledu na náboženství, rasu a pohlaví; zaručuje svobodu náboženského vyznání a kulturního života, ochranu posvátných míst všech náboženství a bude věrně dbát zásad Charty Spojených národů..."

"... Obracíme se na arabské obyvatele státu Izrael s výzvou, aby zachovali mír a podíleli se na rozvoji státu, a to na základě naprosté rovnoprávnosti státních občanů a jejich příslušného zastoupení ve všech státních útvarech..."

"... Podáváme v míru a přátelství ruku všem sousedním státům a jejich národům a vyzýváme je k přátelské spolupráci..."

"V důvěře v Boha Všemohoucího podepisujeme tuto deklaraci na tomto zasedání prozatímní státní rady, na půdě vlasti, ve městě Tel Aviv, v předvečer sabatu, dne 5. ijaru 5708, 14. května 1948."

Tak se po dvou tisících letech stalo znovuzrození státu Izrael skutečností. Za několik málo hodin Spojené státy už uznaly nový stát. Avšak zatímco na ulicích Tel Avivu povznesený dav tančil horu, o pár desítek kilometrů dál se už zvedaly egyptské bombardéry, aby rozmetaly město, a armády arabského světa překročily hranice znovuzrozeného státu.

IX. Když arabské armády porušily hranice státu Izrael, chlubily se už předem vítězstvím, kterého co nevidět dosáhnou, a vydaly řadu pyšných prohlášení, líčících triumf, kterého ovšem dosáhly jen ve svých představách. Zároveň prohlašovaly, že vypracovaly jakýsi skvělý "plán" a že teď spojenými silami "zaženou Židy do moře". I kdyby takový plán existoval, uskutečnit se samozřejmě nedal, protože každá arabská země měla vlastní představu o tom, kdo komu bude velet a po vítězství vládnout v Palestině.

Bagdád a Káhira si dělaly nárok na vládu nad arabským světem a "velkoarabskou říši". Ovšem ani Saúdská Arábie, na jejíž půdě ležela posvátná místa Mekka a Medína, nebyla ochotna se zříknout práva na vedení. Zajordánsko se hlásilo o svá práva na Palestinu jako na část mandátního území a Sýrie zase trvala na tom, že Palestina je jen jižní částí jedné z provincií osmanské říše. Za takovýchto politických předpokladů tedy došlo k agresí "spojených" Arabů.

NEGEVSKÁ POUŠŤ

Egyptské vojsko, označované mnoha oslavnými epitety, se odpoutalo od svých opěrných bodů na Sinajském poloostrově a postupujíc před Gazou, která byla v arabských rukou, připravilo se k útoku.

První ze dvou egyptských kolon, které měly podporu tanků, pancéřových vozů, dělostřelectva a moderní letecké eskadry, se vydala po pobřežní silnici podél železnice na sever k prozatímnímu hlavnímu městu Židů, Tel Avivu. Egyptané byli pevně přesvědčeni, že obyvatelé židovských osad uprchnou, jen co spatří tak mocného a vyzbrojeného nepřítele.

U prvního kibucu Nirim Egyptané bezhlavě zaútočili a byli krvavě odraženi. Také u druhé a třetí osady narazili na stejně rozhořčený odpor. Tato trpká zkušenost přiměla egyptské velení k revizi plánu. Rozhodli se, že osady, u nichž by narazili na tvrdší odpor, obejdou a budou podél pobřeží postupovat dál

na sever. Tím ovšem vzniklo nebezpečí, že se vzdálenosti pro dodatečný přísun zvětší a že by jim obránci nepřátelských osad mohli vpadnout do zad. U některých strategicky důležitých bodů se tedy museli zastavit a chtěli nechtěli bojovat.

Egyptské dělostřelectvo a letectvo několik osad srovnalo se zemí a tři osady Egypt'ané dobyli po prudkých bojích. Většina však odolávala a nepřítel je musel obejít.

Kibuc Negba - brána k Negebské poušti - byl pro postup Egypt'anů strategicky nejdůležitější. Ležel nedaleko místa, kde ze silnice do Tel Avivu odbočovala jiná, směřující do vnitrozemí. Právě ten bod museli Egypt'ané bezpodmínečně dobýt. Ani ne míli od Negby stála pevnost Suvejda, kterou Britové odevzdali Arabům. Ti mohli z pevnosti rozstřílet kibuc Negba na cucky - a přitom Židé v Negbě neměli jedinou zbraň, kterou by mohli pevnost ohrozit.

Obyvatelé Negby si uvědomovali, jak důležitá je pro invazní armádu křižovatka, kterou kontrolují. Ale věděli také, že nejsou neporazitelní. Nedělali si iluze, co je čeká, přesto se však rozhodli zůstat a bojovat. Děla ze Suvejdy rozmetala poslední stojící budovu, příděl vody byl zredukován na několik kapek denně a nedostatek potravin vyústil v hlad, avšak obránci Negby přesto stále odolávali. Egypt'ané znovu a znovu útočili a Židé je pokaždé odrazili. Při jednom útoku, kdy nasadili i tanky, zůstalo Židům pět posledních protitankových střel. Vyřadili jimi čtyři tanky.

Celé týdny odolávala Negba Egypt'anům. Její obránci bojovali tak, jako kdysi staří Hebrejci v Masadě, a Negba se stala prvním symbolem odolnosti nového státu.

Egyptská útočná kolona zanechala v pevnosti Suvejda silnou jednotku a postupovala dál podél pobřeží. Pronikla nebezpečně blízko k Tel Avivu. U Ašdodu, vzdáleného pouhých dvacet mil, posílili Izraelci svá obranná postavení. Zbraně, které sem byly dopraveny na lodích, obránci vždy rychle vyložili a spolu s novými přistěhovalci posílali do Ašdodu, aby egyptské koloně zatarasili cestu.

Egypt'ané se zastavili, aby se znovu zformovali, doplnili zásoby, zajistili spojovací cesty se zázemím a připravili rozhodující útok, který jim měl otevřít cestu do Tel Avivu.

Druhá polovina egyptské invazní armády pronikala o vnitrozemí, o Negevské pouště. Když nerušeně míjela arabské obce Beer-ševu, Hebron a Betlém, káhirský rozhlas a egyptský tisk vydávaly zprávy, jak triumfálně vrší jedno vítězství na druhé.

Podle zpráv se druhá kolona také měla zúčastnit "slavného" dobytí Jeruzaléma. Měla napadnout město z jihu, zatímco ze severu byl plánován útok Arabské legie. Egypt'ané se však rozhodli, že se o slávu s nikým dělit nebudou, a vyrazili do Jeruzaléma sami.

Zformovali se u Betléma a zaútočili na hřebenu Ramat Rachel - Rachelina kopce - na předsunuté opevnění, které mělo chránit jeruzalémské Nové město proti případnému útoku z jihu. Bylo to místo, kde kdysi Rachel oplakávala vypuzení dětí izraelských.

Osídlenci v Ramat Rachel odolávali egyptskému útoku, dokud mohli, pak se pomalu stáhli od Jeruzaléma. U jižního okraje města se k nim připojila posila Hagany, s jejíž pomocí získali svůj kibuc zpátky. Vyhnali Egypt'any a zahnali je do Betléma.

JERUZALÉM

Když Britové odtáhli z Jeruzaléma, Hagana rychle obsadila uvolněné části města a zaútočila na čtvrti obsazené neregulárními tlupami Kávudžího. Bojovalo se o jednotlivé ulice. Zprávy nosili chlapci a děvčata z Gadny a civilisté veleli bojům. Hagana si teď vytyčila jako nejbližší cíl zmocnit se arabského předměstí, které oddělovalo Židy na hoře Skopus od Nového města. Cíle dosáhli, ale ocitli se v těžké situaci. Obsadí-li Staré město, budou mít uzavřenou frontu, která se dala dobře bránit. Bez Starého města byli příliš zranitelní. Avšak politické úvahy a obavy, že při bojích by se mohla zničit posvátná místa, přiměly Haganu, že Staré město neobsadila, přestože v jeho zdech žilo několik set pobožných Židů. Mniši v arménském kostele ve Starém městě požádali Židy, aby odvolali svou hlídku, která sídlila v kostelní věži. Avšak sotva hlídka odešla, zahnízdili se ve věži neregulární a už nebyli ochotni se hnout. Židé přesto byli přesvědčeni, že se Arabové neodvážejí na Staré město zaútočit; vždyť ho tři náboženství uctívala jako nejposvátnější město na celém světě.

Bohužel se však mýlili. Britský velitel Arabské legie Glubb Paša slavnostně slíbil, že jakmile Britové opustí Palestinu, Legie se vrátí do Jordánska. Britové sice opustili Jeruzalém, ale Arabská legie

ani na okamžik neváhala porušit svůj slib. Zaútočila na město a vzala Židům část čtvrti, kterou Hagana už obsadila. Obranu předměstí, které bylo pojátkem mezi Novým městem a vrchem Skopus, zajišťovali Makabejci; boj s Legií však prohráli, takže se židovské obranné síly na Skopusu ocitly v izolaci. A vzápětí dal Glubb Paša Legii příkaz, aby zaútočila na Staré město a beze zbytků je zničila.

Po svých dlouholetých zkušenostech s Araby neměli Židé už žádné iluze. Avšak útok na ta nejposvátnější místa překonal všechno. Legie, která vnikla do Starého města, narazila jen na několik tisíc ortodoxních Židů, kteří nedokázali udělat ani to nejmenší pro svou obranu. Hagana poslala do Starého města co nejrychleji tolik lidí, kolik mohla postrádat. K nim se dobrovolně přidalo několik set rozhněvaných Makabejců. Věděli, že až se dostanou za zdi Starého města, nebude už pro ně úniku.

JERUZALÉMSKÝ KORIDOR

Silnice z Jeruzaléma do Tel Avivu zůstávala stále dějištěm nejrozhořčenějších bojů. Brigáda Palmachu dobyla půl tuctu opěrných pozic v Judských horách. Měli pevně v rukou Kastel a zaútočili na Comb, Subu a další klíčové pozice, které dobyli, takže Báb el-Vádí, silnice do Jeruzaléma, mohla zůstat otevřená.

Při obraně arabské horské vesnice Neve Sadij, kterou zajišťovali Makabejci, došlo k celému řetězu zvláštních a nevysvětlitelných událostí, které mezi nimi vyvolaly paniku. Začalo to divokou, bezdůvodnou střelbou, kterou nikdo nedokázal zastavit. Přes dvě stě arabských civilních osob bylo zabito. Makabejci, kteří se o osud státu tak zasloužili, masakrem v Neve Sadij pošpinili mladý národ a celá desítky let pak trvalo, než tato skvrna vybledla.

Brigáda Palmachu sice Báb el-Vádí otevřela, avšak Angličané zas usnadnili Arabům blokádu Jeruzaléma, když Teggartovu pevnost v Latrunu odevzdali Legii. Tento někdejší britský žalář pro politické vězně, v němž se vystřídali všichni aktivisté Jišuvu, tvořil masivní blok, který uzavíral přístup k Báb el-Vádí. Latrun se teď stal pro Izraelce nejdůležitějším cílem, který chtěli dobýt. Vypracovali zufalý plán, aby pevnost získali, a sestavili k tomu účelu zvláštní brigádu, která se skládala hlavně z židovských přistěhovalců z internačních táborů na Kypru anebo z evropských táborů. K tak obtížné vojenské operaci neměli ani dostatek důstojníků. Po velmi krátkém výcviku byla brigáda nasazena do koridoru a pokusila se o noční útok na Latrun - o útok, který nebyl dostatečně propracovaný a byl špatně vedený, takže Arabská legie ho odrazila.

Během dalších dvou nocí podnikla brigáda ještě dva stejně neúspěšné útoky. A potom nastoupila k útoku na Latrun brigáda Palmachu, vyčerpaná ochranou dlouhé silnice Báb el-Vádí, vedoucí do Jeruzaléma. A teprve tento útok byl téměř úspěšný.

Bývalý plukovník americké armády Mickey Marcus, který si z důvodů kamufláže říkal Stone, vstoupil do izraelské armády. Poslali ho do koridoru, kde nutně potřebovali jeho taktické zkušenosti a organizační schopnosti. Podařilo se mu v krátké době zorganizovat dodatečný přísun a vylepšit "motorizované jezdecké" džípy, které Izraelci použili už při své akci "Železné koště". Především se však ze všech sil snažil dát co nejrychleji dohromady dobře vycvičenou a dobře vedenou jednotku, která by mohla strategicky operovat a zdolat latrunskou překážku. Už byl skoro u cíle, když Izrael stihl další tragické neštěstí.

Marcus padl.

Jeruzalém tak zůstal odříznutý.

CHULSKÉ ÚDOLÍ A GENEZARETSKÉ JEZERO

Syrská armáda se v několika proudech tlačila kupředu z východní strany Genezaretského jezera a od Jordánu. Měla podporu tanků a leteckých sil.

První syrská kolona zaútočila na tři nejstarší kolektivní osady v Palestině: na Šošanu, kde se narodil Ari ben Kanaan, a na Dananii A a B, které ležely těsně vedle sebe při ústí Jordánu do jezera.

Židé tam měli tak málo lidí, že každý den jezdili nákladními auty mezi Tiberiádou a osadami, aby si Syřané mysleli, že přivážejí posily.

V Šošaně zas bylo tak málo zbraní, že její obyvatelé vyslali k Arimu ben Kanaanovi delegaci. Tři osady, které patřily do této skupiny, vlastně už nespádaly do jeho oblasti, přesto však jejich obyvatelé

doufali, že Ari pro své rodiště něco udělá.

Ari, který měl plné ruce práce s Kassisem v Gan Dafna i v Safedu a navíc ještě s jinou syrskou kolonou, však delegaci vysvětlil, že to jediné, co je může zachránit, je jejich zuřivost. Poradil jim, aby si připravili "Molotovovy koktejly" a pustili Syřany až do obce. Pokud vůbec něco dokáže vybičovat bojového ducha Židů na nejvyšší míru, pak je to pohled na Arabů řádící na jejich milované půdě.

Syřané nejdříve napadli Daganii A. Velitelé Hagany vydali rozkaz, aby obránci začali střílet, až budou tanky, pod jejich ochranou nepřátelská pěchota postupovala, uprostřed osady. Když Židé viděli, jak syrské tanky srovnávají se zemí jejich růžové sady, zmocnilo se jich takové rozhořčení a vztek, že házeli své "koktejly" ze vzdálenosti pouhých pár metrů s takovou jistotou, až tanky zničili. Syrská pěchota, která následovala, nebyla pro osadníky žádným vážným protivníkem. Jednoduše uprchla.

Druhá syrská kolona zaútočila jižněji, v údolí řeky Jordánu a Bet Šeanu. Podařilo se jí dobýt Šaar Hagolan a kibuc Masada u řeky Jarmúk. Když Židé nastoupili k protiútok, Syřané zapálili domy, uloupili všechno, co nebylo pevně přibité, a uprchli. Fort Gešer, který Hagana dobyla už dříve, i ostatní osady v oblasti zůstaly v rukou Židů.

Třetí kolona postupovala přes Jordán do Chulského údolí, do oblasti, které velel Ari ben Kanaan. Dobyta Mišmar Hajarden - Stráž Jordánu a pak se znovu zformovala k útoku. Chtěla proniknout do středu chulské oblasti, aby se tu mohla spojit s Kávudžího neregulárními oddíly. Avšak Jad El, Ajelet Hašachar, Kfar Szold, Dan i ostatní osady tvrdošíjně odolávaly. Na dělostřeleckou palbu odpovídat nemohly, nechali ji tedy zuřit, a jen co se Syřané přiblížili, bojovali jako tygři.

Arimu se podařilo zabránit spojení arabských bojových sil v chulské oblasti a jakmile dostal novou dodávku zbraní, rychle přešel do ofenzívy. Rozvinul jakýsi "defenzivně-ofenzivní plán": osady, které nebyly bezprostředně obléhány nepřítelem, přestaly vyčkávat, až budou samy napadeny, a přešly do útoku. Touto metodou se Arimu podařilo Syřany úplně zmást. Tam, kde byl tlak obzvláště silný, mohl vždycky poslat obráncům posily. Zpravodajství a dopravu zdokonalil tak, že se chulská oblast stala jednou z nejsilnějších židovských pozic v Izraeli. Jediný strategicky důležitý bod, který zůstal stále ještě v rukou nepřítele byla pevnost Ester.

Celá syrská invaze se rozplynula. Kromě Mišmar Hajardeny a jednoho či dvou menších vítězství byla úplným fiaskem. Syřané se proto rozhodli, že se soustředí na jeden jediný kibuc. Za cíl svého útoku si zvolili Ejn Gev na jihovýchodním břehu Genezaretského jezera, kde se v zimě pořádaly koncerty.

Nejprve ovládli pahorky, kterými byli Ejn Gev ze tří stran obklopen. Na čtvrté straně bylo jezero. Až na člun, který v noci plul po jezeře mezi Tiberiádou a Ejn Gev, byl kibuc úplně odříznutý. Když ho dělostřelectvo Syřanů nemilosrdně zasypalo kulemi, museli se Židé stáhnout do podzemních bunkerů. Vyučování ve škole však přerušeno nebylo, vydávaly se noviny, a dokonce i symfonický orchestr dál cvičil a hrál. V noci lidé vycházeli z bunkerů a obdělávali pole. S vytrvalostí obránců kibucu Ejn Gev se dala porovnat jen hrdinná obrana Negby.

Syřané obrátili všechny budovy v trosky a zapálili pole. Židé neměli jedinou zbraň, s níž by mohli palbě čelit.

Po několikátýdenní dělostřelecké přípravě Syřané znovu zaútočili. Tisíce se jich řítily seshora z kopců.

Proti nim stálo necelých tři sta obyvatel kibucu ve věku schopném boje. Zahájili soustředěnou obrannou palbu a ostrostřelci se zaměřili především na syrské důstojníky. Syřané útočili ve stále nových vlnách, až zatlačili Židy k břehům jezera. Obránci se však nevzdávali. Ve chvíli, kdy se syrský útok zhroutil, zbyla jim munice na pouhých dvanáct střel. Ejn Gev - a tím i nárok státu Izrael na Genezaretské jezero - byl vítězně uhájen.

ŠARON, TEL AVIV, TROJÚHELNÍK

"Trojúhelník" bylo rozlehlé území v Samařsku, na jehož hrotech ležely arabské obce Jenin, Tulkarem a Ramle. Nablus, který byl od prvopočátku opěrným bodem Kávudžího neregulárních jednotek, se stal hlavním opěrným bodem irácké armády. Iráčané se pokusili překročit Jordán a vniknout do údolí Bet Šeanu, byli však odrazeni. Pak se usadili v arabské části Samařska.

Na západ od "trojúhelníku" leželo Šaronské údolí. Tato oblast byla velmi zranitelná; Židé měli v

rukou jen úzký desetimílový pruhu podél silnice z Tel Avivu do Haify, od jordánských hranic po středomořské pobřeží. Kdyby se Iráčanům podařilo zde prorazit, rozdělili by Izrael na dvě oddělené poloviny. Avšak Iráčanům se nechtělo bojovat. Myšlenka, že by měl zaútočit na hustě osídlené Šaronské údolí, jim byla dokonale protivná.

Tel Aviv přestál několik úderů egyptského letectva, ještě než začala fungovat protiletecká obrana, která další útoky zmařila. V arabském tisku se však objevilo nejméně deset zpráv, které líčily, jak egyptské bombardéry srovnaly Tel Aviv se zemí. Židům se podařilo získat několik letadel a zaznamenali velký letecký úspěch. Zahnali egyptský křižník, který se objevil na pobřeží a chtěl ostřelovat Tel Aviv.

ZÁPADNÍ GALILEA

Neregulární vojsko Kávudžího nedokázalo za šest měsíců dobýt ani jednu židovskou osadu. Kávudží přeložil svůj hlavní stan do oblasti střední Galileje nedaleko Nazaretu, převážně osídlené Araby. Tady čekal, dokud se nespojí se syrskými, libanonskými a iráckými jednotkami.

K tomu však nikdy nemělo dojít. V oblasti Nazaretu žilo příliš mnoho křesťanských arabů, kteří s válkou nechtěli mít nic společného a Kávudžího několikrát vyzvali, aby Teggartovu pevnost v Nazaretu opustil.

Největší část západní Galileje byla od nepřítele očištěna ještě před invazí arabských armád. Haifa padla do rukou Židů a operace "Železné koště", vedená brigádou Chanita, smetla mnoho nepřátelských opěrných bodů. Po pádu arabského města Akko ovládli Židé celou oblast až nahoru k libanonským hranicím. V Galileji už vyjma Kávudžího žádný nepřítel nezůstal.

Dlouho ohlašovaný velkorysý plán Arabů naprosto selhal. Nově zrozený židovský stát statečně obstál v prvním náporu invaze. Vojenští experti na celém světě nevěřičně potřásali hlavami. Na frontách svedli Židé válku proti neregulárním ozbrojeným silám a na tuctu dalších front zvítězili v boji proti početně daleko silnějším regulárním jednotkám nepřítele.

Na arabské straně dosáhla největšího vítězství Legie. Latrun, klíčové postavení k blokadě Jeruzaléma, byl stále ještě v jejich rukách. Ostatní arabské armády dobyly společně sotva hrstku osad, žádné větší obce nebo města. Podařilo se jim však přiblížit nebezpečně blízko k Tel Avivu.

Do Izraele teď přicházelo mnoho zbraní a vojenská výzbroj Židů se zdokonalovala. V den založení nezávislého státu byl na šesti místech do země zabodnut rýč. Měly tu vzniknout nové osady. Po celou dobu invaze zakládali noví přistěhovalci další kolektivní osady. Nově vzniklý stát Izrael začal mezinárodně uznávat postupně jeden stát za druhým.

X. Bárák ben Kanaan splnil v Evropě řadu diplomatických úkolů a uzavřel smlouvy na dodávky zbraní. Teď už se mu velmi stýskalo po domově, a proto požádal, zda by se nemohl vrátit do Izraele. Bylo mu už osmdesát pryč a síly ho opouštěly, i když si to nechtěl přiznat.

Odjel do Neapole, kde měl nastoupit na loď. Tam ho uvítali Izraelci, kteří měli v Neapoli vlastní kancelář. Většinou v ní pracovali agenti Alija bet, kteří teď likvidovali italské tábory tak rychle, jak jen to dovolovaly lodní prostory, jež měli k dispozici. Izrael nutně potřeboval všechny pracovní síly. Přistěhovalci ve věku schopném boje odjížděli hned po přistání do výcvikových táborů. Ostatní byli většinou posíláni na hranice, kde zakládali obranné osady.

Když Bárák dorazil do Neapole, všichni se sešli a světla v jejich bytech svítila ještě dlouho po půlnoci. Vypili mnoho koňaku a chtěli stále znovu slyšet vyprávění o "zázraku v Lake Success".

Pak se sami rozpovídali o válce. Obložený Jeruzalém jim působil velké starosti. Právě nedávno se dověděli o novém nezdařeném pokusu o dobytí Latrunu. Nikdo nevěděl, jak dlouho může sto tisíc obklíčených civilistů odolávat.

Kolem druhé hodiny po půlnoci už hovořili o malé soukromé válce, kterou Izraelci sváděli o italskou nákladní loď Vesuvius. Loď si najali Syřané na dopravu zbraní do Týru. V nákladu bylo deset tisíc pušek, milión nábojů, tisíc kulometů, tisíc minometů a různé další zbraně.

Vesuvius měl vyplout už před měsícem, Izraelci se však od italského celního úředníka, s nímž se spřátelili, včas dověděli o lodi i o jejím nákladu. V noci před vyplutím připlavali k bokům lodi izraelští žabí muži a upevnili na ně magnetické miny. Při explozi min se sice v palubní stěně objevily tři úctyhodné

díry, ale naděje, že munice na lodi vybuchne, se nesplnila. Loď poněkud klesla, ale nepotopila se.

Syrský plukovník Fauzí, ktrý byl za náklad v hodnotě mnoha miliónů dolarů zodpovědný, dal dopravit loď do suchých doků, kde díry spravili. Pak přivolal z Říma a Paříže padesát arabských studentů, aby hlídkovali kolem lodi, a většinu lodní posádky nahradil Araby. Jen kapitán a první a druhý důstojník byli Italové z rejdařství, kterému Vesuvius patřil. Kapitán nemohl nafoukaného plukovníka Fauzího ani cítit. Dal Izraelcům tajně slib, že jim pomůže, ovšem jen pod podmínkou, že mu už nepoškodí loď. A právě teď dostali Izraelci zprávu, že Vesuvius má znovu vyplout.

V každém případě bylo třeba pokusit se zadržet náklad zbraní do Týru - ale jak? Italským úředníkům i kapitánovi Izraelci slíbili, že loď v přístavu nevyhodí do vzduchu. A až bude Vesuvius na širém moři, pak ho izraelská flotila, která měla dohromady tři korvety, nikdy v životě nenajde.

Tenhle problém vrtal Báraku ben Kanaanovi hlavou. Už často se stalo, že měl řešit věci zdánlivě neřešitelné, a přesto si vždycky nějak poradil. Hlavou se mu začaly honit myšlenky. A když začalo svítat, měl už vypracované detaily nového fantastického plánu.

Za dva dny vyplul Vesuvius z Neapolského přístavu. Fauzí, který byl obzvlášť opatrný, předtím odvolal druhého italského důstojníka z rádiové kabiny. Izraelci ovšem nebyli odkázáni jen na toto spojení. I tak dobře věděli, kdy Vesuvius vypluje. Sotva loď opustila přístavní oblast, už se k ní přičítíl celní kutr s hřmotným ampliíonem.

Fauzí, který neuměl italsky, se přihnál ke kapitánovi a žádal ho, aby mu vysvětlil, co to má znamenat.

Kapitán jen pokrčil rameny:

"Copak vím?"

"Haló, Vesuvius!" zahřmělo z ampliíonu. "Připravte se. Na vaši palubu přijde celní kontrola!" Z boku lodi se spustil provazový řebřík a na palubě se objevilo dvacet mužů v uniformě italských celníků.

"Chci vědět, co to má znamenat!" křičel plukovník Fauzí.

Vedoucí celního komanda, rudovlasý obr, který nápadně připomínal Báraka ben Kanaana, předstoupil a řek Fauzímu arabsky:

"Dozvěděli jsme se, že člen vaší posádky ukryl v ložním prostoru časovanou bombu."

"To není možné!" křičel Fauzí.

"Dozvěděli jsme se, že ten muž byl podplacen Židy," pokračoval vážně muž s rudým fousem. "Musíte opustit oblast přístavu dřív, než dojde k explozi."

Fauzí byl zmatený a ztratil jistotu. Měl pramalou chuť vyletět s lodí do vzduchu a myšlenka, že se má vydat na širé moře s touto tlupou italských "celníků", se mu ani trochu nelíbila. Ale nemohl se projevit jako zbabělec a opustit palubu.

"Svolejte posádku," řekl vousatý obr. "Zjistíme viníka a bude nám muset říct, kde ten pekelný stroj je."

Rychle svolali arabskou posádku a "výslech" začal. Mezitím Vesuvius opustil třímílové pásmo a celní kutr se vrátil do Neapole. Maskovaní agenti Alija bet zajali Fauzího a jeho posádku. Za nějaký čas, když už byli na otevřeném moři, dali posádce kompas a mapu a vysadili ji do člunu s vesly. Plukovníka Fauzího zavřeli na palubě do jeho kabiny. Loď převzali Izraelci a ta teď plula plnou parou na širé moře.

Za třicet šest hodin připluly dvě korvety s umrlčí lebkou na stěžních. Přirazily k oběma bokům nákladní lodi, převzaly náklad a izraelskou posádku, zničily vysílačku a rychle odpluly. Vesuvius se vrátil do Neapole.

Plukovník Fauzí zuřil a žádal, aby pirátství bylo důkladně vyšetřeno. Italští celníci, které Arabové obvinili, že Židům půjčili kutr i uniformy, prohlásili, že nemají o ničem ponětí. V lodním deníku jsou přesně zaznamenány všechny pohyby plavidel a každý si to může přečíst. Arabská posádka nebyla ochotna připustit nic, co by ji kompromitovalo, a tk dvanáct mužů vyličilo historii v dvanácti různých verzích. Italský kapitán, první a druhý důstojník však neúnavně tvrdili, že arabská posádka dezertovala, jakmile se dozvěděla, že v lodním prostoru je trhavina. Zanedlouho se celé záležitosti zmocnila armáda advokátů, kteří si odporovali navzájem a brzy zamotali všechno tak, že bylo naprosto nemožné zjistit, co se vlastně doopravdy stalo. Pak nasadili Izraelci v Neapoli celému zmatku korunu, když roztrousili zprávu, že Fauzí byl židovský agent a Vesuvius židovská loď, kterou Arabové ukradli.

Plukovník Fauzí učinil to jediné, co mu v takové situaci zbývalo. Předstíral sebevraždu a beze stopy zmizel. Asi za ním nikdo neuronil ani slzu.

Dva dny po převzetí nákladu lodi Vesuvius přivezly obě korvety, teď s Davidovou hvězdou na stěžni, Báraka triumfálně do Izraele.

XI. Ari ben Kanaan dostal rozkaz, aby se hlásil v Tel Avivu. Vrchní velitelství se usídlilo v Ramat Ganu v jednom z penzionů. Na střeše budovy vlála vlajka s Davidovou hvězdou a všude byly rozestaveny stráže nové izraelské armády v uniformách. Kontrolovaly osobní průkazy.

Před budovou parkovalo asi sto džípů a motocyklů a všude vládl čilý vojenský ruch. Telefony neumlkaly.

Ordonance vedla Ariho nejdříve místností, kde se konaly porady generálního štábu. Byly tu velké mapy s vyznačenými frontami. Pak Procházeli síní spojařů. Tady seděli u svých přístrojů telegrafisté, kteří udržovali stálé spojení s jednotlivými úseky fronty a s osadami.

Ari se rozhlédl po místnosti a napadlo ho, jak málo se to tu podobá někdejšímu hlavnímu stanu Hagany, jehož jediným zařízením byl rozviklaný psací stůl, stěhující se z jednoho sklepa do druhého.

Dosavadní velitel hagany Avidan odevzdal oficiální velení mladším mužům kolem třicítky, kteří získali válečné zkušenosti v britské armádě, anebo podobně jako Ari v dlouholetém boji s Araby. Avidan byl teď styčným důstojníkem mezi armádou a prozatímní vládou, a přestože oficiálně už nebyl velitelem, měl stále ještě velký vliv a všichni si ho vážili.

Ariho uvítal velmi srdečně. Ari nikdy nevěděl, je-li Avidan unavený, nebo jestli se právě probudil, má-li žal nebo radost, protože na jeho tváři byl stále stejný slavnostně vážný výraz. Zašli do jeho kanceláře a Avidan požádal, aby je nevyrušovali.

"Máte to tu fantasticky zařízené," poznamenal Ari.

"To ano," řekl Avidan, "vypadá to tu docela jinak než dřív a já jsem si ještě moc nezvykl. Někdy sem ráno jedu a mám pocit, že se najednou objeví Britové a všechny nás zavrou do vězení."

"Nikdo nepředpokládal, že podáš demisi."

"Organizovat novou armádu a vést velkou válku - to všechno přísluší mladšímu člověku."

"Jaká je situace?" zeptal se Ari.

"Jeruzalém a Latrun. To jsou naše největší problémy. Ve Starém městě se už dlouho neudržíme. A jen dobré nebe ví, jak dlouho se ještě může držet Nové město, pokud se nám nepodaří poslat těm lidem co nejdřív pomoc. Tys na svém úseku vykonal opravdu hodně."

"Měli jsme prostě štěstí."

"Ne, Ari, Safed nebyl jen prosté štěstí - a skvělá obrana Gan Dafna taky ne. Nebud' zbytečně skromný. Ale Kávudží pořád ještě sedí uprostřed Galileje. Toho chlapa se chceme zbavit. A proto jsem tě sem zavolaal. Chtěl bych rozšířit tvou oblast, protože si myslím, že jsi jediný, který může řídit operaci proti Kávudžímu. Myslím, že za pár týdnů ti budeme moci přidělit bataliÓN a nějaké zbraně s municí."

"A jak si to představuješ?"

"Myslím, že až budeme mít v rukou Nazaret, bude po problému. Pak bude celá Galilea a všechny silnice na západ i na východ pod naší kontrolou."

"A co s arabskými vesnicemi v té oblasti?"

"Víš přece, že obyvatelé jsou většinou křesťané. Už sem poslali delegace, aby s námi jednaly. Vyzvaly také Kávudžího, aby z jejich oblasti odešel. Rozhodně nemají zájem bojovat."

"Dobře."

"Ale ještě než se pustíme do téhle operace, chtěli bychom abys odstranil poslední baštu odporu v tvé oblasti."

"Fort Ester?" zeptal se Ari.

Avidan přisvědčil.

"K tomu potřebuju dělostřelectvo. To jsem vám už napsal. Nejméně tři nebo čtyři 'Davidky'."

"Proč si neřekneš rovnou o zlato?"

"Nahore u harnic jsou na cestě k Fort Ester dvě osady. Já prostě nemůžu udělat nic, když nebudu mít aspoň pár dalekonosných zbraní."

"Tak tedy dobře, máš je mít." Avidan vstal a začal přecházet po místnosti.

Ari měl po celou dobu podivné tušení, proč ho Avidan vlastně povolal do Tel Avivu. Tady šlo určitě o víc, než o plán nové operace, a on věděl, že teď se s tím Avidan vytasí.

"Ari," řekl Avidan velmi vážně, "před dvěma týdny jsi dostal rozkaz dobyt Abú Ješa."

"Tak tedy proto jsi mě sem zavola?"

"Myslel jsem, že bude lepší, když si o tom spolu pohovoříme dřív, než by v generálním štábu došlo k velké diskusi."

"Napsal jsem vám, že podle mého názoru nás Abú Ješa neohrožuje."

"Máme na to jiný názor."

"Jako velitel oblasti to snad nejlépe mohu posoudit sám."

"Ale jdi, Ari. Muhammad Kassis má v Abú Ješa opěrný bod. Jednak tudy přicházejí neregulární a pak blokuje silnici do Gan Dafna."

Ari se s nepřístupným výrazem díval stranou.

"Známe se už příliš dlouho a nedokážeme si nic předstírat," poznamenal Avidan.

Ari chvíli mlčel.

"Znám lidi v Abú Ješa od té doby, co jsem se učil chodit," ozval se pak. "Slavili jsme spolu svatby, chodili jsme na pohřby. Postavili jsme jim domy a oni nám darovali půdu po Gan Dafna."

"Já to všechno vím, Ari. Máme desítky osad se stejnými problémy. Jenže my teď bojujeme o svou existenci. My jsme arabské armády nevyzvali, aby překročily naše hranice."

"Ale já ty lidi znám," řekl Ari prudce. Teď skoro křičel. "Oni nejsou naši nepřátelé, jsou to mírumilovní rolníci a nechtějí nic víc, než aby je nechali na pokoji."

"Ari!" Avidanův hlas byl jako břitva. "Mám tu arabské vesnice, které měly odvahu a postavili se proti Kávudžímu a arabským armádám. V Abú Ješa se rozhodli jinak. Když myslíš, že Abú Ješa není proti nám, pak si to namlouváš. Ta vesnice musí zmizet."

"Ale beze mě," prohlásil Ari. Vstal a chtěl odejít.

"Zůstaň tady," pravil Avidan klidně. "Prosím tě, neodcházej!"

Zdálo se, že velký holoholavý muž je teď opravdu unavený. Měl skleslá ramena.

"Tisíckrát jsme prosili palestinské Araby, aby se toho boje nezúčastnili. Nikdo z nás je nechce vyhnat z jejich domovů a hospodářství. Vesnice, které se zachovali loajálně, jsme nechali na pokoji. Ale u ostatních jsme neměli jinou volbu. Nepřítel si z nich udělal skladiště zbraní, výcvikové tábory, opěrné body, odkud útočí na naše dopravní kolony a obléhá naše osady. Celé týdny jsme diskutovali o tomhle problému. Nemáme jinou volbu. Buď zničíme nepřitele, anebo on zničí nás."

Ari poodešel k oknu a zapálil si cigaretu. S pocitem tísně se díval ven. Avidan měl pravdu.

"Samozřejmě bych mohl velení v tvé oblasti svěřit někomu jinému," pokračoval Avidan, "ale to se mi nechce. Kdybys měl ovšem pocit, že ten rozkaz splnit nedokážeš, pak by bylo lepší, kdybys požádal o přeložení."

"A kam bych se měl dát přeložit? Někam, kde je nějaké jiné Abú Ješa, jenže se jmenuje jinak?"

"Ari - než mi dáš definitivní odpověď - přece jsem tě znal jako docela malé dítě. Od svých patnácti let jsi bojoval. Nemáme dost takových lidí, jako jsi ty. Nikdy za celá ta léta se nestalo, že bys nesplnil rozkaz."

Ari se otočil. Jeho tvář byla ustaraná, smutná a plná rezignace.

"Udělám, co je třeba udělat," řekl tiše.

"Já to věděl," odpověděl Avidan. "Ostatně - byl jsi jmenován plukovníkem."

Ari se krátce a trpce zasmál.

"Mně je to taky líto," řekl Avidan. "Věř mi, je mi to doopravdy líto."

Plukovník Ari ben Kanaan, jeho první důstojník a pobočník, majori David ben Armi a Joab Jarkoni vypracovali podrobnosti operace "Purim" na dobytí Fort Ester a zničení Abú Ješa - opěrného bodu Arabů. Operaci mělo skončit zajištění oblasti.

Dělostřelectvo, které Avidan Arimu slíbil, nikdy nedorazilo, ale Ari vlastně ani nečekal, že by přišlo. Dal sem dopravit ze Safedu "Davídka" a padesát střel munice.

Bez dělostřelectva bylo nemožné zaútočit z Gan Dafna na Fort Ester. Kassis měl v oblasti stále ještě asi čtyři sta mužů, modernější zbraně ve Fort Ester a k tomu výhodnější strategickou pozici.

Ari měl starosti se třemi arabskými vesnicemi. První na cestě k Fort Ester bylo Abú Ješa a vyoko v horách u libanonských hranic byly pak další dvě, které uzavíraly přístup k pevnosti. Kassis měl v obou vesnicích své lidi. Ari si naplánoval, že na pevnost zaútočí zezadu. Ale tato cesta vedla kolem obou vesnic rozložených vpravo a vlevo od pevnosti.

K útoku na Fort Ester rozdělil Ari své lidi do tří skupin. Jakmile se setmělo, vyrazil s první skupinou sám. Po úzkých stezkách stoupali po úbočích vzhůru k libanonským hranicím. Byla to namáhavá a nebezpečná cesta. Chtěli se co nejvíc přiblížit k první horské vesnici. Museli jít velkým obloukem, aby se nepozorovaně dostali za vesnici. Pochod byl o to těžší, že jeho lidé šplhali nahoru ve tmě a přitom nesli "Davídka" i s municí. Každý z pětaticeti mužů a patnácti dívek nesl po jedné střele. Dalších padestát mužů zajišťovalo dopravní kolonu.

Ariho ještě stále bolela noha, ale své lidi vedl do kopce přímo vražedným tempem. Pokud operace neměla být marná, museli být u cíle než se rozední. Kolem čtvrté hodiny ráno stanuli vyčerpaní na vrcholu. Na odpočinek neměli čas. Okamžitě se vydali přes vrchol k první vesnici. Obešli ji velkým obloukem a narazili na hlídku beduínského kmene, s nímž byli v přátelských vztazích. Beduíni také řekli Arimu, že v okolí nejsou nepřátelé.

Ari vedl svou skupinu co nejrychleji mezi zříceniny malého křižáckého hradu, dvě míle za vesnicí. Když začalo svítat, s posledními silami zaujali pozice. Po celý den se skrývali a beduíni jim dělali stráž.

Druhý den večer vyrazily obě další skupiny z Ejn Or. Major David ben Ami vedl své lidi po teď už důvěrně známé cestě přes svahy nahoru, do Gan Dafna. Dorazili tam s rozbřeskem a skupina se ukryla v křoví.

Třetí skupina, vedená majorem Joabem Jarkonim, vystoupila tak jako Ari po úzkých stezkách a širokým obloukem záměřila do hor. Mohli jít rychleji, protože nemuseli vléct "malého Davida" s municí. Zato měli delší cestu, protože museli obejít první vesnici, kde už byli Ariho lidé, stejně jako Fort Ester, aby se dostali k druhé vesnici. Beduíni na vrcholu přivítali i Jarkoniho skupinu a dovedli ji k cíli. Nikdo je zatím nezpochybňoval.

K večeru druhého dne poslal Ari vůdce beduínů do vesnice. Nesl Arabům ultimátum, aby vesnici předali Židům. Muchtar vesnice a asi osmdesát Kassisových lidí, kteří tam byli, mysleli, že ultimátum je bluf. Nedovedli si představit, že by se k nim Židé nalokli přiblížili, že by obešli celou vesnici. Beduín se vrátil s tím, že bude nutné důrazně přesvědčit vesničany, a Ari dal vypálit z "malého Davida" dvě rány. Dva tucty hliněných chatrčí vylétlo do vzduchu. Arabové teď už věděli, co je čeká. Po druhém výstřelu přechali v divokém spěchu přes libanonské hranice a ve vesnici vyvěsili všude bílé vlajky. Ari rychle vyslal část své skupiny do vesnice a se zbytkem spěchal k druhé vesnici, proti které Jarkoni už zahájil útok.

Dvacet minut po Ariho příchodu a po třech výstřelech z "malého Davida" se vesnice vzdala a další stovky Kassisových lidí uprchly do Libanonu. Obě vesnice byly obsazené tak rychle, že si toho ve Fort Ester ani nevšimli. Když uslyšeli střely z "Davídka" a rány z pušek, mysleli, že to střílejí jen jejich lidé.

Třetího dne, když se rozednívalo, David ben Ami a jeho skupina opustili Gan Dafna a vydali se směrem k Abú Ješa, kde měl Kassis dalších sto lidí. Když Ben Amiho lidé zaujali své pozice, takže z Abú Ješa nemohli k Fort Ester proniknout žádné posily, přiblížili se Ari a Jarkoni se svými skupinami k zadní straně pevnosti. Pak zahájili palbu z "Davídka". Kassis měl v pevnosti jen sto mužů, zbytek uprchl do Libanonu, anebo byl v Abú Ješa. Střely jedna za druhou syčely a praskaly ve vzduchu a s hřmotem explodovaly v betonových zdech. Každou střelou se dostávali blíž k cíli, k železné bráně na zadní straně pevnosti. Po dvacáté střele brána vypadla z veřejí a dalších pět střel už zasáhlo dvůr pevnosti.

Ari ben Kanaan šel vpředu s první vlnou. Útočníci postupovali pod ochranou palby z kulometů a "malého Davida".

Ve skutečnosti byla pevnost ostřelováním jen málo poškozena - ale hluk a nečekaný útok Kassisovi a jeho hrdinům stačily. Jejich obrana byla slabá - čekali na posily. Ti, kteří jim jediní mohli přispěchat na pomoc, opustili Abú Ješa a běželi rovnou do pasti, kterou jim nastražil David ben Ami. Kassis to zjistil dalekohledem. Ve chvíli, kdy pochopil, že jsou odříznuti, byli Židé už u zadní brány. Nad

pevností Fort Ester zavlála bílá vlajka.

Jarkoni vešel s dvaceti muži do pevnosti, odzbrojil Araby a vyhnal je do Libanonu. Kassis, který byl teď jako beránek, a jeho tři důstojníci se octli ve vězeňských celách pevnosti.

Nad Fort Ester zavlál prapor s Davidovou hvězdou. Ari se vydal se zbytkem lidí dolů po silnici, tam, kde zaujali své pozice David ben Ami a jeho lidé. Teď přišla řada na vesnici Abú Ješa.

Obyvatelé Abú Ješa viděli boj a slyšeli výstřely. Bylo jim jasné, co je čeká. Ari poslal do obce skupinu s parlamentářem, který zbylým lidem oznámil, že mají dvacet minut čas, aby vyklidili vesnici. Jinak ponesou následky. Ze svého vyvýšeného stanoviště mohl Ari pozorovat, jak jeho starí přátelé opouštějí Abú Ješa a vydávají se na namáhavou pouť do libanonských hor. Když viděl, jak se vlečou, bylo mu hrozně.

Uplynula hodina, možná i víc.

"Už nemá smysl déle čekat," řekl David.

"Já - já bych si chtěl být jistý, že odešli všichni."

"Za poslední půlhodinu už nikdo neodešel, Ari. Všichni, kteří chtěli odejít, jsou pryč."

Ari se odvrátil a odešel dál od svých lidí, kteří čekali na povel k útoku. David ho následoval.

"Převzmu velení," řekl.

"V pořádku," odpověděl tiše Ari.

Ari zůstal na úbočí sám. David zavedl své lidi k sedlu, za nímž leželo Abú Ješa. Když Ari uslyšel první výstřely, zbledl. Jakmile dospěli k prvním domům, David přikázal svým lidem, aby utvořili řetěz. Přivítala je prudká palba z kulometů a pušek. Židé se vrhli na zem a po jednom se plazili kupředu.

V Abú Ješa se asi sto Arabů, vedených Táhou, rozhodlo bojovat. Vznikla situace, která byla v této válce řídkou výjimkou: Židé měli převahu početní i ve zbraních.

Po prudké clonové palbě automatických zbraní následovalo krupobití granátů, které dopadaly na předsunutá arabská postavení. První arabský kulomet byl umlčen. Obránci se stáhli a Židé pronikli do vesnice. Bojovalo se krvavě a tvrdě o každý dům. Tady nebyly domy z hlíny, ale z kamene, a obyvatelé vesnice, kteří zůstali, se bránili v rozhořčeném boji zblízka.

Hodiny mýjely. Ari ben Kanaan se ani nepohnul. Stále slyšel hluk zbraní, hřmění granátů, ba dokonce i výkřiky lidí.

Arabové museli vyklidit v Abú Ješa jedno postavení za druhým. Nemilosrdný nepřítel jim byl stále v patách, tříštil a izoloval jejich síly. Nakonec zmáčkl ty poslední, kteří ještě žili, v jedné ulici na konci vesnice. Víc než pětasedmdesát jich padlo v jednom z nejtvrdsích bojů, jaký kdy Arabové svedli na obranu své vesnice.

Posledních osm mužů se zabarikádovalo v muchtarově paláci naproti mešitě na břehu řeky. David dal vystřelit z "Davidka" a zničil i tuto poslední baštu. Posledních osm mužů, mezi nimi i Táhá, padlo.

Když se David ben Ami vrátil k Arimu, byla už tma.

"Je po všem," řekl unaveným hlasem.

Ari na něj mlčky hleděl.

"Zůstalo jich tam asi sto. Všichni jsou mrtví. My jsme ztratili čtrnáct chlapců a tři dívky. Další tucet raněných je nahoře v Gan Dafna."

Zdálo se, že Ari vůbec neslyší, co mu David říká.

"Co bude s jejich poli?" uvažoval tiše. "A co se stane s nimi - kam půjdou?"

David uchopil Ariho za ramena.

"Nechod' tam dolů, Ari," říkal.

Ari se zahleděl na ploché střechy vesnice. Všude byl naprosté ticho.

"A jestlipak ten dům u řeky..."

"Ne," řekl David. "Snaž se zapamatovat si ho takový, jaký byl."

"Co s nimi bude?" opakoval Ari. "Jsou to moji přátelé."

"Čekáme na tvůj rozkaz, Ari."

Ari se díval na Davida a pomalu vrtěl hlavou.

"Pak ho musím dát já," řekl David.

"Ne," zašeptal Ari. "Já to udělám."

Naposled se zahleděl na vesnici. Pak dodal tiše:

"Srovnejte Abú Ješa se zemí."

XII. David spal v Jordanině náruči. Přitiskla si pevně jeho hlavu na prsa. Spát nemohla. Se široce rozevřenýma očima hleděla do tmy.

Ari jí dal dovolenou, aby si mohla přes víken zajet z Gan Dafna s Davidem do Tel Avivu. Zítra se s ním musí rozloučit a jen Bůh ví, kdy ho zase uvidí, jestli ho vůbec ještě kdy uvidí. Jordana už delší dobu tušila, že se David přihlásí k nějakému nesnadnému úkolu. Od té doby, co byl Jeruzalém obležený, neměl klid. Pokaždé, když se mu dívala do očí, spatřila v nich nepřítomný výraz bolestného smutku.

Spal klidně. Jemně ho políbila na čelo a přičísala mu prsty vlasy. David se ve snu usmál a uklidnil se.

Když byla dívka sabra, nesměla svému milému prozradit, že je starostí o něj nemocná. Směla se jen usmívat a dodávat mu odvalu; svůj strach musela uzavřít ve svém nitru. A ten strach jí svíral srdce. Držela Davida v náruči a přála si, aby noc nikdy neskončila.

Začalo to ten den, kdy se Valné shromáždění OSN vyslovalo pro rozdělení Palestiny. Na druhý den vydal Nejvyšší arabský výbor výzvu ke generální stávce a v židovské obchodní čtvrti Jeruzaléma propukly požáry a divoké rabování. Brzy nato Abdulkádír zablokoval s pomocí arabských obcí ležících podél silnice židovský transport zboží z Tel Avivu do Jeruzaléma a bylo zahájeno obležení města. V Jeruzalémě se rozvinula skutečná válka. Velitel jeruzalémské Hagany musel přitom řešit i takové problémy, které s vojenskými záležitostmi neměly vůbec nic společného. Byl zodpovědný za výživu a ochranu civilního obyvatelstva. Měl velmi ztížený úkol, protože fanatičtí ortodoxní Židé, kteří tvořili velkou část obyvatelstva, nejen že nebyli ochotni bojovat, ale navíc vystupovali proti Haganě.

Dalším problémem byli Makabejci, kteří šli s Haganou jen částečně a jinak si vedli svou soukromou válku. Také brigáda Palmachu, která v Judských horách musela zajišťovat příliš velké území a měla s tím plné ruce práce, jenom nerada plnila rozkazy jeruzalémského velitele Hagany. To všechno dohromady vytvářelo nesmírně těžkou situaci a velitel Hagany prakticky ani nemohl učinit potřebná opatření.

Jeruzalém se z kvetoucího města proměnil v krvavé bojiště. Egypťané útočili z jihu, zahmuli město dělostřeleckou palbou a bombardovali je z letadel. Arabská legie proměnila posvátné zdi Starého města ve válečnou baštu. Židé měli tisícové ztráty.

Když Arabská legie obsadila Teggartovu pevnost v Latrunu, její velení slíbilo, že vodárna zůstane v provozu, aby civilní obyvatelstvo mělo pitnou vodu. Slib však nedodržel. Arabové zničili čerpací stanici a ochromili zásobování vodou.

Bylo známo, že pod povrchem města existují cisterny staré dva až tři tisíce let. Židé je odkryli a zjistili, že jako zázkem se v nich stále ještě drží voda. Než se podařilo postavit nouzový vodovod, zachránily tyto cisterny obyvatelstvo před smrtí žízní.

Míjely dny, týdny a měsíce a Jeruzalém stále odolával. Každý den nastupovali muži, ženy a děti do boje. Byli stateční a houževnatí a nic je nemohlo zlomit.

Spolu s Legií vnikla do Starého města lůza, která ničila synagógy a posvátná místa a vyrabovala každý židovský dům, který jí padl do rukou.

Pobožní Židé a jejich obránci z Hagany a z řad Makabejců byli zatlačováni stále dál a dál, až měli v rukou už jen dvě budovy. Teď už to byla otázka jen několika dní, kdy budou úplně vybiti.

Jordanu probudilo světlo nového dne. Protáhla se a napřáhla ruku k Davidovi. Byl pryč.

Když otevřela oči, spatřila ho, jak stojí u postele a naklání se nad ní. Poprvé měl nasobě uniformu státu Izrael. Usmála se a hlava jí klesla na polštář. Poklekl k ní a pohladil jí rudé vlasy.

"Celou hodinu jsme se na tebe díval. Jsi velmi krásná, když spíš."

Rozevřela náruč, přitáhla ho k sobě a políbila ho.

"Šalom, majore Ben Ami," pošeptala mu do ucha.

"Už je pozdě, miláčku," řekl. "Musím jít."

"Hned se obléknu."

"Myslím, že bude líp, když půjdu hned teď a sám."

Jordaně se na chvíli zastavilo srdce. Na zlomek vteřiny jí napadlo, že ho musí chytit a zadržet - ale pak se ovládla a usmála se.

"Jistě, můj nejmilejší," řekla.

"Jordano... Jordano... miluju tě."

"Šalom, Davide. Teď jdi. Prosím tě, rychle odejdi."

Otočila se ke zdi a cítila, jak ji políbil na tvář. A pak zaslechla, jak se zavírají dveře.

"Davide, Davide," šeptala. "Prosím tě, vrať se mi."

Avidan jel s Davidem ben Amim do bytu šéfa generálního štábu Ben Sióna, který nebyl daleko od hlavního stanu. Generálu Ben Siónovi bylo třicet jedna let a pocházel také z Jeruzaléma. Zrovna byl u něho jeho pobočník major Alterman.

"Avidan nám oznámil, že pro nás máte zajímavý návrh," uvítal hosty Alterman.

"Ano," odpověděl David. "Týká se Jeruzaléma. Už celé měsíce myslím na osud města."

Ben Sión přikývl. Jeho žena, děti i rodiče byli v Jeruzalémě.

"Silnice je až po Latrun celkem bezpečně v našich rukou," pokračoval David. "Za Latrunem, na Báb el-Vadí, ovládá Palmach skoro všechny strategické pozice."

"Rozhodující překážkou je Latrun - ale to není nic nového," poznamenal Alterman ironicky.

"Nechte ho domluvit," napomenul ho Ben Sión ostře.

"Přemýšlel jsem o tom," řekl David. "Okolí Latrunu znám stejně dobře jako úsměv své matky. Po celé měsíce jsem v myšlenkách kráčet tou cestou, metr po metru. Jsem přesvědčený, že Latrun se obejít dá."

Na chvíli zavládlo zaražené ticho.

"Jak to myslíte?" zeptal se Ben Sión.

"Když uděláme kolem Latrunu okliku, máme to od jednoho místa silnice ke druhému šestnáct kilometrů."

"Ale to je jen šestnáct kilometrů na mapě. Žádná cesta tam nevede, jen divoké propasti a ty se nedají překonat."

"Je tam cesta," řekl David.

"Prosím tě, Davide, o čem to tady vlastně mluvíš?" zeptal se Avidan.

"Přes část území vede cesta z dob Římanů. Je dva tisíce let stará, úplně zasypaná a zarostlá, ale existuje. Zbytek cesty je schůdný podél vádí. Vím té tak jistě, jako že tady stojím.

David přistoupil k mapě na zdi a nakreslil kolem Latrunu polokruh spojující obě silnice.

Avidan a Ben Sión mlčky hleděli na mapu, Alterman se posměšně usmíval.

"Davide," řekl Avidan věčně, "předpokládejme, že se ti skutečně podaří nalézt tu domělou římskou silnici. Předpokládejme dál, že se ti podaří nalézt i stezku přes vádí - ale co tím získáme? To ještě zdaleka není pomoc pro obležený Jeruzalém."

"Můj návrh předpokládá," odpověděl David bez váhání, "že na staré římské silnici postavíme novou a že nemusíme dobývat Latrun, protože ho jednoduše obejdeme."

"Poslyšte, Davide," řekl skepticky Ben Sión. "Podle toho, jak jste to naplánoval a zakreslil na mapě, museli bychom tu silnici stavět přímo pod nosem Arabské legie v Latrunu."

"To je pravda," připustil David. "Ale nám stačí cesta, na kterou se vejde náklad'ák. Jozue nechal slunce nad Latrunem svítit a ono nezašlo. Snad se nám podaří poručit nocím, aby neodcházely. Začne-li jedna pracovní skupina v Jeruzalémě a druhá v Tel-Avivu a budeme-li pracovat nehlučně v noci, máme objížďku za měsíc hotovou. A pokud jde o Arabskou legii, víte stejně dobře jako já, že Glubb a jeho lidé z Latrunu nevylezou a nepustí se do otevřeného boje."

"Tak úplně jisté to není," řekl Alterman. "Možná že Glubb bude přece jen bojovat, když půjde o silnici."

"Kdyby se Glubb nebál jít s Legií do boje, proč tedy nezaútočil a proč se nepokusil rozdělit

Izrael na dvě části?"

Na tuto otázku nedovedl nikdo odpovědět. Snad měl David pravdu - byla to však jen doměnka. Ben Sión a Avidan seděli mlčky a přemýšleli o jeho návrhu.

"A co chcete ode mě?" zeptal se konečně Ben Sión.

"Dejte mi džíp a jednu noc, abych tou cestou projel."

Avidan měl starosti. V prvním období Hagany byla pro něj každá ztráta bolestná. Dotýkala se ho jako ztráta syna nebo dcery. Teď, ve válce, měli Židé tisícové ztráty, což pro malou zemi byl hrůzný počet. Většina obětí, mužů i žen, patřila k elitě mladé generace. Žádný národ, ať velký nebo malý, si nemůže dovolit zahrávat si s životem takových lidí, jako je David ben Ami, myslel si Avidan. Možná že si David jen namlouvá, že ví o nějaké cestě do Jeruzaléma, protože si tolik přeje, aby existovala.

"Džíp a čtyřicet hodin," prosil David.

Avidan se podíval na Ben Sióna. Alterman potřásl hlavou. Davidův plán vypadal jako neproveditelný. Myšlenka na Jeruzalém jim všem ležela na srdci. Jeruzalém byl vlastním střediskem a živým srdcem židovstva. Přesto e však Ben Sión ptal sám sebe, nebylo-li šílenstvím chtít už od začátku udržet město.

David s planoucíma očima pohlížel z Avidana na Ben Sióna.

"Musíte mi dát možnost!" vykřikl prudce.

Ozvalo se zaklepání. Alterman převzal hlášení a dal ho Ben Siónovi. Šéf generálního štábu zbledl a podal hlášení Avidanovi. Nikdo z nich ještě neviděl Avidana v takovém stavu. Začal se třást a očích měl slzy.

"Staré město právě kapitulovalo," zašeptal. Sotva ho bylo slyšet.

"Ne!" zvolal Alterman.

Ben Sión zatnul ruce v pěst.

"Bez Jeruzaléma není židovský národ!" vyrazil se sevřenými rty. Otočil se. "Jed'te, Davide. Jed'te a nalezněte cestu do Jeruzaléma!"

Když Mojžíš dorazil s dítky izraelskými k břehům Rudého moře, zeptal se, kdo věří tak pevně v Boha Všemohoucího, aby jako první vešel do moře. Muž, který se tehdy přihlásil, se jmenoval Nachšon. Proto dali odvážné akci Ben Amiho krycí jméno "Nachšon".

Jakmile se setmělo, vyrazil David ben Ami z města Rechovot jižně od Tel Avivu a zamířil do Judeje. Na úpatí hor, nedaleko Latrunu, opustil silnici a zabočil do divočiny strmých kamenitých propastí a vádí. Kupředu ho poháněla přímo vášnivá posedlost. Ale uvědomoval si, jak těžký a důležitý má úkol, a krotl se. Jako kontrola mu posloužila výtečná znalost terénu.

Když se přiblížil k Latrunu, jel s přiškrceným plynem na první rychlost. Tady hrozilo nebezpečí, že se setká s hlídkou Legie. Konečně v dálce spatřil pevnost a jel ještě pozorněji. Pomalu řídil své vozidlo dolů po strmém svahu. Hledal silnici Římanů, pokrytou nánosem tisíciletí. Tam, kde se obě údolí setkávala, zastavil, vystoupil a vyhrábl několik kamenů. Podle jejich složení poznal, že je na staré cestě. Jamile zjistil směr pochodů římských legií, dostával se kupředu již rychleji.

David pomalu objížděl Latrun. On i jeho vozidlo museli ze sebe vydat všechno. Znovu a znovu zastavoval motor a chvíli zůstával nehnutě stát, aby se přesvědčil, zda zvuk, který uslyšel, nepochází od nepřítele. Často se plazil po rukou a kolenou, aby ve tmě nahmatl směr cesty vedoucí přes suché skalnaté vádí. Zdálo se, že těch šestnáct kilometrů nebere konce. Noc minula příliš rychle a nebezpečí, že narazí na arabskou hlídku, se zvětšovalo.

Ben Sión a Avidan, kteří na něho celou noc čekali, byli za svítání nutně unavení a ustaraní. Davidův odvážný čin jim teď připadal jako naprosto nesmyslný pokus a v hloubi diše byli přesvědčeni, že už ho nikdy nespatří.

Vtom zazvonil telefon. Avidan zvedl sluchátko a v jeho tváři se objevil napjatý výraz.

"Volají spojaři," řekl Ben Siónovi. "Právě dostali zprávu z Jeruzaléma."

"Jakou?"

"I-35-8."

Ben Sión otevřel bibli a netrpělivě v ní listoval. Pak si dluze a ulehčeně oddechl.

"Izajáš, kapitola třicet pět, verš osmý:

Bude tam silnice a cesta

a ta se bude nazývat cestou svatou.

Nebude se po ní ubírat nečistý,
bude jen pro lid Boží.

Nebude tam lev,
dravá zvěř na ni nevstoupí,
vůbec se tam nevyskytne,
nýbrž půjdou tudy vykoupení..."

První krok na cestě k akci "Nachšon" už měli za sebou: David ben Ami našel cestu, po níž se mohli vyhnout Latrunu. Jeruzalému svítla nová naděje.

Stovky dobrovolníků se v Jeruzalémě zavázaly k nejprísnějšimu mlčení. Na cestu z města se vydali tajně, aby svými rukama razili silnici divočinou tam, kde David našel starou římskou cestu. David se vrátil do Tel Avivu; odtud, z druhého konce, vyrazila další skupina dobrovolníků. Obě jednotky byly ve dne schovány a pracovaly v noci, přímo pod nosem stráží Arabské legie v Latrunu. Pracovali horečně a mlčky. Všichni zeminu museli odvléct v pytlicích na zádech. Napříč roklemi a koryty řek se obě skupiny krok za krokem přibližovaly k sobě po staré římské cestě.

David požádal, aby ho přeložili do Jeruzaléma. Vyhověli mu.

Od chvíle, kdy se Jordana v Tel Avivu s Davidem rozloučila, byla neustále ve stavu nervového napětí. Vrátila se do Gan Dafna, kde na ni čekala spousta práce. Bylo třeba znovu postavit poničenou osadu. Skoro všechny budovy ležely v troskách. Mladší děti, které svého času evakovali, se mezitím vrátily. Kittin bungalov nebyl příliš poškozený a Jordana se tam přestěhovala ke Kitty a Karen. Mezi oběma ženami se vyvinulo srdečné přátelství.

Kitty nemohla nevidět, v jakém stavu se Jordana vrátila z Tel Avivu, i když se Jordana pokoušela nedat na sobě nic znát.

Jednou večer, dva týdny po rozloučení s Davidem, seděly obě v jídelně. Chtěly ještě něco sníst a vypít si čaj. Kitty zrovna něco povídala, když Jordana najednou zbledla, vstala a vyběhla ven. Kitty běžela za ní a podařilo se jí zachytit dívku dřív, než klesla k zemi. Jen s námahou ji odvedla do své kanceláře, položila ji na polní lůžko a násilím do ní vpravila hlt koňaku.

Jordana se vzpamatovala až za deset minut. Pak se napůl omámená posadila a udiveně vrtěla hlavou.

"Co se stalo?" zeptala se Kitty.

"Já nevím. Ještě nikdy jsem nic takového nezažila. Poslouchala jsem vás, ale najednou jsem už neslyšela váš hlas a neviděla jsem vaši tvář. Před očima jsem měla tmou a pocítila jsem nesmírný chlad."

"Povídejte."

"Já - slyšela jsem křičet Davida. Bylo to strašné."

"Tak tedy poslouchejte, mladá dámo. Nervy vám co nevidět úplně vypovědí službu. Musíte na pár dní ke své matce do Jad El."

Jordana vyskočila.

"To ne!"

"Posaďte se."

"Ale vždyť je to všechno nesmysl. Chovám se nemožně."

"Je to úplně normální reakce. Kdybyste se byla aspoň někdy uvolnila a trochu si pobřečela, nebyla byste na tom tak špatně. Ale vy jste se snažila všechno v sobě potlačit."

"David by zuřil, kdyby věděl, jak vyvádím."

"Přestaňte s tím, konečně, Jordano. Čert aby vzal tu vaši pýchu sabry. Teď vám dám prášek na uklidnění a pak vás uložím do postele."

"Ne!" vykřikla Jordana a vyběhla ven.

Kitty rezignovaně vzdychla. Co si má člověk počít s děvčetem, které je přesvědčené, že si lidé vykládají každý citový projev jako slabost?

Tři dny po této příhodě se Kitty vracela večer do svého bungalovu. Karen poslala už předtím k Dovovi. Jordana pracovala na svých zprávách a zdálo se, že ani nezpozorovala Kittin příchod. Kitty se posadila ke druhému konci psacího stolu.

Jordana zvedla oči od práce a usmála se. Když ale spatřila výraz Kittiny tváře, zvažněla.

Kitty jí vzala pero z ruky. Chvilí obě mlčely. Pak Jordana řekla tiše:

"David je mrtvý."

"Ano."

"Jak se to stalo?" zeptala se Jordana nezvučným hlasem.

"Před chvílí mě volal Ari. Jak se to přesně stalo, nikdo neví. Podle všeho zorganizoval na vlastní pěst skupinu z Palmachu, Makabejců a Hagany. Podnikl s ní útok a pokusil se získat zpět Staré město. Podařilo se jim dobýt horu Sión..."

"Dál," ozvala se Jordana.

"Bojovali předem ztracený boj. Bylo to sebevražedné komando."

Jordana seděla bez hnutí.

"Co můžu udělat, abych vám pomohla?" řekla Kitty tiše.

Jordana vstala.

"Nedělejte si o mě starosti, Kitty," odpověděla pevným hlasem.

Pokud Jordana oplakávala svého Davida, nikdo její slzy nespatri. Odešla mezi rozvaliny Abú Ješa a tam se skrývala se svým žalem. Seděla tam nehnutě čtyři dny a čtyři noci, nejedla a nepila. Pak se vrátila do Gan Dafna. Tak jako Ari po Dafnině smrti, ani Jordana už nikdy o Davidovi nepromluvila.

Měsíc po tom, co David ben Ami našel starou římskou cestu, byla jedné noci dostavěna silnice vedoucí oklikou kolem Latrunu do Jeruzaléma. Dopravní kolona zajišťovaná pancéřovými vozy se přehnala novou silnicí do města a obležení Jeruzaléma tím nadobro skončilo.

Až do této chvíle nikdo nemohl s jistotou říci, zda stát Izrael bude žít. Ale v okamžiku, kdy mužové z jeruzalémské pracovní kolony podali dobrovolníkům z Tel Avivu ruce, Židé svou osvobozenou válku vyhráli.

XIII. Mladý stát Izrael čekalo ještě mnoho krvavých a rozhořčených bojů. Ale postavení silnice poskytlo Židům morální oporu právě tehdy, kdy ji nejvíce potřebovali.

Když Židé zadrželi první invazi arabských armád, podařilo se Radě bezpečnosti OSN sjednat příměří, které obě strany velmi uvítaly. Arabové museli od základu zreorganizovat své síly. V očích světa ztratili prestiž, protože se jim nepodařilo zmocnit se země. Také Izraelci potřebovali čas - než jim přijdou nové zbraně a na zdokonalení své vojenské organizace.

Prozatímní vláda nebyla tak docela pánem situace, protože Palmach, Makabejci a ortodoxní Židé byli ochotni spolupracovat jen za určitých podmínek. Když však vláda pohrozila, že vyloučí Palmach ze svazku bojujících skupin, pokud se nepodrobí příkazům vrchního velení, zřekl se Palmach svého výsadního postavení elitní jednotky a vstoupil do izraelské armády.

I Makabejci sestavili v rámci izraelské armády zvláštní oddíly, trvali však na tom, že jim budou velet makabejští důstojníci. Nekompromisním postojem náboženských fanatiků však nic neotřásl. Stále se drželi doslovného znění bible a čekali na Mesiáše. Ve chvíli, kdy se zdálo, že se tyto různorodé prvky přece jen sjednotí, došlo k tragické události, která navždy prohloubila propast mezi vládou a Makabejci.

Američtí příznivci Makabejců nakoupili větší množství zbraní, které izraelská armáda tolik potřebovala, a získali na jejich dopravu letoun, který pojmenovali Akiba. A nezískali jen zbraně. Do zvláštních oddílů Makabejců se hlásilo několik set dobrovolníků. Podle podmínek příměří sice žádná stran nesměla učinit nic, aby získala posily - avšak tento příkaz OSN nedodržovali ani Arabové, ani Židé. Obě strany tajně dopravovaly zbraně a muže, aby posílily své postavení.

Zpráva o existenci letounu Akiba se brzy rozšířila po Evropě. Prozatímní vláda žádala, aby dopravní letoun i zbraně dostala národní armáda. Izrael je sjednocený národ a bojuje ve společné válce; makabejské oddíly jsou koneckonců jen součástí izraelské armády. S tím však Makabejci nesouhlasili. Zdůrazňovali, že jejich zvláštní postavení musí zůstat zachováno a že zbraně byly poslány výhradně jim. Mezi prozatímní vládou, která zastávala názor že může existovat jen jedna ústřední autorita, a mezi

Makabejci vypukl rozhořčený spor.

Akiba odstartoval s prvním nákladem zbraní a prvními dobrovolníky z Evropy, avšak vláda, která nutně potřebovala jak zbraně, tak dobrovolníky, byla nucena vydat Makabejcům rozkaz, aby se letoun vrátil do Evropy. Tento rozkaz Makabejce velmi pobouřil. Když letadlo vzdor zákazu přiletělo do Palestiny, hemžilo se to na letišti zástupci vlády, Makabejci a pozorovateli ze Spojených národů. Váda vyslala posádce letounu poslední radiotelegrafické varování a vyzvala ji, aby se vrátila do Evropy. Posádka Akiby odmítla uposlechnout. Na příkaz prozatímní vlády pak vzletly stíhačky a letadlo sestřelily. Nato vypukly boje mezi armádou a Makabejci, kteří stáhli na znamení odporu své jednotky.

Tento nešťastný případ nakonec přispěl k objasnění situace. V letech britského mandátu napomáhali Makabejci svou aktivitou tomu, že Britové nakonec vyklidili Palestinu. Po odchodu Britů však byly teroristické metody už neudržitelné. Zdálo se, že Makabejci nejsou schopni podrobit se disciplíně, čímž byla jejich bojová síla značně zpochybněna. Svého jediného velkého vítězství dobyli v Jaffě, kde od začátku nebyla příliš bojová nálada. Jinde úplně selhali. A veřejnost nezapomněla ani na masakr v Neve Sadij, který zůstane poskrvnou na cti židovských bojovníků. Makabejci měli nesmírnou odvahu, odmítali však jakoukoliv autoritu. Po nešťastném incidentu s letadlem se ještě více zatvrdili. Podle nich se měly všechny problémy řešit násilím.

Hrabě Bernadotte a jeho americký spolupracovník Ralph Bunche jako pověřenci OSN celé měsíce vyjednávali se Židy a Araby, ale nemohli dospět k dohodě. Bylo nemožné za měsíc odstranit nános tří desetiletí.

Ve střední Galileji Kávudží stále znovu porušoval podmínky příměří. Egyptané také nedodrželi slovo a pustili se do bojových akcí před skončením příměří. Ukázalo se, že to byla velká chyba, protože tím vyvolali další izraelské tažení. Dosud se vojenští experti na celém světě divili, že Židé vzdorují invazi, a teď je ofenzíva armády státu Izrael uváděla v úžas.

Nová fáze války začala po tom, co izraelské letectvo bombardovalo Káhiru, Damašek a Ammán, aby varovalo Araby před dalším bombardováním Tel Avivu a Jeruzaléma. A Arabové skutečně přestali schazovat bomby na židovská města. Korvety izraelského námořnictva také přešly k útoku na nepřítele. Ostřelovaly libanonské město Týr, jeden z nejdůležitějších přístavů, kam se dovážely zbraně.

Farmáři v kibucu Ejn Gev u Genezaretského jezera, kteří předtím odrazili syrský útok a po dlouhé měsíce odolávali obležení, teď sami přešli do útoku. Svůj smělý manévr provedli v noci. Vystoupili na horu Sussita a vypudili Syřany z jejich strategického postavení.

Uprostřed Galileje u Nazaretu zaútočil Ari ben Kanaan na Kávudžího. Od svých lidí přitom vyžadoval maximum a své zbraně nasadili tak účinně, že se mu podařilo úplně zlomit jeho síly. Muftiho generalissimus dostal za vyučenou a ztratil Nazaret. Po pádu města složily arabské obce ve střední Galileji zbraně a Kávudží prchal v čele svých jednotek k libanonským hranicím. Izraelci ovládli celou Galileji.

Také v Negevské poušti dali Izraelci Egyptanům šach. Jak praví tradice, Samson kdysi vypustil tisíc lišek s hořícími ocasy na pole filištinských. Teď podnikaly jednotky džípů s kulomety, pojmenované "Samsonovy lišky", bleskurychlé zničující útoky na egyptské přísunové cesty i na arabské obce a skoncovaly s obležením svírajícím Negbu.

Největšího úspěchu však dosáhli Izraelci v Šaronském údolí, kde dokázali velmi účinně využít jednotek vyzbrojených džípy s kulomety. Vedení bývalou brigádou Palmachu Chkanita vyrazili do dvou arabských měst Lyddy a Ramle, která předtím neustále ohrožovala silnici do Jeruzaléma. Dobyli největší letiště v Palestině - Lyddu - a postupovali dál do "trojúhelníku" v Samařsku, aby obklíčili Latrun. Těsně před tím, než se jim to podařilo, požádali Arabové o další příměří.

Všech těchto vítězství dosáhli Židé během deseti dnů. Mezitím co Bernadotte a Bunche jednali o druhém příměří, zavládlo v arabském světě velké rozčilení. Jordánský král Abdulláh byl první, kdo střízlivě zhodnotil situaci; zahájil tajná jednání s prozatímní vládou a souhlasil s podmínkou, aby se Arabská legie už neúčastnila bojů. To umožnilo Židům soustředit se na Egypt. Abdulláhovi se naproti tomu dostalo slibu, že Židé nezaútočí ani na jeruzalémské Staré město, ani na "trojúhelník" v Samařsku, ovládaný Legií.

V té době Kávudží znovu porušil příměří a zaútočil z Libanonu. Avšak "operace Chíram", pojmenovaná podle biblického krále, jednou provždy skoncovala s mocenskými choutkami muftího i jeho generalissima Kávudžího. Izraelská armáda učinila prudký výpad přes libanonské hranice a hnala před sebou zbytky rozbitých neregulérních jednotek. V libanonských obcích vyvěsili bílé vlajky. Když byl Kávudží definitivně poražen, vrátili se Židé na vlastní území. Přitom by byli sotva narazili na odpor, kdyby se byli hned vydali na pochod do Bejrútu nebo Damašku.

V arabském světě se mezitím ze všech sil snažili bagatelizovat nebo úplně popřít úspěchy Izraele. Abdulláh veřejně prohlásil, že za neúspěch Arabů je zodpovědný Irák. Podle jeho názoru se měl Iráčanům podařit útok z "trojúhelníku" s následným rozdělením židovského území na dvě poloviny. Byl to prý především nezdar této operace, který Arabové doslova zesměšnil. Irák, který opět snil o vůdcovské roli ve velkoarabské říši, se však vymlouval na své trať, příliš zatížené dodatečným přísunem; ty totiž vedly přes území Zajordánska. Nejhlasitěji ze všech křičeli Syřané; ti ze všeho vinili americký a západoevropský imperialismus. Saúdská Arábie, jejíž jednotky bojovaly v egyptské armádě, obvinila všechny ostatní arabské země, zatímco Egyptané vyčítali Jordánsku, že je Abdulláh svou dohodou se Židy "zaprodal". K nejpозoruhodnějším jevům osvobozené války patřil způsob, jakým se egyptský tisk a káhirský rozhlas pokoušely interpretovat egyptské porážky jako vítězství. Egyptská veřejnost byla udržována ve víře, že egyptské jednotky válku vyhrály. Stranou se držely jenom Libanon a Jemen, které od začátku neměly na válce zájem.

Mýtus arabské jednoty se rozplynul, když sjednocené arabské síly i nadále zaznamenávaly jednu porážku za druhou. Původní líbání, stisky rukou a věčné bratrství vystřídal nepřátelská gesta, hrozby a politické atentáty. Když se Abdulláh vracel z modliteb ve Skalním domě v jeruzalémském Starém městě, byl fanatickými muslimy zavražděn. Stará hra - intriky a vraždění - byla v plném proudu.

V Negevské poušti vedla izraelská armáda válku už v poslední fázi. Její síly se pod jednotným velením mezitím stmelily. Pevnost Suvejda, která tak týrala kibuc Negba, padla, přestože Egyptané právě zde bojovali obzvlášť udatně.

Jedno z egyptských postavení u Fellachy bylo pak během jednání o příměří evakuováno. V tomto prostoru působil jistý mladý egyptský důstojník, který se později stal jedním z vůdců puče proti králi Farúkově. Jmenoval se Gamál Abdul Násir.

Pýcha egyptské flotily, křižník Farúk, se těsně před jednáním o příměří pokusil ostřelovat izraelská postavení a získat tím taktické výhody. Ale brzy se mu dostalo pádné odpovědi. Izraelci naplnili dynamitem motorové čluny, dálkovým řízením je navedli na křižník a loď potopili.

Beer-ševa - Sedm pramenů, město praotce Abrahama, na podzim roku 1948 podlehl nenadálému útoku Izraelců.

Egyptané se zakopali pod Beer-ševou a vybudovali si tam obranné postavení, které se zdálo být nedobytné. I tady však Židům pomohlo, že tak dobře znali zemi. Objevili tisíciletou stezku Nabatejců, po níž obešli egyptské pozice a město přepadli ze zadu.

Nastal divoký úprk, kdy izraelská armáda hnala Egyptany před sebou, minula oblast Gazy a přehnala se přes hranice Sinajského poloostrova.

Hospodin namíchal do jejich nitra ducha závratí,
takže zavedl Egypt na scestí ve všem jeho počínání,
jako když opilec vrávorá ve vlastních zvratech.

Egyptu se nepodaří žádné dílo,
ať je koná hlava nebo ocas,
palmová ratolest nebo síť.

V onen den bude Egypt jako ženy: bude se třást strachem před mávnutím ruky Hospodina zástupů, až proti němu mávne. Země judská se stane postrachem Egypta...

Izajášova slova se naplnila!

Britové byli velmi zneklidněni porážkou Egypta i tím, že by Izraelci mohli proniknout do blízkosti Suezského průplavu. Vyzvali Židy, aby zastavili svůj postup, nechtějí-li se dostat do konfliktu s britskou armádou. Na důkaz varování vzletla do vzduchu bojová letadla Spitfire, aby zaútočila shora. Že poslední

výstřely v osvobozené válce budou platit Britům, mělo jaksí svou logiku. Izraelské letectvo sestřelilo celkem šest britských letadel. Pak Izrael ustoupil mezinárodnímu nátlaku a nechal Egypt'any uniknout. Rozbitá egyptská armáda se znovu zformovala, vpochoďovala do Káhiry a s neuvěřitelnou smělostí inscenovala "vítěznou přehlídku".

Vítězství v osvobozené válce se stalo historickou skutečností.

Arabské obyvatelstvo Palestiny si už dávno zvyklo na to, že se Židé vracejí do staré vlasti, a chtělo s nimi žít v míru a podílet se na pokroku, který po letech stagnace do země přinášeli. Tito lidé bojovat nechtěli. Ale jejich vůdcové, kteří se v okamžiku nebezpečí první dali na útěk, je podváděli a klamali. Vštípili jim strach z militantního sionismu, který nikdy neexistoval. Využili nevědomosti nevzdělaných mas k vlastním průhledným účelům.

Některé arabské armády bezesporu dokázaly, že bojovat dovedou. Slibovali vojákům snadná vítězství, tučnou kořist a ženy. Věřili v arabskou jednotu - ale ta se projevila jako klamná iluze. Vůdcům však "věc" přece jen nepřipadala dost velká, aby i oni byli ochotni pro ni obětovat krev.

Nikdo však nemohl pochybovat o tom, že Židé jsou ochotni zemřít za Izrael. Vždyť Židé museli nakonec svými obětmi na životech a na majetku vybojovávat to, co jim už předtím právem patřilo. Prapor s Davidovou hvězdou, který se dva tisíce let nesměl objevit, bude vlát dál od Ejlatu po Metullu a už nikdy nebude stažen.

Jedním z vážných následků osvobozené války se stal problém arabských uprchlíků - snad nejvíce přetřásaná a nejspornější otázka století. Více než půl miliónu Arabů usedlých v Palestině uprchlo do sousedních arabských států. Každý pokus o věčné posouzení situace těchto lidí zanikl v divokém sporu různých názorů, v obžalobách a diskriminaci, ve zmatku a nacionalismu. Překrucování skutečné situace nabylo nakonec takových forem, že se záležitost stala nebezpečnou politickou hořlavinou.

Báraka ben Kanaana znovu vyzvali, aby pomohl své zemi. Izraelská vláda ho pověřila, aby vypracoval podrobnou zprávu o této zamotané situaci. Věnoval se tomu velmi důkladně a zpráva o výsledcích jeho šetření měla několik set stran.

KNIHA PÁTÁ

VZNÁŠEJÍ SE JAK ORLOVÉ

Hlas volajícího:

"Připravte na poušti

cestu Hospodinu!

Urovnejte na pustině

silnici pro našeho Boha!"

Ale ti, kdo skládají naději v Hospodina,

nabývají nové síly;

vznášejí se jak orlové,

běží bez únavy,

jsou bez umdlení.

Izajáš 40, 3,31

I. NOME, ALJAŠKA, KONEC ROKU 1948

Celý strojový park společnosti Arctic Circle Airways v Nome na Aljašce pozůstal ze tří vyřazených dopravních letadel americké armády. Stretch Thompson je koupil na úvěr.

Za války byl Stretch vojákem na Aljašce. Měl pověst mladíka s nevyčerpatelnou fantazií, když šlo o to, nalézt cesty a prostředky, jak se vyhnout poctivé práci. Noci na Aljašce byly dlouhé a Stretch Thompson měl hodně času na uvyžování. Přemýšlel hlavně o tom, jak by se dalo nevyužité bohatství Aljašky zpeněžit bez práce. Čím byly noci delší, tím úporněji Stretch přemýšlel. A jednou v noci mu svito: budou to raci!

Na celém aljašském pobřeží se to doslova hemžilo obrovskými raky, které ještě nikdo nikdy nevyrušil z klidu. Zvířata měla v průměru i třicet až čtyřicet centimetrů. S trochou podnikavosti může přece přimět americké publikum, aby zatoužilo po racích. Stačí rok a budou mít pověst lahůdky, stejně jako humři, želvy nebo škeble. Uloží zvířata do ledu a dopraví je letadly do Států. Příčinliví obchodníci mu budou rvát zboží z rukou. A on bude bohatý a slavný: Stretch Thompson, král obřích aljašských raků.

Ale nevyšlo to úplně tak, jak si to Stretch naplánoval. Lidský rod patrně nebyl ještě natolik vyspělý a neměl pro jeho raky pochopení. Dopadlo to tak, že náklady na letadlo, benzín a letce vždycky o něco převyšovaly výdělek. Jenže Stretch nebyl z těch, kdo hned hází flintu do žita. Různými účetnickými kličkami a smělou výřečností si držel věřitele hezky od těla. Stal se majitelem letecké linky a tím také zůstal. Kdoví, jak to dělal, ale všechna tři letadla firmy Arctic Circle byla stále v provozu. Pokaždé, když vězel v dluzích až po krk, získal dobře placený náklad a zase se z toho dostal.

Nejbezpečnější položkou v rozpočtu Stretche Thompsona, která mu přinášela trvalý zisk, byl jeho první a někdy také jediný letec Foster J. MacWilliams, řečený Tex, protože byl z Texasu. Stretch o něm říkal, že MacWilliams je "ten zatraceně nejlepší šéfpilot, jakýho nějaká zatracená letecká společnost kdy měla". Pověst, která Foster J. MacWilliamse předcházela, byla vskutku mimořádná. Nikdo v Nome neměl chuť se s ním vsadit, že se svou sedmačtyřicítkou nedokáže přistát v největší sněhové bouři na úzké špičce ledovce, a to ještě opilý. Stretch se skutečně několikrát pokusil dát pro takovou sázku dohromady víc lidí, aby to přinejmenším stálo za to - ale pokaždé do toho něco přišlo. Buď se zmínila bouře, nebo se Fosterovi nepodařilo dosáhnout správného stupně opilosti.

MacWilliams byl zkrátka vagabund a přitom nadšený letec. Otravné záležitosti, jako třeba létat s bezvadnými stroji podle leteckého řádu na vyznačených trasách, s díky odmítal. Byla to nuda. Bavilo ho jen to, co bylo spojené s rizikem, a v tomto směru mu to u Arctic Circle plně vyhovovalo.

Jednoho dne přišel do dřevěné boudy na konci rozjezdové dráhy, která sloužila jako kancelář, letecká věž a byt Stretche Thompsona zároveň.

"Ahoj, Stretchi," řekl. "To je dneska venku samec."

Stretch tu seděl s výrazem kočky, která právě sežrala oblíbeného kanára rodiny.

"Poslouchej, Texi, neměl bys chuť přeložit svou činnost do teplejších krajů a dostat vyplacenou celou mzdu, kterou ti dlužím?"

"Nech si ty hloupý vtipy."

"Ale ne, Texi, myslím to vážně. Vůbec netušíš..."

"Tak co je?"

"Hádej."

Foster pokrčil rameny. "Tys ten krám prodal."

"Už jo."

Foster zůstal stát s otevřenými ústy.

"A komus dokázal ty rachotiny střelit?"

"Na životopis jsem se jich neptal. 'Jejich peníze byly v pořádku a to mi stačilo,' řekla dívka."

"Já se zblázním. Ale je to báječný, Stretchi, protože tady nahoře už jsem se stejně pomalu začal nudit. Co myslíš, kolik mi visíš?"

"S přídavkem, kterej ti dám, asi čtyři tisíce."

Foster J. MacWilliams tiše hvízdnul.

"To stačí na spoustu kořalky. Po celý cestě do Jižní Ameriky vůbec nemusím vystřízlivět. Tam

mám totiž namířeno, Stretchi. Půjdu k některý tý jihoamerický firmě. Slyšel jsem, že houpají přes Andy dynamit a že za to platí fůru prachů v hotovosti."

"Jenže to má jeden háček," ozval se Stretch.

"To jsem si moh myslet."

"Ty tři bedny musíme novým majitelům dodat. Najal jsem dva kluky: poletí jedničkou a dvojkou. Ale třetího nemůžu sehnat."

"A myslíš si, že kromě mě se nenajde idiot, kterej by byl ochotnej letět trojkou. Tak v pořádku. A kam tu bednu mám dodat?"

"Do Izraele."

"Kam?"

"Do Izraele."

"Jakživ jsem vo nich neslyšel."

"Taky jsem to zrovna hledal na mapě, když jsi přišel."

Stretch Thompson a Foster J. MacWilliams jezdili prstem křížem krážem po mapě světa. Když ani po půlhodině pořád ještě nic nenašli, zavrtěl Tex hlavou a řekl:

"Stretchi, mně se zdá, že si z tebe někdo vystřelil."

Vydali se do Nome a ptali se po různých putykách, kde by ten Izrael asi tak mohl být. Sem tam o něm někdo slyšel, ale nikdo nevěděl nic určitého. Přestože byla zima, začal se Stretch pomalu potit, až konečně někdo navrhl, aby vzbudili knihovníka.

"To je přece Palestina!" odbyl je knihovník. "A o půlnoci byste mi mohli dát pokoj."

A tak začali hledat znovu na mapě a nakonec tu zem našli.

"No tohle, Stretchi," řekl Foster a zatvářil se pochybovačně. "Vždyť je to menší než středně velkej ledovec. Když si člověk nedá zatraceně pozor, tak přes to přeletí jakoby nic."

Za tři týdny přistál Foster J. Mac Williams s letadlem číslo tři firmy Arctic Circle Airways na letišti v Lyddě. Stretch Thompson, který tam přiletěl už před týdnem, ho uvítal a zavedl do kanceláře s nápisem:

PALESTINE CENTRAL AIRWAYS

S. S. THOMPSON, GENERAL MANAGER.

"To mám radost, že tě vidím, kamaráde! Tak co, jakej byl let?"

"Bezvadnej. Jo, staroušku, kdybys mi teď moh teda vyplatit tu mou mzdu, tak se při nejbližší příležitosti odsunu do Paříže. Rozdělal jsem tam prima věc a do mýho nástupu v Riu mám ještě víc jak měsíc času."

"To se rozumí," odpověděl Stretch. "Tvý peníze jsou tady v sejfu."

Když počítal bankovky, Foster J. MacWilliams jen zíral.

"Člověče - čtyři tisícovky a pět stovek!"

"Těch pět set jsem ti přidal, abys viděl, že Stretch Thompson není žádná držgrešle."

"Jsi báječnej chlap - vždycky jsem to říkal."

"Ostatně, Texi, je tady zajišťována krajina. Skoro všichni, co je tady vidíš, jsou Židi. Už jsem tu tejdén a ještě jsem si na to pořádně nezvyk."

Foster se vlastně Stretche nechtěl ptát na to, jak to, že tady je, ale nakonec se přece jen zeptal.

"Podívej se na ten nápis na dveřích a budeš mít jasno. PALESTINE CENTRAL AIRWAYS - to jsem sám vymyslel. Víš, ty hoši tady nemaj zdání, jak se organizuje prvotřídní letecká linka, a tak se mě zeptali, jestli bych to nechtěl vzít. První, co jsem jim řek, bylo: Hoši, jestli chcete mít prvotřídní leteckou službu, pak na to potřebujete prvotřídního šéfpilota a já bych vám moh opatřit toho zatraceně nejlepšího šéfpilota, jakýho nějaká zatracená..."

"Až příště," přerušil ho Foster a rychle vstal.

"Hoří někde?"

"Jsem na cestě do Paříže."

"Mám pro tebe obchodní návrh."

"Nemám zájem."

"Udělej mi to k vůli a aspoň si to vypočlechni."

"Tak dobře. Já si to vypočlechnu, ale neberu to. Chci do Paříže, i kdybych tam měl doplavat!"

"Poslouchej. Jak jsem už řekl, ty lidi tady jsou samí Židi. Koupili si Arctic Circle, aby sem dopravili ještě další Židy. Člověče, všude na světě nějaký čekají a všichni chtějí sem. Nemáme na starost nic jinýho, jen je pozvat a přivít. Copak to vůbec nechápeš? Každý let znamená fůru peněz - hotově na ruku. Je to jedinečná šance, člověče. Dej se do toho a z peněz se nevyhrabeš. Však mě znáš, Texi. Víš, že ti nevěším bulíky na nos a krnoun taky nejsem."

"Já vím, čím budu zasypanej. A z Ria ti pošlu pohlednici."

"O. K., Fostere. Těší mě, že jsem se s vámi seznámil."

"Tak se hned nezlob, Stretchi."

"Zlobit se? Já se vůbec nezlobím."

"Však to bylo hezký, tam nahoře v Nome."

"To víš, že jo. Bylo to báječný. Všecko možný mi v tý psí zimě umrzlo."

"Tak si na to dej ohřívací láhev," řekl Foster a podával mu ruku.

Stretch jí potřásl se zasmušilou tváří.

"Co vlastně máš, Stretchi? Děláš, jako bych ti vrážel kudlu do žeber."

"Řeknu ti to upřímně, Fostere. Jsem v rejži. Dostali jsme pilnej telegram, že jakýsi díře, říká se tomu Aden, už je hromada těchhle Židů, který čekají, až si pro ně přijedem. Najal jsem pár pilotů, ale nechali mě na holičkách."

"To je smůla. Jenže mě nepřemluvíš. Já jedu do Paříže."

"Jasně," řekl Stretch. "Jed' do Paříže. Bejt sebou, taky bych jel. A nemám ti to za zlý. Ty ostatní letci dostali strach, když slyšeli, že by na ně Arabové mohli třeba střílet."

Foster, který už byl na cestě ke dveřím, se zastavil a otočil se.

"Máš pravdu, Fostere," řekl Stretch, "nemá to smysl, ještě bys tady něco schytl. Je to fakt nebezpečná bedna - málem o drobet horší, než lítat s dynamitem přes Andy."

Foster J. MacWilliams si navlhl jazykem rty. Stretch měl ještě v zásobě pár dramatických proslovů, ale věděl, že už Fostera má tam, kde ho chtěl mít.

"Tak víš co, Stretchi, já ti něco řeknu. Jednou pro tebe poletím, abych ti z tý šlamastiky pomoh. Ale koukej sehnat pár pilotů, než se vrátím. Letím jen jednu štreku. A kde je ten Aden?"

"Nemám zdání."

"Tak se podíváme na mapu."

Když Foster J. MacWilliams, americký příležitostný letec firmy Palestine Central, předtím Arctic Circle, startoval z letiště Lydda, šel vstříc dobrodružství dvacátého století, neméně fantastickému než v pohádce z Tisíce a jedné noci. Letěl dolů k Rudému moři a k britskému protektorátu Aden na jižním konci Arabského poloostrova.

Kdybychom to vzali přesně, dobrodružství začalo před třemi tisíci lety ve starém království Sába. V době královny ze Sáby byla jižní část Arabského poloostrova bohatou zemí. Její obyvatelé se naučili umění stavět odvodňovací kanály, hráze a cisterny, aby zachytili vodu z dešťů a s touto vodou proměnili zemi v kvetoucí sad.

Po návštěvě královny ze Sáby u krále Šalamouna se vydalo několik Šalamounových lidí na cestu do Sáby, aby podél Rudého moře otevřeli obchodní cestu přes poušť a založili v Sábě kolonii. Tito Židé přišli do Sáby už v biblických dobách, několik století před zničením prvního chrámu.

Celá staletí se Židům dařilo v Sábě velmi dobře. Jako blahobytní kolonisté bydleli ve vlastních osadách a čile se zapojili do veřejného života. Z jejich řad vycházeli nejvyšší soudcové a patřili k nejváženějším občanům země.

Avšak potom přišla hrozná léta. Pouštní písek pomalu, leč nezadržitelně začl pohlcovat úrodnou půdu. Vádí vyschla a dešťová voda se beze zbytku vsákla do vyprahlé země. Lidé i zvířata trpěli ve výhni

neúprosného slunce a boj o hlt vody byl bojem o život. Kvetoucí Sába a sousední státy se rozpadly v nepřátelské kmeny, které se navzájem stále víc ohrožovaly.

Když se pak islám vítězoslavně zmocnil velké části světa, zpočátku respektoval náboženskou a kulturní odlišnost Židů. Zákony vydané Mohamedem byly závazné pro všechny muslimy a tyto zákony jim přikazovaly, aby s Židy zacházeli přátelsky.

Tato rovnoprávnost Židů však netrvala dlouho. Brzy se začali ve všech islámských zemích dívat na každého, kdo nebyl muslim, jako na nevěřícího. Arabové, i když neochotně, do jisté míry respektovali Židy a také s nimi - arabským způsobem - zacházeli do jisté míry tolerantně. Přesto i tady docházelo ke krvavým výpadům, které však nikdy neměly formu plánovaných masových vražd jako v Evropě. Byly to spíše náhlé výbuchy násilí. Kromě toho byli Arabové příliš zaměstnáni boji mezi sebou, takže malým přátelským Židům v oné části země, která se již nejmenovala Sába, nýbrž Jemen, ani nemohli věnovat příliš mnoho pozornosti.

Tak jako ve všech arabských zemích i v Jemenu byli Židé druhořadými občany. Vztahovala se ně ně obvyklá omezení, museli platit vyšší daně a měli méně práv než muslimové. Byli vystaveni pronásledování, ale druh a stupeň pronásledování byl v různých oblastech a za různých vládců rozdílný.

Když byl přítomen muslim, Žid nesměl zvýšit hlas, nesměl si také postavit vyšší dům, než byl muslimův, nesměl se muslima dotknout ani projít kolem něho po jeho pravé straně. Žid nesměl jet na velbloudu, protože by pak jeho hlava byla výš než hlava muslimova. V zemi, kde byl velbloud nejdůležitějším dopravním prostředkem, bylo toto omezení velmi citelné. Většina Židů žila v melláhu, což byl jakýsi orientální druh ghetta.

Svět se vyvíjel a měnil, avšak v Jemenu se čas zastavil. Země zůstala primitivní jako džungle, vzdálená a nedosažitelná jako Nepál anebo daleké části Mongolska. V Jemenu neexistovala ani škola, ani nemocnice nebo noviny, nebylo tady rádio, ani telefon nebo silnice pro auta. Byla to země divokých pustin a nepřístupných vysokých hor. Ve výšce přes tři tisíce metrů byly osamělé obce úplně obklopené divočinou. Skoro všichni obyvatelé byli negramotní. Tato Bohem i světem opuštěná země neměla ani přesně stanovené hranice.

Jemenu vládl imám, příbuzný Mohamedův a zástupce milosrdného Alláha. Jemenský imám byl vlastně absolutním vládcem, měl moc nad životem a smrtí všech svých poddaných. Nemusel se zodpovídat žádnému kabinetu. U moci se udržoval tím, že šikovně těžil ze stálých svárů mezi jednotlivými kmeny. Na svém dvoře si držel stovky otroků. Nenáviděl civilizaci a dělal vše, co bylo v jeho moci, aby zabránil přístupu civilizačních novot do své říše, i když tu a tam něco z nich musel připustit, protože měl strach ze svého mocného saúdského souseda na severu, jehož vládcové se energicky účastnili různých mezinárodních intrik.

Imámův strach z civilizace pramenil částečně z toho, že se civilizace chtivým okem zahleděla na jeho zemi. Jakkoliv to byla země opuštěná, přece jen eí poloha umožňovala Rudým mořem přístup k Orientu.

Vůči Židům hrál imám roli dobromyslného despoty. Dokud zůstávali pokorní a úslužní, měli v něm istou záštitu. Židé byli totiž nejlepší řemeslníci v celém Jemenu. Byli to stříbrotepci, klenotníci, kožešníci, truhláři a obuvníci a jedna generace odevzdávala druhé řemeslnické umění, kterému se většina Arabů nenaučila. Bylo ovšem velmi podivné, že jemenští Židé zůstali Židy. Tři tisíce let žili tito lidé bez jakýchkoli styků s vnějším světem. Kdyby se byli stali muslimy, mohli si leccos ušetřit. Ale jemenští Židé se po všechna ta staletí izolace drželi Tóry, Mojžíšových zákonů, a světili sabat. Mnozí nerozuměli arabsky, zato hebrejsky mluvili všichni. Neměli možnost tisknout knihy; všechny posvátné písemnosti se psaly rukou a předávaly z generace na generaci.

Podle toho, jak vypadali, jak se chovali a smýšleli, by bylo možné považovat jemenské Židy za proroky z biblických časů. Tak jako za časů bible vládlo u nich ještě stále mnohoženství. Věřili v uhranutí, v nepřátelské větry a všechny možné demony, proti nimž se chránili amulety. Bibli respektovali do písmene. Nikdy nepřestali toužebně hledět k Jeruzalému. Celá staletí čekali trpělivě a oddaně na slovo Páně, který jim poručí, aby se vydali na cestu a vrátili se do Jeruzaléma. Čas od času se malým skupinám anebo jednotlivcům podařilo nalézt cestu z Jemenu do Palestiny.

A pak jednoho dne přišlo to dlouho očekávané slovo - a přesně tak, jak předpověděli proroci.

Když židovský stát vyhlásil svou nezávislost, vypověděl Jemen Izraeli válku. Pro jemenské Židy to bylo potvrzením, že znovuzrození Izraele se stalo skutečností. Jejich rabíni hlásali, že je to poselství Boží; král David se vrátil do Jeruzaléma! Dlouhá doba čekání minula! Chachamim - to byli mudrci - říkali lidu, že nadešel den, aby se vydali na cestu a na orlích křídlech se vrátili do Zaslíbené země.

Když do Izraele dorazila první zpráva o "vyjití" Židů z Jemenu, byla osvobozenecská válka ještě v plném proudu. O tom, kolik těch Jemenitů bylo, jak je dostat z Jemenu a co si s nimi počít, nebylo téměř nic známo.

V Jemenu se odebral nejvyšší chacham k imámovi a poprosil ho, aby Nejmocnější dovolil Židům návrat domů. Imám však viděl řadu politických a hospodářských důvodů, pro které bylo výhodnější, aby Židé v zemi zůstali. A tak dal chacham imámovi dobrou radu, aby se podíval na Starý zákon a důkladně si přečetl příslušnou kapitolu z knihy Exodus.

Celé dny seděl imám na zkřížených nohou ve svém harému a uvažoval. Po tom, co mu rabín řekl, měl o čem přemýšlet. Když pomyslel na deset ran egyptských, bylo mu těžko u srdce. Nebylo to tak dlouho, co epidemie tyfu skosila čtvrtinu obyvatel jeho země. Imám to považoval za Alláhovo varování. Prohlásil tedy, že souhlasí, aby Židé opustili zemi, ale jen pod tou podmínkou, zanechají-li celý svůj majetek jemu, zaplatí-li za každého vystěhovalce daň a zůstane-li v Jemenu několik set řemeslníků a odborníků, kteří muslimy naučí svému umění.

Jemenští Židé začali opouštět své domovy. Co mohli unést, zabalili do rance a vydali se dlouhým husím pochodem na svou pouť - horskou divočinou, žárem slunce a bouřemi pouště.

Přivítiví malí lidé s olivově hnědou pleť a jemnými rysy zamířili k hranicím Adenského protektorátu. Na hlavě měli turban a jejich dlouhé pruhované oděvy byly stejné jako ty, které se v dávných dobách nosily v paláci krále Šalamouna. Ženy byly oblečené v černý hábit s bílým okrajem a nesly svá kojenátka v šátku na zádech. Tak putovali namáhavě zemí, poslušni slov prorocství, a stávali se snadnou kořistí beduinů, kteří jim jako daň odebírali jejich ubohý majetek.

Jemenité si za svůj cíl stanovili přístavní město Aden.

Britové zpočátku neměli ani tušení, co si počít s ubožáky, kteří proudili přes hranice jejich protektorátního území. Židům stále ještě nemohli přijít na jméno kvůli palestinskému mandátu, ale tyhle Jemenity nenávidět nedokázali. Souhlasili s tím, že Jemenité mohou do Adenu přijít a zbudovat si tam tábor, pokud si pro ně Izraelci skutečně přijedou.

Když Jemenité dospěli na konec svého putování, byl na ně žalostný pohled. Jejich šaty byly rozedrané, oni sami zanedbaní a polomrtví hladem a žízni. Co si vzali na cestu, to jim Arabové ukradli, ale každý měl ještě bibli a každá obec si nesla svatou Tóru své synagógy.

U Hašedu nedaleko Adenu byl v rychlosti otevřen tábor. Na hranicích mezi protektorátem a Jemenem se pohybovaly izraelské hlídky. Jakmile dostaly zprávu o příchodu další skupiny, co nejrychleji vypravily na hranice nákladní auta, která přivezla vystěhovalce do Hašedu. V táboře byl nedostatek personálu a vůbec všeho. Organizátoři nestačili uspokojovat potřeby neustále proudících mas.

Vodovody, splachovací záchody a elektrické světlo byly pro Jemenity doslova záhadou. Během několika hodin stáli tváří v tvář pokroku, který svět učinil za tři tisíce let. Motorová vozidla, evropské oblečení, léky a tisíce jiných věcí jim byly cizí a nepochopitelné.

Ženy se s křikem bránily, když se snažili vzít jim zavšivené hadry a dát jim místo nich čistý oděv. Odmítaly se dát vyšetřit a bouřily se proti injekcím a ochrannému očkování. Když se ošetřovatelky pokoušely dát jejich ubohé podvyživené děti, které ošetření nutně potřebovaly, přechodně do nemocnice, matky se stále znovu vzpíraly.

Naštěstí se našlo alespoň částečné řešení, jinak by snahy lékařů a ošetřovatelů byly úplně marné. Tábor bedli většinou Izraelci, kteří velmi dobře znali bibli, a ti brzy přišli na to, že bude nejlépe, když půjdou za jemenskými rabíny a poukáží na příslušná místa ve svaté knize. Tak se jim podařilo dosáhnout skoro všeho. Jemenité se vším souhlasili, jen když to opravdu stálo "v knize".

Hašedský tábor rostl a od hranic se hlásily stále nové skupiny Jemenitů. Podle dohody s Angličany musela izraelská vláda odvézt Jemenity z Adenu co nejdříve. Tak se stalo, že se Arctic Circle Airways proměnil v Palestine Central Airways a že se Foster J. MacWilliams stal bezděky

vykonavatelem tisíciletého proroctví. Byl to právě on, který se jako první snesl s prvním "velkým orlem" z nebe na zem.

Přílet letadla vyvolal obrovské rozčilení. Lidé, kteří byli v první skupině, sebrali svou Tóru a láhve s vodou a vydali se na letiště. Spatřili "orla" a významně pokyvovali hlavou: Bůh ho poslal, nastoupit však nechťeli. Rabín jim totiž připomněl, že je sobota, a tak následovala rozčilená diskuse. Vedoucí tábora prohlásil, že na odlet do Izraele čekají tisíce lidí a že by vůči nim nebylo spravedlivé, kdyby "orla" zdrželi, byť o jediný den. Avšak nikdo nedokázal Jemenity donutit, aby se prohřešili proti sabatu. Seděli pod křídly "orla" a živá moc by jimi nepohnula. Když už čekali tři tisíce let, počkají ještě den.

Foster J. Mac Williams si letmo prohlédl podivné postavy, poslechl si nesrozumitelné povídání, vzpomněl na Stretche Thompsona krátkým, ale jadrným zasakováním a odešel do města, kde se do němoty opil.

Nazítří se probudil s příšernou kocovinou, protože míchal řecké ouzo, rýžové víno, s whisky. S třetřící hlavou přijel na letiště a přihlížel, jak Jemenité se svými láhvemi na vodu a Tórou nastupují do letadla. Jeho komentář k procesí se omezil na slova "Ježíši Kriste!"

"Pane kapitáne," ozval se za ním hlas.

Otočil se a spatřil vysokou štíhlou dívku, která se mu představila jako Hanna. Bylo jí kolem pětadvaceti let, měla na sobě modré šortky, jaké se obvykle nosí v kibucech, a na nohou sandály.

"Poletím s vámi a postarám se o cestující."

Tímto okamžikem začala být celá věc pro Fostera zajímavá. Zdálo se, že si Hanna nevšímá, jak pozorně si ji prohlíží.

"Máte nějaké speciální pokyny? Letíme s těmi lidmi totiž poprvé."

"Speciální pokyny nemám, jen když se postaráte, aby mi ty podivné postavy nelezly do kabiny. Pokud jde o vás, je to ovšem něco docela jiného. Budete vždycky vítána. A říkejte mi prostě Tex, prosím."

Foster se díval, jak lidé nastupují. Zdálo se, že řada Jemenitů nemá konce.

"Poslouchejte, co se tu vlastně děje? Kolik myslíte, že se těch lidí do té mašiny vejde?"

"Na seznamu máme sto čtyřicet."

"Zbláznila jste se? S takovým nákladem se ta bedna ani nezvedne. Hanno, prosím vás, běžte a řekněte tomu, kdo to má na starosti, aby si polovina zas vystoupila."

"Ale vždyť ti lidé váží tak málo," řekla prosebně Hanna.

Buráky váží taky málo. Ale to neznamená, že bych jich mohl naložit miliardu."

"Moc vás prosím. Slibuji vám, že s nimi nebudou žádné potíže."

"No to teda určitě ne. Na konci rojezdový dráhy budem totiž všichni mrtví."

"Pane kapitáne - jsme v zoufalé situaci. Angličani po nás chtějí, abychom ty lidi odvezli z Adenu. A každý den jich přecházejí další stovky přes hranice."

Foster jen něco zabručel a prohlížel si tabulku zátěže. Izraelští pomocníci, kteří stáli nablízku, zadržovali dech, když počítal. Jenomže Tex udělal chybu. Na chvíli vzhlédl a podíval se Hanně do očí. Udělal nový rozpočet, trochu přitom švindloval a pak si řekl, že bude-li mít trochu štěstí, dodá té staré bedně kuráž, aby se zvedla ze země. A až s ní jednou bude nahoře, pak se tam už taky nějak udrží.

"Pro mě za mě, ať si teda nastoupí. Je to stejně moje první a poslední cesta."

Vedoucí tábora mu odevzdal seznam. Na palubě bylo dohromady sto čtyřicet Jemenitů.

Foster vystoupil po schůdkách nahoru. Zápach, který ho uvítal u dveří kabiny, ho přinutil o krok ustoupit.

"Nestačili jsme všechny vykoupat," omlouvala se Hanna. "Nevěděli jsme, kdy přijedete."

Foster nakoukl do dveří. Prostor pro cestující byl k prasknutí naplněný malíčkými lidmi, kteří seděli na podlaze se strachem v očích. Příšerně to tam páchlo.

Foster se nadechl a vešel dovnitř. Pak za sebou zavřel dveře a zasunul závoru. Vzduch byl nehybný, vedro přes padesát stupňů, a tak všechny pachy byly ještě citelnější. Foster si namáhavě razil cestu propletením noh a paží. Co nejrychleji otevřel okno své kabiny, aby dovnitř mohl čerstvý vzduch. Zapnul motory, a zatímco se letadlo pomalu posouvalo na začátek startovací dráhy, vyklonil se z okna a

zvracel. Když pak letadlo rychle projelo rozjezdovou dráhu a v poslední chvíli se jakžtakž odlepilo od země, ještě stále zápasil s nevolností. Cuccal citrón a snažil se nabrat výšku. Když začal dovnitř proudit chladnější vzduch, žaludek se mu konečně uklidnil.

Atmosféra byla neklidná a stroj se při stoupání prudce otřásal. Zabočil nad Báb el-Mandeb a letěl přímo k Rudému moři. Saúdskou Arábii měl po jedné straně a Egypt po druhé.

Hanna za ním přišla do kabiny. Taky jí bylo špatně.

"Nemohl byste ten stroj přimět, aby tak neskákal? Oni tam všichni zvracejí."

Foster vypnul v prostoru pro cestující topení.

"Otevřte větráky. Zkusím to nabrat ještě trochu vejš. Studený vzduch jim udělá dobře."

V hlavě mu pořád ještě hučelo. Proč jen se dal Stretchem Thompsonem přemluvit!

Za půl hodiny přišla Hanna znovu.

"Teď zas všichni nařikají, že je jim zima. A já mrznu taky."

"Bud' anebo. Jen co otevřu topení, začnou zas blít."

"Tak to ať radši mrznou," řekla Hanna unaveně a vrátila se k cestujícím.

Ale za pár okamžiků doslova vletěla do kabiny a rozčileně cosi na Fostera hebrejsky volala.

"Mluvte anglicky!"

"Oheň!" opakovala Hanna a ukazovala na kabinu. "Oni si tam rozdělali oheň, aby se zahřáli!"

Foster zapnul automatické řízení a skokem se octl v kabině. Uprostřed na podlaze hořel ohýnek. Vztekle odstrčil malé snědé lodičky stranou a začal dupat po plamenech. Pak přistoupil k Hanně, která se celá roztřesená opírala o dveře pilotní kabiny.

"Vy se s těmi lidmi dorozumíte?"

"Ano, hebrejsky."

Foster jí vtiskl do ruky mikrofon.

"Prosím vás, vysvětlete jim laskavě, že každého, kdo opustí své místo, čeká koupel v Rudém moři."

Jakmile Jemenité uslyšeli Hannin hlas, začali ukazovat nahoru, vykřikovali a krčili se strachy.

"Co se zas děje? Co jste jim, prosím vás, řekla?"

"Ještě nikdy v životě neviděli amplión a mysleli si, že je to hlas Boží."

"Výborně. Jen je při tom nechte."

V nejbližších hodinách všechno probíhalo celkem normálně. Několik malých incidentů se sice vyskytlo, ale nic takového, co by mohlo letadlo ohrozit. Fosterovo napětí začalo trochu polevovat, když k němu z kabiny cestujících znovu dolehl hluk. Zavřel oči a povzdychl si.

"Panebože, já už budu navždycky dobrý křesťan, jen prosím tě dej, ať tento den skončí."

A už tu byla Hanna.

"Já už ani nemám odvalu se vás zeptat, co se zas stalo," řekl odevzdaně Foster.

"Texi," odpověděla Hanna pohnutým hlasem, "právě jste se stal kmotrem."

"Cože?"

"Ano. Jedna žena před chvílí porodila syna."

"Ne - to není možné!"

"Nerozčilujte se," uklidňovala ho. "Porodit dítě není pro ty lidi nic zvláštního. Matce i synovi se daří dobře."

Foster zavřel oči a naprázdno polkl.

Pak se hodinu nedělo nic. Bylo to podezřelé. Jemenité si už zřejmě zvykli na hluk motoru a vyčerpaní rozčilením z toho, co prožili, jeden po druhém usínali. Hanna přinesla Fosterovi horký vývar a společně se smáli všemu, co za ten den prožili. Foster kladl Hanně spoustu otázek o Jemenitech a o válce.

"Kde teď vlastně jsme?" zeptala se konečně Hanna.

Foster, první letec, druhý letec, navigátor a radiotelegrafista v jedné osobě, se podíval na mapu.

"Za chvíli uhneme a poletíme nahoru podél Akabského zálivu. Když jsem letěl do Adenu, viděl jsem válečná postavení v poušti."

"Doufáme, že válka už brzy skončí."

"Ano, válka je špatná věc. Řekněte - jak jste vlastně přišla k takovému džobu? Ať vám platí, co vám platí, zasloužíte si nejmíň dvakrát tolik."

Hanna se usmála.

"Já za to nedostávám plat."

"Vy za to nedostáváte žádný plat?"

"Ne. Je to můj úkol. Možná že s těmi lidmi půjdu někam na venkov a budeme zakládat osadu, ale snad budu dál létat na téhle trati."

"Já vám nerozumím."

"To se těžko vysvětluje. A člověk zvenčí tomu sotva porozumí. Peníze pro nás nic neznamenají. Ale dostat tyhle lidi do Izraele, znamená pro nás mnoho. Snad vám to jednou budu umět vysvětlit líp."

Foster pokrčil rameny. Prožíval tu samé podivné věci. Co mu je konečně po tom! Byl to zajímavý let, ale jednou úplně postačí.

Za chvíli ukázal dolů.

"Tohle tady je Izrael," řekl.

Hanna se rychle chopila mikrofonu.

"Počkejte, co chcete dělat?"

"Prosím vás, Texi, dovolte mi, abych to těm lidem řekla. Tak dlouho čekali na tenhle okamžik - celá tisíciletí."

"Rozbijou stroj na cucky."

"Postarám se, aby byl klid. Slibuju vám to."

Foster znovu zapnul automatické řízení a postavil se do dveří kabiny, aby se ujistil, že vinou cestujících nedojde na palubě k explozi.

Hanna začala mluvit do mikrofonu.

Mezi lidmi zavládl nepředstavitelný jásot. Plakali, zpívali, smáli se a modlili. Objímali se a výskali radostí.

"Panebože," řekl s údivem Foster. "Takový rodeo nebylo ani tenkrát, když jsme porazili mužstvo techniky v Georgii."

Jedna z žen ho uchopila za ruku a políbila ji. Couvl a vrátil se ke svým přístrojům. Celou cestu do Lyddy zpěv a jásot už neustaly. Když stroj přistával na začátku dráhy, projevy radosti a modlitby přehlušily i hukot motorů.

Foster se díval, jak se lidé tlačí ven, jak venku padají na kolena a s pláčem líbají půdu Izraele.

"Sbohem, Texi," loučila se Hanna. "Myslím, že je škoda, že odjíždíte - ale přeju vám dobrou zábavu v Paříži."

Foster J. MacWilliams pomalu sestupoval po schůdkách a přitom pozoroval čilý ruch na letišti. Autobusy a sanitky už byly připravené. Mezi Jemenity se zaíchaly desítky děvčat ve stejné modré uniformě, jako měla Hanna, uklidňovaly je a radovaly se s nimi.

Foster sestoupil z posledního schůdku a zůstal nehnutě stát. Zmocnil se ho jakýsi podivný, nezvyklý pocit.

Stretche Thompsona, který k němu spěchal, vůbec neviděl.

"Gratuluju, stará vojno! Tak jaký to bylo?"

"Cože?"

"Já jen, jak ta bedna letěla?"

"Jako orel."

Několik úředníků z přistěhovaleckého úřadu mu tisko ruce a poklepávali mu na ramena.

"Jak se ti lidé chovali?"

"Jak probíhal let?"

Foster povytáhl ramena.

"Normálně," řekl. "Úplně normálně."

Stretch se do něho zavěsil a vedl ho ke své kanceláři. Ještě na okamžik zůstal Foster stát a ohlédl se; Hanna mu zamávala a on jí také.

"Tak platí, jo, Fostere," řekl Stretch. "Teď můžeš do Paříže. Mám své lidi pohromadě a dostali

jsme taky novou mašinu."

"Poslyš Stretchi, kdybys to moc potřeboval, jednou bych ještě moh letět. Ale to by bylo doopravdy naposled."

Stretch se poškrábal na hlavě.

"Já nevím - snad bych pro tebe ještě jednu cestu vyškrábal. Abys nám vyzkoušel to nový letadlo." Chytil se, pomyslel si Stretch vítězoslavně. Teď ho mám na šňůře, rafana nebeskýho!

Texův let zahájil akci "Létající koberec".

Stretch Thompson, bývalý král obřích aljašských raků. získal všemi mastmi mazané americké letce, které předtím létali berlínský vzdušný most. Každý nový letec a každá posádka se doslova zakousla do svého úkolu: přivést Jemenity do jejich Zaslíbené země.

Stroje se často div nerozpadly. Ale přestože na ně byly kladeny tak neobvyklé požadavky a letadla nebyla dostatečně udržovaná, nikdy žádné z nich nevysadilo. Jako by stroje chránila zvláštní božská prozřetelnost, dokud na nich létají Jemenité.

Foster J. MacWilliams se do Paříže nedostal. Létal do Adenu tak dlouho, dokud všechny Jemenity nepřepřavili do Izraele, a hned potom pokračovala v další akci. Ta se jmenovala "Alí Baba" a byl to pro změnu letecký most pro irácké Židy z Bagdádu. Foster pracoval nepřetržitě s takovým úsilím jako sotvakterý jiný pilot v dějinách letectva. Jakmile dorazil s nákladem přistěhovalců, natáhl se na letišti v kóji, aby se aspoň pár hodin vyspal, než mu stroj připraví na start. A sotva mechanici skončili svou práci, vzlétl znovu. Za pár let nalétal Foster milióny mil a přivezl do Izraele na padesát tisíc Židů.

Pokaždé prohlašoval, že teď už letí definitivně naposled - až se nakonec oženil s Hannou a najal si byt v Tel Avivu. Akce "Létající koberec" byla jen začátek. Do Izraele přijížděli Židé z Kurdistánu, z Iráku a z Turecka.

I hrstka Židů z východní části protektorátu Hadramautu, o kterých už nikdo nevěděl, našla cestu do Adenu.

Přicházeli v houfech z různých táborů v Evropě.

Přijížděli z Francie a z Itálie, z Jugoslávie a z Československa, z Rumunska a z Bulharska, z Řecka a ze Skandinávie.

Přicházeli ze severní Afriky, ze svých melláhů v Alžírsku, Maroku, Egyptě a Tunisku.

Z Jižní Afriky se vydávali na cestu do Izraele příslušníci zámožné židovské obce, nejnadšenější sionisté na světě.

Přicházeli z Číny a z Indie, kde se usadili před třemi tisíci lety.

Přijížděli z Austrálie, z Kanady a z Anglie.

Přicházeli z Argentiny.

Táhli rozpálenou pouští.

Přilétali ve vetších letadlech.

Připlouvali na starých nákladních lodích, natěsnaní jako slanečci.

Připlouvali v kabinách luxusních parníků.

Přicházeli ze čtyřiasedmdesáti různých zemí.

Přicházeli z diaspory, z exilu, ti, kteří byli všude nežádoucí, na tento jediný malý kousek země na celém světě, kde slovo Žid neznamenovalo pohanu.

II. Proud nových přistěhovalců stále mohutněl. Obyvatelstvo Izraele se brzy zdvojnásobilo a ztrojnásobilo. Hospodářství oslabené válkou se pod touto tíhou téměř zhroutilo.

Mnozí vlastnili sotva víc, než co měli na těle. Mnozí byli staří a nemocní a mnozí neuměli číst a psát. Ale jakkoliv těžká byla situace, neexistoval žádný Žid, který by zaklepal na brány Izraele a byl odmítnut. Všude vyrůstaly ze země stanová města a brzy byla celá země od Galileje po Negevskou poušť poseta ošklivými vesnicemi a baráky ze zrezivělého vlnitého plechu. Státisíce lidí žilo v nouzových domovech a zdravotnictví, výchova a sociální péče zápasily s naprosto neřešitelnými problémy.

Přesto všude vládla optimistická nálada. Stačilo, aby se utlačovaní a pokořovaní dotkli izraelské půdy a nalézali tu lidskou důstojnost a svobodu, jakou většina z nich nikdy nepoznala. To, že byli uznáni

jako rovnoprávné bytosti, v nich probudilo cílevědomou, jedinečnou energii.

Denně vznikaly nové zemědělské osady. Přistěhovalci se pouštěli do divočiny a pouště se stejným nadšením jako první průkopníci, když vysušovali močály.

Jako houby po dešti vyrůstaly malé a větší obce i celá města.

Do hospodářství proudily jihoafrické, jihoamerické a kanadské peníze. Vznikaly továrny. Přírodní vědy, výzkum v oblasti medicíny a zemědělství získaly podporu a brzy dosáhly vysoké úrovně.

Tel Aviv se rozvinul v rušnou metropoli se čtvrt miliónem obyvatel a z Haify se stal jeden z nejdůležitějších přístavů Středozemního moře. V obou městech se budoval těžký průmysl. hlavní město a kulturní středisko mladého národa Jeruzalém se rozšířil až ke kopcům.

Chemikálie, léky, textil, boty, šaty, obleky - v seznamu produktů bylo na tisíce různých druhů. Vyráběla se auta a také autobusy a po zemi se rozprostřela síť silnic.

Byty, byty a byty - lidé potřebovali byty a obrysy novostaveb postupovaly dál a dál až na předměstí. Údery kladiv a hluk vrtaček, zvuk míchaček na beton a svářecích strojů ani na okamžik neumlkal. Od Metully po Ejlat, od Jeruzaléma po Tel Aviv, všude vládla vzrušená atmosféra dělné, pracující země. Ale život byl zároveň velmi tvrdý. Izrael byl chudou a neplodnou zemí a každou píď bylo třeba tvrdě vybojovat. Dělníci měli nízkou mzdu a dělali tu nejtěžší práci. Ještě těžší byly pracovní podmínky osídlenců, kteří se venku v divočině pokoušeli vyprahlé půdě vyrvat zemi, kterou by mohli obdělávat. všichni občané platili vysoké daně, aby stát získal prostředky pro nové přistěhovalce, jejichž davy proudily do země.

A lidé nepovolili. Obětovali pot a krev a dokázali, že ten malinký národ přežil a začal vzkvétat.

Na nebi se objevila letadla národních areolinií. Na mořích křižovala plavidla obchodní flotily s Davidovou hvězdou na přídi.

Izraelský lid si vybojoval cestu s houževnatostí, která si získala úctu a vážnost celého civilizovaného světa. Nikdo v Izraeli nepracoval proto, aby se jen jemu samotnému jednou vedlo lépe. Všechno se konalo s myšlenkou na budoucnost, na novou generaci, na nové přistěhovalce.

Negevská poušť se rozprostírala na polovině izraelského území. Většinou to byla divočina bez života, která připomínala povrch Měsíce. Tudy putoval kdysi Mojžíš, když hledal Zaslíbenou zemi. Nad nekonečnými břídlíčovými poli, hlubokými propastmi a kaňony se tetelil rozžhavený, víc než padesát stupňů horký vzduch. Na kamenitých pláních nerostlo ani stéblo trávy. Do této pustiny se neodvážil žádný živočich, dokonce i sup se jí vyhýbal.

Negevská poušť znamenala výzvu a Izrael se jí chopil. Izraelci se vydali do pouště. V nemilosrdném vedru budovali osady na kamenité půdě. Dělali to jako Mojžíš: získávali vodu z balvanů a pustině dávali nový život.

Hledali nerosty. Z Mrtvého moře získávali potaš. V Šalamounových měděných dolech, v nichž už celou věčnost nikdo nepracoval, začali znovu těžit zelený kov. Nalezli stopy nafty a objevili obrovské množství železné rudy. Beer-ševa, ležící u severního okraje Negevské pouště, zažila obrovský rozmach; téměř přes noc vyrostlo v poušti průmyslové město.

S Ejlatem na jižním konci Negevské pouště a na okraji Akabského zálivu spojovali Židé své největší naděje. Když sem na konci osvobozené války přišly izraelské jednotky, stály v Eljatu dvě hliněné chatrče. V Izraeli snili o tom, že jednoho dne, až Egypt'ané skončí blokádu Akabského zálivu, vybudují v Eljatu přístav, odkud by mohly lodi plout přímo na Dálný východ.

A začali skutečně stavět.

Právě tady, v Negevské poušti, vykonával plukovník Ari ben Kanaan po skončení osvobozené války dobrovolně službu. Jeho úkolem bylo prozkoumat každou píď oblasti, která měla pro Izrael životní význam a byla obklopena třemi nepřáteli na život a na smrt: Egyptem, Jordánskem a Saúdskou Arábií.

Ari se svými vojáky pochodoval přes vražedná břídlícová pole a vádí, vedl je oblastmi, kam lidská noha dosud nevzkročila. Svou skupinu podrobil tak neúprosnému a tvrdému výcviku, jaký poznalo na světě jen několik málo armád. Všichni adepti na hodnost důstojníka, kteří se dostali k Arimu, byli podrobeni tak těžkým tělesným zkouškám, jaké jen člověk mohl vydržet.

Ariho skupinu začali nazývat "pouštními vlky". Byli to tvrdí hoši, kteří nenáviděli Negevskou poušť, když v ní byli, a toužili po ní, když byli jinde. K výcviku "pouštních vlků" patřily seskoky padákem, rychlé pochody, boj zblízka a průzkumnické akce. Tyto náročné požadavky mohli splnit jen ti nejhouževnatější. V izraelské armádě neexistovala vyznamenání za statečnost. Předpokládalo se, že každý voják musí být statečný. Ale ten, kdo získal odznak "pouštních vlků", se těšil všeobecné úctě.

Ariho opěrným bodem byl Ejlat. Zažil, jak se z něho stává město odvážných průkopníků. Vybudovali vodovod, v měděných dolech se těžilo na plné obrátky a stezky se rozšířily v silnice. Židé s maximálním úsilím pracovali na výstavbě svého nejjihnějšího opěrného bodu.

Lidé se divili, jak zvláštní povahu má plukovník Ben Kanaan. Zdálo se, že se nikdy nesměje a jen zřídka se usmívá. Jako by ho něco neustále hnětlo - žal nebo touha - a jako kdyby proto vyžadoval od svých lidí nadlidské úsilí. Do pouště se zahrabal na plné dva roky.

V lednu 1949, na začátku akce "Létající koberec", požádali Kitty Fremontovou, aby odjela do Adenu a zorganizovala tam zdravotnictví pro děti v hašedském táboře.

Kitty se svého úkolu zhostila na výtečnou. Do zmatku zavedla pořádek. Pokud jde o příkazy, byla neoblomná a energická, avšak s mladistvými, kteří měli za sebou dalekou pěší pouť z Jemenu, zacházela jemně a vlídně. Za několik málo měsíců byla jedním z nejdůležitějších spolupracovníků Sionistické osídlovací společnosti.

Z Adenu jela rovnou do Bagdádu na akci "Alí Baba", která byla dvakrát tak velká jako "Létající koberec". A sotva v bagdádském záchytném táboře zorganizovala péči o děti, vydala se okamžitě do Maroka, kde melláh v Casablance opouštěly desetitisíce Židů chystajících se do Izraele. Podnikla několik letů do evropských táborů pro deportované, aby pomohla v těžkých situacích, a projela křížem krážem Evropu, shánějíc ošetřovatelky a všechno ostatní, co bylo v dětském zdravotnictví třeba.

Když se proud přistěhovalců začal tenčit, povolali Kitty zpět do Jeruzaléma a pověřili ji veducí funkcí v aliji mládeže. Pomáhala při transportu dětí a mladistvých do Izraele. Teď ji čekal další úkol: pomoci těmto mladým lidem, aby se zařadili mezi členy izraelské společnosti.

Problém nejlépe řešily vesnice mládeže, jako byla Gan Dafna, avšak velkému množství těch, kteří neustále přicházeli, jejich počet nestačil. Dospělých se ujímala izraelská armáda, která mimo jiné naučila každého nového vojáka hebrejštině.

Kitty Fremontová už mluvila plynule hebrejsky. Když letěla s Fosterem J. MacWilliamsem s transportem tuberkulózních dětí do Izraele, anebo navštívila nějakou pohraniční osadu, aby zkontrolovala zdravotní stav dětí, už to pro ni nebylo nic nového.

A pak se Kitty dožila setkání, která jí způsobila zármutek i radost. Sešla se s některými ze starších děvčat, které s ní byly v Gan Dafna. Dívky se mezitím vdaly a žili v různých osadách. V kyperském táboře a na Exodu jim byla Kitty matkou; byly to takřka její děti, a teď už měly samy děti.

Kitty spolupracovala při organizování alije mládeže i při výcviku ošetřovatelek a personálu, počínaje prvními nejistými pokusy až o fázi, kdy všechno dokonale fungovalo. A teď Kitty Fremontová s těžkým srdcem poznala, že svou povinnost splnila. Karen i Izrael už budou žít bez její pomoci. Měla pocit, že je načase pomalu končit.

III. Bárák ben Kanaan se dožil pětaosmdesáti let. Stáhl se z veřejného života a byl rád, že se může věnovat vedení své farmy v Jad El. Přál si to půl století. Přes svůj vysoký věk byl Bárák stále plný síly, duševně čilý a schopný pracovat ještě celý den na polích svého hospodářství. Jeho mohutné vousy mezitím zbělely, ale tu a tam se v nich stále ještě našly stopy někdejší ohnivě červené barvy a stisk jeho ruky byl stejně ocelově tvrdý. V letech po skoneční osvobozené války byl nesmírně spokojený. Konečně měl čas pro sebe a pro Sáru.

Šťestí mu ovšem kalily myšlenky na Jordanu a Ariho, kteří šťastní nebyli. Jordana se nedokázala vzpamatovat ze smrti Davida ben Amiho. Nějaký čas jezdila po Francii a navázala několik bezvýznamných známostí s jinými muži, ale brzy se ukázalo, že to není nic trvalého. Nakonec se vrátila do Jeruzaléma, do Davidova města, a začala znovu pracovat na univerzitě - uvnitř však cítila prázdnotu. Ari si sám vybral vyhnanství Negevské pouště. Bárák věděl proč - ale se svým synem si nevěděl rady.

Brzy po svých pětaosmdesátých narozeninách začal Bárák pociťovat bolesti v žaludku. Celé

týdny o tom s nikým nemluvil. Považoval za samozřejmé, že se v jeho věku hlásí nějaké potíže. Po bolestech přišel drásavý kašel, který přes všechno úsilí nedokázal před Sárrou utajit. Trvala na tom, aby šel k lékaři, a Bárať jí to nakonec slíbil, ale vždycky znovu si našel důvod, aby mohl návštěvu odložit.

Jednoho dne mu zatelefonoval Ben Gurion a zeptal se ho, nemá-li chuť přijet se Sárrou do Haify na oslavu třetího výročí vyhlášení nezávislosti; měl by při přehlídce sedět na čestné tribuně. Byla to velká pocta a Bárať souhlasil.

Sára využila toho, že pojedou do Haify, a vynutila si na Báraťovi slib, že půjde k lékaři.

Pět dní před oslavou odeli spolu do Haify. Bárať odešel do nemocnice, aby se dal důkladně vyšetřit, a vrátil se až v předvečer Dne nezávislosti.

"Tak co?" zeptala se Sára. "Co ti řekli doktoři?"

"Mám špatné zažívání a potíže stáří," odpověděl se smíchem Bárať. "Předepsali mi pilulky."

Sára to chtěla vědět přesně.

"Tak už toho nech, staroušku. Přijeli jsme přece na oslavu Dne nezávislosti."

Po celý den proudily do Haify davy lidí. Přijížděli stopem, auty, vlakem i letadlem. Město se hemžilo lidmi. Po celý den přicházeli do Báraťova hotelového pokoje návštěvníci, kteří ho chtěli pozdravit a ukázat, jak si ho váží.

Večerní oslavy zahájil pochodňový průvod mládeže. Pochodovali před radnicí na hoře Karmel a po obvyklých proslovech uspořádali na vercholu Karmelu ohňostroj.

Po celé Herzlově třídě se tlačily desetitisíce lidí. Z ampliónů zněla hudba a všude v ulicích taničili lidé horu. I Bárať a Sára se zařadili do kruhu tanečníků a kolemjdoucí jim nadšeně tleskali.

Pozdě v noci odešli Sára s Báraťem do hotelu, aby si ještě trochu odpočinuli. Druhý den dopoledne jeli oba v otevřeném voze k čestné tribuně trasou, kde se měla konat slavnostní přehlídka, a davy je radostně zdravily. Měli místa vedle prezidenta.

Před jejich očima pochodoval nový Izrael, s prapory, jako kmeny z biblických časů. Byli tu Jemenité, z nichž se mezitím stali hrdí vojáci; urostlí mužové a ženy z generace sabra, letci z Jižní Afriky a Ameriky a židovští bojovníci, kteří přišli do nové vlasti ze všech částí světa. Pochodovali tu parašutisté ve svých červených baretech a mužové z pohraniční stráže v zelených uniformách. Lomozily tu tanky a hučela letadla. A pak začalo Báraťovi tlouct srdce prudčeji a jásavé volání lidí bylo ještě hlasitější: to pochodovali dohněda opálení vousatí "vlci pouště" a zdravili otce svého velitele.

Po přehlídce následovaly další projevy a oslavy. Když Bárať se Sárrou po dvou dnech opouštěli Haifu, aby se vrátili do Jad El, lidé na ulicích stále ještě tančili.

Sotva dojeli domů, měl Bárať záchvat křečovitého kašle, tak silný, jako by ho byl během oslav vši silou zadržoval. Vyčerpaný klesl do lenošky a Sára mu přinesla lék.

"Hned jsem ti říkala, že to rozčilení není nic pro tebe. Měl by ses konečně začít chovat podle svého věku."

Báraťovy myšlenky se vracely k opáleným sporým mladým mužům, kteří pochodovali před tribunou.

"Armáda Izraele," zašeptal.

"Uvařím ti čaj," řekla Sára a láskyplně mu prsty pročísla vlasy.

Bárať ji uchopil za zápěstí a jemně si ji přitáhl na klín. Opřela se mu hlavou o ramena a tázavě na něj pohlédla. Bárať se podíval stranou.

"Je po oslavách," poznamenala Sára. "A teď mi, prosím tě, pověz, co ti lékaři doopravdy řekli."

"Nikdy jsem ti neuměl nic namluvit," řekl.

"Budu naprosto rozumná. Slibuju ti to."

"Pak ti můžu říct, že jsem připravený," odpověděl Bárať. "Myslím, že jsem to celou tu dobu věděl."

Sára slabě vykřikla a zkousla rty.

"Bude nejlepší, když pozveš Ariho a Jordanu, aby přišli," řekl Bárať.

"Rakovina?"

"Ano."

"A - jak dlouho?"

"Ještě několik měsíců. Několik nádherných měsíců."

Bylo těžké představit si Báraka jinak, než jako silného a mohutného muže. Ale za několik týdnů se jeho stárí projevilo až hrozivě. Byl vychrtlý a shrbený a tvář mu pobledla. Trpěl prudkými bolestmi, ale tajil to a tvrdošíjně odmítal nemocnici.

Postavili mu postel k oknu, aby se mohl dívat na svá pole a nahoru k vrchům na libanonských hranicích.

Když Ari přišel domů, viděl, jak zarmouceně hledí Bárak tam, kde kdysi stálo Abú Ješa.

"Šalom, aba," řekl Ari a objal otce. "Přišel jsem tak rychle, jak jsem jen mohl."

"Šalom, Ari. Ukaž se mi, synu. Už ej to tak dávno - přes dva roky. Myslel jsem, že snad se svými lidmi přijedeš na přehlídku."

"Egypt'ané nás několikrát přepadli u Nicany. Museli jsme provést odvetná opatření."

Bárak si prohlížel syna. Ari byl pouštním sluncem dohněda opálený a vypadal nádherně a silně jako lev.

"Zdá se, že ti poušť svědčí," poznamenal Bárak.

"Co je to za nesmysl, co mi tu ima říká?"

"Prosím tě, nemysli si, že mě musíš utěšovat, Ari. Jsem dost starý, abych důstojně umřel."

Ari si nalil koňak a zapálil si cigaretu. Bárak si ho stále pozorně prohlížel. V očích starého muže se objevily slzy.

"V poslední době jsem byl veselý a klidný," řekl. "Jen myšlenka na tebe a na Jordanu mě hnětla. Kdybych jen mohl zemřít s vědomím, že jste šťastní."

Ari se napil koňaku a podíval se stranou. Bárak uchopil jeho ruku do své.

"Říkali mi, že by ses jednou mohl stát šéfem generálního štábu, jen kdyby ses odhodlal vylézt z pouště."

"V Negevské poušti je hodně práce, otče. A někdo to koneckonců dělat musí. Egypt'ani organizují vražednické bandy, které se plíží přes hranice a útočí na naše osady."

"Ano, Ari. Ale šťastný nejsi."

"Šťastný? však mě znáš, otče. Není mi prostě dáno, abych své štěstí dával tak okázale najevo, jako to dělají noví přistěhovalci."

"Proč jsi se dva roky neukázal ani mně, ani své matce?"

"To opravdu nebylo správné a je mi to líto."

"Viš, Ari, v těch posledních dvou letech jsem si poprvé za celý svůj život mohl dovolit takový přepych, abych si jednoduše sedl a přemýšlel. Je to báječné, když má člověk možnost v klidu a míru meditovat. A v posledních týdnech jsem měl ještě víc času. Uvažoval jsem o všem. A je mi jasné, že jsem tobě a Jordaně nebyl dobrým otcem."

"Ale otče, co to tady povídáš! Prosím tě, přestaň se tak nesmyslně obviňovat."

"Ne, na tom, co říkám je něco pravdy. Vidím to všechno tak zřetelně. Jen když pomyslím na to, jak málo času jsem mohl věnovat tobě i Jordaně - a Sáře. Věř mi, Ari, pro rodinu to není dobré."

"Prosím tě, otče. Žádnému synovi se nedostalo tolik lásky a porozumění jako mně. Možná si všichni otcové myslí, že by byli mohli udělat víc."

Bárak potřásl hlavou.

"Byl jsi ještě malý chlapec a už jsi musel být mužem. Když ti bylo dvanáct let, pracoval jsi vedle mě v močálech. Od té doby, co jsem ti dal do ruky býkovec, už jsi mě nepotřeboval."

"Já už to nechci poslouchat. Svůj život v téhle zemi jsme věnovali tomu, co můžeme udělat pro budoucnost. Tak jsi musel žít ty a tak žiju teď já. Nemáš důvod dělat si výčitky. Nám nic jiného nezbývalo, než žít tak, jak jsme žili."

"Říkám si to taky, Ari. Protože - co jiného zbývá? Ghetto? Koncentrační tábor? Plynové komory? To, co tady máme, říkám si, stojí za všechnu námahu. Ale přesto: příliš drazé platíme za svou svobodu."

"Žádná cena není příliš vysoká pro Izrael," řekl Ari.

"Ale ano, je příliš vysoká, když vidím v očích svého syna smutek."

"Když tvé dceři vzali toho, kterého milovala, není to tvá vina. Je to cena, kterou platíme za to, že jsme se narodili jako Židé. Cožpak není lepší umřít v boji za vlast, než jako umřel tvůj otec v ghettu v rukou divoké smečky?"

"Ale smutek mého syna je moje vina, Ari." Bárak se na chvíli odmlčel a pak zdráhavě pokračoval: "Jordana se velmi spřátelila s Kitty Fremontovou."

Při zvuku toho jména se v Ariho očích objevil záblesk.

"Pokaždé, když je v Chulském údolí, přijde nás navštívit. Škoda že se s ní už vůbec nestýkáš."

"Otče, já..."

"Cožpak myslíš, že nevidím, jak se ta žena touhou po tobě užírá? A jestlipak muž ukazuje svou lásku tím, že se zahrabe v poušti? Ano, Ari, teď si o tom konečně promluvíme. Utekl jsi před ní a schoval ses. Přiznej to přece. Řekni to mně a řekni to i sobě."

Ari vstal z postele a odešel na druhý konec pokoje.

"Co je to vlastně, co ti brání jít k té ženě a říct jí, že ti touhou po ní usedá srdce?"

Ari cítil palčivý pohled svého otce v zádech. Pomalu se otočil a sklopil zrak.

"Jednou mi řekla, že po ní musím toužit tak, abych za ní přilezl po kolenou."

"Tak to udělej! Příležitost za ní!"

"To nemůžu! Já ani nevím, jak se to dělá! Copak nechápeš, otče, že já nikdy nemůžu být takovým mužem, jakého ona chce?"

"A tady jsme u toho, proč jsem se vůči tobě nezachoval správně, Ari," řekl Bárak se smutným povzdechem. "Vidíš, já bych byl za tvou matkou po kolenou přilezl třeba tisíckrát. Byl bych k ní přilezl, protože bez ní nemůžu žít. Ať mi Bůh odpustí, Ari - založil jsem pokolení mužů a žen, kteří jsou tak tvrdí, že už nevědí, co je to plakat."

"Tohle mi taky jednou řekla," ozval se tiše Ari.

"něžnost znamená pro vás slabost. Slzy považujete za něco bezectného. Ale to je omyl a ty v tom omylu žiješ. Jsi tak zaslepený, že ani nejsi schopný dát najevo svou lásku."

"Když nemůžu, tak prostě nemůžu," zvolal prudce Ari.

"A to je mi líto, Ari. Kvůli tobě i kvůli mně."

Druhý den odnesl Ari svého otce v náručí k autu a vyjel s ním nahoru do Tel Chaj. Na místa, kam přišel Bárak se svým bratrem Akibou před více než půlstoletím při svém putování z Libanonu do Palestiny. Tam byly hroby strážců, prvních ozbrojených Židů, kteří na sklonku století hájili židovské osady proti beduinům. Pomníky tu stály ve dvou řadách a další místa čekala na strážce, kteří ještě žili. Odpočívaly tu také Akibovy tělesné pozůstatky, pohřbené na čestném místě. Místo vedle něho ponechávali pro Báraka.

Ari nesl svého otce podél hrobů tam, kde se obrovský kamenný lev díval do údolí. Byl to symbol krále chránícího zemi. Na podstavci stálo: JE ČESTNÉ ZEMŘÍT ZA SVOU VLAST.

Bárak hleděl dolů do údolí. Všude kolem byly kvetoucí vesnice a všude vznikaly nové osady.

"Je krásné mít vlast, za kterou člověk může zemřít," řekl Bárak.

Ari snesl svého otce z vrcholku dolů k autu. Za dva dny Bárak ben Kanaan ve spánku zemřel. Odvezli ho do Tel Chaj a pohřbili vedle jeho bratra Akiby.

IV. Na konci osvobozené války vstoupil Dov Landau do izraelské armády a zúčastnil se bojů proti Egyptanům. Za statečnost při dobývání pevnosti Suvejdy byl povýšen na důstojníka. Potom zůstal několik měsíců mezi "pouštními vlky" u plukovníka Ben Kanaana v Negevské poušti.

Ari brzy rozpoznal neobvyklé nadání Dova Landaua a doporučil vrchnímu velení, aby s ním udělali test. Dova pak poslali na techniku v Haifě, kde navštěvoval speciální kurzy zaměřené na zavodňování Negevské pouště. Během studií Dov prokázal, že má mimořádný talent pro vědeckou práci. Svou plachost už úplně překonal. Teď byl společenský, plný humoru, ale také soucitu k utrpení jiných. Stal se z něho dobře vypadající mladý muž. Byl stále ještě velmi štíhlý a měl citlivou tvář. Karen a Dov se hluboce a vroucně milovali a trávili spolu co nejvíce času.

Ale mladý pár trpěl častým odloučením, nejistotou a věčně napjatou situací. Tak jako celá země,

i oni žili ve stálém nelidu a měli své nelehké povinnosti. Byla to stará známá izraelská historie, historie Ariho a Dafny, Davida a Jordany. Pokaždé, když se viděli, jejich touha i zklamání narůstaly. Dov, který Karen přímo zbožňoval, byl teď odolnější z obou. Měl hodnost kapitána v prlkopnickém oddíle a byl považován za jednoho z nejslibnějších talentů ve svém oboru. Téměř všechen čas trávil studiem na technice a ve Weizmannově institutu.

Když osvobozená válka skončila, Karen opustila Gan Dafna a také vstoupila do armády, kde si doplňovala své vzdělání nemocniční sestry. Při práci s Kitty se mnoho naučila, a tak mohla své základní školení velmi brzy ukončit. Ošetřování nemocných jí vyhovovalo a chtěla nastoupit stejnou cestu jako Kitty a specializovat se jako dětská sestra. Pracovala v nemocnici v Šaronském údolí. Odtud se mohla dostat rychle stopem do Jeruzaléma a navštívit Kitty, pokud se tam zrovna zdržovala, a neměla to daleko ani do Haify, kde se zase setkávala s Dovem.

Kitty věděla, že ji Karen už nepotřebuje. A stejně dobře věděla, že ani ona už nepotřebuje Karen, aby měla pro co žít. Dokonce se odvažovala doufat, že také ji někde a někdy potká opravdové štěstí.

Ne - pokud šlo o Karen a o ni samotnou, Kitty si nedělala s odjezdem žádné starosti. Ale teď se jí zmocnila nová obava - strach o budoucnost Izraele.

Arabové číhali na izraelských hranicích a čekali na den, kdy se budou moci vrhnout na malý národ a zničit ho "v druhém kole", které neustále halasně vyhlášovali. Arabští vůdcové dávali masám do rukou zbraně namísto pluhů. Těch několik málo, kteří byli přesvědčeni o šancích, jež skýtala spolupráce s Izraelem, bylo zavražděno. V tisku a v rozhlase arabských zemí stále zaznívaly staré nenávislné slogany. Problém uprchlíků záměrně vyostřili tak, že se stal neřešitelným.

Egyptané otevřeně porušili mezinárodní právo a Suezský průplav uzavřeli jak izraelským lodím, tak těm, které přivážely do Izraele náklad. Zablokovali Akabský záliv, aby znemožnili Židům použít Ejlat jako přístav.

Arabská legie ignorovala dohodu uzavřenou během příměří, podle níž měli mít Židé volný přístup do jeruzalémského Starého města, aby se mohli pomodlit u nejposvátnějšího místa celého židovstva, u Zdi nářků.

Všechny arabské státy odmítly uznat existenci státu Izrael. Nevynechaly však žádnou příležitost, aby nezdůraznily, že chtějí Izrael zničit.

Arabové, hlavně Egyptané v oblasti Gazy, organizovali bandy, které v noci přecházely hranice, zapalovaly izraelská pole, ničily vodovody, pustošily zemi a špehovaly ze zálohy lidi, aby je zavraždili. Do těchto band verbovali utiskované, demagogy vybičované palestinské uprchlíky.

Řádění band nabylo nakonec takových rozměrů, že Izraeli nezbylo nic jiného, než zahájit odvetná opatření. Izraelská armáda vyhlásila, že za každého zavražděného Žida bude zabito deset Arabů. Bohužel, odvěta byla jedinou řečí, které Arabové rozuměli, a jediným opatřením, které bylo s to zarazit jejich řádění.

Jedno z ochranných opatření, jež v Izraeli vypracovali, dostalo jméno "Nachal". Sem patřila urychlená výstavba obranných osad na strategicky důležitých bodech. Skupiny mládeže, mladí mužové a mladé ženy, vstupovali kolektivně do armády, aby se jako vojenské jednotky podrobili základnímu výcviku. Když ho absolvovali, posílali je na hranice, kde zakládali obranné osady. Měli za úkol pracovat na půdě i bránit hranice. Osady těchto mladých lidí, často sotva dvacetiletých, stály přímo na hranicích, jen několik metrů od nepřítele.

Životní podmínky byly nesmírně tvrdé. Mladí zemědělci a zároveň vojáci dostávali třicet dolarů ročně. Před sebou měli smrt, za sebou neplodnou půdu, kterou bylo třeba obdělávat. A přesto se tu odehrával další zázrak mladého národa. Izraelská mládež se dobrovolně hlásila, aby svůj život prožila v osadách na hranicích. Nenápadně, bez hrdinského patosu se mladí lidé vydávali na nebezpečná stanoviště. Považovali za samozřejmou povinnost, že budou žít v tak tvrdých podmínkách. Byl to jejich úkol. Na nějaký osobní hmotný zisk ani nepomysleli. Měli na mysli jediné blaho Izraele, jeho budoucnost.

Nejtvrďší frontou byla hranice v oblasti Gazy, úzkého pruhu země, který jako prst vnikal do izraelského území. Stará Gaza, kde Samson kdysi vyvrátil vrata z veřejí, dostala teď nové brány - brány

k táborům pro palestinské uprchlíky. Ti tu nečinně vysedávali a žili z milodarů mezinárodních organizací, a egyptští velitelé tábora do nich neustále vtloukali nenávist. Gaza byla nejdůležitějším opěrným bodem, kde Egyptané formovali a cvičili fidáje - bandy, které v noci ilegálně přecházely hranice, aby loupily a vraždily.

Na tuto ohroženou hranici přišlo dvaadvacet mladých mužů a šestnáct dívek, aby tady, sotva deset kilometrů od opěrného bodu nepřítele, vybudovali osadu. Dostala jméno Nachal Midbar - Proud v poušti.

Jedna ze šestnácti dívek byla sanitářka Karen Hansenová - Clementová.

Dov ukončil studia na Weizmannově ústavu a byl přeložen do Chulského údolí, aby tu spolupracoval na velkém projektu vodní stavby. Vzal si pět dnů dovolené, aby mohl zajet do Nachal Midbar a navštívit Karen, než se přihlásí na novém působišti. Neviděli se šest týdnů, od té doby, co Karen odjela se svou skupinou.

Dovovi trvalo celý den, než se stopem dostal do této odlehle končiny Negevské pouště. Od silnice, která vedla podél hranic území Gazy, odbočovala k osadě asi čtyři kilometry dlouhá polní cesta.

Nachal Midbar pozůstával zatím většinou ze stanů, z budov tu stál jen barák sloužící jako jídelna, dále pak kůlna na nářadí a dvě strážní věže. Těch několik staveb bylo jakoby ztraceno uprostřed větrné, neživé, vyprahlé pustiny. Jako by ležely na konci světa, na okraji ničeho. Obrysy Gazy se hrozivě rýsovaly na obzoru. Tam, kde proti osadě stál nepřítel, se táhly zákopy a ostnaté dráty.

Po prvním pruhu země už jezdil pluh.

Dov zůstal stát u brány. Nachal Midbar působil bezútěšně. Ale pak se pro něj najednou proměnil v nejkrásnější zahradu světa, protože spatřil Karen, která k němu přibíhala ze svého nemocničního stanu.

"Dove, Dove," volala, ještě když běžela po holé hnědé půdě.

Vrhla se mu do otevřené náruče. Drželi se v těsném objetí a srdce jim bušila vzrušením a radostí.

Potom Karen vzala Dova za ruku a vedla ho k vodě. Umyl si upocenou tvář a zhluboka se napil. A pak s ním šla po cestě vedoucí přes kopec k místu, kde stály zříceniny z dob Nabatejců. Tady, přímo na hranicích, byla nejpředsunutější hlídka a tady se milenci nejraději scházeli.

Karen dala hlídce znamení, že sama převezme stráž. Hlídka pochopila a odešla. Karen a Dov kráčeli ke zbytkům zdí staré modlitebny a tam počkali, dokud hlídka nezmizela. Karen se přes ostnatý drát podívala kupředu. Všude byl klid.

Oba opřeli své pušky o zeď, objímali se a líbali.

"Ach, Dove!" vydechla Karen. "Konečně!"

"Já jsem touhou po tobě skoro umřel!"

Líbal se znovu a znovu; necítili ani polední slunce pouště, cítili jen blízkost toho druhého. Dov zavedl Karen do kouta chrámu. Posadili se za zem a Karen se k němu přivinula.

Za nějaký čas se Dov ozval:

"Musím ti něco vyprávět. Je to úžasná věc."

"Copak?"

"Víš přece, že mě odveleli na ten projekt v Chulském údolí?"

"Ovšem."

"Tak tedy včera jsem se musel hlásit u štábu. Mám zůstat v údolí jen do konce léta. Pak mám jet do Ameriky a pokračovat ve studiu na Vysoké škole technické v Massachusetts!"

Karen vykulila oči.

"Do Ameriky? Studovat?"

"Ano, na dva roky. Nemohl jsem se dočkat, až sem přijedu a povím ti to."

Karen se rychle vzchopila a přinutila se k úsměvu.

"To je báječné, Dove. Jsem na tebe nesmírně hrdá. Tak tedy za šest nebo sedm měsíců pojedeš do Ameriky."

"Ještě jsem to definitivně nepřijal," řekl Dov. "Nejdřív jsem si chtěl promluvit s tebou."

"Dva roky přece nejsou věčnost," odpověděla Karen. "A co myslíš, jak bude vypadat tady náš kibuc, až se vrátíš? To budeme mít zoráno už dva tisíce dunamů půdy, bude tu knihovna a dětský domov

plný malých dětí."

"Tak počkat," řekl Dov. "Nepojedu ani do Ameriky, ani kamkoli jinam bez tebe. Vezmeme se a pojedíš se mnou. Samozřejmě to tam nebudeme mít moc lehké. Nedostanu žádné velké stipendium, a tak budu muset taky pracovat, ale ty se můžeš dát zapsat do kursu pro ošetřovatelky a taky můžeš pracovat - nějak to už dokážeme."

Karen neříkala nic. Dívala se do dálky, tam, kde stála Gaza, hleděla na zákopy a strážní věže.

"Nemůžu odejít z Nachal Midbar," odpověděla tiše. "Teprve jsme začali. Hoši pracují i dvacet hodin denně."

"Karen - musíš si vzít dovolenou."

"Ne, Dove, já nemůžu. Jestli odtud odejdu, budou to mít ti druzí ještě těžší."

"Musíš jet se mnou. Bez tebe nepojedu. Copak vůbec nechápeš, co to znamená? Až se sem za dva roky vrátím, budu odborníkem na vodní stavby. Budeme spolu bydlet v Nachal Midbar a já tady budu pracovat na zavodňovacích projektech. Pochop to přece, Karen. Budu mít pro Izrael padesátkrát větší cenu, než mám."

Karen vstala.

"Pokud jde o tebe, je to správné. Je důležité, abys jel do Ameriky. Já jsem teď důležitější tady."

Dov zbledl a ramena mu poklesla.

"Myslel jsem, že budeš mít radost..."

Karen, která k němu stála zády, se otočila a pohlédla mu do očí.

"Víš moc dobře, že musíš do Ameriky, a stejně dobře víš, že já musím zůstat tady."

"Zatraceně - ne! Nemůžu být dva roky bez tebe! Já to už nevydržím, ani když jem bez tebe dva dny."

Strhl ji k sobě, pokryl jí tvář polibky a ona mu každý polibek vracela a oba znovu a znovu šeptali: "Miluju tě!" Jejich tváře byly mokré potem a slzami, ruce byly neklidné a hladové a v těsné objetí klesli na zem.

"Ano!" zvolala Karen.

"Ne!" Dov vyskočil. Zatnul ruce v pěst a celý se třásl. "Musíme s tím přestat."

Pak oba umlkli, jen Karen tiše vzlykala. Dov k ní poklekl.

"Prosím tě, neplač, Karen."

"Ach, Dove, co jen máme dělat? Když tu nejsi, jako bych ani nežila, a pokaždé, když se vidíme, je to stejné jako teď. Až zas odjedeš, budu celé dny nemocná touhou po tobě."

"Pro mě je to stejně zlé," řekl. "Ale je to moje vina. Musíme být opatrnější." Uchopil ji za ruku a pomohl jí vstát.

"Nedívej se tak na mě, Karen, Nikdy neudělám nic, co by pro tebe nebylo dobré."

"Miluju tě, Dove. Nestydím se za to, že po tobě toužím, a strach z toho taky nemám."

"Snad bude lepší, když se teď vrátíme," odpověděl.

Kitty Fremontová projezdila celý Izrael. Navštívila i osady, které zápasily s nemyslitelně těžkými podmínkami, a když se teď blížila k Nachal Midbar, tušila, co ji očekává. A přestože byla připravená na nejhorší, při pohledu na Nachal Midbar se jí sevřelo srdce. Byla to rozžhavená pec na pokraji pekla, ohrožovaná arabskými hordami plnými nenávisti.

Karen vodila Kitty po osadě a hrdě jí ukazovala, co se tu za tři měsíce udělalo. Místy us stály dřevěné chatičky a na malém kousku půdy klíčila setba, ale celek stále ještě skýtal neutěšený pohled. To, co tady vznikalo, bylo dílem mladých mužů a žen, kteří od rozbřesku do tmy pracovali víc, než kolik měli sil, a v noci pak stáli na stráži. Celý svůj život zasvětili této práci.

"Za pár let," říkala Karen, "budou všude tady květiny, keře a stromy - jen když budeme mít dost vody."

Ze žhnoucího slunce přišly do Karenina lazaretního stanu. Vypily sklenici vody a Kitty se vchodem stanu dívala ve na zákopy a zátaras z ostatních drátů. Na polích pracovali muži i ženy v úmorném vedu, zatímco jiní stáli se zbraní v ruce nedaleko nich a hlídali. V jedné ruce drželi zbraň a v druhé pluh.

Kitty se zahleděla na Karen. Jak byla mladá a krásná! Když zůstane tady, za pár let předčasně zestárne.

"Tak se tedy opravdu chceš vrátit do Ameriky?" zeptala se Karen. "Já tomu jednoduše nemůžu uvěřit."

"Řekla jsem, že si chci vzít rok dovolenou. Už se mi moc stýská. A teď, když už nejsi se mnou, chtěla bych žít chvíli volněji. Možná že se do Izraele zase vrátím, kdoví."

"A kdy chceš jet?"

"Po pesachu."

"Už tak brzy? Bude to strašné, Kitty, až tě tu nebudu mít."

"Jsi už dospělá, Karen, a máš svůj vlastní život před sebou."

"Já si ho bez tebe nedovedu představit."

"Budeme si přece psát. Vždyť si zůstaneme blízké. A kdoví - možná že to bude pro mě jinde na světě už příliš nudné, po těch čtyřech letech v tom mumraji tady."

"Musíš se vrátit, Kitty."

"To se časem ukáže," řekla Kitty. "A co dělá Dov? Slyšela jsem, že už ukončil studia."

Karen raději neřekla Kitty, že Dovovi navrhl, aby jel do Ameriky. Věděla, že se Kitty postaví na Dovovu stranu.

"Je u Chulského jezera. Přípravují tam velký projekt na snížení vodní hladiny, abychom získali další půdu. Dostal z úkol, aby tam pracoval."

"Z Dova se stal opravdu významný mladý muž. Slyšela jsem o něm obdivuhodné věci. Chce sem přijet na pesach?"

"Nevypadá to na to."

Kitty luskla prsty.

"Poslechni - mám báječný nápad. Jordana se mě ptala, jestli bych neměla chuť přijet na pesach do Jad El a já jí to slíbila. Dov tam pracuje docela blízko. Co kdybys i ty přijela do Jad El?"

"O pesachu bych měla být vlastně tady."

"Ještě tu budeš o pesachu mockrát. A teď by to byl dárek na rozloučenou pro mě."

"Přijedu," usmála se Karen.

"Dobře. A teď mi řekni - jak je to vlastně s tebou a s tím tvým mladým mužem?"

"Všechno je v pořádku - alespoň si to myslím," odpověděla Karen. Ale nevyznělo to příliš šťastně.

"Pohádali jste se?"

"Ne. Nikdy se se mnou nehádá. Ach, Kitty, on je tak strašně slušný a korektní, že by se mi někdy chtělo přímo křičet."

"Tak takové to tedy je," řekla s úsměvem Kitty. "Jsi typická mladá dospělá žena."

"Já už prostě nevím, co mám dělat, Kitty. Já - já se můžu zbláznit, když na něj pomyslím. A když se pak konečně za čas uvidíme, tak má pokaždé záchvat slušnosti. Možná - možná že ho jednoho dne pošlou pryč. Může to trvat dva roky, než se vezmeme. Myslím, že už to prostě nevydržím."

"Ty ho moc miluješ, vid'?"

"Umírám touhou po něm. Je to moc ošklivé, když takhle mluvím?"

"Ale ne, Karen. Milovat někoho, to je to nejkrásnější, co na světě existuje."

"Kitty, já - já bych mu tolik chtěla svou lásku dát. Je to snad nesprávné?"

Nesprávné? Kdo by mohl odhadnout, kolik času ti dva budou mít, aby se milovali? Nepřítel, plný nenávisti, tam na druhé straně ostnatého drátu - jestlipak jim dovolí, aby žili?

"Miluj ho, Karen," řekla Kitty. "Dej mu celou svou lásku, kterou v sobě máš."

"Ach, Kitty! Když on má takový strach."

"Tak mu pomoz, aby ho přemohl. Patříš k němu a on patří k tobě."

Kitty pocítila prázdnotu a samotu. Teď už se nadobro rozloučila s Karen, se svou malou Karen. Najednou pocítila na ramenou Kareninu ruku.

"A ty, Kitty, nemohla bys pomoci Arimu?"

Kittino srdce se na chvíli zastavilo.

"Když jeden miluje a ten druhý ne, pak to není láska," řekla.

Obě dlouho mlčely. Kitty přistoupila ke vchodu do stanu a vyhlédla ven. Ve vzduchu bzučely celé roje much. Kitty se najednou otočila a pohlédla na Karen.

"Nemůžu odejít a nepovědět ti, že jsem nemocná z toho, že ty jsi tady."

"Hranice se musí hájit. Bylo by velmi lehké říkat, aby to udělali ti druzí."

"Vaše osada byla založena před třemi měsíci a na vašem hřbitově už leží chlapec a děvče, které Arabové zavraždili."

"My o tom uvažujeme jinak, Kitty. Ztratili jsme dva, ale do Nachal Midbar přijelo padesát nových a dalších padesát buduje pět kilometrů odtud novou osadu. A to jken díky tomu, že jsme s tím začali. Za rok tu budeme mít dětský domov a tisíc dunamů orné půdy."

"A ty za rok začneš stárnout. Budeš pracovat osmnáct hodin denně a v noci budeš v zákopech. A všechno, co z celé té příšerné dřiny budete s Dovem mít, bude malinký pokojík dva metry padesát krát tři metry. Nebude vám patřit ani to, co máte na těle."

"Mýlíš se, Kitt. Dov a já budeme mít všechno, co si přejeme."

"Včetně čtvrt miliónu Arabů, kteří zas mají jediné přání, aby vám podřízli krk."

"Nemůžeme ty ubohé lidi nenávidět," řekla Karen. "Sedí tu den co den, měsíc co měsíc zavření jako zvířata v kleci a musí přihlížet, jak se naše pole zelenají."

Kitty klesla na polní lůžko a zakryla si rukama tvář.

"Kitty poslouvej přece..."

"Nemůžu."

"Prosím tě, vyslechni mě. Víš, že už jako malá jsem si v Dánsku kladla otázku, co to vlastně znamená, že jsem se narodila jako Židovka. Ted' znám odpověď. Bůh si nevyvolil Židy proto, že před nebezpečím utíkají. Šest tisíc let jsme snášeli pronásledování a ponižování a zůstali jsme věrní své víře. Přežili jsme každého, kdo se pokusil nás zničit. Copak to vůbec nechápeš, Kitty - tahle malá země tady nám byla určena, protože se zde protínají cesty světa a začíná tu divočina. Tady, na tomhle místě, chce Bůh vidět svůj lid - na hranicích, aby hlídal Jeho zákony, které tvoří páteř morální existence člověka. Kde jinde bychom měli být, když ne tady?"

"Izrael stojí zády ke zdi," řekla prudce Kitty. "Vždycky tak stál a vždycky tak bude stát - a vždycky budete obklopeni nesmiřitelnými nepřáteli, kteří jsou rozhodnutí vás zničit."

"Ne, Kitty, ne! Izrael je mostem mezi temnotou a světlem."

A najednou to Kitty pochopila, najednou to viděla tak zřetelně - tak nádherně jasně. Taková byla tedy odpověď: Izrael, most mezi temnotou a světlem.

V. Existuje jeden večer, který se pro každého Žida liší od všech ostatních a který má pro něho zvláštní význam: začátek svátku pesach. Svátek se slaví na památku osvobození z egyptského otroctví. Tehdejší utlačovatelé, staří Egypťané, se stali symbolem potlačování Židů po celá tisíciletí.

Nejdůležitější událostí svátků je seder - oslava osvobození, která se slaví v předvečer svátku pesach. Židé vzdávají dík za svobodu a ti, kteří žijí nesvobodně, z něho čerpají naději. Ve vyhnanství a v diaspoře, před znovuzrozením státu Izrael, končila oslava vždycky slovy: "Příští rok v Jeruzalémě."

V ten večer se předčítá z Hagady, knihy, v níž jsou shromážděny zvláštní modlitby, vyprávění a písně určené pro tento svátek. Některé z nich jsou až tři tisíce let staré. Hlava rodiny předčítá historii o vyjití dítek izraelských z Egypta.

Oslava sederu bývá vždy vyvrcholením roku. Hospodyně se po celé týdny zabývají přípravami na tento večer. V Jad El, v domě Ben Kanaanovy rodiny, se měl seder letos slavit v poměrně malém rodinném kruhu. Ale i tak musela Sára dodržet rituální předpisy do nejmenších detailů. Dělat to však ze srdce ráda a nebyla by se toho vzdala.

Dům musela vysmýčít uvnitř i zevně a v den svátku vyzdobila místnosti galilejskými růžemi. Menora - sedmiramený svícen - se po vycídění jen blýskala. Všechna sváteční dídla patřící k pesachu už byla připravena. Byly tu různé koláče, placičky a sladkosti a Sára si oblékla své nejlepší šaty.

Sutherland jel vozem ze svého domu v Safedu do Jad El. Kitty seděla vedle něho.

"Vůbec se mi nelíbí, že chcete opustit Izrael," bručel. "Jednoduše si to nedovedu představit."

"Dlouho jsem o tom přemýšlela, Bruci. Bude to tak nejlepší. A mám dojem, že teď nadešel ten pravý okamžik."

"Vy si opravdu myslíte, že přistěhovalectví už překročilo svůj kulminační bod?"

"Rozhodně už je po prvním náporu. Existuje ještě mnoho malých židovských skupin, které se sem chtějí dostat, ale jsou pevně zaklíněné v Evropě - jako například polští Židé. Pro egyptské Židy se může stát situace každou chvíli neudržitelnou. Ale to nejdůležitější je, že příslušníci izraelské organizace stojí už tak pevně na vlastních nohou, že snadno zdolají všechny těžkosti."

"Máte na mysli ty menší těžkosti," poznamenal Sutherland. "A jak je to s těmi velkými?"

"Nerozumím vám."

"Ve Spojených státech žije šest miliónů Židů a v Rusku čtyři. Co uděláte s nimi?"

Kitty chvíli intenzivně přemýšlela, než odpověděla.

"Pokud jde o těch pár amerických Židů, kteří přijeli o Izraele, jsou to buď idealisté nebo neurotici. Nemyslím, že by někdy přišel den, kdy by američtí Židé museli do Izraele, protože by měli strach z pronásledování. Já se takového dne rozhodně dožít nechci. Pokud je o Rusko, existuje jedna podivná a dojemná historka, kterou zná poměrně málo lidí."

"Začínám být zvědavý," řekl Sutherland.

"Určitě víte, že se v Rusku pokusili odstranit židovskou otázku tak, že staré lidi nechali prostě vymřít a mladé podrobovali od nejtěplejšího mládí ideologickému drilu. A pochopitelně taky víte, že v Rusku je antisemitismus ještě stále velmi silný."

"Slyšel jsem."

"Ta pravdě nepodobná historka, kterou vám teď vyličím, se udála při příležitosti posledních velkých svátků a dokazuje, že sovětský pokus naprosto ztroskotal. Izraelský vyslanec se vydal do jediné synagogy, která v Moskvě ještě existuje. Po třiceti letech mlčení se na ulici najednou objevilo třicet tisíc Židů, kteří chtěli vyslance z Izraele alespoň jednou v životě spatřit a dotknout se ho! Ano, skutečně myslím, že jednoho dne tu bude velká vlna přistěhovalců z Ruska."

Kittino vyprávění na Sutherlanda hluboce zapůsobilo. Mlčky o tom přemýšlel. Ano, bylo to tak. Žid nikdy nepřestane být Židem. A jednou nadejde den, kdy se k svému židovství přihlásí. Sutherland myslel na svou milovanou matku.

Odbočili z hlavní silnice a vjeli do Jad El. Sára ben Kanaan vyběhla z domu, aby je přivítala.

"Přišli jsme první?"

"Už je tu Dov. Ale teď pojd'te dovnitř."

Dov jim přišel naproti. Se Sutherlandem si podali ruce a Kitty s láskou obejmul. Pak se na něj pořádně podívala.

"Majore Dove Landaue, vypadáte čím dál líp."

Dov se začervenal.

Sutherland si se špetkou závisi prohlížel Sářiny růže v obývacím pokoji.

"Kde jsou všichni ostatní?"

"Jordana odjela včera večer do Haify. Říkala, že se vrátí včas," vysvětlovala Sára.

"Karen mi psala, že chce z Nachal Midbar odjet o den dřív," řekl Dov. "To by bylo včera a měla by mít spoutu času, aby se sem dostala. Ale možná že přenocovala v Haifě."

"Jen žádné rozčilování," uklidňoval je Sutherland. "Na seder se určitě dostaví včas."

Kitty byla zklamaná, že tam Karen ještě není, ale nechtěla to dát na sobě znát. Doprava byla opravdu problém, hlavně o svátcích.

"Můžu vám nějak pomoci?" zeptala se Sára.

"Ano, když si sednete a budete odpočívat. Už jste měla asi deset telefonátů. V celém Chulském údolí vaše děti vědí, že sem přijedete. Říkaly, že se na skok zastaví, aby vás pozdravily."

A Sára zase spěchala do kuchyně.

Kitty se obrátila k Dovovi.

"Slyšela jsem o vás hodně dobrého, Dove," řekla mu.

Dov rozpačitě pokrčil rameny.

"Nebud'te zbytečně skromný, Dove. Vyprávěli mi, že se zabýváte velkým projektem na regulaci

Jordánu."

"Ano, jenže k tomu potřebujeme souhlas Syřanů, a ti samozřejmě souhlasit nebudou. Přitom by z toho Sýrie a Jordánsko měly desetkrát větší užitek než my. Ale jsou proti tomu."

"A proč?" zeptal se Sutherland.

"Musíme na několika kilometrech změnit tok Jordánu. A Arabové tvrdí, že to děláme ze strategických důvodů, i když jsme jim nabídli, aby tam vyslali své pozorovatele. Ale my to dokážeme."

Dov se zhluboka nadechl. Bylo na něm vidět, že má na srdci něco, o čem by si rád promluvil s Kitty. Sutherland to zpozoroval, a proto poodešel na druhý konec místnosti a začal listovat v knihách, které tam stály.

"Poslyšte, Kitty," říkal Dov, "rád bych si s vámi promluvil o Karen, než přijde."

"Jistě, Dove, ráda."

"Je velmi umíněná."

"Já vím. Před několika týdny jsem byla v Nachal Midbar a dlouho jsme si povídaly."

"Říkala vám, že mám možnost studovat v Americe?"

"Ne, o tom mi nic neříkala, ale já jsem to stejně už věděla. Víte, žiju v Izraeli tak dlouho, že jsem si už sama vypracovala svůj špionážní systém."

"Nevím, co mám dělat. Karen je přesvědčená, že nemůže nechat osadu na holičkách. Obávám se, že se mnou nebude chtít jet. Ale já - já se s ní prostě nemůžu na dva roky rozloučit."

"Vezmu si ji na paškál," řekla s úsměvem Kitty. "Karenin odpor se bude každou minutu zmenšovat. Nemějte starost, Dove - určitě bude všechno v pořádku."

Domovní dveře se s trhnutím otevřely a Jordana vpadla dovnitř s rozevřenou náručí.

"Šalom vám všem," volala.

Kitty ji objala.

"Ima," volala Jordana. "Pojď sem - mám pro tebe překvapení!"

Sára právě přiběhla z kuchyně do pokoje, když domovními dveřmi vcházel Ari.

Sáře vstoupily do očí slzy radosti. Hledala po kapsách kapesník a objímala svého syna.

"Ari! Ach, Jordano, ty rudovlasý ďáble, pročs mi neřekla, že Ari přijede!"

"Viš, mámo," řekl Ari, "mysleli jsme si, že snad budeš mít něco k jídlu i pro nečekaného hosta."

"Jste ďáblové!" pohrozila jim prstem Sára a pokradmu si utřela oči. "Ukaž se, jak vypadáš, synu."

Jsi unavený, Ari, příliš moc pracuješ."

Ari ji se smíchem objal. A pak objevil Kitty Fremontovou.

Zírali na sebe a v místnosti nastalo ticho. Jordana, která toto setkání pečlivě připravila, hleděla z jednoho na druhého.

Kitty se pomalu zvedla.

"Šalom, Ari," řekla.

"Šalom," zašeptal.

"Tak se tu chovejte jako doma," řekla Jordana, vzsla matku pod paží a šla s ní do kuchyně.

Dov pozdravil Ariho.

"Šalom, veliteli Ben Kanaane," řekl.

Kitty pozorovala Dova. Oči mu nadšením svítily, když se díval na Ariho, velitele "pouštních vlků".

"Šalom, Dove. Dobře vypadáš. Slyšel jsem, že nám chceš do naší pouště dopravit vodu."

"Uděláme, co bude v našich silách."

Sutherland a Ari si potřásli rukama.

"Dostal jsem váš dopis, Sutherlande. V Ejlatu budete vždycky vítáni."

"Moc bych si chtěl jednou důkladně prohlédnout Negevskou poušť. Snad bychom se už mohli domluvit na termínu."

"Rád. A co dělá vaše zahrada?"

"Musím vám říct, že růže vaší matky jsou první, na které se dívám s jistou závistí. Ale poslechněte, kamaráde, tentokrát nesmíte odjet, dokud u mě nestrávíte alespoň jedno odpoledne."

"Pokusím se to zařídit."

Sutherlandův pohled sklouzl z Ariho na Kitty a znovu nastalo rozpačité ticho. Kitty tupořád ještě

stála a hleděla na Ariho. Sutherland se zavěsil do Dova a šel s ním ke dveřím vedlejšího pokoje.

"Tak teď, majore Landaue, teď mi musíte pořádně vysvětlit, jak si to vlastně představujete, že snižíte hladinu Chulského jezera. Prý chcete odvést vodu do jezera Genezaretského. To není žádná maličkost..."

Ari a Kitty zůstali sami.

"Vypadáte dobře," ozvala se konečně Kitty.

"Vy taky."

A pak bylo zase ticho.

"Já - jak se vlastně daří malé Karen? Přijede sem?"

"Ano, přijede. Čekáme ji každou chvíli."

"Nemáte chuť na malou procházku? Venku je příjemně čerstvý vzduch."

"Proč ne?" odpověděla Kitty.

Mlčky vyšli zahradní brankou, kráčeli po cestě podél polí a olivovým hájem, až došli k Jordánu. Všude vonělo jaro. Ari pohlédl na Kitty. Byla ještě krásnější, než jak si ji pamatoval.

"Já - já se opravdu stydím, že jsem ještě nikdy nebyla v Eljatu," řekla Kitty. "Velitel z Beer-ševy mi několikrát nabídl, že mě vezmou letadlem. Myslím, že bych si to tam skutečně měla prohlédnout."

"Pohled na vodu a na hory je velmi krásný."

"A město roste?"

"Kdyby nebyla blokáda a kdyby Ejlat už byl bránou na Dálný východ, rostl by rychleji než kterýkoliv jiné město na světě."

"Ari," řekla Kitty vážně, "jaká je tam dole situace?"

"Taková, jaká vždycky byla a vždycky bude."

"Řádění arabských band je horší, vidíte?"

"Ti ubožáci nejsou naše hlavní starost. Ale nepřítel shromažďuje síly na Sinajském poloostrově, aby se zmocnil celého Středního východu. Jestli chceme zůstat naživu, budeme nuceni udeřit první."

Ari se odmlčel a pak s úsměvem řekl:

"Víte, co říkají moji hoši? Půjdeme přes hranice k hoře Sinaj a vrátíme Bohu jeho deset přikázání - už jsme s tím měli dost mrzutostí."

Kitty dlouho hleděla do hučících vod řeky. Pak si povzdechla.

"Jsem nemocná starostí o Karen. Je v Nachal Midbar, na hranicích Gazy."

"To není dobré místo," řekl Ari. "Ale jsou to houževnatí mladí lidé. Dokážou to."

Ano, pomyslela si Kitty. Ta odpověď je mu podobná.

"Řekli mi, že se chcete vrátit do Ameriky."

Kitty přisvědčila.

"Stala jste se slavnou."

"Spíš jsem taková kuriozita," usmála se Kitty.

"Jste příliš skromná."

"Jsem přesvědčená, že si Izrael dobře poradí i beze mě."

"A proč se cchete vrátit do Ameriky?"

"Viděl jste Dova. Teď je z něho major Dov Landau. Je to velmi spolehlivý mladý muž a Karen bude u něho v dobrých rukou. A proč odcházím? Já ani nevím. Možná, že jen nechci zůstat tak dlouho, až mě už nebudou chtít. Možná že sem přece jen pořád tak docela nepatřím. Anebo se mi stýská po domově. Mohla bych vám uvést spoustu důvodů. Rozhodně si však chci vzít rok dovolenou a trávit čas přemýšlením - prostě jen přemýšlet."

"Asi je to velmi moudré. Když se člověk může odpoutat od tlaku každodenních povinností a přemýšlet, je to výborná věc. Můj otec si ten přepych mohl dopřát jen v posledních dvou letech života."

Zdálo se, že už nevědí, co by si řekli.

"Snad bude lepší, když se zas vrátíme," navrhla Kitty. "Chtěla bych být doma, až přijde Karen. A pak mě prý má ještě navštívit několik mých dětí."

"Kitty - ještě chvíli."

"Ano?"

"Chtěl jsem vám říct, jakou mám radost, že jste se tak spřátelila s Jordanou. Moc jste jí pomohla. Často jsem si dělal starosti pro ten její věčný neklid."

"Je velmi nešťastná. Myslím, že nikdo nedokáže doopravdy pochopit, jak nesmírně milovala Davida."

"Jak dlouho potrvá, než se z toho dostane?"

"Já nevím, Ari. Ale teď jsem tady už tak dlouho, že se ze mě stala každým coulem optimistka. Jednoho dne i k Jordaně zavítá její nové štěstí."

Nevyslovená zůstala mezi těmi slovy otázka, nadejde-li jednoho dne nové štěstí i pro ně dva.

"Pojďme," řekla Kitty.

Celé odpoledne přicházely z Gan Dafna a z desítky osad v Chulském údolí Kittiny "děti", které ji chtěly vidět. A přišli také lidé z Jad El pozdravit Ariho. V domě Ben Kanaanových byl čilý ruch. Všichni vzpomínali, jak se tu poprvé sešli s Kitty. Tenkrát se tu cítila cizí a nesvá. Teď s nimi mluvila jejich jazykem a všichni si jí vážili.

Mnoho "jejích" dětí vykonalo dalekou cestu, aby s ní mohli strávit pár minut. Některé z nich se už vdaly či oženili a teď jí představovaly svého manžela nebo manželku. Skoro všichni měli na sobě uniformu izraelské armády.

Čím víc se odpoledne chýlilo ke konci, tím nervóznější se stávala Kitty. Karen tu stále ještě nebyla. Dov každou chvíli vyběhl na hlavní silnici a vyhlížel ji.

Pozdě odpoledne se všichni návštěvníci rozloučili a odešli domů, aby seder oslavili v kruhu své rodiny.

"Kde, k čertu, to děvče může být?" řekla Kitty rozmrzele, aby zamaskovala svou starost.

"Asi je už někde docela blízko," mínil Dov.

"Mohla nám aspoň zavolat a říct, že přijde později. Karen jindy nejedná tak bezmyšlenkovitě," namítla Kitty.

"Poslechněte, Kitty," řekl Sutherland, "aby mohla volat meziměstsky, o tom by asi musel rozhodnout parlament, to přece víte."

"Půjdu do ústředny a ohlásím pilný služební hovor do Nachal Midbar," prohlásil Ari, když viděl, jaké si Kitty dělá starosti. "Snad tam budou vědět, kde se chtěla po cestě zastavit, a mohli bychom pro ni někam zajet."

"Byla bych vám moc vděčná," řekla Kitty.

Krátce po tom, co Ari odešel, je přišla Sára pozvat, že sederová tabule je hotová a že si ji mohou prohlédnout. Po mnoha týdnech práce nastal pro ni okamžik triumfu. Otevřela dveře do jídelny a hosté za mnoha obdivných "och!" a "ach!" po špičkách vstoupili dovnitř.

Na stole se leskly nejhezčí stříbrné přebory a nejkrásnější talíře, které se používaly jen jednou za rok. Uprostřed stály stříbrné svícny a vedle nich velká stříbrná, nádherně vyzdobená "číše Eliášova". Stála tam naplněná vínem, na pozdravný přípitek Prorokovi. Pokud se Prorok dostaví a z poháru se napije, znamená to, že brzy přijde Mesiáš.

U každého místa stály stříbrné číše, které se měly během oslavy čtyřikrát naplnit obzvlášť těžkým a výborným vínem. To víno, symbol radosti, se pilo, zatímco vypravěč líčil dest ran egyptských, které Bůh seslal na faraóna. Mezitím se zpívala Mirjamina píseň, vyprávějící, jak se Rudé moře uzavřelo nad faraónovým vojskem.

Uprostřed tabule nedaleko svícnu stála zlatá sederová mísa se symbolickými jídly: byly tam macesy, nekynutý chléb, na památku toho, že dítka izraelská musela opustit Egypt tak náhle, že jim nezbyl čas nechat chleba vykynout, dále vejce jako symbol dobrovolné oběti, ředice jako symbol jara a jehněčí stehno jako památka na oběti, které se kdysi ve Velkém chrámu přinášely Bohu. Byla tu také směs ze strouhaných ořechů a jablek - památka na maltu, kterou museli Židé jako otroci Egyptů anů míchat na stavbu egyptských domů, a maror, trpké byliny, jako symbol hořkosti egyptského jha.

Když se všichni dost naobdivovali, poslala je Sára zase ven, a tak se vrátili do obývacího pokoje. Jordana byla první, která spatřila Ariho. Bledý a s vyhaslým zrakem se opíral o dveře. Pokusil se promluvit, ale nevydal ze sebe ani slovo. Nemusel nic říkat, najednou to všichni věděli.

"Karen!" zvolala Kitty. "Kde je Karen?!"

Ari neodpovídal.

"Kde je Karen!"

"Je mrtvá. Včera v noci ji zavraždila banda fidájů."

Kitty vykřikla a klesla na zem.

Když znovu otevřela oči, spatřila Sutherlanda a Jordanu, jak u ní klečí bledí, jakoby omráčení žalem.

Kitty se pomalu napřímila a namáhavě se zvedla.

"Prosím vás, lehněte si," řekl Sutherland.

"Ne," odpověděla Kitty, "ne." Poodstoupila od Sutherlanda. "Já musím za Dovem. Musím k němu."

Nejistě se potácejíc zamířila ke dveřím. Dova nalezla schouleného ve vedlejším pokoji v koutě. Vrhla se k němu a objala ho.

"Dove, můj uhobý Dove," opakovala s pláčem.

Dov zabořil hlavu na její prsa a zoufale se rozplakal. Kitty ho držela v náručí a oba spolu plakali, dokud se nad domem Ben Kanaanových nerozprostřela tma a oni už neměli víc slz.

"Já u tebe zůstanu, Dove," konejšila ho Kitty. "Budu tu jen pro tebe. Už to nějak spolu zvládneme, Dove."

Dov se nejistě zvedl.

"Nesmí mě to zdolat, Kitty," řekl. "Budu dělat dál. Aby mohla být na mě hrdá."

"Dove, moc tě prosím, nebuď zas takový, jako jsi byl dřív."

"Ne," odpověděl Dov. "Já jsem o tom přemýšlel. Nemůžu ty lidi nenávidět, protože Karen taková nebyla. Nedokázala cítit nenávist vůči žádnému živému tvorů. Kdysi mi řekla, že svého cíle nikdy nedosáhneme, když budeme ty druhé nenávidět."

Ve dveřích stanula Sára ben Kanaan.

"Já vím, že je nám všem těžko u srdce. Ale přesto musíme začít se sederem."

Kitty pohlédla na Dova a ten přikývl.

Mlčky a plni smutku šli do jídelny. U dveří si vzala Jordana Kitty stranou.

"Ari sedí sám ve stodole. Nechceš se za ním podívat?"

Kitty vyšla ven z domu. Viděla, jak z oken všech domů září světlo, všude už jistě slavili seder. V tom okamžiku začínají otcové vyprávět svým dětem tisíciletý příběh o vyjití dítek izraelských z Egypta. Tak to hlavy rodin dělaly od nepaměti a tak to budou dělat i v budoucnu.

Začalo poprchávat a Kitty se vydala rychleji za mihotavým světlem, které vycházelo ze vrat stodoly. Vešla dovnitř. Ari seděl zády k ní na kupce sena. Přistoupila k němu a položila mu zezadu ruku na rameno.

"Ari, chceme začít se sederem."

Otočil hlavu a podíval se na ni. Když Kitty spatřila jeho tvář, v níž se zračilo tolik utrpení, jaké ještě nikdy u žádného člověka neviděla, polekala se a couvla. Ari se na ni podíval, ale zdálo se, že ji sotva poznává. Znovu se otočil, zabořil tvář do dlaní a ramena mu poklesla.

"Ari - je čas začít seder."

"Celý svůj život - celý život - jsem musel jen přihlížet, jak zabíjejí ty, které jsem miloval. Jednoho po druhém - všechny."

Jeho slova vycházela z hlubin nekonečného zoufalství. Kitty byla otřesena. Takového Ariho neznala.

"Umíral jsem s nimi. Zemřel jsem tisíckrát. A teď jsem uvnitř docela prázdný - a sám."

"Ari - Ari..."

"Proč musíme odsuzovat tyhle napůl ještě děti k tomu, aby žily na takových místech? Já už ničemu nerozumím! - To výjimečné děvče - ten anděl - proč museli zavraždit i ji?"

Ari se namáhavě a nejistě zvedl. Všechna energie, všechna síla a sebeovládání ho opustily. Ten muž tady, to nebyl Ari ben Kanaan. Byl to unavený, zlomený člověk.

"Proč musíme bojovat o právo na život - každý den stále znova a znova?"

Léta napětí, boje a drásavého zármutku se přes něj převalila a pohltila ho jako vlna.

"Proč, ó Bože, proč nás nenechají na pokoji? Proč nás lidé nenechají žít!" Stál tu se svěšenými rameny a celý se třásl.

"Ach, Ari! zvolala Kitty s pláčem. "Ari! Jak jsem se na tobě provinila! Jak je to jen možné, že jsem nic nechápala! Ari, můj nejmilejší, kolik jsi toho vytrpěl! Dokážeš mi kdy odpustit, že jsem ti tak ublížila?"

"Nejsem tak docela při smyslech," zašeptal Ari. "Prosím, neprozrad' ostatním nic z toho, cos tady viděla."

"Ne," řekla Kitty. "Ale teď se musíme vrátit domů. Čekají na nás."

"Kitty!"

Pomalů kráčel k ní, zastavil se před ní a pohlédl jí do očí. Pak klesl na kolena, objeml ji a hlavu si přitiskl na její klín.

Ari ben Kanaan plakal.

Bylo podivné a strašné slyšet jeho pláč. Setřásal ze své duše všechno, plakal jednou za bezpočet příležitostí ve svém životě, kdy si nemohl dovolit plakat.

Kitty tiskla jeho hlavu k sobě, hladila mu vlasy a šeptem ho utěšovala.

"Neodcházej ode mě," říkal s pláčem Ari.

Jak po tom toužila, aby od něho uslyšela ta slova!

Ano, pomyslela si, zůstanu u tebe, dnes v noci a několik dní, protože mě teď potřebuješ, Ari. Ale dokonce i v tom okamžiku, kdy si troufáš poprvé ve svém životě plakat, stydíš se za své slzy. Teď, v tomto okamžiku mě potřebuješ, ale zítra - zítra budeš zase Ari ben Kanaan. Zase budeš každým coulem ten silný, svéhlavý Ari ben Kanaan, který zatvrdí své srdce vůči všemu, co je tragické. A pak - pak už mě potřebovat nebudeš.

Pomohla mu vstát a osušila mu slzy. Sotva se držel na nohou.

Kitty si položila jeho paži na ramena a podpírala ho. Tak spolu pomalu vyšli ze stodoly. Venku se Ari zastavil, pustil se Kitty a stál tu vzpřímený, velký a silný.

"Musím ti něco povědět, Kitty, ještě než půjdeme dovnitř. Musím ti říct, že jsem Dafnu nikdy tolik nemiloval, jako miluju tebe. Víš, jaký život tě se mnou čeká?"

"Ano, Ari, vím to."

"Nejsem jako jiní muži. Možná že to potrvá léta, anebo ještě déle, než ti jednou budu schopen říct, že moje láska k tobě je na prvním místě - že je víc než všechno ostatní, než potřeby této země. Dokážeš to pochopit?"

"Ano, Ari, budu to chápat. Vždycky."

Všichni společně vešli do jídelny. Muži si nasadili malé pokrývky hlavy.

Dov a Jordana, Ari a Kitty, Sutherland a Sára. Srdce měli těžká žalem. Když Ari kráčel k čelu tabule, aby se posadil na Bárakovo místo, dotkl se Sutherland jeho paže.

"Jestli nemáte nic proti tomu," řekl, "jsem tady nejstarší. Dovolíte, abych předčítal seder?"

"Bude nám ctí," odpověděl Ari.

Sutherland přešel na místo určené hlavě rodiny. Všichni se posadili a každý otevřel svou Hagadu. Začali předepsaným požehnáním. Pak Sutherland pokynul Dovu Landauovi, nejmladšímu u stolu.

Dov si odkašlal a četl:

PROČ JE TATO NOC VYZNAMENÁNA ZE VŠECH NOCÍ? TATO NOC JE VYZNAMENÁNA ZE VŠECH NOCÍ, PROTOŽE DNES OSLAVUJEME NEJDŮLEŽITĚJŠÍ OKAMŽIK V DĚJINÁCH NAŠEHO NÁRODA. DNEŠNÍ NOC SLAVÍME VYJITÍ DÍTEK IZRAELSKÝCH Z EGYPTA, JEJICH POZVEDNUTÍ Z OTROCTVÍ K SVOBODĚ.

OBSAH

Svazek I

KNIHA PRVNÍ

Za Jordánem

7

KNIHA DRUHÁ

Nebot' země je má

161

Svazek II

KNIHA TŘETÍ

Oko za oko

7

KNIHA ČTVRTÁ

Probud' se, má slávo!

141

KNIHA PÁTÁ

Vznášejí se jak orlové

237

LEON URIS

EXODUS (KNIHA III - V)

Z anglického originálu Exodus

vydaného nakladatelstvím Doubleday

v New Yorku roku 1989

přeložily Štefania Lorándová a Hana Žantovská.

Obálku navrhl a graficky upravil Jan Solpera.

Vydala Panorama, nakladatelství a vydavatelství,

v Praze v roce 1991 jako svou 4978. publikaci.

Mimo řady.

Odpovědná redaktorka dr. Anna Staňková.

Výtvarná redaktorka Věra Běťáková.

Technická redaktorka Alena Suchánková.

288 stran textu.

AA 16,77 VA 17,32 605-22-826

Ze sazby Times vytiskla Severografia, závod Most.

První vydání.

11-075-91

Přicházeli v houfích z různých táborů v Evropě.

Přijížděli z Francie a z Itálie, z Jugoslávie a z Československa, z Rumunska a z Bulharska, z Řecka a ze Skandinávie.

Přicházeli ze severní Afriky, ze svých melláhů v Alžírsku, Maroku, Egyptě a Tunisku.

Z Jižní Afriky se vydávali na cestu příslušníci zámožné židovské obce, nejnadšenější sionisté na světě.

Přijížděli sem Židé z Kurdistánu, z Iráku a z Turecka.

I hrstka Židů z východní části protektorátu v Hadramautu, o kterých už nikdo nevěděl, našla cestu do Adenu.

Přicházeli z Číny a z Indie, kde se usadili před třemi tisíci lety.

Přijížděli z Austrálie, z Kanady a z Anglie.

Přicházeli z Argentiny.

Táhli rozpálenou pouští.

Přilétali ve vetchých letadlech.

Připlouvali na starých nákladních lodích, natěsnaní jako slanečci.

Připlouvali v kabinách luxusních parníků.

Přicházeli ze čtyřiasedmdesáti různých zemí.

Přicházeli z diaspory, z exilu, ti, kteří byli všude nežádoucí, na tento jediný malý kousek země na celém světě, kde slovo Žid neznamenal pohanu.

11-075-91

LEON URIS

Exodus

KNIHA III.-V.

PANORAMA

10

144

144

238

240

282